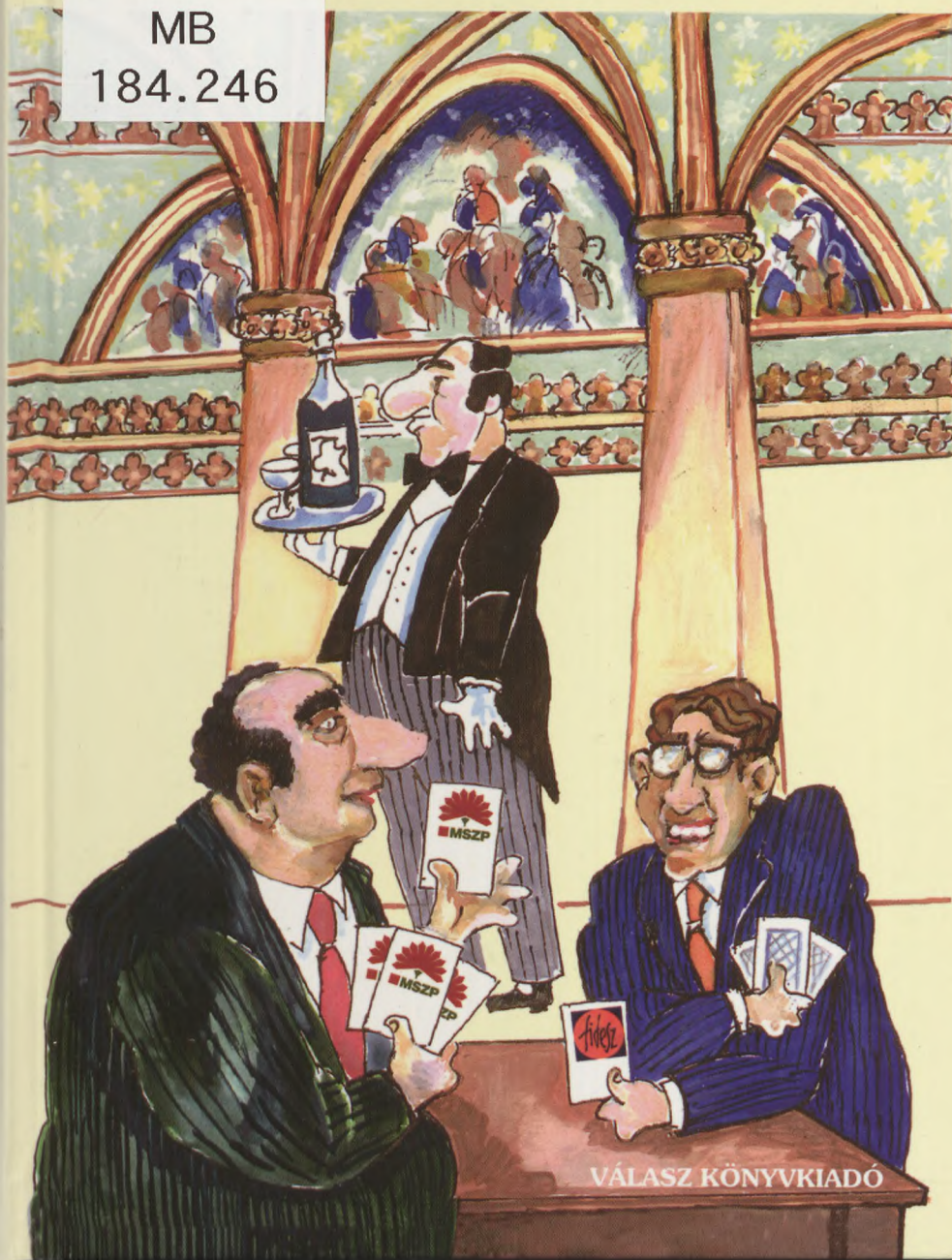

Csontos János

POLGÁRI KASZINÓ

MB

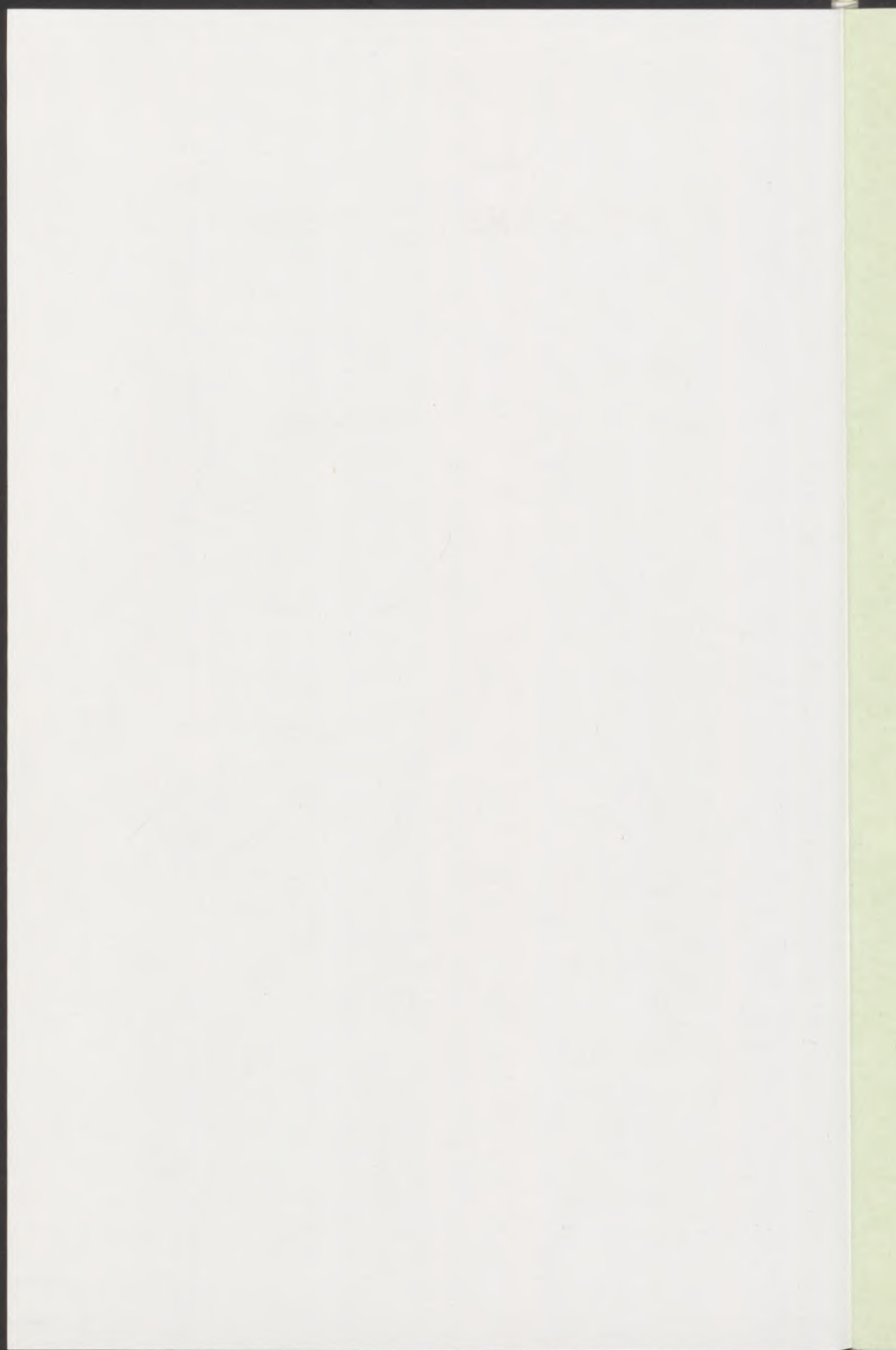
184.246

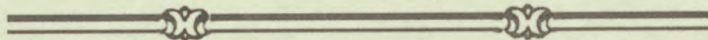
Csontos János

POLGÁRI KASZINÓ

THE GENTLEMAN

Anyunak

Csontos János

**POLGÁRI
KASZINÓ**

Budapest
2002

© CSONTOS JÁNOS

Szerkesztő
K. VLADÁR EDIT

Borítóterv
GYÖNGY KÁLMÁN

Tipográfia
BALOGH ÁGNES

MB 184 246

2002

Kiadja a Heti Válasz Lap- és Könyvkiadó Kft.
Válasz Könyvkiadó
Felelős kiadó a kft. ügyvezető igazgatója
Nyomdai előkészítés: Válasz Könyvkiadó
Tördelőszerkesztő: Benke Attila

Kaszinói székfoglaló

Heti jegyzetet írni nehéz mesterség.

Napi jegyzetet írni sem könnyű: a még oly szabadon választott penzum is hajlamos elhatalmasodni, úrrá lenni az emberen. Már nem a publicista hozza világra a gondolatot, hanem a gondolatok öntörvényű láncolata tartja életben a publicistát. A napi jegyzetíró egyszerre éli meg a korlátlan szabadság és a gúzsba kötöttség élményét: jóformán még a családi nyaralást is annak kell alárendelnie, hogy biztosítva legyen a naprakész folyamatosság. Cserébe viszont sok tízezernyi otthonban családtag lesz, ami ebben a rázós szakmában utolérhetően tisztesség.

Heti jegyzetet írni nem azért problematikus, hogy a penzumgazda ne tudná kigazdálkodni amúgy szűkös időkeretéből azt a néhány órácskát, ami a sorozat továbbgördítéséhez szükségeltetik – inkább azért, mert egy hét alatt sokkal bőségebb alapanyag keletkezik az életben és a politikában, mint ami széleskörű befogadásra alkalmasan, olvasmányosan egyáltalán feldolgozható. Rostálni, szelektálni kell tehát. Elkerülhetetlen, hogy a szerző bizonyos motívumokat, szálakat kiemeljen, visszatérően megvizsgáljon, így keltve az olvasóban az elérhető teljesség csalóka képzetét.

A heti jegyzetírón azonkívül könnyebben átgázol az idő: meglátásai, sejtései gyorsabban avulnak, nehezebben állják a versenyt a napilapos vezércikkekkel és a gyorsreagálású elektronikus médiával. Ha mégis van értelme e hálátlan műfajnak, az az arkhimédeszi pont reménye: hogy sokaknak igenis fontos lehet ez a markáns periodikus véleménynyilvánítás, amelyből táplálkozva saját világképüket is árnyalhatják, karbantarthatják.

A Polgári Kaszinó sorozata 2001 júniusa és 2002 áprilisa között látott napvilágot szombatonként a Magyar Nemzet hetedik oldalán. Olyan időszakban tehát, amikor még az apolitikus jelenségek mögött is óhatatlanul fölsejlett a választási kampány árnya; de olyasfajta, előre tervezhetetlen világesemények is terhelték a lelkeket, mint a manhattani terrormerénylet vagy az izraeli polgárháború. Ez a tizenegy hónap egy esszéírónak túl regényes, egy regényírónak meg túlon túl sok esszéisztikus, moralizáló elemmel terhelt. Nincs is más mód segíteni a befogadást, mint a vállalt mozaikosság és helyenként a humor. Hogy ez mennyire sikerült, arról korábban hétről hétre, s most kötetbe gyűjtve győződhet meg az olvasó. A retusálásnak nem volna különösebb értelme: az esetleges tévedések épp olyan árulkodóak, mint az esetleges telitalálatok.

A „kaszinózás” ugyanakkor vállalt publicisztikai program is. Lehetséges-e szilárd

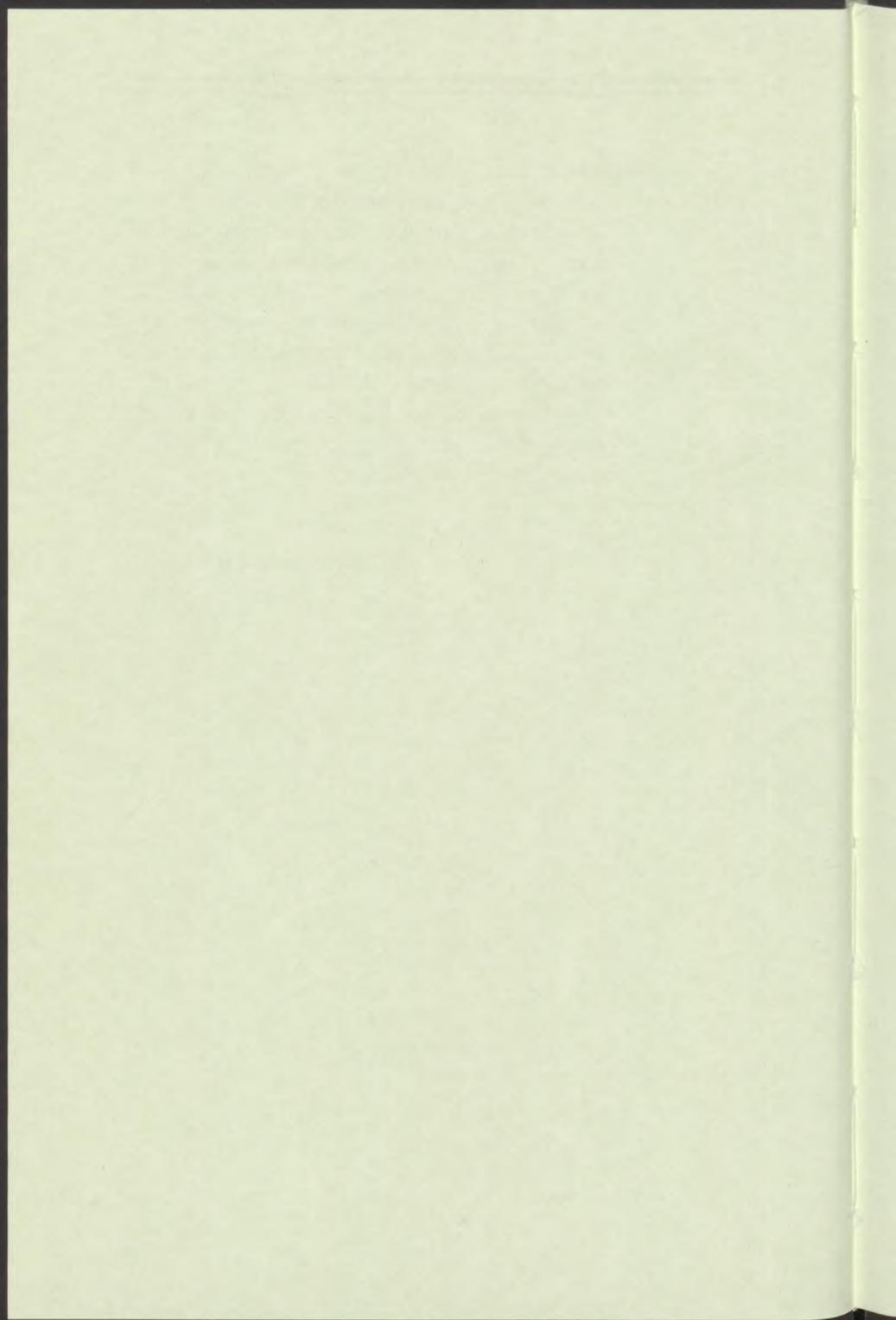

világnézeti háttérrel, de polgári stílusban célratörő, mégis visszafogott publicisztikát művelni? A napi közéleti csetepaték mellett – vagy fölött – a közbeszéd részévé avatható-e az életmód, a bel- és külhoni utazások, a család? Van-e helyük egy machiavellisztikus korban erkölcsi és esztétikai meggondolásoknak?

A biztos válaszokat magam sem ismerem – kíváncsian várom, képesek leszünk-e együttesen megtalálni őket.

Budapest, 2002 májusában
CSONTOS JÁNOS

A médiatudós hiányos lábjegyzete

2001. június 2.

Réges-rég kihalt indián törzs emlékét idézi a rádió: a kanyonok kultúrnépe – úgy Krisztus születése idején – nemcsak ezerszobás palota megalkotására és bravúros zenei megoldásokra volt képes, de például a kukorica mellett egy másik kultúrnövényt, tököt is termesztett. Gyerekkoromban a mi háztáji kukoricásunkban is ott tekergőztek a tökindák, valahogy mégsem éreztem kapálás közben semmiféle kultúrfölényt. (Ezer szobánk persze nem volt; ennyiben elmaradtunk a kétezer évvel korábbi indián életszínvonalától.) Arra mindenesetre kiválóan alkalmas a civilizációs összevetés, hogy megérezzünk valamicskét a világhódítások, politikai gyarmatosítások ideiglenes, tűnékeny természetéből. Lehet, hogy Amerika manapság az európai örökség romjain virágzik – ötszáz évvel ezelőtt azonban épp az Újvilág termékenyítette meg (botanikailag is) a vén kontinenst. Ha belegondolunk, a prekolumbiánus Európában, ahol nem ismerték a krumplit, a paprikát meg a paradicsomot, egészen másként festhetett egy átlagos szakácskönyv. (Ezt értette volna Vangelis „a Paradicsom meghódításán”?) Még a mai magyar nemzeti ételek némelyikét, egy jó lecsót vagy paprikás krumplit sem lehetett volna Kolumbusz előtt összeütni. Gondoljunk olykor a dolgok viszonylagosságára, a változások rohamos voltára, amikor itt ücsörgünk a polgári kaszinóban. Miközben a köz- és magánbeszéd véleményipari fórumain lassan úgyszólván minden világrendbéli sarokpont megkérdőjeleződik, rugalmas konzervatívokként ra-

---

gaszkodjunk ahhoz a néhány megszenvedett alapértékhez, ami lényegünket, önazonosságunkat adja. A kaszinóból ugyanúgy nehéz kilátni, mint annak idején a kanyonokból, de – miközben magunkénak érezzük a globális lecsó vívmányát – őrizzük meg emlékezetünkben a gasztronómiai forradalom előtti időket is, amikor még nem „űzettünk be” a Paradicsomba...

Amit Orbán Viktor mond, az az eltökélt ellenzékének eleve nem lehet jó. Ez olyan posztulátum, mint az euklidészi geometriában az, hogy a párhuzamos egyenesek sosem randevúznak. A probléma akkor tetőzik, amikor Orbán olyat javasol, amivel népszerűtlen opponálni. Rendezzünk olimpiát mához tizenegy évre – találta mondani legutóbb a kormányfő, s ezzel telibe trafálta a magyar szívet. A károgók csapata nem is tudta hirtelen összehangolni produkcióját: egészen rafinált és egészen ostoba ellevetések sora zúdult a bejelentésre ugyanabban az időben. Amikor Aján Tamás NOB-tag lett, és azt találta nyilatkozni, hogy nem nyugszik, amíg Budapestre nem hozza az ötkarikás játékokat, még jópofa ideának tartották – igaz, a sikeres sportvezető nem mondott dátumot. (Ám életkorából ítélve aligha 2072-re gondolt.) Most viszont lekampanytémázták ugyanazt az ötletet (ebben igazuk is volt, elvégre nem árt valóságos országjobbító tervekkel kampanyolni); felhozták az expópárhuzamot (a baloldal hatalomra kerülése esetén úgyis leradírozza az egészet); fölmerült, hogy a miniszterelnök Schmitt Pálnak kampányol ilyen körmönfont módon (!); sőt még a szkeptikus Vitray Tamást is megszólaltatták, aki a legtöbb olimpiát közvetítette (viszont egyet sem rendezett). Úgy hiszem, itt nem annyira politikai harcról, mint a (máskülönben nehezen

---

védhető) gazdasági aggályoknak álcázott általános fantáziátlanság esetéről van szó. Ebben pedig akár komoly olimpiai bajnoki esélyeik is lennének a hivatásos ellenzőknek.

Médiatudós hölgy – nyílt levelet intézve az újdonsült kormánypárti elnökhöz – némiképp nyakatekert likvidálás-relativizáló gondolatmenetében önbíráskodás-történeti fejtegetésekbe bocsátkozik. Hogy milyen csúnya dolog, ha egy természetes (jobboldali) újságíró veréssel fenyeget meg egy közepesen természetes (balliberális) politikust, aki korábban veréssel fenyegetett meg egy kevésbé természetes (jobboldali) újságírót. Egyetértek: tényleg csúnya dolog, ha a tollpárbaj helyett ökölharcra intézik el a nézetütköztetéseket – de akkor vonatkozzék ez mindenkire, így a baráti médiapolitikusra is. A terjedelmes, levél létére lábjegyzetelt dolgozat amúgy elmulasztott megnevezni egy forrásmunkát. Ezt a médiatudós hölgy férje írta tavaly nyáron a polgári napilapban, s az első (művészi) felindulásban fogalmazott változat még azt a kitétel is tartalmazta, hogy aki az ő feleségét dehonesztáló szöveg-összefüggésben említi, annak meg ő látja el a baját. A polgári szerkesztői ízlés folytán ez a kitétel az egyeztetések során végül kikerült a szövegből, s csupán az őrizte meg a replika eredeti szellemét, hogy megemlíttett: Mozartot is lerugdalták annak idején a lépcsőn. Lehet, hogy a forrásmunkajegyzék mégis ezzel együtt volna igazán teljes. Még rágondolni is szörnyű, ha a pártelnök címzett (történelemtanári minőségében) a virtuális sajtógarázdaság tárgyában akaratlanul félreinformálná a tanulóifjúságot... Nevezzük a formálódó magyar–német felsőoktatási intézményt Andrásy helyett Lukácsnak – javasolta Bauer képviselő a parlamenti vitában. Az indoklás: Lukács György

---

munkássága sokkal mélyebben beágyazódott a német tudományosságba. Azt a tényt pedig, hogy a marxizmust a gyakorlatba zajos sikerrel átültető filozófus 1919-ben, „csendbiztos korában lövetett”, szerinte ellensúlyozza, hogy hajlottabb korában a Nagy Imre-kormány minisztere is volt. Azt elfelejtette említeni, hogy a németek bizonyára már csak a Bajor Tanácsköztársaság iránti olthatatlan nosztalgia okán is örömmel vennék e névválasztást – azonkívül milyen idegenül csengene a magyar füleknek például az, hogy Andrássy uszoda...

Az MLSZ főembere óva inti a képernyőről a magyar szurkolókat, hogy „szervezetlenül” induljanak Bukarestbe, a románok elleni világbajnoki selejtező helyszíni élvezetére. Ehelyett azt tanácsolja nekik: ha már partizánkodni akarnak, tegyék inkább a maffia földjén. A szomszéd fővárosban viszont csak azoknak a testi épségét garantálja a szövetség, akik az ő védőszárnyaik alatt kísérlik meg a kalandor vállalkozást. A magyar válogatott csatára mindenesetre azon reményének ad hangot, hogy jóllehet a stadionban túlerőben lesznek a románok, a zöld gyepre talán mégsem zúdulnak be. Huszonegy éve, épp akkor, amikor kiskatonaként egy bakonyi hadgyakorlaton felállított sátortévében azt láthattam, hogy Fazekas a hálóba juttatott egy román védőktől elpattant labdát, lövés dördült egy romániai laktanyában. Egy erdélyi kiskatona – elfeledve, hol is van – örömeiben gólt kiáltott, s ezt haladéktalanul megtorolták rajta. Reménykedjünk, hogy a zöld gyepen futkosóknak nem kell játék helyett azon morfondírozniuk, hogy ellenfeleink időközben elérték-e már az olasz közbiztonsági nívót...

Szocialisták Jurassic Parkja?

2001. június 9.

Az angol nyelvű tudományos szemle, a Nature írja: az orvoskutatók szerint akik rendszeresen röpködnek az időzónák között, számolniuk kell azzal, hogy agyuk kényes részei (melyek a kreativitásért felelősek) zsugorodni kezdenek. Ha ugyanis megzavarják az ember belső óráját, felborítva a belé programozódott huszonnégy órás ciklust, a szervezet ezzel a visszavonuló reakcióval válaszol. Más kutatók meg arra mutatnak rá, hogy a távolsági repülőjáratokon sokkal nagyobb a valószínűsége a trombózisnak. Azt javasolják a gyakori interkontinentális röpködőknek: biztos ami biztos, viseljenek gumiharisnyát. Mielőtt elszontyolodnánk, hogy a szép új világban a légikísérő kisasszonyok egyöntetűen elveszítik erotikus kisugárzásukat, gondoljunk a pincérnők magasszárú befűzős cipőire: adott esetben (attól függően, ki hordja) e viselet sem nélkülöz némi bizsergető esztétikumot. Aggódjunk inkább a szárnyat növesztett politikusokért, hogyan festenek majd gumiharisnyában. E szempontból sokkal veszélyeztetettebb az a honatya, aki mondjuk a magyar-thaiföldi baráti társaság tagja, míg a magyar-albán parlamenti csoport embere lényegesen nagyobb eséllyel őrizheti féltett kincsét, a kreativitást...

Megújult a Normafa környéke: fákat ültettek, murvát terítettek a sétatukra, szánkópályát alakítottak ki a Libegő alatt. Nem csoda, hogy még a környezetvédelmi minisz-

---

ter is kapott az alkalmon, hogy büszkélkedő beszédet mondjon. A rádióhír utolsó mondata: a főváros egyetlen fillérrel sem járult hozzá a munkálatokhoz. Ez érthető is. Nyilván soha, egyetlen budapesti polgár sem zárándokol ki a Normafához: nyáron nem kirándul, télen nem szánkázik itt családotul. Csak a sznob külföldiek meg a vidéki turisták másznak, buszoznak, fogaskerekűznek és gyermekvasutaznak ki ide, hogy lássák a világvárosi panorámát. A kormányzat meg ilyen körmönfont módon bünteti „a bűnös várost”: úgy büntet, hogy látszólag jutalmaz. Ajánlatos az éberség: a haladó erők nem tűrhetik, hogy a Norma fa esete kormányzati normává váljék!

E-mailen zárták ki Schmuck Andort a szocialista pártból. Amikor az ember azt gondolja: már olyan edzett, hogy a honi politikai kultúrában nem érhetik meglepetések, még mindig tudnak neki újat produkálni. A kellemetlenkedő xénialovag még elégedetten nyugtázhatja is: legalább csatolt fájl nem mellékeltek neki az elbocsátó szép üzenet mellé Jennifer Lopez bájaival – ez esetben ugyanis a férfiúi kéjvágyra alapozó számítógépes vírus nemcsak a hardvert tette volna tönkre, hanem tán még a szocialisták szennyest kitergető könyv anyagát is letörli. Tény, hogy a „megújuló” MSZP-s pártimázsba a legkevésbé sem illik bele a schmucki „megújulási” program. Főként a fiatalítási szándék sérthet komoly apparátusi érdekeket, jóllehet Kovács pártelnök „lelacibácsizása” azért kissé meredek egy harmadik x-be lépett ifjú titántól. (Arról nem is szólva, hogy a meghirdetett „általános társadalmi amnesztián” vajon általános társadalmi amnéziát kell-e értenünk.) Amúgy logikus, hogy Schmuck mozgalmát, a G3-at „harmadfokon” (országos szinten) ítéljék pártszerűtlennek –

---

ezt a számmisztika is így kívánja meg. A kizárás egyébként is csupán megelőző csapásnak tekinthető, hiszen (mint a könyv alcíméből következik) az „első csapást” további kilenc szokta követni. Az viszont már bizonyos, hogy a szocialistákat nem Schmuck fogja a sivatagból kivezetni. Ezzel ugyan csak a papírforma érvényesül, a kényelmetlen „bal-esetes” könyv kapcsán azonban (amelyhez hasonló utánnúgásos belső leleplezésre eddig csupán kiscgazda és hitgyülekezeti szubkultúrákban volt példa) meghökkentő részleteket is elérült a könyvheti szerző. Például azt, hogy Kovács László előzetes cenzúrának veti alá a pártkongresszusi felszólalásokat („ki tudta javítani beszédemet, és kihúzta belőle az összes nevet, ami kompromittáló lett volna”). Nem vagyok járatos a Szocialista Internacionálé ügyeiben, de első pillantásra ez az eljárás az európai szociáldemokrácia berkeiben sem tűnik eurokonformnak. Schmuck Andornak a jelek szerint a véreben van, hogy kihívja maga ellen a sorsot. Lázás tervezésében nem ügyelt arra, hogy Rogán Antalt még egy szimpla múmiahasonlat miatt is hogy „kiszerveztették”; Schmuck viszont keresetlenül „posztkommunista Jurassic Parknak” nevezi imádott pártját (vajon mit mond azokra, akiket nem is szeret?), ahol az adakozó hajlamú Tasnádi Pétert is Stadler-mintára cserbenhagyó szocialista vezetők „mint őslények rohanganak jobbra-balra, és egyre nagyobb kárt okoznak”. Úgy látszik, olykor az önjelölt parkőr sincs tudatában, hogy mindenkit érhet bal-eset.

Nepál messze van, a királyi családot ért csoportos elhalálozás mégis olyan ismerős valahonnan. Leginkább tán a kommunikációs tálatás miatt: korántsem szokatlan a mi éghajlatunk alatt sem, hogy valamely közérdekű társadal-

---

mi történést meseszerű elemek övezzenek. (Vesd össze: Csernobil, Horn-baleset.) Tudjuk, a magaslati levegő sok mindenért okolható: olyan világcsúcsot is lehet például ugrani, ami aztán egy emberöltő alatt sem dönthető meg – ám az mégiscsak nagy teljesítmény, hogy egy automata fegyver véletlenül épp úgy süljön el, hogy az egész királyi familiát lemészárolja, ráadásul öröklési sorrendben...

Az elitnek többet kellene nyújtania, hogy utolérje saját társadalma tízéves teljesítményét – véli Levendel Ádám, úgy is, mint a Magyar Reklámszövetség elnöke. Dicséretes önkritika ez az elit tagjától, még akkor is, ha mostanában divattá vált az értelmiségi önostorozás. Csakhogy míg Tamás Gáspár Miklós vagy Vajda Mihály voltaképpen azt siratja, hogy egy bizonyos fajta elit (talán összefüggésben azzal, hogy társadalmi szempontból alulteljesített) a dolgok jelenlegi állása szerint kiszorulóban van a „véleményformálásból”, s így az indirekt hatalomból; Levendel nem differenciál: azt mondja, a nép teljesített, tessék szépen a nyomába eredni. Az elit (s azon belül a politikai, gazdasági és médiaelit) bűne például az is, hogy a magát csak a politikának riszáló média a nézettségi-hallgatottsági verseny mítoszának kritikátlanul behódolva előszeretettel „lemegy kutyába”. Ez épp úgy nem törvényszerű, mint ahogy a piac önszabályozása is önös érdekből terjesztett legenda. A média „nem a közönséget emeli fel kulturális értelemben, hanem lesüllyed” – szól a diagnózis, s ebből egyértelműen következik a korábban sokat csepuült konzervatív gyógy mód: színvonal, érték, erkölcs, urambocsá’ – népnevelés. Talán mégiscsak egyfajta elit mondott csődöt, s nem az, amelyik nem akar külön utakon járni a tömegtől, amelyből vétetett...

Prófécia az Androméda-ködből

2001. június 16.

Most, hogy Torgyán Józsefet titokzatos falugazdász elemek likvidálni akarják, alighanem valóban megkezdődött a választási kampány. Elvégre egy vérbeli pártvezér – főleg, ha ilyen úri betörőre valló eleganciával csenték ki alóla a bársonyszéket – kénytelen ügyelni arra: éppen milyen mértékegységgel mérik a honi piacon a politikai esélyeket. Gondolhatta a pártelnök (talán az egy ciklussal előbbi Szájer-Torgyán-robbantás analógiájára): most épp a likvidálásnak van konjunktúrája. Hiába szabadalmaztatná ugyanis a „bort, bűzát, békességet”; ha az asztalt, ahol békésen falatozik és iddogál, egyre kevesebben ülik már körbe. Ám a fenyegetettek mellé önkéntelenül is odaáll a választó, nem is szólva a presztízsről: akit manapság nem akarnak likvidálni, az talán már nem is számottevő szín a politikai palettán. De ha csak a felét elhinnénk, amit a volt agrárminiszter „politikai hulla” voltáról rebesgetnek, már akkor sem szorulna rá a likvidálásra. A földön fekvő ember esete persze nem pusztán sportszerűségi kérdés; ám politikai végrendeletet írni egy republikában mégiscsak aránytévesztés. Sztárügyvédnek sem kell lenni ahhoz, hogy tudjuk: pártelnökséget megörökölni még monarchiában is bajos...

A Story magazinban a Frei család az utóbbi időben elszenvedett meghurcoltatásairól panaszkodik. A riporter felesége nehezen viselte a sajtótámadásokat; s őszintén mondom: csak együtt lehet érezni vele. Elvégre szereti férjét,

---

értékeli társának a családért hozott áldozatait: a legutóbb is elment Mexikóba robotolni, aztán a végén még le sem adták a riportot. Freiné akár össze is ülhetne Orbánnéval, hogyan kezeljék a familiában a meghurcoltatásokat: hátha Lévai Anikó is tudna hasznos tanácsokat adni a bérnyilkosügyek otthoni feldolgozása tárgyában – igaz, a potenciális áldozat oldaláról. Sőt még Jusztntét is meghívhatnák kávézni, s akár címlapfotó is készülhetne a hölgykoszorúról. Az aljas meghurcolók pedig – akik képesek szó szerint venni egy merénylet részleteit taglaló riportázt csak úgy, mint felháborodni a fikciós „non-fiction” valósághamisításán – nyilván csendesén szégyellnék magukat.

Sci-filológiai fejtegetésekbe bocsátkozik a Magyar Hírlapban Stark R. László. (Stílszerűen Stalker is lehetne, de nem az.) Okosakat ír és idéz, ám gondolatmenete a végére fantasztikusan tudománytalan vízióba torkollik, amit még egy gimnáziumi diáklapban is pirulva vázolna az ember: „Ha mégis volna fénysebességű úrhajó, a szomszédos Androméda-ködhöz az utasok több mint kétmillió év alatt érnének oda. Ennyi idő alatt az adóhivatal követelése is elévülnének, s az Orbán-ház nyolcvanegyezeredik királya, Szilíciumszívű Victor ülne 4000012-ben a Csurka sugárúton a Fidesz közeli cégek által épített Szittyá-Cyber stadionban megrendezett olimpia díszpáholyában.” Jóllehet a zavaros-szittyós starki jövőkép amúgy magánügy, a gondolatkísérlet immár nyilvános, s így optimista és peszsimista vonásai egyaránt elemezhetők. Ködös ugyan, miért kellene fénysebességgel elutazni, hogy aztán térben és időben négymillió év után is ugyanoda térjünk vissza – de hát a sci-fiben mindig a fantasztikumon van a hangsúly, nem a tudományosságon. Ám derűlátásra ad okot,

---

hogy Stark szerint négymillió év után is lesz még földi civilizáció, Magyarország és sportélet. Nem is szólva Orbán Viktorról, akit ezek szerint mégsem sikerült a nemzet javára (nepáli mintára?) likvidálni, ha egyszer ilyen példátlanul szívós „uralkodóházat” tudott megalapozni. Urbanisztikailag azonban fölöttébb aggályos, hogy stadionokat sugárutak mentére telepítsünk – ezt a tiltó arany szabályt még százezer államfő- és államformaváltás sem igen törölheti el. (Ha mégis, akkor ez az elbarbárosodott utókor /ön/tudatlan fricskája volna a sugárút tiltakozni immár nem tudó névadójával szemben.) Kifejezetten borúlátó jóslat viszont, ha a szerző úgy érti, hogy Budapest legfeljebb egymilliomodik nekifutásra rendezhet olimpiát. (Igaz, arra nem tér ki, hogy immár hányadszor.) Az pedig kifejezetten hátrányos a következő négymillió-egynéhány esztendő közéletére nézve, ha e prófécia olvastán a Fidesz úgy vélné: programja immár olyan tökéletes, hogy egymillió-három választási cikluson keresztül is ölbe tett kézzel üldögélhet, díszpáholyból szemlélve a krónikus ellenzéki tétovaságot. (Bár a helyesírásból kiindulva akár Victor Máté is lehet a vélelmezett dinasztiaalapító.) Sokkal realistább esélylatolgatás volna, hogy – kiseded demokráciánkban első ízben – vajon duplázhat-e egy kormányzat: megérhet-e két választási ciklust. Ez a 2002-es sci-fi kétségkívül nem olyan távlat, mint ide az Androméda-köd, viszont eléggé fantasztikus. Igaz, azok a fránya adóhivatali követelések sem évülnek el...

Suchman Tamás után Medgyessy Pétert is meg kívánja hallgatni a parlament gazdasági bizottságának hosszú nevű – a törvények végrehajtását, társadalmi és gazdasági hatását figyelemmel kísérő – albizottsága. Nem a szocialis-

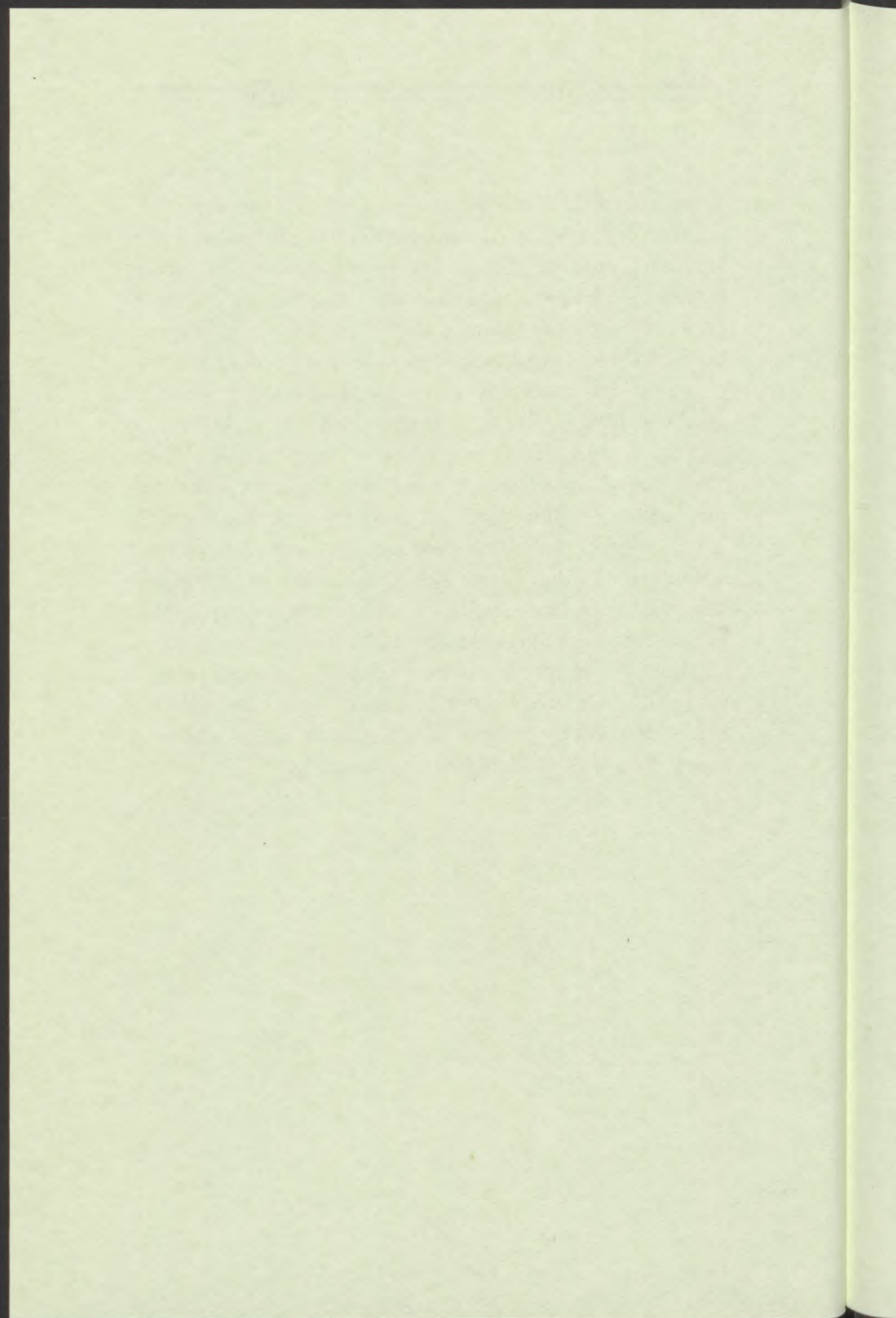

ta kormányfőjelölt érdekli őket (a meghívó ötlete hónapokkal korábban felmerült, amikor még egész mások versengtek a székfűltetvény főkertési címéért), hanem a volt miniszterelnök-helyettes, illetve a volt pénzügyminiszter. A téma: a cementipar privatizációs botrányai. A spontán privatizáció során ugyanis – ha hihetünk a bírálatot megfogalmazó szakértőknek – sikerült olyan ügyesen feldarabolni az állami cement-monopóliumot, hogy magát a cementgyártást egy nemzetközi tulajdonosi kisebbség tartotta sakkban. A magyar érdekeltségek nem juthattak meghatározó tulajdonhoz, s mára a multinacionális túlerő gyakorlatilag az egész iparágat ellehetetlenítette: gyárbezárás, tömeges elbocsátások fenyegetnek az egyik oldalon, a lendületet kapott építőipar pedig cementimportra kényszerül a másik oldalon. Különösen érintett lehet Medgyessy a hejőcsabai magánosítási skandallumban (amelyben – nem vicc! – a HOFI nevű konzorcium vitte a prímet). Az albizottságot többek között a személyes ismeretségek is érdeklik a privatizáló bank és konszern vezetőivel, hiszen az előző kormány alatti pénzügyminiszteri passzivitás mindenképp érthetetlen: vagy mert tudott Medgyessy a sanda ügy részleteiről, vagy mert vakon hitt Suchmannak, s ezért nem is érdeklődött mélyebben irántuk. Akármelyik verzió is fedi a valóságot, nyugtalanító, ha netán egy egész ország irányítása bíztnék rá olyasvalakire, aki az adott lehetőségeken és pénzügyi-gazdasági kezekben belül kiélezett helyzetben magától értetődően nem a magyar vállalkozások versenyképességét, helyzetbe hozását segíti. A francia Becsületrend lovagi fokozata azt mutatja: Medgyessy hatékonyan képviselte Magyarországon a francia beruházói érdekeket. De vajon ez a prioritás elegendő kötőanyag-e egy potenciális kormányzáshoz: képes-e pótolni a hiányzó magyar cementet?

Keresetlen szavakkal, fennhangon minősítette egy tévésztárrá vedlett író a Vörösmarty téren a Püski-stand előtt kígyózó sort. E helyütt inkább nem idézném szó szerint; legyen elég belőle annyi: szerinte a kormányfő intelligencia-kvóciense nem üti meg azt a küszöbértéket, hogy saját jogon dedikálni lenne joga. Valóban kérdés, a könyv ünnepén nemírók könyve is szerephez juthat-e – ám ez esetben feltétlenül nyilatkozni kellene a könyvheti Demszky-kötet méter per órában mért népszerűségéről is, amely azonban vélhetőleg nincs összefüggésben az érzelmes pártelnöki búcsúval. (Az íróból lett politikus válfaja amúgy idén kevesebb elméleti nyilazást kapott: talán mert a főmumus Csurka István mellett az immár nyíltan MSZP-szimpatizáns Göncz Árpád is kiült a színes ernyők alá.) Ez a mennyiségi megközelítés megmosolyogtató is volna, ha komoly elemzők előszeretettel össze nem vetnék kvantitatívan például a brit balközép és az olasz jobbközép választási győzelmét. Önök tudták, hogy ebben a sportágban a döntőbeli gólarány is számít?

Pelikán elvtárs újra a gáton

2001. június 23.

Göteborgban eddig mindenféle világ- és Európa-bajnokságokat volt szokás rendezni – ki gondolta volna, hogy uniós csatlakozásunk talán legfontosabb mérföldköveként fog a magyar történelemírásba beépülni? (Jó, lehet, hogy csak a lábjegyzetek közé, de akkor is...) Ahogy a csúcstalálkozót honatyáink a parlamenti napirend előtt „lereagálták”: immár befordultunk a célegyenesbe. (Bár van, aki szerint még most magasítják a gátakat.) Az említett képviselők – olykor némi pátosszal, olykor épp a „deheroizálás” szándékával – e fejleményt mégis jobbra közsőséges belpolitikai vitatárgynak tekintették, nemigen észlelve, hogy lassacskán retorikai léptékváltásra lesz szükség: a reménybeli részvétel a 2004-es európai választásokon egyáltalán nem olyan bagatell tényező (a hazai ciklus félidejében!), amely a magyar parlamenti választások eddigi töretlen politikai presztízsét érintetlenül hagyja. A kormányoldalnak elemi érdeke, hogy a „legnecesebb” fejezetekkel a bebocsáttatásra várók közül elsőként végző tárgyalásokat az ország sikereként állítsa be (ez nem is nehéz, hiszen fedi a valóságot: az integráció az egyetlen huzamos törekvés, amelyben mind a négy törvényes magyar kormány maradéktalanul osztozott); az ellenzék azonban egyelőre nem képes túllépni a kukacoskodáson. Hogy csak a legkirívóbb ellentmondást idézzem: azok, akik a miniszterelnököt nemrég még „Az Európai Unión kívül is van élet...” aranyköpéséért kárhoztatták, most azt sérelmezik: miért nem alkudozott még né-

---

hány hétig vagy hónapig a magyar delegáció – hiszen így egészen akként fest, mintha feltétel nélkül vetettük volna magunkat az Unió karjaiba. A munkaerő és a termőföld szabad áramlásából fakadó profit ügye persze túl bonyolult ahhoz, hogy fekete-fehér igazságokat lehetne mondani vele kapcsolatban – az a gyanúm, e részletkérdésekre úgy húsz–huszonöt év múlva már egyébként is csak a történészek fognak emlékezni. Az érettségizők is számon fogják azonban tartani azokat a vezető politikusokat, akiknek a nevéhez (tetszik, nem tetszik) Magyarország „visszaeuropaizálódása” köthető. Nyilván buktató tétel lesz, ha valaki nem tudja: Antall József kormányzása idején léptünk ki a Varsói Szerződésből, a NATO-csatlakozási tárgyalások pedig Boross Péter idejében kezdődtek, és Orbán Viktor országlása alatt fejeződtek be. A legfontosabb momentum azonban: vajon ki írja alá 2003-ban az Európai Unióba való belépésünk okmányát? Olyan historiai tisztesség ez, amiért érdemes minden erőt megfeszítve versengeni.

Eörsi Mátyás parlamenti felszólalásában keresetlenül „Fidesz-bagázsnak” nevezte a legnagyobb kormánypártot, a gépi szavazást pedig ízes magyarsággal „az otthoni gameboy joystickjával” hozta összefüggésbe. (Az artikulálatlan üvöltés hangszínét – amely leginkább egy bizonyos nürnbergi szónok előadói stílusát idézte – nyomtatásban nem is lehet visszaadni.) A képviselő által produkált dühkitörés logikailag sem volt teljesen rendben (a „vagy az SZDSZ mond igazat, vagy a Fidesz hazudik” alternatívája nem nyújt valódi választási lehetőséget), a vérben forgó szemekkel előadott rikácsolás azonban már formai szempontból is kizárja az európaiságot. Az SZDSZ három szá-

---

zalékából kiindulva megnyugtató, hogy már csak egy szűk esztendeig kell szégyenkeznünk az efféle indulatgörgöttegek miatt – aggasztó viszont, ha Eörsi az Európai Parlamentben is hasonlóképpen elragadtatja magát: az ilyen fokú verbális kulturálatlanságot, dúlt ösztönvilágot meglehetősen nehéz lehet Strasbourgban a hamisítatlan magyar temperamentumnak betudni...

Az emlékezetes hisztéria, amely annak nyomán támadt, hogy elővigyázatosságból átvizsgálták a terepet a Szlovéniába tartó kormányserelvény előtt, új megvilágítást kapott azáltal, hogy egy Horvátországból hazafelé tartó vállalati repülőgép szerencsétlenül járt a dunántúli viharban. Akkor ugyanis azt is felvetették: miért nem a levegőt választja az állam szolgája, ha sietős a dolga – ahelyett, hogy a szentséges vasúti menetrendet dúlná fel. A szörnyű katasztrófa rossz ürügy a párhuzamok felállításához, mégis kézenfekvő a kérdés: ha egy virágzó cég vezérkarának végzetes balesete ilyen tözsdei zavarokat képes okozni, vajon milyen következményei lennének egy országos vezérkar hirtelen „kiesésének”? Bár az utóbbi hónapok megnyilatkozásait látva nem kétséges: sokak fejfájását elmulasztaná egy ilyesfajta „balszerencse”...

„Jancsó Miklós mondta még a tanácskozás kezdetén: Gondoltad volna, Andris, hogy a Viktorral szemben majd a komcsiknak kell drukkolni, hogy demokrácia legyen ebben az országban?” Ez a meglepő mondat az irodalmi hetilap kongresszusi tudósításának végén szerepel. (Szerzője nyilván a megszólított Andris, aki így nagy bravúrral személyesen is bekerült a beszámolóba.) Egyébként a

---

Magyar Szocialista Párt kongresszusáról van szó – ám ez a kiváló, világhíres filmrendezőben aligha tudatosulhatott, máskülönben nem említette volna kedvesen becézve a kommunistákat. Ám az is lehet, hogy ő tudja jól, és a kommunista párt művésznéven szerepel a honi politikai életben, ez az egész évtizedes hadova pedig a szociáldemokrácia hazai reneszánszáról merő porhintés. (Az sem kizárt, hogy az MSZP felső köreibbe – francia mintára – már a trockista ügynökök is leleményesen befurakodtak.) Ha viszont Jancsó a „komcsiknak” drukkol, némileg zavaró tényező, minek tekintsük Medgyessy Pétert. Egy igazi bolsevik párt soha nem választott volna pártunkívülit főtitkárnak – igaz, Medgyessy nem is volt mindig pártunkívüli. (Ezek szerint az MSZMP-ben gyülekeztek volna a „prekomcsik”?) Egy ilyen európeér filmrendezőnek ráadásul tudnia kellene, hogy elvbarátai (-társai?) szerint „kommunistázni” szalonképtelen – igaz, a politikai illettanárok arról nem nyilatkoztak, hogy pozitív előjellel szalonképes-e. A Medgyessy iránti Jancsó-szimpátiát amúgy az is táplálhatja, hogy a politikus nyilatkozata szerint az ő rezsimében bizony Jancsó rendezné a Bánk bánt meg a Hídembert. Tény, hogy „a Viktornak” ez a kézenfekvő megoldás nem jutott az eszébe. (Talán még nem késő változtatni, ha már ezen múlik a demokrácia jövője.) A művészi kinyilatkoztatásban emellett az is benne rejlik, hogy jelenleg nincsen demokrácia ebben az országban. Ez esetben Jancsónak semmi esélye a Bánk bán II.-re, mert egy diktatúrában nincsenek választások sem, s Medgyessy nem tud hatalomra jutni. Hacsak kerülőúton nem; akkor viszont a rendezőzseni rosszul drukkolt. S ugyanígy a másik szimpatizáns, Kállai Ferenc is (ő a legutóbbi portréfilmjében azt mondta: a lényeges dolgokban nem hazudik), aki – nagy idők Tanújaként – karizmatikus figurája

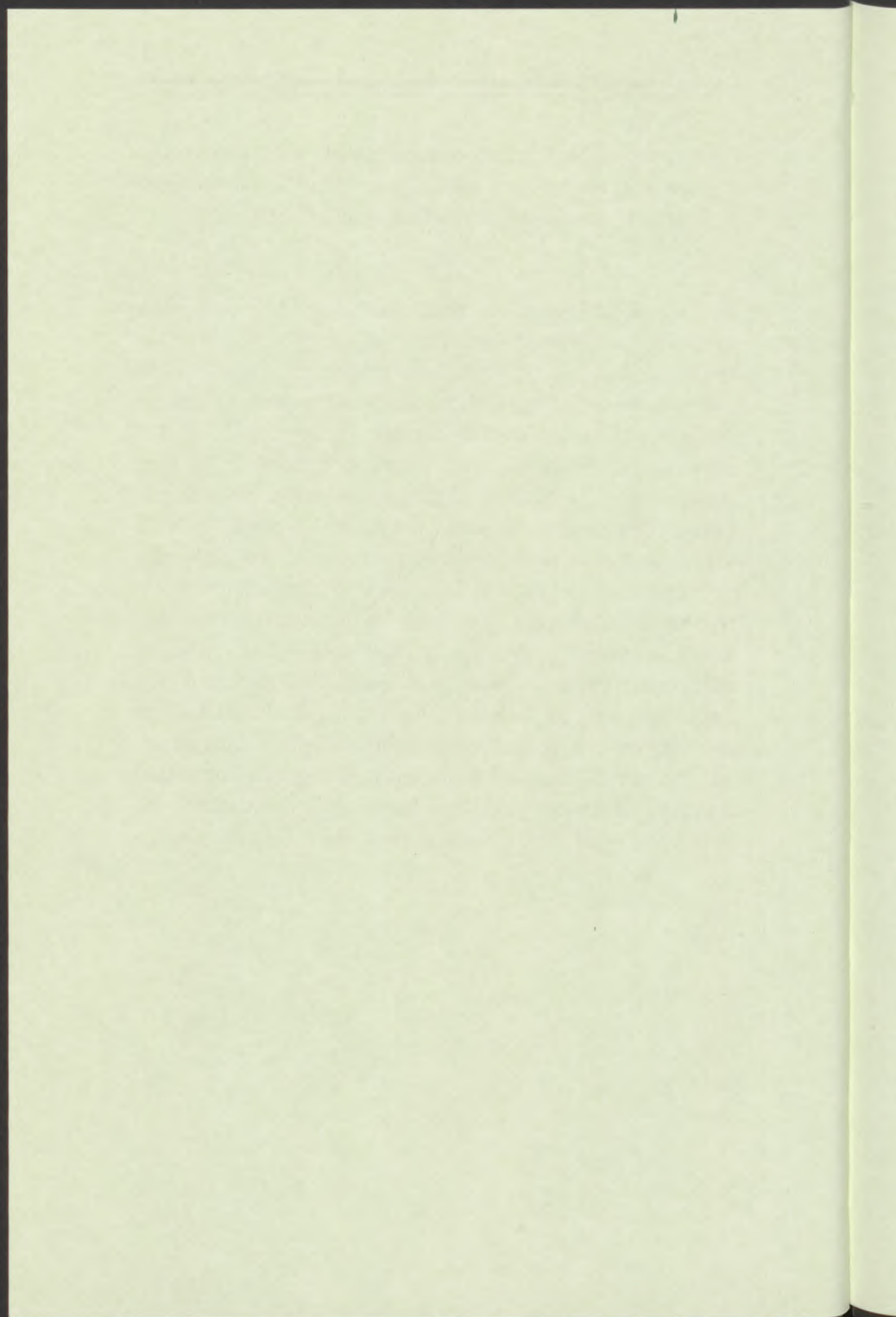
---

lehet a szocialisták kampányának. Most, hogy ember kell a gátra, ő is megjelent a hívó szóra – Pelikánnal azonban a „komcsik” már jó néhány alkalommal megjárták...

Egy szavát se higgyük annak, aki kulturális anomáliáink főcsapását a Nemzeti Színházzal vagy a Hídemberrel kapcsolatos áskálódó polémiákban jelöli meg. Forgács Zsuzsa egy minapi Magyar Narancs-beli kritikájában föllebentti a fátylat a valódi kardinális problémáról: „Kultúránkban éppen az okozza a legfőbb gondot, hogy nem tudunk, nem merünk az aktust és elélvezést közvetlenül érintő mikéntekről gyökérig hatolóan beszélni.” A kritikusnő szerint a parasztdekameront jegyző író nem elég szókimondó – legalábbis a hardpornó-alkotások keresetlen stílusához képest. Igaz, elég nehéz azt is elképzelni, amint a gyökérig hatolnak a mikéntek – kivéve, ha az utóbbiakat eleve feminin nemi jegyekkel ruházzuk fel. Ezek után már az ártatlan (?) gasztronómiai metaforákat sem képes az ember dévaj képzettársítások nélkül kezelni: „A szerző tehát jól belecsapott a lecsóba, de utána mintha nem merte volna rendesen körbenyalogatni a lábost.” Mit is lehetne mondani ezek után? Kultúra: jeszty.

A Unicef politikai pedofíliája

2001. június 30.

Kovács István meglepő veresége a hazai ringben sok apró tanulsággal szolgált: például hogy egy kiütött showman-nak kutya kötelessége feltápaszkodni és a publikumtól a mikrofonban kérni bocsánatot az elrontott estéért. Megerősödhattünk továbbá olyan közhely-bölcsességekben, hogy minden nyerő széria véget ér egyszer (ezt nem árt, ha monte-carlói üzleti tartózkodásunk esetére is emlékezetünkbe vessük); azonkívül csodálkozva tapasztalhattuk, hogy a nagy apparátust megmozgató, felpumpált médiacirkusz hatékonyságát nem igazán befolyásolja a végeredmény: a tragikus kifejetlenek tán egy kicsit még magasabb is a nézettsége. Elegendő azonban egy másik elrontott este (váratlan vízilabda-vereség a jugoszlávoktól), hogy a konkurens kereskedelmi tévé – a két elszigetelt eseményből tendenciát gyártva – sebtében kudarc történeti összeállítást rittyentsen. Indítanak az Aranycsapat berni elbotlásával, szóba kerül szegény peches Wichmann Tamás, a sorsüldözte női párbajtőr-válogatott, s szinte kötelezően a szovjetektől meg (már megint) a jugoszlávoktól elszenvedett nagyarányú futballfiaskó – aztán már jöhet is a kékvérű liberális szociológus, aki levonja a konzekvenciát: a többségi vesztes társadalom mindig és mindenáron győzteseket akar látni, hogy a szekuralizált rögválóságból az álmok félisteni világába transzponálja (egyúttal némi valláspótlékként) saját, soha be nem teljesülő vágyait. Igen gyorsan eljutunk hát a kiütött Kokótól (akit talán mégsem a „knock out” közismert rö-

---

vidítését megduplázva kellett volna becézni) meg a rossz napot kifogó Kásáséktól a rendszerbe foglalt pesszimizmusig, azt sugallván: ebben az országban – s főként ilyen kormányzás alatt! – az ember eleve nem lehet boldog (azaz „győztes”). Igaz, a bálványimádást (amelyet e logika szerint az elfeledett Isten hiánya indukál) akkor már sokkal inkább a hollywoodi sztárkultuszban érni tetten – Kokó ellenben alighanem más ügy. Nem a magányos hős ő, aki mindenkit futószalagon legyőz (mint látjuk, ez a herkulesi képlet hibázik is); hanem a fiú a szomszédból, Papp Laci második kiadásban, aki nyerhet vagy veszíthet, akkor is közülünk való. Azaz ha már idol, akkor nem az individualizmus, hanem a közösségi összetartozás bálványa: nem globális, hanem nemzeti hős, akinek még a verése is pozitív hatású kollektív élmény. A stúdióba invitált szociológusnak persze ez a magyarázat aligha lenne ínyére – s még elképzelni is bajos, mit mondott volna annak a csatornának a műsorpolitikájára, amely az említett horrortörténeti egyveleggel egyidőben egy kifejezetten optimista, az elfogult magyar szíveket máig megmelengető sporteseményt emelt ki az archívumból: amikor a címeres nemzeti tizenegy Kovács Kálmán meg Esterházy Márton góljaival a Népstadionban 3:0-ra letarolta Brazíliát...

Nyolcszáz nap türelmi időt kért programja megvalósításához II. Simeon bolgár kormányfő. A hír olyan, mint egy balkáni taposóakna-mező: ahová csak lép az ember, mindenütt csupa meglepetés. A posztmodern történelmi kor sem produkált ugyanis eddig ehhez hasonló, hogy egy trónjafosztott uralkodói sarj (ezúttal: cár) a demokratikus „hercehurcák” igénybe vételével, az isteni nép kegyelmé-

---

ből, szabad választásokon térjen vissza országolni sok évtizedes, kényszerű száműzetéséből. Tette ezt úgy, hogy a parlamenti jobb- és baloldal előbb már egyaránt megpróbálkozhatott a kimerült gazdaságú állam talpraállításával. (Lehet, hogy Szófiában – meghazudtolva a természeti törvényeket – mégis hárompólusú a politikai erőter?) A legbájosabb azonban ez a nyolcszáz nap türelmi idő. (A választás előtti szlogen az volt: „Higgyetek nekem!” – a választás utáni meg nyilván az: „Hagyjatok békén!”) Miért pont nyolcszáz: miért nem hét- vagy kilencszáz? S miért nem csak száz, mint egyebütt? Lehet persze, hogy az alkotmányos restaurációnak mások a léptékei, mint a közönséges demokráciának – de mi lesz a bolgár médiával, ha több mint két éven át türelemre van intve?

A józsefvárosi térfigyelő rendszerről sugároz riportot a közrádió. A háromszázmilliós beruházás (amelynek lényege: a rendőr szeme mindent lát) reményen felül visszaszorította a kerületi bűnözést: az autófeltörők és markocolók szemmel láthatólag tartanak a kandi közkameráktól. (Az már más kérdés, milyen nehézkes a szisztéma évi hatvanmillióba kerülő üzemeltetése.) A bekamerázás fő indoka, a prostitúció is szárnyaszegett – ám azt bajos kiókumlálni, hogy az objektívek miatt-e, vagy mert a hatalmi ágak olyan ügyesen (ügyetlenül) labdáznak a türelmi zónák kijelölésének gondjával. A hatóság azonban a rádióriport tanúsága szerint rendíthetetlenül áll a vártán: behatóan ismeri a terepet. „Orvosnál voltál már, Erika?” – szól ki kedélyesen a posztos rendőr a járőr kocsi ablakán, s az ember szívét e polgárbarát megnyilvánulás hallatán már-már otthonos melegség járná át, ha hirtelen bele nem gondolna: a tisztázatlan szabályok hézagait ily keresetlen

---

módon kitöltő egyenruhás épp olyan áldozata egy hipokrita társadalomnak, mint a letegezett utcalány. (Utóbbi azért sokkal inkább, noha összehasonlíthatatlanul teteme-sebb jövedelemért.) Érdekes azért elképzelni, hogy az „Ön is igazolja magát” logikáját követve alkalomadtán a prostituált is viszonozza a szíves érdeklődést: „IQ-teszten voltál már, Béla?”

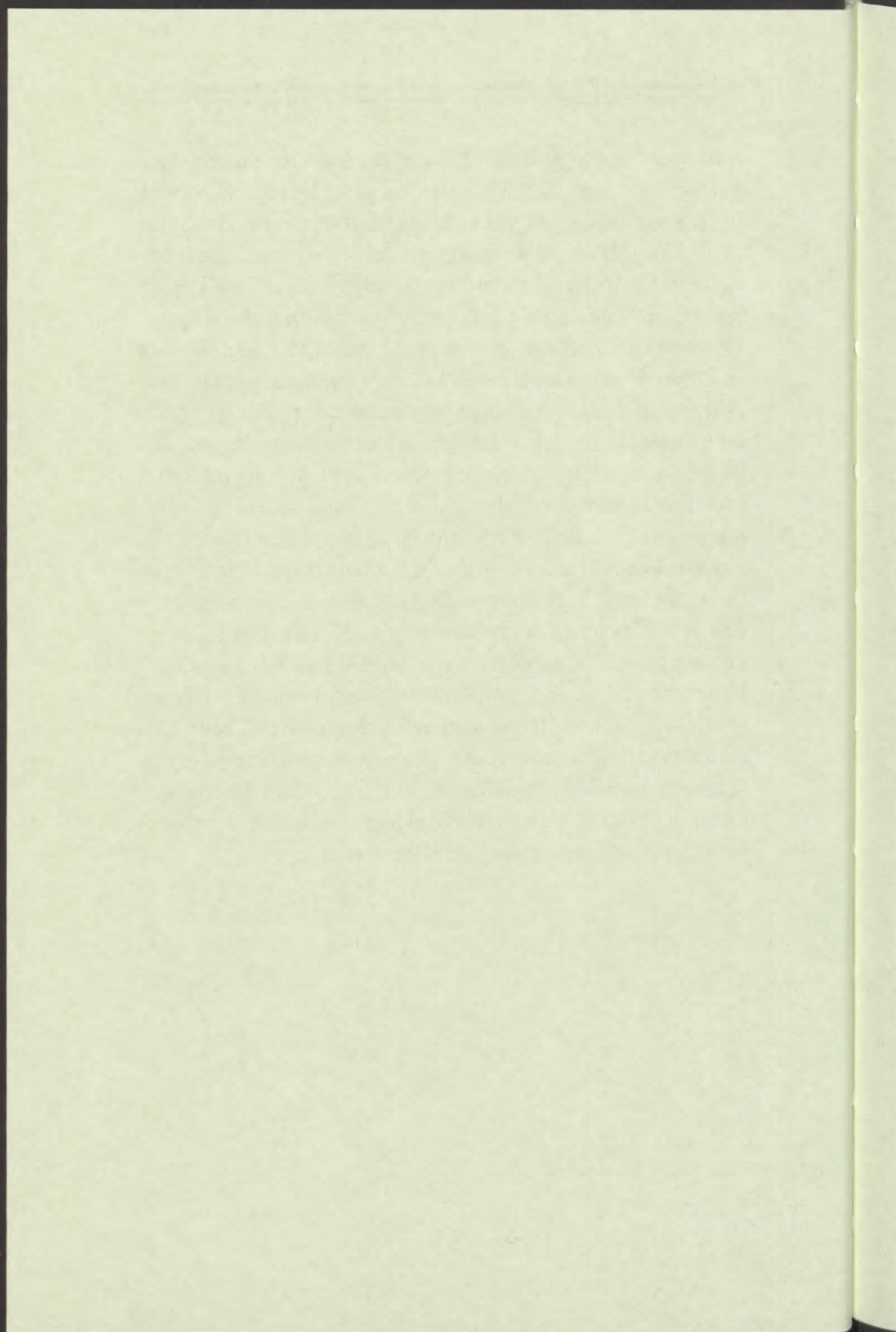

A magyar gyerek optimista, de nem bízik a kormányban – olvassa az ember a világhálón, s nem győzi dörzsölni a szemét. Honnan lehet ezt tudni? De hát az Index komoly internetes lapnak számít, s nem valószínű, hogy a légből kapta volna a Unicef-felmérés megállapításait. Elképesztő, hogy a Unicef magyar kiskorúakat a magyar kormány-nal szembeni szimpátiájáról vagy antipátiájáról kérde-zen! Ez bizony politikai pedofília a javából. Ha eddig azon izgultunk, hogy az aluljáróban hamisított Unicef-képeslapokat sóznak ránk, most kezddhetünk azon izgul-ni, hogy igaziakat. Mint háromgyermekes családapá, a szexuális abúzzsal egyenrangú otrombaságnak tartom, hogy efféle felmérés – áttételesen a magyar nép hozzájá-rulásából is – egyáltalán elkészülhetett. A közleményből kiderül, hogy Kecskeméti Edit, a Unicef magyar nemzeti bizottságának igazgatója tudott az akcióról, különben nem vélekedhetett volna úgy, hogy a családon belüli fe-gyelmezésre vonatkozó „kedvező válaszokat az eredmé-nyezhette, hogy bár a szülők nem voltak jelen a felmérés-nél, a kérdéseket otthon tették fel a gyerekeknek”. Vajon tudták-e a moziba küldött (s talán anyagilag kárpótolt) magyar szülők, hogy távollétükben miről faggatják cse-metéiket? Arról nem is szólva, micsoda vaslogikával szűr-ték le a következtetéseket a válaszaikból. „A honi lurkók

---

több mint fele úgy gondolja: jobban fog élni, mint szülei, ám az ország jövőjéről csupán 43 százalékuk nyilatkozik ilyen kedvezően." Ez vajon hogy lehetséges, ha „a magyar gyerekek több mint kétharmada felnőttként is a saját hazájában kíván élni”, s csupán „tizenhat százalékuk képzeleli el máshol az életét”? S hogy jön össze ez a jövőkép az-
zal, hogy „a magyar gyerekek 81 százaléka legtöbbször boldognak érzi magát, míg kelet-európai társaiknak csupán 61 százaléka, a nyugat-európaiaknak pedig 79 százaléka nyilatkozott így”? A legmegdöbbentőbb megállapítás azonban az, hogy „a megkérdezett gyerekek leginkább a szüleikben, és legkevésbé a kormányban bíznak”. A százalékos bizalmi index az édesanyáknál 98, az édesapáknál és a tanároknál 87, az orvosoknál 82, a hadseregnek és a rendőrségnek 50, a kormánynál 20. De vajon melyik kormánynál? A jelenleginél? Vagy mindegyiknél? Egy bizonyos: az én tízéves, kitűnő tanuló leánygyermekemnek bizalomügyben soha nem jutott volna eszébe magától semmilyen fegyveres erő, de még fehér köpenyes doktor bácsi sem. „Tizenöt százalékuk nem tudta a választ a kérdésre” – fogalmaz egy helyütt a jelentés. Ami a gátlástalan Unicef-statisztikusoknak fájdalom, nekünk, gyermekeink gyermekkorát óvó szülőknek ez jelentheti a reményt.

Világ globalistái, egyesüljetek!

2001. július 7.

Hallomásból egészen más tudni róla, s megint más szó szerint olvasni a plagizált szárszói találkozó elhangzottakat: Farkasházy Tivadar azonban szerencsére van olyan előzékeny, hogy saját lapjában adja közre e kerti parti dokumentumot. A friss szocialista kormányfőjelöltre és a másodfrissességű szabad demokrata pártelnökre komponált kampánynyitó kabarétréfa érezhetően magán is viseli az alkoholos bemelegítés nyomait (ha lehet hinni az érintetteknek, Medgyessy sört, míg Kuncze pálinkát fogyasztott a büfében); ám még a „legendás” Kuncze Gábor-i humorérzék ismeretében is meghökkentő, hogy a liberális vezér az egy éjszaka alatt halálra szeretkezett elefántról mondott viccet az igényes publikum előtt. (Ő kissé lentebb stílusban fogalmazott, de az nem kaszinóképes.) Ezek után azon már nem is különösebben csodálkozik a polgár, mikor a franciásan gáláns Medgyessy világgá kürtöli, hogy Dávid Ibolya jobb nála mellben. A házigazda Farkasházy a legjobb poénjait gyűjtögette össze a jeles alkalomra (némelyiket azért szokása szerint elsütötte a rovatában még egyszer), így aztán érthető is, hogy a szerkesztésre ezúttal kevesebb energia jutott. Bizonyára ennek tulajdonítható, hogy a nagy pártos buzgalomban az egyik (demszkys-vilamosos) képes tréfa címe úgy szerepel a lapban: „Álmában csönget egy kicsit.” Ha egy PICIT kevesebbet koszorúznak, de pontosabban idéznek Szárszón, az a József Attila-kultusznak is többet használ. Mert citálni is csak pontosan, szépen...

Hol vannak az óbudaiaiak? – kérdezi az óriásplakát Óbudán. A poszteren kezdéshez állt fel egy futballcsapat, de a másik térfélen egy teremtetett lelket sem látni. Már-már arra gyanakodna az ember, hogy Csintalan Sándor előhozta a polgármesteri választási kampányát (a focisták vörös mezben vannak), de aztán felfedezi a sarokban a feliratot, hogy mindenki elment a sportnapra. Ez viszont újabb rejtély: ha azért üres a stadion, mert mindenki a sportnapon van, akkor hol készült a kép? Azt nem feltételezhetjük, hogy egész Óbuda eltájolódott – ám akkor szegény vörösingések az idők végezetéig várhatnak a kezdő sípszóra.

Esterházy Péter vitán felül a rendszerváltozás romantikus szakaszának legemlékezetesebb publicistája (noha volt belőlük bőven): amit a Hitel hasábjain művelt, azt kései utódaink talán még hullámozó színvonalú – tiszta bűzát és ocsút egyaránt tartalmazó – irodalmi munkásságánál is többre becsülik majd. Aligha álltam egyedül azzal az érzéssel: ama szélsőséges megnyilvánulásokra hajló korban ő volt egy személyben a nemzet lelkiismerete. Később az érzések ugyanúgy összekuszálódtak, mint a lelkek – az írók jobbára hivatásos közíróknak adták át a terepet. Mára Esterházy sem ír újságot (legfeljebb aláír). Meg kell hát becsülni, ha „az elefántcsonttoronyból” leszállva aktuális közügyekről nyilatkozik meg – még akkor is, ha ezeket valahol a német nyelvterületen haknizva teszi, s üzenete csupán a szükségképpen rontó stílusú tudósítói nyelvezettel jut el hozzánk. Megtudhatjuk ezzel az áttétellel például, hogy „ami Magyarországon van, az nem a gonosz

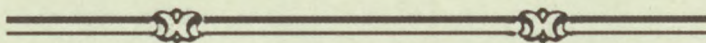

Bertelsmann vagy a Fidesz miatt van így, nem rosszindulatú külső és belső erők következménye, hanem a társadalomtól függ”. Hagyjuk most, hogy ez szociológiai spanyolviasz, meg azt is, hogy a „gonosz” jelző a Fideszre is vonatkozik-e – figyeljünk inkább arra: írónk azt a polgári stílust hiányolja, amelyet a Frankfurter Allgemeine Zeitungban például megtalál, a hazai sajtóban viszont nem. Igaz, az ettől eltérő hangütés csupán a közszolgálati rádióban, illetve „a magát polgáriként jellemző lapban” bántja a fülét. (Balliberális sajtótermékekkel ezek szerint nem fecsérli a drága idejét.) Az viszont föl sem merül benne: az ő sikké vált dekonstrukcionista nyelvi forradalma vajon nem járult-e hozzá valamelyest az általános szót-nemértéshez? A „felfűtött beszédmód” ostromozója miként értékeli visszamenőleg például az „Így gondozd a magyarságot” című hírhedt opuszát? A rendpártiságot zsigerből kárhóztató olvasótábor talán megütközik a köztisztasági komplex képalkotáson, de a Népszabadság szerint Esterházy kerek perec azt mondta a rendet köztudomásúlag hírből sem ismerő Berlinben: „Ha nem söpörjük fel a járdát, akkor az nincs felseperve. Akkor sincs, ha az egyik azt mondja, a Fidesz miatt, a másik meg azt, hogy a puffadások miatt nem lehet söpörni.” Ez a magyarságkép némiképp – íróhoz méltatlanul – leegyszerűsített, de valójában helytálló. A lényeg viszont feltétel nélkül megszívlelendő: söpörni kell (pucolare necesse est); s a polgári seprő kétségkívül jól seper.

Ahhoz képest, hogy Budapesten mennyit tipródtak azon, lehet-e Antall Józsefről teret elnevezni (elegendő indok-e, hogy feloslatta a „haladó” Varsói Szövetséget; eléggé elporladtak-e már a csontjai stb.), Splitben az impozáns ten-

gerparti pálmákra látni a Tudjman térről. (Pedig ott ráadásul állítólag balközép kormányzás van.) A horvátok egyébként sem szívbarjosak önkormányzati keresztelés tén: Trogir (Trau) velencei hangulatú óvárosának fő bevásárló sikátorát például keresetlenül Kohl–Genscher utcának nevezik, ekként demonstrálva tőkeérzékenységüket és európai érettségüket. Az Adria partján egyébként júliustól magyar lapokat is terjesztenek (kellett nekünk botor módon előszezonban odasietni); s a közlemény külön is kiemeli: a Dunántúli Napló Krk szigetén is kapható. Ez teljességgel rendjén is van: Krk szigete ugyanis minden kétséget kizáróan a Dunántúlon van. Felajzva várom, mikor hódítja meg a magyar lappiac Borneó és Celebesz szigetét is...

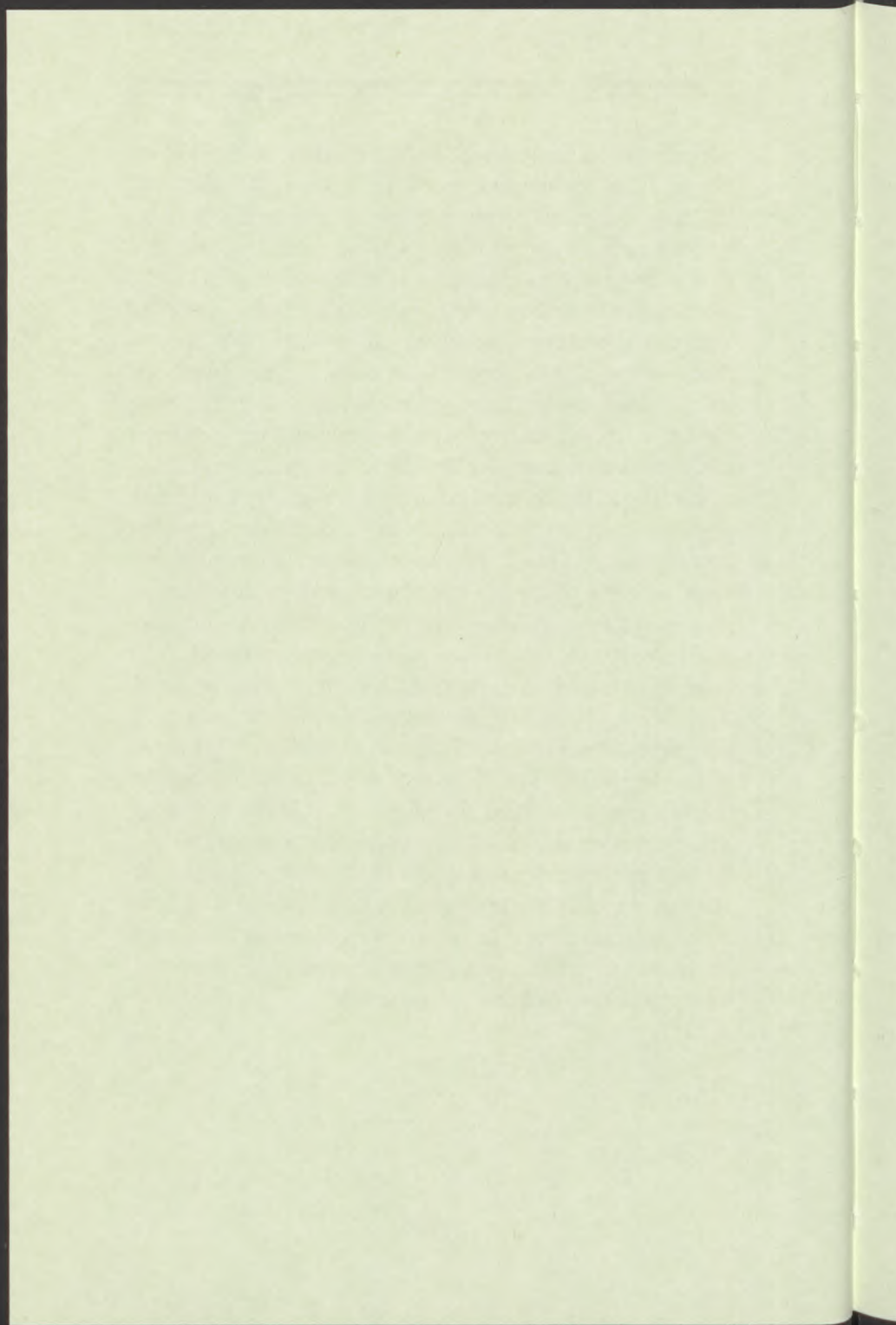

Fejtő Ferenc (ahogyan önmagát nevezi: a liberális szociáldemokrata) meglepő kijelentésre ragadtatja magát egyik cikkében: a bimbózó globalizmusban a kommunizmust véli felfedezni. Nem árt eltűnődni a megérzésén, elvégre baloldali körökben a kilencedik ikszen túl is tekintélynek számít – s az sem vitatható, hogy a létező szocializmusok minden kísérletét, kalandját, vadhajtasát és borzalmát kritikusan végigkísérte. A globalizmus mint a kommunizmus legfelső foka mégis valószínűtlen asszociációnak tűnik, s a némileg délibábos nyelvészkedés sem osztatja el kételeyeinket: ez is totális, meg az is; mindkettő az egészet célozza meg. A fölvetés arra mindenestre jó, hogy rádöbbenjünk: a XX. századdal együtt a XX. századi politikai kategóriák is mindinkább az enyészeté lesznek. Egyszerűbben fogalmazva: a legnagyobb koponyák sem képesek halálos biztonsággal megnyilatkozni arról, miben is élünk. A kommunisták egy megvalósíthatatlan utópia ne-

---

vében öltek halomra milliókat (a náciaktól abban különbözve, hogy ideológiájuk nem faji, hanem „internacionális” alapon tett különbséget ember és ember között, osztotta fel az emberiséget „haladókra” és „reakciósokra”, túlélőkre és elpusztítandókra); a nyakló nélküli globa-listák talán ugyanezt teszik, csupán más eszközökkel. A humán kultúra nagy talánya, miért tekinti megtorlandó, bűnhődésre érdemes gyilkosságnak azt, ha az egyik ember(csoport) késsel, pisztollyal vagy pusztá kézzel fosztja meg életétől a másik embert vagy embercsoportot – s miért tartja bocsánatosnak, ha ugyanezt uzsorahitelekkel, kamatlábakkal, fúziós gazdaságpolitikával és nagy tömegek perifériára szorításával teszi. Ha a szabadjára eresztett kommunizmus és globalizmus között hasonlóságot keresünk, akkor a közös nevezőt alighanem a lelkiismeretlenségben, az antihumanizmusban találjuk meg. A szociáldemokrata értékek egy plurális demokráciában pozitívak, a bolsevikok azonban nem tűrték a politikai konkurenciát. A konkurencia nélküli globalizmust egyelőre még csak kóstolgatjuk, ám míg a XX. század totalitárius rendszereiből adott esetben volt hová elmenekülni, ebből a totalizmusból nincsen – nem rendelkezünk „tartalék” világgal. Sajátos módon a globalizmus kontrollját a világfalun belül kell megteremteni: felértékelődik tehát a konzervativizmus, a parciális hagyományok védelmezője. Fejtő Ferenc aligha erre gondolt, amikor a párhuzamát fölfestette, de ezúttal is bebizonyosodhat: nem haszon nélkül való, ha vigyázó szemünket Párizsra vetjük.

Hosszú, meleg nyár jön?

2001. július 14.

A prágai Hradzsínban egy szobortalapzaton a következő három betű áll: TGM. Magyar embernek ilyenkor jól hallhatóan megdobban a szíve: lehet, hogy a mi derék Tamás Gáspár Miklósunk nemcsak Romániában, de Csehországban is világhírű? A valóság azonban keserű és kiábrándító: csupán a hasonló monogrammal rendelkező ifjabb Masaryknak emeltek szobrot a csehek; nagyjából ott, ahol a Klement Gottwald-féle kommunisták a háború utáni kényelmetlenné vált külügyminisztert – nem kifejezetten gondatlanságból – kipotyogtatták az ablakon. Ezzel egyébként nem annyira internacionalista, mint nemzeti hagyományokat követtek: a cseh történelemben a husziták óta bevett elintézési módja a politikai nézeteltéréseknek, hogy a másik felet kihajigálják a nyílászárón. Az érettségien valószínűleg buktató tétel, ha a diák nem tudja, mikor volt az első vagy a második nagy defenestráció (ezzel a szenvtelen latin műszóval illetik a drasztikus műveletet); sőt alighanem még az is a törzsanyag része, hogy a reformátorok és ellenreformátorok által egyaránt előszeretettel alkalmazott, igen célravezető módszer mikor egészült ki azzal az intézkedéssel, hogy a palotába szorult nagyurakkal egyetemben, ugyanazzal a lendülettel a titkárait is kipenderítsék. Az elitváltás e viharos módja szerencsére a mi rendszerváltozásunk idején fel sem vetődött – a defenestráció is csupán távoli asszociációként, Horváth Balázssal kapcsolatban merülhet fel, akinek saját (okkal megbírált) pártja a nyilatkozatok szerint még több mint tíz év után sem tudja megbo-

---

csátani, hogy a taxisblokádn idején kiállt integetni a Parlament ablakába...

Ha az ember pár napig távol volt az édes hazától, mert (lapangó monarchikus nosztalgiából) Prága és Bécs utcáit járta, óhatatlanul kiéhezik a hazai szóra. Az első adandó alkalommal anyanyelvű rádióadók után keresgél, benzinkutaknál vadászik magyar sajtótermékekre. Igaz, hamarosan némi csalódottsággal kell tudomásul vennie, hogy itthon még az a műprobléma is képes belpolitikai vihart kavarni: segít-e az Isten a köztisztviselőket vagy sem (annak idején én is csak tátoztam a sorkatonai eskü ama részénél, hogy sújtson a dolgozó nép megvetése); de ez talán a hirtelen jött melegnek is tulajdonítható. S ha már itt tartunk, vezető témává képes kinőni magát a honi nyilvánosságban az is, hogy legyen-e meleg az óbudai sziget vagy sem, vagy ha mégis, akkor kinek mi köze hozzá. (Lehet, hogy hosszú, meleg nyár elébe nézünk?) A prágai vagy brünni – Pepsi-szigetet reklamírozó – szórólapok mindenestre nem tértek ki e kardinális vonatkozásra: közép-európeér szűklátókörűséggel kizárólag a zenére meg a bulira koncentráltak. A bécsi homoszexuális felvonulás is csupán hangos volt és feltűnési viszketegségben szenvedő: minden eszébe jutott az embernek e mobilizált ricsajról, csak a büszkeség nem. A rizsposros parókában Mozart-koncertre invitáló őslakosokat is irritálta a Ring ideiglenes megszállása, amely otromba stílustörésével szemlátomást rontotta a virágzó barokk turistaüzletet. (Ennél már csak valami gazdasági világrendezvényt kívántak volna maguknak kevésbé, a kötelezően agresszív globalizmusellenes tüntető úrigyerekekkel meg a velük előírászerűen összezsapó rohamrendőrökkel.) Mi tagadás, az itthoni fotelben is kissé idegenül fészkelődtem először az

---

importált műanyag hírek hallatán, de aztán a képernyőn Avar János amerika-szakértő (így írták ki, kis „a”-val) azt találta mondani, hogy „Clinton erkölcstelen fráter volt, de jó elnök; míg Bush erkölcsös ember, de rossz elnök” Megnyugodtam: kétségkívül hazaérkeztem.

Talán a forrósággal van összefüggésben, hogy az újságírók úgyszólván kikoptak az ATV gettósított sajtóklubjából. (Szögezzük le: a történelmi igazsághoz tartozik, hogy a „hétfőiek és szerdaiak” gettósították a „péntekieket”. Pedig a bikafuttatás is akkor valódi férfipróbáló viadal, ha bikák és viadorok egyaránt jelen vannak a pamplonai utcákon. Kit érdekelnének csak a bikák vagy csak a viadorok?) Az egymás mellett elbeszélő ikerműsorok közül ezek szerint a balliberálisok bírják a nyarat kevésbé szűflával: kezdenek felhígulni ráérő humoristákkal. Megyesi Gusztáv kivételével mind elmentek volna a politikai publicisták szabadságra? (Netán ezen a csatornán is lopakodó „elhetihetessedésnek” lehetünk tanúi?) Jusztnál mindenestre a kánikulára hivatkozva még a stúdióablakokat is kinyitották (ki gondolta volna, hogy ilyen is létezik a XXI. század hajnalán?); s ez nem is csoda, hiszen a négy trécselő közül három feketében feszített, ez a szín pedig köztudomásúlag gyűjti a meleget. (Magától értetődően itt is a Sziget volt az egyik fölvetett téma.) Kedélyesen verejtékezve megvitatták például, hogy Széchenyi reinkarnációja most úgy tízévesforma lehet, mivel a Hídember címszereplője, Eperjes Károly azt találta nyilatkozni, hogy Széchenyi-formátumú politikusunk legfeljebb kétszáz évenként születik. Ennek kapcsán aztán szóba került „az Orbán gyerek” életkora is, ami ebben a körben szinte már természetes is – ahol semmi sem szent (a legnagyobb ma-

---

gyar sem), ott miért éppen a kiskorúak személyiségi jogával meg más idejétmúlt liberális cafranggal bajmóldónak? Az izzadságszagú műsor folyamán egyszer mégis meghűlt bennem a vér: Beregi Péter, a Mikroszkóp Színpad sztárja ugyanis kedélyes kóservicc-mesélésbe fogott, aminek az volt a poénja, hogy „ott nincs szombat, ahol a pénztárcáért kell lehajolni”. Komolyan aggódom, hátha szerdán is néznek tévét a Mazsihisznél, nemcsak pénteken – lesz is akkor dolga a sajtóklub elleni újabb tiltakozás közlésével az MTI-nek...

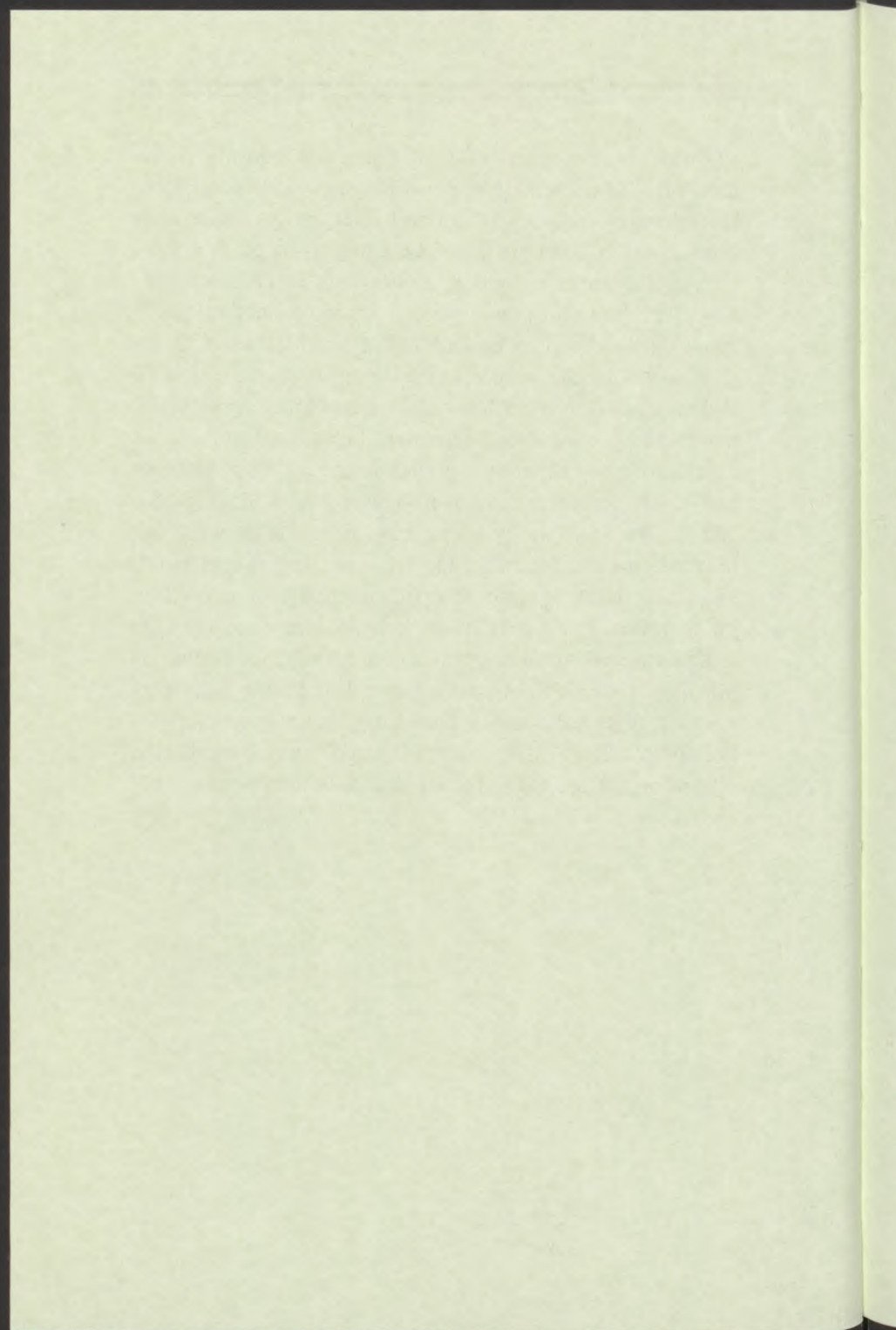

Ausztrália a világ legkörnyezetvédőbb országa – ennek megfelelően fölöttük a legnagyobb az ózonlyuk. Kétségkívül a mások bűneiért lakolnak – a zavartalan napsugárzás is közrejátszhat azonban abban, hogy alkalmasint zseniális tudományos eredményekre jutnak. Nemrégiben például azt ókumlálták ki, miként lehet az egész nehézkes megtermékenyítési procedúrából kihagyni a spermát. A szűznemzés eddig is a tudományos-fantasztikus fantazmagóriák kedvenc rögeszméi közé tartozott, a termékenységi konferencián elhangzott bejelentés viszont nem hagy kétséget afelől: az apa nélküli gyermekgyártó ipar részvényeiből bevásárolni már ma is fölöttébb előrelátó befektetés. Az ausztrálok kicsit becsapták a természetet, leutánozva a kromoszómák viselkedését – ami Dolly bárány óta valójában senkit nem is lep meg: itt a bizonyíték, hogy a teremtés privilégiumai tényleg megnyirbálhatók; Isten legalábbis ezt a fázist kiadta árendába. A dolog szépséghibája az, hogy e módszerrel csakis leánygyermekek hozhatók létre mesterséges úton (ez a mellőzött sperma bosszúja). Azaz a Dél Keresztje alatt kiötlött recept csakis a leszbikus párok gyermekvállalási gondjain segít –

---

s könnyű belátni, ez mekkora törést okozhat később a ma még oly büszke és egységes homoszexuális mozgalomban. Beteges emberek (némberek) persze ily módon akár önmagukat is klónozzhatják – azaz megnyílik az út a futószalagon gyártott modellek, színésznők és sportfenomének előtt: ha némi pénzt áldoz a kromoszóma-bank szolgáltatásaira, idővel bárkinek lehet otthon saját Cicciolinája vagy akár Claudia Schiffere. Bár lehet, hogy a szép új világban épp az egyedi tervezésű „bionőknék” emelkedik majd meg az ázsiojuk: lehetnek kicsit molettek, kicsit zsörtölődők – a fő, hogy valódiak legyenek. Háromszoros apa lévén persze nem igazán vigasztal ez a kissé módosult jövőkép sem, hogy a természet még a legművibb millióban is megteszi a maga kiigazításait. Nem a spermafélteékenység bánt, csupán elképzelem, hogy adott esetben kiket nevelnék ma a lányaim helyett. (Nem az egyedüli család a miénk, ahol a szebbik nem szűznemzés nélkül is túlsúlyban van.) Vajon mi volna akkor Eszter latinos és Kata északias bájával? S a buta kromoszómák becsapásából sportot űző korban világra jöhetett volna-e egyáltalán a bumfordi Ábel? Igazán kár volna nélküle.

Hatvan fillér a tévéalelnöknek

2001. július 21.

Akár borítékolni is lehetett volna: a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnöki tisztét az a belga úr nyerte el, aki a Salt Lake Cityhez fűződő kínos olimpiai korrupciót kitergette a sajtónak. A konok sebészorvost nem lehetett megvesztegetni a kedvező helyszínválasztás érdekében – ugyanis egyszerűen nem utazik el a kandidáló városokba. Az olimpián is forradalmi módon együtt fog lakni a versenyzőkkel – a szállodásoknak meg főhet a fejük, kire sózzák rá ezután a királyi lakosztályokat. A leköszönő Samaranch ugyanis nem volt szívbjajos (bár úgy látszik, ez neki „belefért” a hivatalnokoskodásba): nemcsak uralkodóhoz méltó módon szállt meg, nemcsak benyomta örökösét a magas testületbe, de még szobrot is állítottak neki életében a luzskovi Moszkvában. (Ilyenkor kellene elküldeni Kun Miklóst egy kicsit kutakodni a KGB levéltárába...) Búcsúzóul összehozta még a pekingi olimpiát is; ám úgy látszik, nem egyeztetett az Európai Parlament elnök asszonyával: ez a kilátásba helyezett nyugati bojkottfelhívás a fránya emberi jogok miatt csúnya foltot ejthet a samaranchi életművön. Lehetséges, hogy fel kellene pörgetni a lassúdad budapesti előkészületeket: hát-ha már 2008-ban be kell ugranunk a kínaiak helyett. Schmitt Pál egyszer már bejelentkezett a főpolgármesterségre: nem kizárt, hogy két úr szolgálaként tető alá tudná hozni az üzletet. Bár azért a NOB-on belül az is fontos, ha valaki a környezetvédelmi és sport (!) bizottságot vezeti...

A tévéelnök-választás utózóngéi közül a legbájosabb kétségkívül az a publicisztikai érvelés volt, amely azt fejtette: a polgári kormány nagy lehetőség előtt állt, de elmulasztotta kihasználni, midőn nem Friderikusz Sándort sugalmazta a kuratóriumnak a Magyar Televízió elnöki székébe emelni. Igaz, akkor csupán olcsó népszerűség-hajhászást művelt volna, hiszen a híres-hírhedt tévés nevét legalább ismeri a publikum, s az ő oldalvizén evickélt volna tovább a szemérmetlen (és nevenincs) hatalom; így viszont, hogy nem őt választotta, még erkölcstelenebb, hiszen úgymond politikai megfontolásokat érvényesített a szakmaiakkal szemben. (Friderikusz gratulációját, hogy a választás során kétségkívül szakmai szempontok érvényesültek, ezek szerint maró gúnynak kellene értelmezni.) Az már szinte mellékes is, hogy e kommentátori gyakorlat a molnár, a fia és a számár példázatát idézi: tegyen bármit a kormány, mindenképp megszólják. Sokkal inkább figyelmet érdemel Friderikusz személye, kinek pályázatát még leghívebb elvbarátai is némiképp zavarodottan szemlélték, s legfeljebb annyit rebegtek: megnéznék a híradóját – feledve, hogy e műfajban volt már egy csúfos bukása. (Azt nem feltételezhetjük, hogy csupán az ellenzéki újságírásnak kívánt mulandó munícióval szolgálni, hogy a polgári oldal kisszerűségét demonstrálja, amiért nem adja ajándékba ellenlábasainak az egyik köztévét, miközben a felemás kuratóriumi elnökségek minden külpolitikai hátrányát elszenvedi: annál becsesebb a tévémogulnak a gondosan suvickolt imázsa. Ám ha egyszerű ingyenreklámnak tekintette az egészet, az persze más.) Közszolgálatra vállalkozni szintiszta kereskedelmi mentalitással – nem sorolható az ártatlan médiacsínyek közé.

Friderikusz tévés fogantatása ugyanis, amely a Hankiss-féle Magyar Televízióhoz kötődik, a közszolgálati romlás kezdete volt: előrevetítette, hogy amennyiben nem választjuk markánsan ketté a közérdekűt és a nézettségcentrikus bővít, a televíziós giccs minden értéket fölemészt, mint a fagocita baktériumok. Hankiss Elemért e folyamat elindításáért még akkor is elévülhetetlen felelősség terhele, ha tudjuk: kívülállóként vajmi keveset értett a tévészéhez. E folyamat betetőzéseként azonban azt tenni első emberré, aki az egész hanyatlást elindította – tényleg olyan üzenet lett volna, ami az egész kormányzás alkalmasságát megkérdőjelezi. Szerencsére nem ez történt. Szerencsére Vágó István ars poeticája (amelyet egy üzleti magazinban adott közre, miszerint ő közszolgálatot csinál kereskedelmi köntösben) nem emelkedett a hivatalos médiapolitika szintjére. Fából ugyanis még a nagyreményű XXI. században sem lehet vaskarikát csinálni. Nem dőltek be Friderikusz piárszövegének sem, miszerint havi egy forintért dolgozna – talán rájöttek: a saját cégeknek adott megbízások sokkal többbe kerülnének az adófizetőknek. (Nem is szólva arról: ez esetben az alelnöki javadalmazást körülbelül hatvan fillérben kellene megállapítani, ami alkotmányellenes, mert már nincs is fillér.) A média-patt-helyzetből muszáj kimozdulni, ám az már-már politikai zsenialitást igényel. A kormányzat, ha meg akar felelni a saját maga által hirdetett eszményeknek, aligha tehet mást, mint hogy megerősíti a közszolgálati médiumokat: a Magyar Televíziót azért, mert nincs más választása; a Magyar Rádiót és a Duna Televíziót pedig azért, mert sokkal kisebb ráfordítással olyan közösségi értékeket menthet át, amelyeket később, egy módosabb állapotban bajos volna újrateremteni. A globalizáció lendületes térhódítása idején a kereskedelmi média csupán a körülmények-

---

hez mindenkor messzemenően alkalmazkodó üzlet, a közszolgálat viszont a kulturális folyamatosság egyetlen mentsvára. Talán Friderikusz kellett hozzá, hogy ezt megértsük.

Pannonhalma patinás falai között, szerte a Kárpát-medencéből odasereglett gyakorló szerkesztők és lelkes tudósítók körében egyebek között azt taglaltuk: legenda vagy valóság-e mindaz, amit az uborkaszезonról terjesztenek a médiában. A vélemények erősen polarizálódtak. Volt, aki úgy vélte: a tikkasztó kánikulai napokban sem kevesebb a hír, mint egyébkor – legfeljebb az információgazdák (politikusok, köztisztviselők, válogatott médialegények) ilyenkor hajlamosabbak a déltengereken mulatni az időt. Jómagam viszont inkább azokkal értettem egyet, akik szerint a nyár dereka mégiscsak egyfajta kommunikációs holtidő (még így, kampányindító évben is). Ilyenkor olyasmi is bekerülhet a lapokba és a híradókba (mint például a „Szobrot Kádárnak!” mozgalom pimasz felhívása), ami a kínálati hírpiaс körülményei között labdába sem rúghatna. Az uborkaszезon lényegét azonban mi sem foghatná meg jobban, mint az a hír, amely az egyik baloldali napilapban jelent meg, s amelyet végtelen csiszoltsága, klasszikus legömbölyítettsége okán szükséges e helyütt teljes terjedelmében idéznem: „Traktorral dózerolta le Varnus Xaver garázsát Varaszlón a szomszédja – jelentette a HavariaPress tudósítója. A traktoros szerint – aki egyébként a polgármester veje – a garázs az ő telkén épült. A jegyző egy hónapja bontást rendelt el az épületre, a határozat végrehajtását azonban felfüggesztette a bíróság. Varnus feljelentette a szomszédot, szerinte ugyanis önbíráskodás történt.” Ne becsüljük alá e gyöngyszemet:

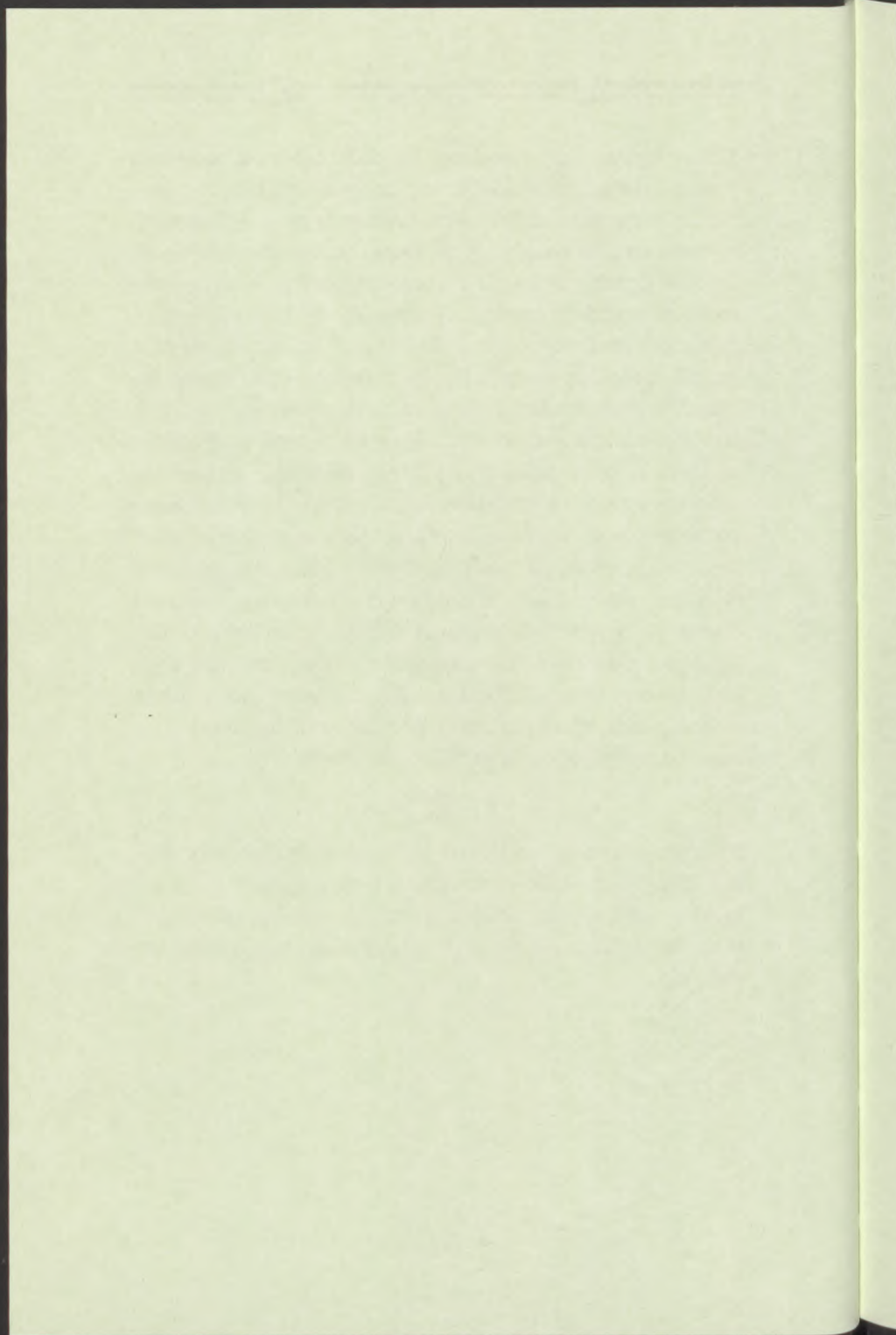

általa ugyanis sok mindent megtudhatunk az ezredelő Magyarországról. Például azt, hogy az extrém orgonaművész médiaszemélyiségek immár nem a Rózsadombon, hanem Varaszlón építkeznek, oda pedig feltétlenül autóval járnak (kivéve, ha a vitatott garázst nem leendő szoftverbirodalom megalapozásának céljából emelték). Árulkodó továbbá a hír a földhivatali káoszt illetően: a jegyző, a törvényesség helyi őre nyilván merőben más tulajdoni lappal rendelkezik, mint az ügyben eljáró bíró. A HavariaPress tudósítója szükségesnek tartotta megemlíteni azt is, hogy a garázsgyalulást egy polgármesteri vő követte el: igaz, az homályban maradt, hogy az öntevékeny községrendezés szárad-e a lelkén, vagy az a puritán tény, hogy telik neki saját traktorra. Balázs Géza nyilván azt is fölvetné, hogy vajon lehetséges-e egyáltalán traktorral dózerolni, a perektől szemmel láthatólag korántsem idegenkedő előadóművész kapcsán azonban azt már csak halkán meri megpendíteni az uborkaélvező kibic: mit is szólna ehhez a pity garázsügyhöz (korunk filemile-sztoriájához) szegény jó Johann Sebastian Bach...

Ha az ország minden lakosa két évig megállná szex nélkül, eltűnne az AIDS – mondta a kenyai elnök. A következő jó tanács talán az lesz: ha Afrika minden lakosa két évig megállná evés nélkül, garantáltan megszűnne az éhínség?

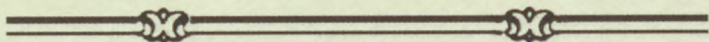

Lepsénynél még megvolt

2001. július 28.

Bestiáriumot írt Lengyel László. A javát korábban vetette papírra, viszont most adta ki (újra). Az állatportrék – amelyek a vezető politikusokat helyezik a teremtés korábbi napjaira, vagy ha úgy tetszik, a törzsfelföldés alsóbb grádicsaira – a régiek; az interjúk merőben újak. Az alá-
zatos riporterek valahogy mindig elfelejteneek érdeklődni a kiállított törzslapok esetleges lejárt szavatossága iránt: nincs ugyanis az az etológus, aki alátámasztaná, hogy ugyanaz a lény egyformán viselkedik a szabad szavannákon és az állatkerti ketrecben, kormányon és ellenzékben. Mint ahogy az az alapkérdés is elmaradt: vajon felnőtt dolog-e ez az egész animális szimbolika – nem a rendszerező biológus gyermekded lelkivilágáról szolgáltat-e árulkodó adalékokat? Igaz, az állatpéldázatokban semmi új nincs: Aiszóposztól La Fontaine-ig közkedvelt elbeszélői panel volt állatbőrbe bújtatni az embert, hogy (gyávaságból vagy kényelmességből) ne kelljen az olvasónak mindent folyton a kályhától elmagyarázni. Ez a Linné mester módjára alkalmazott politológiai rendszer-
tan azonban némiképp gyanút kelt: hátha csak egyszerűen kevés az eszköze az elemzőnek, hogy egy(éniség)-enként vegye szemügyre elemzéseinek alanyait? A végeredmény valóban bestiális: az áldozatul esett politikusok inkább csupán jólneveltségből vagy hiúságból nem tiltakoznak a kategorizálásai ellen – bedőlve a gáborzsaszás bölcsességnek: mindegy, hogy mit írnak az emberről, csak írjanak. Mindenesetre feltűnő Lengyel

áhítozása egy csipetnyi örökkévalóság után – s ha már erre nem képes rászolgálni sem ritkásan beteljesülő jóslatai, sem a napi érdekeken legfeljebb kivételesen túllátó írásművészete okán, legalább azzal kecsegteti magát: akiket tollára tűz, azok a továbbiakban az ő értékítéletéhez idomulnak. Elhatalmasodott Orbán-gyűlölete (egy ízben még Szilágyi Jánosnak is le kellett őt állítani, legalább a királyi tévében szakadjon már el kedvenc céltáblájától) kisebbségi érzésből fakadó kompenzációs kényszernek hat: mi magyarázná különben, hogy újra és újra szükségét érzi értelmezni a tigrishasonlatot? (Most épp úgy: a tigris – azaz Orbán Viktor – a hiénákkal és a farkasokkal ellentétben magányos vadász, a zsákmányon nem osztozik, így valósággal érthetetlen, miért nem lázad fel ellene az amúgy nem létező tigrisfalka.) Megemlíti például: a kormányfő annak idején egy dedikációban „keresztapámnak” nevezte őt. (Némely helyeken egy ilyen titulusért könnyen kihívják az embert a kocsmaudvarra.) Azaz a még oly maliciózus írást az írás modelljével, annak tekintélyével kívánja legitimálni – ami nem mindennapi értékzavarról vall. Arra nem tér ki az interjúban, vajon mit írt dedikációjában a „leszürkelovazott” Kovács László (haló poraiban Mándy Iván bizonyára megbocsát, de kezdem sejteni, ki is lehet valójában az ifjúsági történetben Csutak); de hogy Lengyel nem lesz még egyszer kormányfő-tanácsadó ebben az életben, az borítékolható. Az autodidakta zoológus erre vonatkozó szürreális mondata („meg kell állapítanom, tulajdonképpen egyetlenegy növényevőt találtam a politikusok között”) sokat elárul a húst meg nem vető Medgyessy képe kerüléséről, bár kétségkívül két lábbal tiporja a vegetáriánusok jogos érzékenységet. Búcsúzóul még leállatozza Esterházy Pétert és Göncz Árpádot (ők állítólag

---

szabadon nyargalásznak az európai mezőkön, noha más-
különben az is csak egy vadaspark), mi meg eltűnődhe-
tünk: ha ez a művelt nyugatosság stílusa, milyen alapon
szólhatjuk meg a féregirtó kedvében lévő Torgyán Józse-
fet? Talán ott a határ, hogy férgezni még nem lehet, em-
lőszöni már igen?

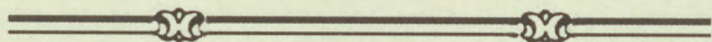

Új magyar himnuszt! – hirdeti egy tréfás topiknyitó az
egyik internetes fórumon. A jótékony anonimitásba bur-
kolózó hozzászólók a semmiféle aktualitással nem bíró
témából heveny liberalizmusvitát kerekítenek. Megemlít-
tetik a Himnusz újraíratásának ötletgazdái között Tö-
rök András bédekkerszerző exállamtitkár és Szenes And-
rea exalelnöknő, s „komoly” mérlegelések tárgya az is,
hogy Bródy János alkalmas lenne-e erre a feladatra, amit
annak idején Kodály Zoltán az indítványozó Rákosi Má-
tyásnak kerek perec visszautasított. A legszellemesebb
vitapötyögő – nyilván Padánia mintájára – kikiáltaná az
Észak-Dunántúli Szövetségi Köztársaságot, amelynek a
„Hej, Dunáról fúj a szél...” lenne a himnusza. (A zseb-
szerződések magas aránya miatt feltehetőleg németül.)
Csakhogy ez nem vicc: a visszaszovjetesített orosz him-
nusz is csak bizarr párhuzam, egy nagy nép monumen-
tális frusztrációjának lenyomata. A „korszerűtlen” magyar
himnusz írója liberális volt ugyan, de manapság nem fel-
tétlenül lenne az SZDSZ ügyvivője. El a kezekkel
Kölcseytől!

Fotex Torna Club – humorizált címlapján a Népszabad-
ság, de a Ferencvárosnak az MTK tulajdonosa általi fel-
vásárlása korántsem ilyen vicces. Több mint kínos, aho-

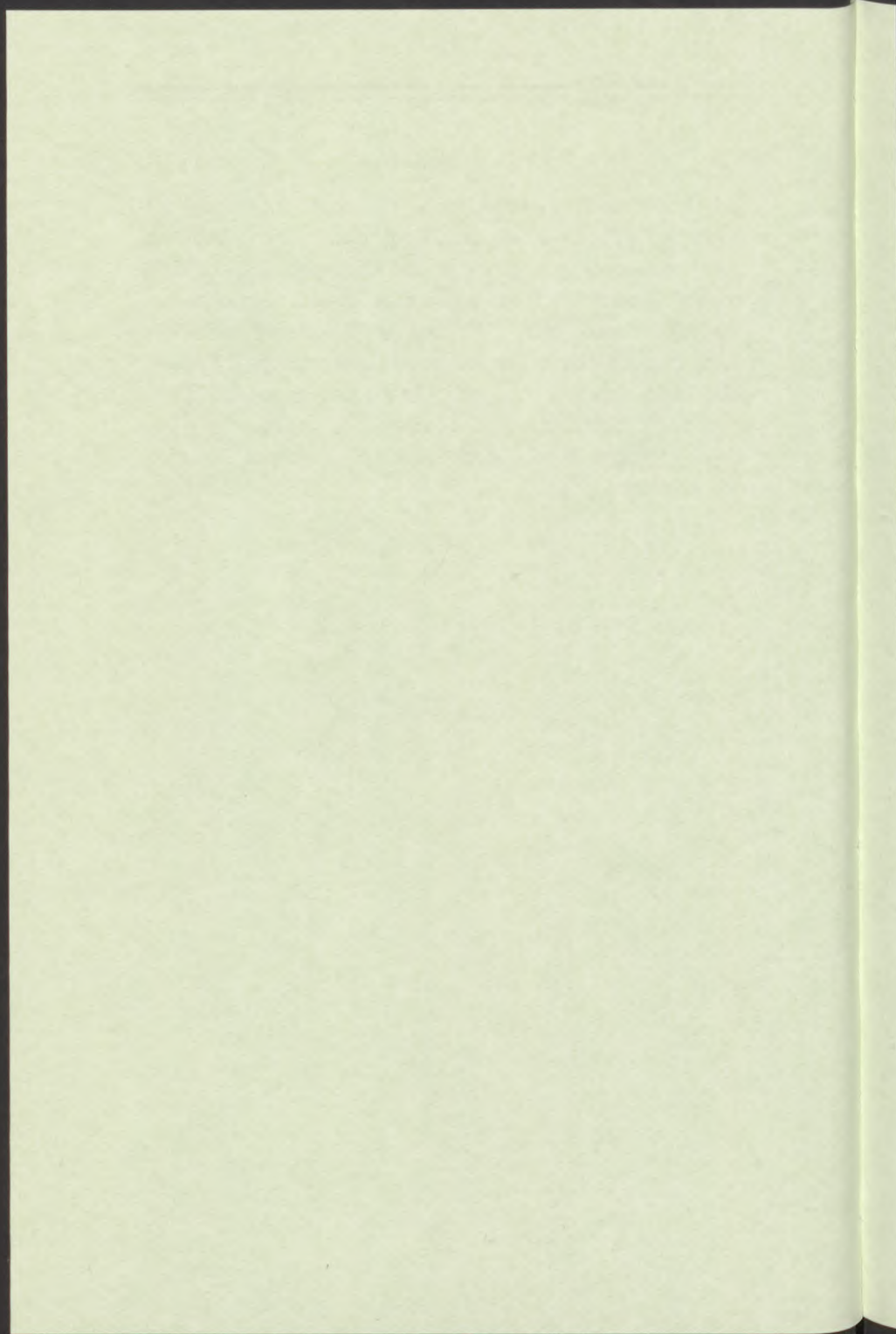

gyan a lapok kerülgetik e példátlan kultúrbotrányt (a sport a kultúra szerves része): már csak az hiányzik, hogy a szintén virágnyelven megfogalmazott népi-urbánus ellentétet hasonlítsák. Igaz, az Üllői út műnépi, a Hungária út meg műurbánus – a franzstadti vagányok azonban mindig közelebb álltak a plebejus tradíciókhoz, mint Salamon Béla imádott elitcsapata. (A Fradi Lepsény-nél még megvolt...) Az antiszemitizmus és a programos filoszemitizmus vádjától mindenki úgy fél napjaink megmérgeződött közbeszédében, mint a tűztől, ezért talán nem haszontalan leszögezni: a hamisítatlan MTK-drukker épp úgy idegenkedik az FTC nyílt gyarmatosításától, mint a Fradi B-közép „ultrái”. (Akik mégsem, azok próbálják meg elképzelni azt a fölemelő érzést, midőn a Maccabi Tel-Avivnak egy reggelen, tisztán üzleti alapon Jasszer Arafat lesz a főrésztvényese.) Leginkább a lovagi-örökrangadók szép és nemes magyar hagyományának eltűnését fájlatjuk (ezeket még akkor is mindig fölemlegettük, mikor a két ősi ellenfél egyike vagy másika épp méltatlan volt régi nagy híréhez): Várszegi Gábor jó kapitalistaként ugyanis aligha engedheti meg magának, hogy a jövő örökrangadók ne az ő párnázott ajtajú irodájában, a profit-maximalizálás íratlan törvényei szerint dőljenek el. Nem lehet a dolgot elintézni azzal, hogy „no, akkor bajnokit sem nézünk többet” – egy százéves tradíciót zárójelbe tenni, amely még Rákosiék ámokfutását is túlélte, nem olyan egyszerű a szurkolói léleknek. (Akik úgy vélték, hogy Szabadiék után rosszabb már nem jöhet, most figyeljenek erősen.) Rebesgetik: volt hasonló kaliberű külhoni ajánlat is a Fradira. Lehet, hogy a nemzeti értékeket olykor úgy lehet jobban megóvni, ha előre megfontoltan kiszolgáltatjuk őket a múlt nélküli globalizációnak?

Letartóztatták az év rendőrét Somogyban. Az őrnagy történetesen hölgy, s az a bűne, hogy bonbont és virágcsokrot (!) fogadott el a maffiózóktól. (Ez utóbbiakat a rádió szerint „kerítéssel” is vádolják. Gondolom, nem olyannal, ami zöldre van festve.) Az ember óhatatlanul eltűnődik: miért épp a sztárrendőrök buknak le sorozatban? Nem kizárt, hogy szakmai (és egyéb) féltékenység miatt. Ha ez a „sztárirtó” mentalitás nem a képzelet terméke, egyre biztosabb vagyok abban: nem szeretnék Doszpot Péter bőrében lenni...

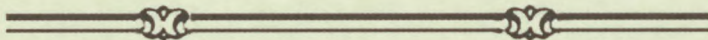

Nyáresti magyar klezmer

2001. augusztus 4.

Azt jelenti a Reuters, hogy a Penthouse magazin brazil kiadásának címlapján hamarosan Dercy Goncalves, egy 94 éves komika fedti majd fel istenadta bájait. Mint vérbeli színésznőnek, lényegében a munkájához tartozik az exhibicionizmus, bár állítólag nemcsak azért a fránya pénzért, hanem pusztán kedvtelésből is fel szokott vonulni a szambázó karneválokon – természetesen monokiniben. A leder matróna csöppet sem találja a mutatványt komikusnak – a méltán morcos családra való tekintettel halálosan komolyan visszautasította például az altesti realitásokat szemléltető fotózási pózokat. Brazília persze forróbb éghajlatú ország, az Egyenlítő környékén magas a páratartalom – mégsem magyarázza a különbséget, ami az örökifjú latin-amerikai hölgynek és mondjuk Zalatnay Saroltának (korunk Szemérmetes Erzsókjának) a produkciója között mutatkozik. A mi kis regionális Playboy-szenzációnk még bőven belül van a nyugdíjkorhatáron, sőt lelkes találgatásokra szolgáltat okot a látványtervezők által felhasznált szilikon mennyiségéről – senki szót nem ejt azonban arról: a közéleti magamutogatásban vajon mi a tűréshatár. A politikai gerontokraták (kéretik nem össze tévesztetni az előrehaladott tisztes életkorral – ez az aggasztáság kifejezetten a megavasodott világmegváltó eszmék makacs zászlótartóira vonatkozik) jobb híján még a „juventokrácia” fogalmát is megalkották, feledve, hogy az általuk annyiszor letaknyosozott vetélytársak időközben már megették kenyerek javát, s észrevétlenül három-négygyermekes családapákká lettek. Vetközni persze

mindaddig bárkinek lehet, amíg mutatkozik érdeklődés a mutattvány iránt, s amíg más jóízű emberek esztétikai közérzetét nem zavarják vele. Miért érzi mégis az ember az önmagukat túlélő, elvirágzott komikák folyamatos felajánlkozását idült politikai pornográfiának?

Egy színésznőnek létszükséglet, hogy imádja a nagyérdemű. Ezért az érzésért már-már emberfeletti áldozatokat is képes hozni (itt most szakadjunk el a szereposztó dívány közhelyes legendájától): vidékre szerződve például engedelmesen leül a színészklubban a helyi lap kultúrrovatának gyakornokával közszolgálatilag cseverészni. Az új színházi igazolások szűkszavú portréjának megrajzolása emberemlékezet óta az újságíró-gyakornokok feladata (feltéve persze, hogy nincs a művésznek legalább egy Jászai-díja, mert akkor a rovatvezetőé a zsákmány). Ma is előttem van a huszonegynéhány év előtti kép: megilletődötten ülök szemben a fiatal színésznővel, aki csupa ideg, csupa vibrálás; egyik cigarettáról a másikra gyújt. Nem igazán az ő városa Debrecen: egy évad után úgy tűnik el a Csokonai Színházból, hogy semmilyen emlékezetesebb alakítás nem fűződik a nevéhez. Hosszú évekkel később újságíróként bukkan föl – bár előbb egyszerű névhasznalásnak vélem a dolgot. De nincs mese: ő az. E szerepében harcosan liberális, írásaiból süt a meggyőződés az eszme végső diadalát illetően, továbbá a megvetés mindazok iránt, akik ezt a mindent elsőprő igazságot kétségbe merészelik vonni. Bulldogtermészetű, s csakis a nagyvadak érdeklik szenvedélyesen. Legutóbb az Orbán-bányákra vetette rá magát: egy kolumnát hordott össze a liberális napilapban, anyagszegénység miatt a megfigyelési üggyől indítva az írás ívét. A szerkesztők (akik kezük-lábukat törték, hogy valamiféle muníciót szolgáltatassa-

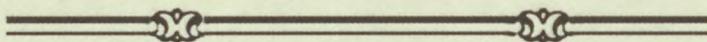
---

nak a rendkívüli parlamenti ülés összehívásához, ami már-már kétségbeesetten komikus tematizálási kísérlete a választások előtt lassan kínos időzavarba kerülő ellenzéknek), nagyvonalúan „tényfeltárásnak” minősítették a nagylélegzetű mőszerolást, amely épkezláb politikai ellenérvek híján a miniszterelnök családját igyekszik korrupciós hírbe keverni. Bőven olvashatunk arról, mit olvasott össze a témában a művész, majd következik néhány vérszegény – ám kampányszempontból jobbára „értéktelen” – tény, többek között hogy milyen adatokhoz nem sikerült hozzájutnia. Az ellenzéki publicistákat – akik abból indulnak ki, hogy egy kormányfő rokonsága inkább csak ne vállalkozzon; ne zörge a harasztot akkor sem, ha máskülönben övé az erdő – legalább tisztelni lehet karakán véleményükért (még akkor is, ha jobbára szelektív erkölcsösözök, s a leleményes szocialista rokoni privatizációkra, szabad demokrata elvbáráti lenyúlásokra korántsem olyan érzékenyek). Az ilyesfajta „tényfeltárás” viszont csupán kollegiális szégyenkezést támaszt az emberben: már csak azért is, mert a kollegina alkalmasint egy másik tényfeltáró cikkben kezd el bányászkodni. A bányaművelés ehhez képest tiszta ügy: ha kiürül egy bánya, nincs mit tenni – legfeljebb rockfesztivált lehet benne rendezni. A tényfeltáró bányászkodás viszont a jelek szerint megújuló erőforrás, amelyhez az ismétlésre épülő előadó-művészi rutin minden további nélkül használható. S hogy mindennek a tényekhez, s pláne a tisztaságíráshoz vajmi csekély a köze? Istenem. Egy láncdohányos színésznőnek a világot jelentő deszkák hiányában is létszükséglet, hogy imádj a nagyérdemű.

Zsidózástól harsog a média. (A média, és nem az ország. Az ország túlnyomó része – zsidók és nem zsidók – nya-

ral vagy dolgozik, esetleg szomorkodik vízipólásaink felemás fukuokai szereplése miatt.) Két radikális erő jár az élen ebben: a MIÉP fölöslegesen visz politikát egy szimpla kultúrpolitikai botrányba (fotexizált Fradi), az SZDSZ pedig rögtön „a demokrácia erőpróbájáról” vizionál, valahányszor nyilvánosan és látványosan konfrontálódhat a MIÉP-pel. (Az új liberális elmélet szerint a politikai arcvonal e két párt között húzódik. A Fidesz és az MSZP meg a maguk együttesen nyolcvan százalékaival bagatell, elhanyagolható tényezők.) A zsidózásba beszállt hat zsidó szervezet is, köztük az elegáns Mazsihisz, amelynek egyik vezetője korábban potenciális klubelnökként is szóba került az MTK-nál, így igazán elfogulatlanul kezelheti az ügyet. A Juszt-féle sajtóklub is hörög a nagy melegben: úgy antiszemitázik, hogy közben dekódolja a feltételezett zsidózást, minek folytán maga is expressis verbis zsidózik. Mészáros Tamás (aki saját bevallása szerint nem ért a focihoz), lazán összekeveri az MTK-t az Újpesttel, a Fradit meg szakértő módon virtuálisnak, gyakorlatilag nemlétezőnek minősíti. (A tavalyi szezon bajnokát!) Elegem van. Nem érdekel már, kinek mi a kínja, nem érdekel a MIÉP a krónikus zsidófóbiájával, nem érdekelnek a zsidó hivatalnokok meg a hivatásos sajtóliberálisok a mesterségesen csiholt antiszemita-fóbiájukkal, akiknek úgy kell a szellemi túléléshez néhány félművelt, szurkolónak álcázott szlogenharsogó és transzparensfestő véglény infantilis csasztuskája, mint egy falat kóser kenyér. Olyan országban szeretnék élni, ahol úgy mehetek el a barátaimmal sörözni, hogy legfeljebb mellékesen, folklórként hangzik el, ki közülünk a sváb, a jász vagy a zsidó. Olyan országban szeretnék élni, ahol a hírek évtizedek óta kényszeresen nem a közel-keleti helyzettel kezdődnek, s csak akkor kapnak helyet a hírblokk megfelelő helyén,

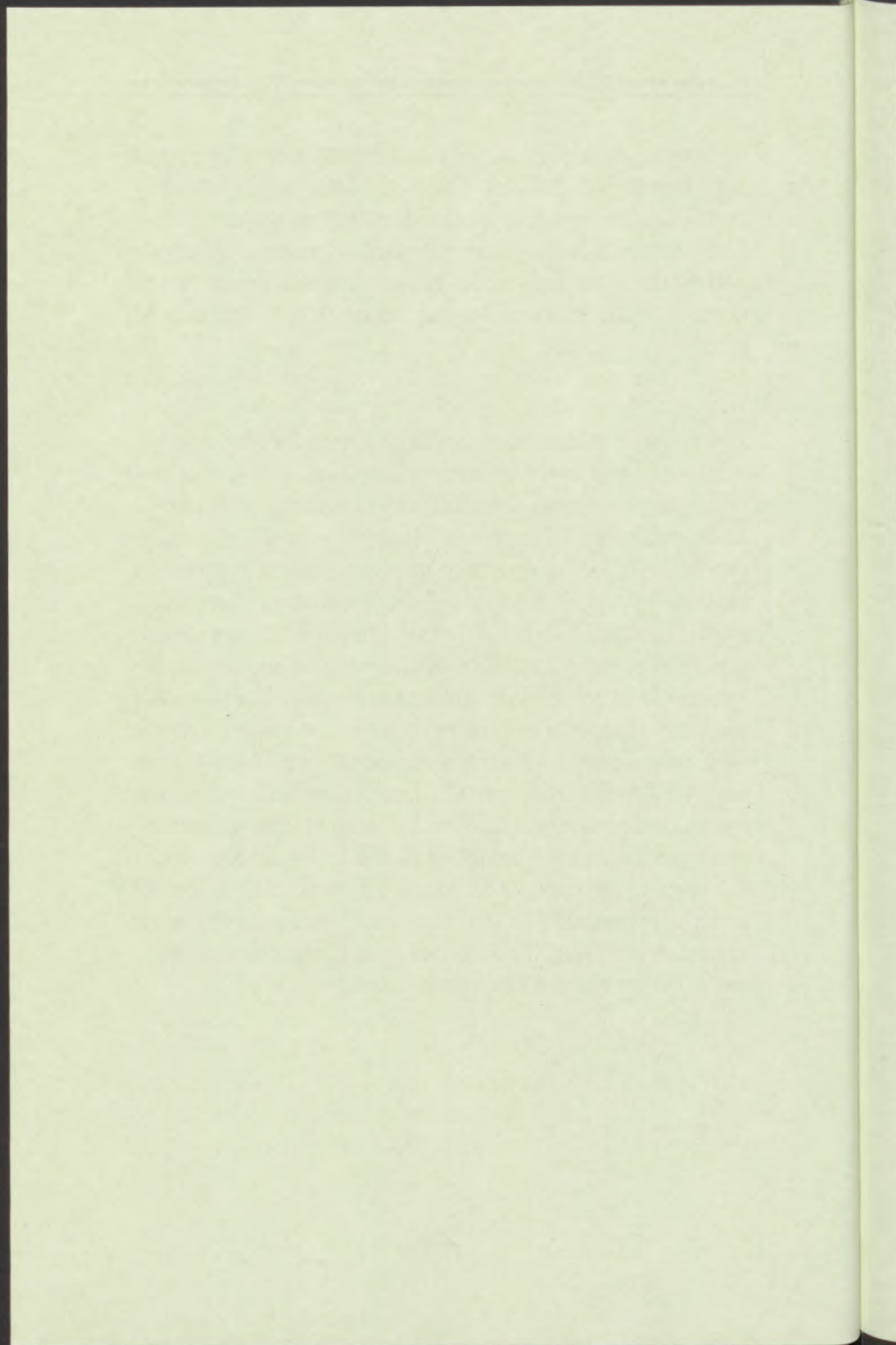
---

ha tényleg történik valami érdemleges, ami közvetlenül érint bennünket. Minden hátsó gondolat nélkül büszkélkedni szeretnék azzal, milyen remekül muzsikált Illényi Katica a társaival a nyáresti klezmerkoncerten a Hadtörténeti Múzeum udvarán. (Él jiddis, áll Buda még.) A szívből szólt. Ilyenkor jó magyarnak lenni. Ilyenkor jó lenni.

Ami el tud romlani, az el is romlik – mondta Murphy, pedig nem is járt a Művészetek Völgyében. A kapolcsi napok (sokak számára a Pepsi Sziget előrendezvényeként) az új évezredre látványosan kinőtték a barátságos Balaton-felvidéki falvakat: a művészeteket maga alá temette a motorizált tömeg. Az autóstoppos fiatalok nem győznek panaszkodni: a korábbi évekkel ellentétben pénzt kérnek a falusiak a puszta sátorhelyért is; a családias időzést, stílusos ejtőzést pedig felváltották a profitcentrikus sörsátrak meg a kultúrsznobok rohama. Azért az ember valamit még megérez a rendezvény eredendő varázsából a taliándörögdi klastromrom tövében, a Budapest Ragtime Band zeneparódiáit vagy Szőke András „divatdiktatori” szövegét hallgatva – ám később, miközben azelőtt sosem járt, dugókerülő rejtekutakon próbál az ország egy másik pontjára eljutni, hajlik arra: nemcsak a völgyet, de az országot is kinőttük. De ki bírjuk-e vajon fizetni mindnyájan a sátorhelyet a Művészetek Országában?

Az utolsó pesti mohikán

2001. augusztus 11.

Demszky Gábor vagy az MSZP főpolgármester-jelöltje, vagy nem – hüvelyezhető ki az ellentmondásoktól korántsem mentes uborkaszezoni nyilatkozatokból. Juhász Ferenc pártalelnök szerint nem, Kovács László pártelnök szerint igen. Mivel ez utóbbi az erősebb tisztt, látszólag minden marad a régiben – ám nem árthat némi figyelmet fordítani az indoklásra sem: a szocialista párt egyelőre nem tárgyalt ilyesmiről (talán nem is lát el a helyhatósági választásokig), Demszky tehát egyelőre csak 2002 őszéig tervezheti biztosan közéleti karrierjét. Demszky azért lett nemkívánatos a Köztársaság tér második–harmadik vonalának pártbürokratái között, mert nem működik eléggé együtt a szocialista klientúrával. Ezt persze nem így fogalmazták meg, hanem valahogy úgy, hogy rendre megtorpedózza a városházi szocialista kezdeményezéseket – ám ez a lényegen mit sem változtat: a fővárosi szocialisták végképp megelégtették, hogy a különutas főpolgármester saját klientúrát tápláljon a budapesti adófizetők vérével. Demszkyre a cáfolatok ellenére is rájár a rúd. A hannoveri villamosok ügye még nem volt egyéb szimpla sarokba térddepeltetésnél. A koalíciós társnak rá kellett valahogy döbbsentenie a szamizdat hercegét: pártelnöki, sőt miniszterelnöki ambíciói alaptalanok, nem férnek bele a formálódó politikai váltógazdálkodás szigorú dichotómiájába. Demszky ezt be is látta (vagy beláttatták vele politikai túlélésre játszó pragmatista párttársai), így némiképp duzzogva, kurtán-furcsán visszavonult, feladva az előremenedülés látványos münchenhauseni offenzíváját. Borítékolni

---

lehetett volna, hogy a szocialista derékhad, amely szívesebben látná a saját kipróbált emberét a miniszteri bársonyszékkel felérő pozícióban, nem elégszik meg ennyivel. Noha – a jelek szerint kegyvesztett Baráth Etelén kívül – nincs olyan ismert nevű káderük, aki valamicskét is értene a városvezetésben nélkülözhetetlen urbanisztikához, elszántak abban, hogy a szabad demokraták hegemón szerepét egyszer s mindenkorra megkérdőjelezzék. A szocialista berkeken belüli kínos kommunikációs zavar mindenesetre azt sejteti: a főpolgármesteri pozícióról az országos választásokon való együttműködéssel „egy csomagban” kívánnak megalkudni az SZDSZ-szel. Pontosabban a Kuncze-féle, deklaráltan MSZP-barát vezetéssel, amely a nem túl kecsegtető közvélemény-kutatási adatok ismeretében feltehetőleg inkább beáldozza majd az amúgy is düledező Demszky-birodalmat, ha ezen az áron megőrizheti a parlamentben a szabad demokrata megélhetési frakciót. A baloldali belháború fejleményei persze nem feledtethetik el a választókkal: Demszky az utolsó mohikán, aki a rendszerváltozás óta megszakítás nélkül ugyanabban a frekvencián áll a politikai pályán. 1990-től összehasonlíthatjuk immár négy miniszterelnök munkáját, módunkban van összevetni két köztársasági elnök tevékenységét, a bőséges miniszteri felhozatalról nem is szólva. A nagy számok törvénye alapján mindenesetre meglehetősen esély volt arra, hogy minden nagyobb szabású korrupcióra fény derüljön – kivéve a Városház utcaikat, amelyek talán csak egy budapesti „uralomváltás” esetén kerülhetnének nyilvánosságra. Feltéve, ha a formálódó koalíciós alku nem tartalmaz majd valamiféle titkos záradékot a „szabad elvonulásról”. Amennyiben megmagyarázhatatlan furcsaságokat tapasztalnánk – például ha Demszky képviselői háttérrel nélkül, független jelöltként méretné meg magát jövőre –,

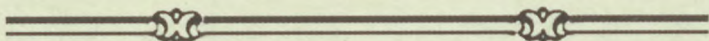
---

asszociáljunk e valóságzagú lehetőségre is. Tudjuk: huncut, aki rosszra gondol – de nem feltétlenül idióta...

A nekrológ nem a kritika műfaja – mondogattam magamnak napokig nyugtatólag, ám miután az eltávozott Vásárhelyi Miklós alakja már-már héroszivá nőtt az emlékezők nyomán, eszembe jutott a fiam, aki egyelőre még járni és beszélni sem tud, de előbb-utóbb majd megtanul. Az ő felnőtt élete már a XXI. században telik, így elkerülhetetlen lesz, hogy múlt századi történelmet is okítsanak neki. Azt fogja hallani a törzsanyag részeként, hogy a XX. század két totalitárius, népirtó diktatúrátípust termelt ki Európában: a faszizmust és a kommunizmust. De voltak nők és férfiak, akik a milliós áldozatok árnyékában is képesek voltak emberléptékű eszmékben, utópiáktól mentes világban gondolkodni. Őket hívják mindenkor demokratáknak. Vásárhelyinek akkor talán már mellszobra lesz a Közép-Európai Egyetem aulájában, szemközt a Soros-relief-fel. Elmondják majd előtte minden koszorúzáskor: nélküle nem lett volna Petőfi-kör, így valószínűleg 1956 októberére sem. Az emlékezőknek ebben igazuk is lesz, így a beltéri mellszobor mindenképp jogos. De megtudja-e vajon a fiam a történetíróktól, hogy a modell a maga idejében mindkét (mussolinista és sztálinista) totalitárius rendszer lelkes és tevékeny híve is volt? Ha segítségként a 2001-es nekrológokat lapozza fel, akkor nem tudja meg. Az MTI is a Szabad Népnél indítja a karriert (bár arra nem tér ki, hogy a halálbüntetés későbbi ellenzője hányszor kért halált vezércikkben a diktatúra ellenségeire); s anyagolja a Nagy Imre-perben betöltött szerepet is. Le a kalappal a Népszava előtt, hogy legalább egy félmondat utal a fasiszta ifjúkorra („Egy egészen rövid ideig Mus-

solini híve – ne feledjük, Olaszországban élt akkor.”). Ám az már nem érdemel dicséretet, hogy az ügyetlen szerecsenmosdatásban a fasizmus is „a XX. század nagy eszméi” közé soroltatik be, mint ahogy furcsa lenne egy moszkovita sztálinistát is felmenteni azon az alapon, hogy „ne feledjük, a Szovjetunióban élt akkor”. E történelemhamisítás nélkül is vitán felül elismerendő az a kulcsszerep, amelyet Vásárhelyi Soros-helytartóként, illetve a Történelmi Igazságtétel Bizottságban a rendszerváltozás előtti években játszott azzal a missziós tevékenységgel, hogy egyáltalán létrejöhetett az MSZMP-vel szemben ütőképes politikai váltógarnitúra. (Még egy indok a mellszoborhoz – hozzátevé, hogy a Nagy Imre-temetést követő szélsőliberális fázis már megint erősen aggályos.) Soros Györgyöt sok mindenért lehet bírálni (leginkább azért, hogy ő is szélkakasként váltogatja politikai nézeteit: a globalizmus faltörő kosából antiglobalistává lenni nem tűnik őszinte szellemi életútnak), a mai demokraták azonban összességében inkább hálások lehetnek neki (beleértve még a Soros-ösztöndíjas Csukát is). Igaz, torz arányú szellemi demokrácia jött ily módon létre – de demokrácia. Megannyi történelmi erény sem jogosíthat fel azonban senkit arra, hogy utólag, tetszése szerint retusálgassa a fiainknak tanítandó közös nemzeti históriát. Ez nem lenne méltó történelmi igazságtétel...

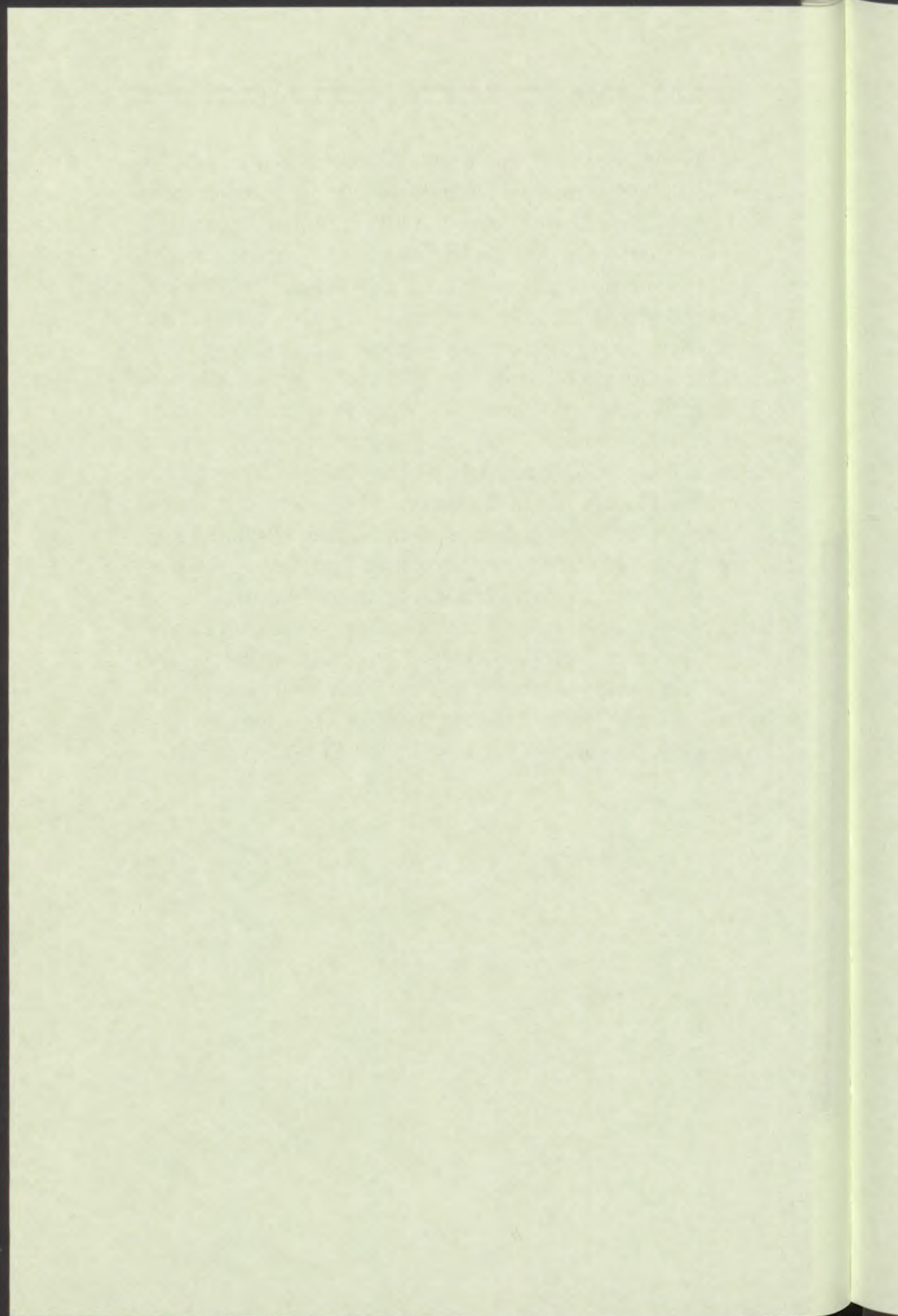

Göncz Árpád mindenképpen tiszteletet érdemel a polgár szemében, mert kezdettől baloldali volt, s ezt az elkötelezettségét hosszú és hányatott élete során nyilvánosan soha nem is tagadta meg. Nem volt „egészen rövid ideig sem” a fasizmus híve, viszont bohó ifjúként Gömböszobrot robbantott. Nem kényszerült 1956-os szerepét

---

sem megtagadni, így hitelesnek hatott, amikor az Info Rádióban úgy reagált Vásárhelyi Miklós halálhírére, hogy 1956 életük csúcspontja volt. Azt viszont már nehéz értelmezni, miszerint Vásárhelyi élete során mindig az igazsághoz igazította nézeteit – ez ugyanis azt feltételezné, hogy vannak különleges elbírálás alá tartozó emberek, akiknek mindig igazuk van, függetlenül attól, hogy esetleg épp az ellenkezőjét hirdetik annak, amit tegnap. Az abszolút igazság birtokosaival demokratikus érvekkel vitatkozni sem lehet – így én is csak szerényen jegyzem meg, hogy néhány nappal később a Magyar Hírlapban az exállamfő már úgy nyilatkozott, hogy élete csúcspontja mégsem 1956 volt, hanem az a tíz év, amit köztársasági elnökként tölthetett. Ezzel egyébként épp úgy egyet lehet érteni, mint az előző verzióval, s az sem kizárt, hogy ez egy olyan pálya, amelynek több csúcsa is van. Ám egyszerű feledékenységről is szó lehet, elvégre Vásárhelyi „meggyőződéses kommunista indulása” előtt még ott volt ugye az „egészen rövid” fasiszta korszak. Lehetséges, hogy csak a kézilabdában fújják le, ha valaki kétszer indul?

Mit üzen a rádió?

2001. augusztus 18.

Így, Szent István előtt az ember lassan megvonja a nyár kulturális mérlegét: hol járt, mit látott. Fölrémlik előtte például egy kellemes tenorest emléke az Erkel Színházból („egy csipetnyi José Cura / finom, mint egy rozékúra”); ám a nagy fesztiválozásban a Művészetek Völgyét meg a Pepsi Szigetet nem lehet megszorítani. Felfedezte ezt a tényt immár a politikai páár is: miközben a kormány témérdek szervezést igénylő vidéki turnét teljesített, az operatív feladatokban nem igazán bővelkedő kihívók lazán rászervezték magukat e rendezvényekre. Ezt a fogást alighanem a kereskedelmi televízióktól lesték el: a Tv 2 például egyszerűen lenyúlta a völgyfesztivált: azáltal, hogy leköltöztette stúdióját a Balaton-felvidékre (nyilván fantáziadús válaszcsepásként az RTL Klub siófoki Beach House-ára), a heves csóválásban sokan már el is felejtették, melyik a kutya s melyik a farok. A kapolcsi jelenlét akkor nyerte el aztán valódi értelmét, amikor teljesen spontán feltűnt a helyszínen Medgyessy Péter – „mint ember”. Az egyre leplezetlenebbül szocialista kampánytévé operatórei áhítatosan loholtak a nyomában, míg a nagy ember szerényen mosolygott a tömegben. Az MSZP a Szigeten viszont csak a kapuig jutott: Tóbiás József valahol a tolvajszenzorok magasságában szervezte rá sajtótájékoztatóját az amúgy is ott lebzselő médiára. (Talán félt, hogy nem jut túl a motozáson.) Torgyán Józsefet ellenben itt sem lehetett feltartóztatni: lelkesen ünnepeltette magát az Uhrin Benedeken edződött szigetlakókkal, s még azt is megkockáztatta, hogy sehol másutt nem látott még ennyi

---

szép nőt. (Pedig ő aztán becserkészte párszor az országot-világot. Úgy tűnik, a vidéki vokok helyett most más, urbánus választói rétegeket célzott meg.) Demszky Gábor egyenesen motoron érkezett, hogy a Hajógyári szigeten, begipszelt lábbal ünnepelje születésnapját. A véletlenül arra tévedt tévéstáb előtt azt sem rejtette véka alá, hogy a Szigetet ő találta ki annak idején Müller Péter Sziámival. (Lehet, hogy a Pepsit is?) Ezek után nem lepődhetünk meg azon sem, ha egy könnyed tévényilatkozatból netán kiderül: a Művészetek Völgyének ötlete voltaképpen Medgyessy agyában fogamzott meg, amikor már elege volt a kilátástalan MSZMP-zésből, és legszívesebben kivonult volna a zöldbe – rögtön fel is tárcsázta hát Mártha Istvánt...

A hírrádió immár sokadszorra játssza be a riportot, amelyben a parajdi alpolgármestert szólaltatják meg. Az erdélyi atyafi mindannyiszor ugyanúgy adja elő a történetet: kiálltak a település határába kürtőskaláccsal és pálinkával, s izgatottan várták, hogy Tusnádról jövet megálljon egy kortyintásra és egy falatra a magyarok miniszterelnöke – de a konvoj csupán lassított, majd továbbhajtott. Tavaly meg tavalyelőtt megállt; az idén nem állt meg. A parajdiak tíz-tizenöt fős delegációja nem csalódott nagyon, elvégre nincsen éves bérletük Orbán Viktorhoz; s még akkor sem mondtak rá semmi dehonesztálót, amikor pedig a budapesti riporter kitartóan erősködött. Minél többször ízelgeti azonban a hallgató a különös bukójú sztorit (nyár derekán kevés a hír, gyakori az ismétlés, van úgy, hogy egy órában kétszer is sorra kerül egy felvétel), annál jobban forr az epéje. A tájékoztatlannak azért, hogy milyen fennhéjázó is a magyar kormányfő, mert nem pálinkázik

---

együtt az erdélyi magyarokkal (bár Kálócfán meg épp azt rótták fel neki, hogy együtt pálinkázott a zalai magyarokkal); aki viszont netán olvasta a Magyar Hírlap leleplezőnek szánt bálványosi riportját, az azért. E szarkasztikus hangvételű írásműben ugyanis mellékesen oda volt vetve: Orbánnak sietnie kellett a marosvásárhelyi reptérre, ugyanis ott nincs kivilágítás, s csak világosban lehet le- és felszállni. Mérlegelnie kellett hát, melyik a fontosabb: az útmenti pálinkázás vagy a hivatalos randevú a román miniszterelnökkel. Ha a parajdiak (vagy a pesti szerkesztők és hallgatók) netán ismerik ezt a mellékes körülményt, tárgyilagosabban megítélhetik, vajon melyik inkább az országos (sőt kétországos) ügy. De nem ismerhették, mert a hírrádiónak az a sugallata támadt, hogy „ezek ugyanolyan gögösek, mint Antallék: nem ereszkednek le az egyszerű néphez”. E meggyőződést erősíthette, hogy aznap lényegében csak a román sajtó (nevezetesen az Adevarul) véleményét ismertették a kétoldalú tárgyalásokról az éterben, a hivatalos magyar értékelést nem. A meg nem kóstolt kürtőskalács így szimbolikus külpolitikai jelentőségre tett szert – ráadásul egy olyan médiumban, amelyet a jólétesült nemhivatalosság kormányközelinek szokott titulálni. (Mit várjon az ember akkor attól a hírko-vácstól, aki még nincs is „közel”? – gondolja tovább az ember a képtelen logikát.) A balul sikerült hírblokk lehet persze merő ügyetlenség, kánikulai selejt is (a Magyar Hírlap cikke nem ez az eset); ám a választó az urnáknál aligha aszerint fog szelektálni, hogy melyik futó benyomását mennyire profi fórumból szerezte, s az mennyire volt köszönő viszonyban a valósággal. Mindig ugyanoda jutunk vissza: az írástudók (ez esetben történetesen a mikrofonkezelők) felelősségéhez. A hírről ugyanis hasztalan állítjuk, hogy „szent”, ha a hírgyáros profán...

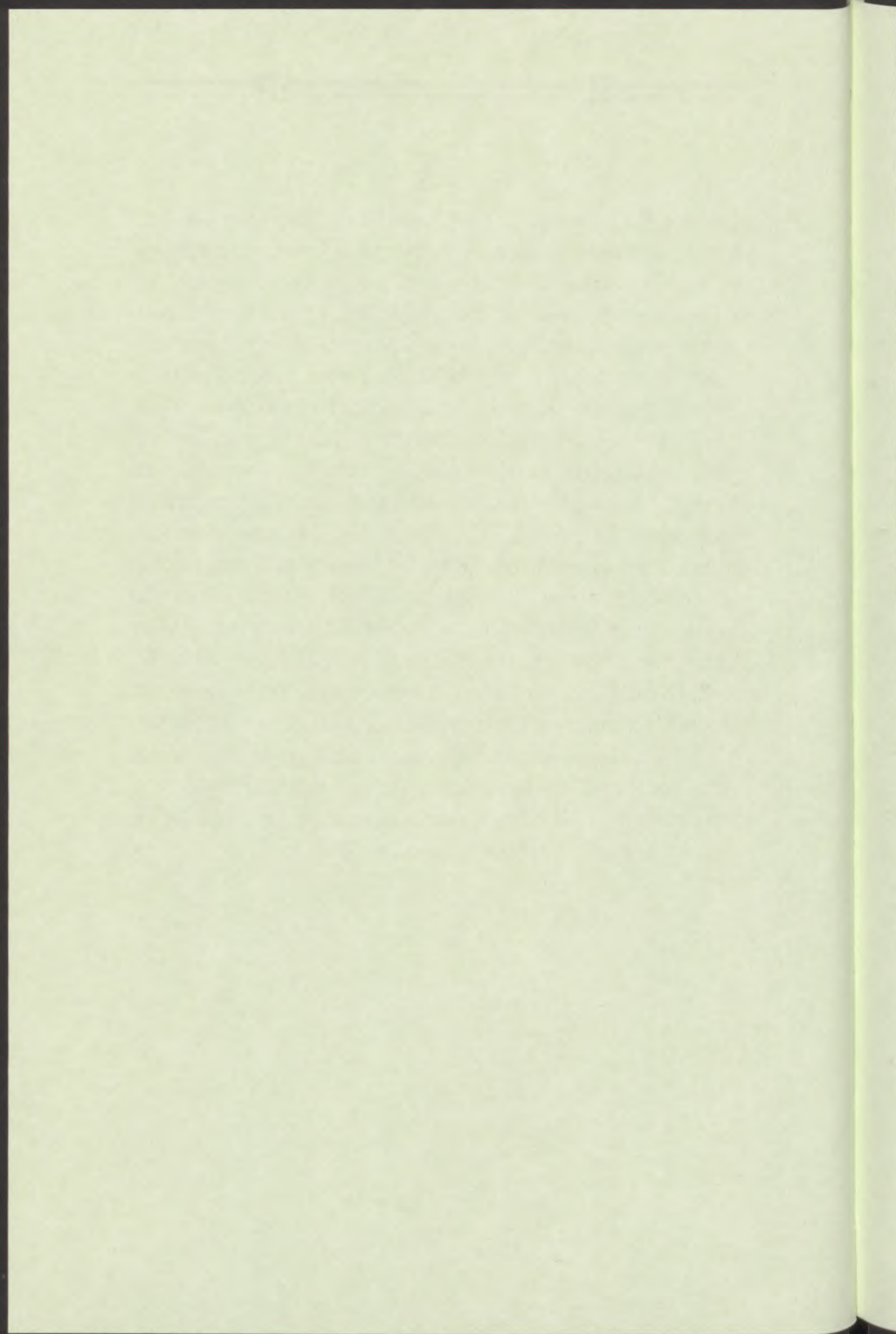

Korompai Nicolette áldott állapotba került, ezért átszállították a tököli rabkórházba – ismételtetik egy álló napon át minden hullámhosszon. (Ennél durvább megfogalmazásban.) Úgy tűnik, mindenkinek magától értetődő, hogy ez közérdekű hír. De vajon hol vannak ilyenkor a lánglelkű jogvédők, a gáncs nélküli ombudsmanok? (Talán Tunéziában.) Vagy netán az egészségügyi állapot titkosságához fűződő személyiségi jogok nem illetik meg azt, akit le tartóztattak? Esetleg csak akkor illetnék meg, ha valamely hangos kisebbséghez tartozna; vagy nem a szétforgácsolódo kisgazdákhoz, hanem más, jogérzékenyebb pártokhoz állna közel? Azt is világgá kürtölnék a rádióállomások, ha AIDS-ben szenvedne? És ha mondjuk ekcémában? Nem sértik-e meg egyúttal a megfogant magzat jó hírhez fűződő jogait is? (Aki nem tehet arról, hogy rácsok között tölti első „benti” napjait...) Ha mindez így korrekt, miért nincsen tele a sajtó más, az említettnél százszorta fontosabb közszereplő kórisméjével? Amerikában állandó heti műsorszám az elnök egészségi állapota; nálunk viszont utoljára Antall József haldoklását közvetítette „egyenesben” a média. Azóta legfeljebb elszórt műtétekről szerezhettünk tudomást (nem számítva Torgyán gyomorrontását meg néhány, szenvedélybetegséget híresztelő öv alatti publicisztikát) – pedig talán a tököli kórház hírnél messzemenően nagyobb közérdeklődésre tarthatna számot, hogy például melyik miniszterelnök-jelölt hogy bírja a fizikai és idegi terhelést, hány halálos betegségből gyógyult ki korábban, és így tovább. Vagy legyen erről világos törvény, vagy tiltunk meg az alkotmány szellemében minden egészségügyi intimpistáskodást. A szelektív hírszerkesztés azonban nemcsak az érintettnek föltöbb terhes.

Lakatos Pál távozott a Vasárnapi Újság főszerkesztői székéből, a műsor maradt. A balliberális véleményformálók azóta is zavarban vannak Kondor Katalin e nem várt lépésének értékelésekor. Jobb híján még azt a képtelenséget is megkockáztatják, hogy a Magyar Rádió elnök aszszonya „rendelte” a szerződés meg nem hosszabbítására okot szolgáltató, kemény hangú ORTT-értékelést. („Főúr, egy ledorongolás rendel!”) Bolgár György a gettósított tévés sajtóklubban rádiós létére sem tartotta összeférhetetlennek hozzászólni a kérdéshez – sőt az is elhangzott: a műhelyt is szét kellett volna verni. Kár, hogy nem finomították a követendő metódust: fel lehetne szántani a szerkesztőséget, sóval behinteni a helyét, a munkatársakat pedig egyfelől karóba húzni, másfelől felnégyelni, hogy ki lehessen tűzni elrettentésül a Rádió négy sarkára. („Beszéljük meg, hogy mindenki szélsőséges, aki nem mi vagyunk!”) Mindenesetre politikai elfogultság másutt is akad a közrádióban – kíváncsian várom, az egyenlő mérce ezúttal érvényesül-e. Egy biztos: a rádió macskái biztonságban vannak – ők (mint évek óta mindig) ezután is az elnök asszony tenyeréből esznek.

Köszegen elkezdődött a jövő

2001. augusztus 25.

„Liszokay Gábor főszerkesztőnek, Magyar Nemzet. Tisztelt főszerkesztő úr! Kérem, szíveskedjék lapjának következő számában, az újság hetedik oldalán az alábbi helyreigazítást szó szerint, kommentár nélkül közölni. Amennyiben a helyreigazítás nem jelenik meg, élni fogok a sajtójog egyéb eszközeivel, beleértve személyiségi jogaim védelmét is. Budapest, 2001. augusztus 20. Tisztelettel: Bolgár György. HELYREIGAZÍTÁS. A Magyar Nemzet 2001. augusztus 18-i számában Csontos János Mit üzen a rádió? című írásában valótlanul állította, hogy Bolgár György a gettósított tévés sajtóklubban rádiós létére sem tartotta összeférhetetlennek hozzászólni Lakatos Pál leváltásához, sőt az is elhangzott: a műhelyt is szét kellett volna verni. A valóság ezzel szemben az, hogy Bolgár György – éppen az esetleges összeférhetetlenség miatt – egyetlen szót sem szólt a fölvetett kérdéshez.”

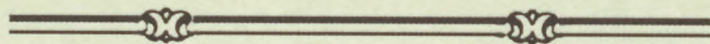

No comment.

Ezt mondta – illetve kérdezte – Juszti László is az ATV július 30-i sajtóklubjában, ahol a következőképpen jelentkezett be: „Köszöntöm a kollégákat; az eredeti felállásban a teljes csapat: Bolgár György, Mészáros Tamás és Aczél Endre...” (Aczél Endre: „És Juszti László!”) Ez kétségkívül felér egy jelenléti ívvel: Bolgár, a Magyar Rádió főmunka-

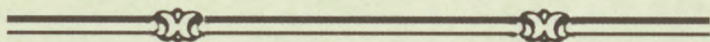

társa tehát legalább egy alkalommal jelen volt, midőn a jeles grémium a Magyar Rádió belső ügyeit nem éppen hízelgő beállításban tárgyalta. Tény viszont, hogy Bolgár egy kukkot sem szólt hozzá, így sajnálatosan megcsalt az emlékezetem: az őt érintő kijelentés valójában Aczél Endre szájából hangzott el. Bolgár Györgytől tehát ezúton kérek elnézést a „hozzászólni” főnévi igenévnek indokolatlan, a jelek szerint becsületsértőnek számító használatáért, s egyúttal ezen a helyen kívánom azt helyettesíteni az „asszisztálni” főnévi igenévvel. S egyúttal hálás is vagyok, mert egy tapasztaltabb kollégától most éles helyzetben megtanulhattam: amikor „esetleges összeférhetetlenség” van, akkor hallgatni arany. (Mea culpa: nem vettem fontolóra Székely Kecskés Jánosnak, a talán legavatottabb honi médiafigyelőnek az intését, hogy kollégákról írni csakis úgy javallott, ha mindent gondosan dokumentál – fénymásol, elment, magnóra és videóra vesz – az ember. Mindazonáltal nem vagyok hajlandó belenyugodni, hogy értelmiségi disputákat csakis fogadott ügyvédeknek és archívumkezelőknek a jelenlétében folytathat a gondolkodó polgár. Ez erőteljesen sértené alapvető intellektuális jogaimat.) Ezzel együtt úgy vélem, hogy egy exponált publicista, aki pártatlanságot mímelő moderátorként egy közszolgálati rádióban, pártos klubtagként egy magántévében, illetve elfogultan töprengő értelmiségiként legalább három napilapban rendszeresen hinti az ígét, semmilyen jogi bakafántoskodással nem tilthatja meg nekem (vagy bárki másnak), hogy „kommentár nélkül” hagyjam az általa képviselt erkölcsi relativizmust. „Esetleges” összeférhetetlenségről beszél, holott nyilván tudja: én legkevésbé sem jogi, hanem morális – ha úgy tetszik: szakmai – értelemben használtam e minősítést. (A Biblia erről olyasmit mond, hogy nem lehet egy szájából hideget és meleget fúj-

ni.) Főleg akkor nem hagyhatom szó nélkül ezt a Szent István-napi helyreigazítást (ez amúgy sem kommentár, hanem kaszinó), amikor Bolgár nagyvonalúan egy többszörösen bővített mondatot suvaszt a „valótlanság” kategóriájába. Például a „gettósított” jelző pontosan jellemzi a műsort – ez tehát történetesen valós elem. Az az önként vállalt mazochizmus pedig, hogy valaki az állami ünnepen, amikor mások hedonista módon az égi sziporkázásban gyönyörködnek, belterjes klubéletet él és komor hangú helyreigazítási kérelmeket fogalmaz (a másnapi lapra sandítva, mintha soha nem hallott volna a nyolc napon belül gyógyuló könnyű lelki sértés kategóriájáról), még nem foszthatja meg a Magyar Nemzet olvasóit ama műélvezettől, hogy szó szerint megismerjék, voltaképp mi is hangzott el az inkriminált kánikulai estén. „Juszt: Nem hosszabbította meg a Magyar Rádió elnöke Lakatos Pál szerkesztőségvezetői megbízatását. Ez nem jelenti Lakatos munkaviszonyának a végét, hanem csak azt, hogy a műsort más személy veszi át. Csak a teljesség kedvéért jegyzem meg, hogy mindeközben Lakatos a MIÉP delegáltja a Magyar Távirati Iroda tulajdonosi testületében. Aczél: Nagyszerű! Ennyi. Juszt: No comment? Aczél: Mit kellene mondani még? Juszt: Semmit, csak akartam mondani, hogy maradjunk akkor távol a Fraditól, de mégis a téma közelében. Aczél: Ugye, Bolgár úrnak, mint tudjuk, a Magyar Rádió a munkáltatója. Te legutóbb, ugye, elzárkóztál attól, hogy megjegyzést tegyél ilyen tárgyban. Te ugyan tehetnél, énszerintem te vagy a legfüggetlenebb ebben az ügyben, bár magam is ilyennek mondhatom, de ez akkora ügy, hogy ez kitárgyalandó? Juszt: Ez pusztán azért érdekes, ugye, mert hát ez volt az a műsor, amit a miniszterelnök megjelölt mint kedvenc műsorát. Aczél: Igen, és amiről a fideszes vezetésű ORTT egy csúnyán el-

marasztaló véleményt tett közzé, és hogy mondjam én, akkor lehet, hogy ebben a műsorban őszintén szólva, igen... Talán ebben a műsorban ez már terítékre került egy alkalommal, és én azt találtam mondani, hogy a szerkesztők számára vagy a főszerkesztő számára nem sok jót ígér az, hogy kormánypárti korifeusok aláírták a szóban forgó nyilatkozatot, tehát elhatárolták magukat a Vasárnapi Újság – nevezzük így – szellemiségétől. Tehát amikor a leváltott főszerkesztő azt mondta, hogy ez benne volt a levegőben, igazat mond, ezt pontosan úgy tudjuk, mint ő. Igen, amióta az ORTT így foglalt állást, hát hogy úgy mondjam, némi késedelemmel, de ezt ugye, a dolgok, azok végül is idejünkben történnek, már úgy értem, hogy bizonyos politikai szándékokkal összhangban, de mind-egy, elkészült a vélemény, és innentől kezdve azt mondom, hogy annak az úrnak annyi volt.” Ez ugyebár egy világos és független gondolatmenet (bár a valóságtól is némiképp független koncepció); én meg összecseréltem a két függetlent a nagy melegben. Hát akkor ennyi volt...

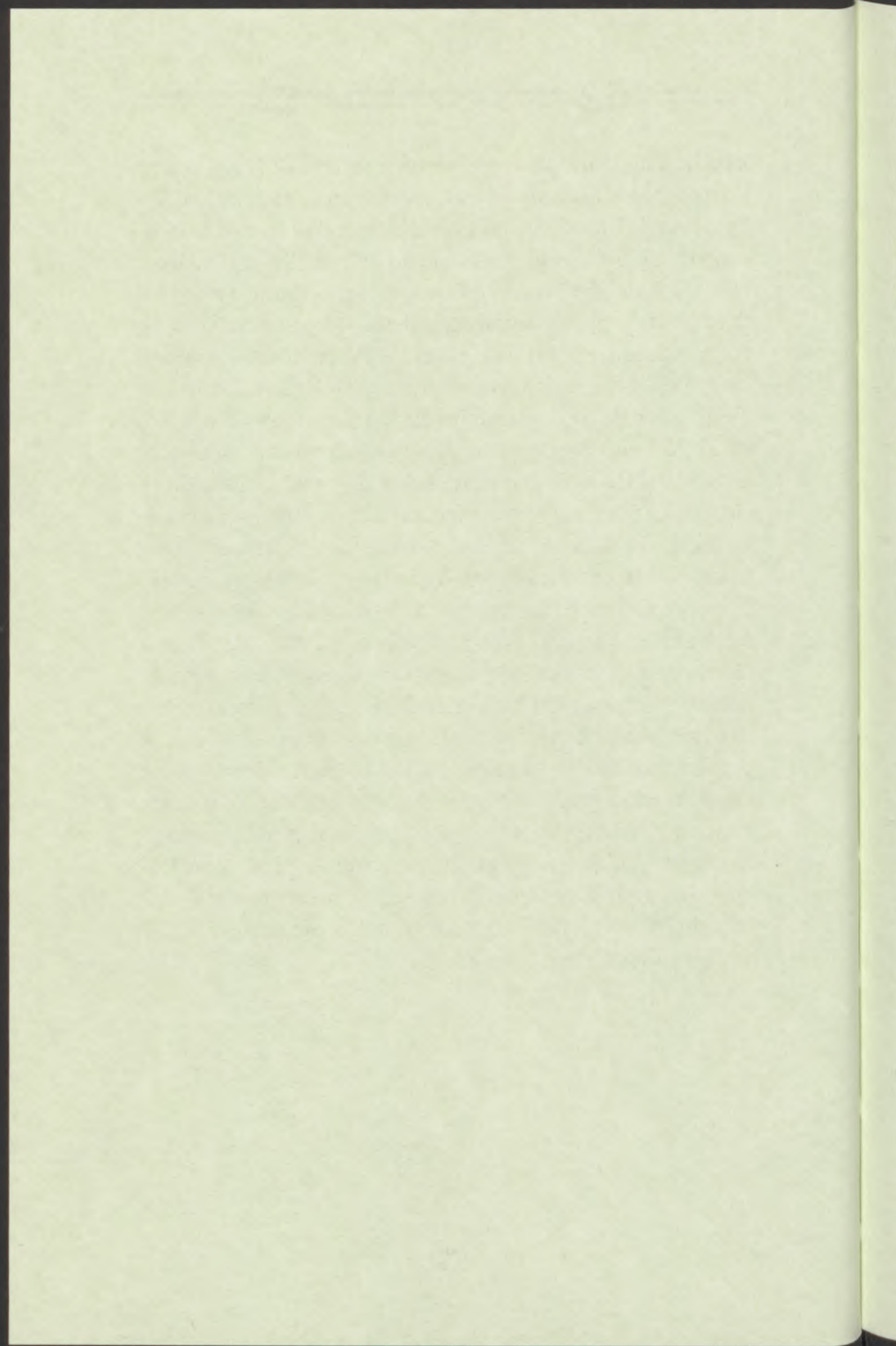

Nem venném a szívemre, ha ezen a héten maradnánk az önként emelt gettófalakon belül. Egyszer már itt kifejtettem: nem tartom üdvösnek, hogy a sajtóklubok elbeszélnek egymás mellett. Lovas Istvánék – „bal” híján egymás között – kedvtelve elemzik az izraeli állami terrorizmus kusza természetrajzát (lehet vég nélkül, tyúk és tojás mintájára vitázni róla: kiváltója-e ez a palesztin terrorizmusnak vagy válasz arra); Juszt Lászlóék meg élvezettel elemezgetik a „korszerűtlen” kereszténységet, visszatérően katolikusoznak. Ez nem vitakultúra; ez nem tévéműsor. Akkor lenne az, ha egymásnak feszülnének, s nem kockázatmentesen, a nekik elkötelezett publikumnak móri-

---

kálnák magukat. (Ami egyébiránt a politikusokra is vonatkozik.) Azért hoztam fel ezt, mert létezik ellenpélda. Lehet, hogy csupán egy új nemzedék gondolkozik logikusabban, de a kőszegi „Fesztivál a határon” ifjúsági találkozón – a Fidelitas szervezésében – egy héten át valódi viták zajlanak. Itt egy asztalhoz ültetik Mikolát Kökénynyel, Nagy Sándort Pokornival, Nagy N. Pétert Kristóf Attilával meg Elek Istvánnal, Gázsó Ferencet Hölvényi Györggyel meg Bauer Bélával, Harrach Pétert a „szocitizes” Nagy Nórával. Jó beleszagolni a Jurisics-vár levegőjébe: üde gondolkodású fiatalok üde kérdéseket tesznek fel az előttük járóknak, nem elégedve meg fáradtolaj-frissességű válaszokkal. Ha választani lehet Kőszeg és a környezetszennyező Budapest Parádé között (amelyet a Sziget-produkció udvariatlanul rászervezett a Nyári Zsidó Fesztiválra), nem kell sokat tipródni: a minőség mindig úrrá lesz a mennyiségen. Nincs ugyan hatvan kamion, van viszont remény, hogy az értelmiség árulását egy lopakodó generációváltással ellensúlyozhatja az értelmiség áradása. A polgári választási szlogen („A jövő elkezdődött”), mint minden jelmondat, tenyérbe mászó evidencia: a múlt minden percben véget ér, a jövő minden percben elkezdődik. Mögöttes értelmet ilyen helyeken kaphat, mint Kőszeg. Ha Juszték uniszónó klubcsevejével összevetjük, bizakodva tehetjük hozzá: ez a jövő hátha mégsem szakaszott olyan lesz, mint a múlt...

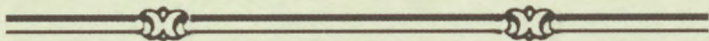

Honecker valódi bosszúja

2001. szeptember 1.

Beköszöntött a szép szeptember, közeleg a kampány, a tanév vége táján választások lesznek. Az oktatási kormányzatot rengeteget szidták, mert pár nappal megkurtította a nagyvakációt – az ellenzéknek azonban senki nem mossa meg a fejét, hogy jócskán előrehozta politikai nyomulását az emberpróbáló kánikulába. Az SZDSZ például, amely a közvélemény-kutatók szerint vélhetőleg az utolsó parlamenti szezonjának gyürkőzhet neki, felelevenítette a már korábban is gyér érdeklődést keltő folytatásos sajtótájékoztatóit (még élénken emlékezhetünk a lízingelt öltönyökről szóló frenetikus szappanoperára). A Tetthely sorozat egyúttal a családi albumot is gyarapítja, hiszen változatos helyszíneken fotózhatja ugyanazokat a politikusokat a hívó kolompra engedelmes nyájként utánuk tóduló sajtó. (A német krimiszéria eredeti címe Tatort; maga a szabad demokrata műfaj tehát a politikai marginalizálódás küszöbén egyfajta „tatortslusszpánik”.) Eme „one man show”-k visszatérő sztárja Bauer Tamás, a politikai patológia minősített esete is. (Ékes példa önértékelési zavaraira, hogy saját – igencsak pünkösdi – királyságát ajánlotta fel a miniszterelnökéért cserébe: lemond mandátumáról, ha a kormányfő úgy táncol, ahogyan ő fütyül. Egy pillanatra ugyan eljátszottam a gondolattal, hogy Orbán Viktor kétségkívül igen nagy szolgálatot tenne Magyarországnak, ha egyszer s mindenkorra megszabadítaná az országot e posztmodern lézengő rittertől; de aztán felülkerekedett bennem a velem született arányérzék: a két

politikus között két – de inkább három – klasszis különbség van, s gyalogért még a megyei sakkbajnokságban sem szokás vezért áldozni.) Az előkampány része az is, hogy a polgári neveltetésű, tágas gyermekszobájú Bauer terjedelmes pamfletet kanyarintson a Népszabadságban Mádl Ferenc első hivatali évéről, a beszédes „Elnök nélkül” címmel. Nem mindennapi arroganciával oktatja ki a nemzetközi jog professzoraként ismert köztársasági elnököt közjogi kérdésekben, s azt harsogja: mivel neki részleteiben és egészében nem tetszik az államfő működése – s Bauer e vélekedése gyakorta saját „pártjai”, az SZDSZ és az MSZP álláspontjával is ütközik –, akkor az államfő már nem is létezik. E bábuszurkáló woodoo gondolatmenettel vitatkozzanak csak a politológusok – nekem semmi kedvem. Szomorúan látom azonban, hogy vannak (lehetnek) Magyarországon olyan gyakorló politikusok, akik otthon, az atyai háznál nem tanulták meg az alapvető fiúi tiszteletet. Az ő interpretációjában például a „pártos” Mádl szélnek eresztette a legendásan pártatlan Majtényit. A cikk megelőző csapásnak is minősülhet annak tudatában, hogy bárkit is ajánljon Mádl adatvédelmi ombudsmannak, arról az ellenzék már előre eldöntötte, hogy alkalmatlan, hiszen sapka van (illetve nincs) a fején. Az obstitot kapott adatvédelmi biztos egyébként, akinek a kedvéért Bauer a jelek szerint elsősorban tollat ragadott (s aki megfogalmazása szerint „elkötelezett harcosa” volt az ügynek – brrr...), nem sokáig ette a munkanélküliek keserű kenyerét: azóta már a Soros Alapítvány csapatát erősíti az ingyenc Wittmann fiúkkal együtt, ombudsmani tapasztalatait kurátorként kamatoztatva. Hiába, az elfogulatlanság mindig elnyeri méltó jutalmát! Igaz, ez már csak a Halmai-féle ezüstkör, a hamarosan bekövetkező vaskor előérzetével...

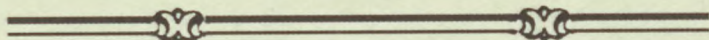

Több olvasói reakció is érkezett a címemre az ATV sajtóklubjaihoz fűzött véleményemmel kapcsolatban. Korábban szőrmentén már említettem, most konkretizálom: abban, hogy a jobb- és baloldali újságírók nem egyazon tévéműsor keretei között, hanem egymással párhuzamosan (hétfőn, illetve pénteken) vitatják meg a politika aktuális híreit, kifejezetten Juszt László és csapata a ludas. Lovas Istvánék – épp a kiegyensúlyozottabb, ugyanakkor érdekfeszítőbb vita reményében – ugyanis kezdeményezték a közös produkciót, de internetes források szerint azzal hárították el őket, hogy Juszték „nácikkal” nem ülnek le egy műsorba. Ez a címkézés főként annak a tudatában kap sajátos zamatot, hogy Aczél Endre épp a napokban tett vallomást arról: voltaképpen ő most is reformkommunista. Az egyik (véleményem szerint megalapozatlanul osztogatott) jelző ezek szerint a kaszttudatot erősítő becsmérlés; míg a másik politikai szélsőség vállalása a büszkélkedésre okot adó hitvallás eszköze. Az ember meg csak áll és néz: a XXI. századba lépve a jelek szerint nemcsak közös nyelvet nem talál egymással a sajtószakma, de a politikai orákulum voltát féltékenyen védelmező, kétmércés baloldali média még a kéznyújtási kísérletektől is elzárkózik.

A kisebbségi ombudsman nemrégiben elmarasztalt egy bűnügyi tudósítást, mert abban előfordult a szóban forgó gazemberek nemzetiségi hovatartozására való utalás; sőt, megróttá a rendőrséget is, mert ilyen természetű információt szolgáltatott az újságíróknak. Derék dolog; a biztosnak biztos ez a dolga. A bűnözés ugyanis a XXI. századi

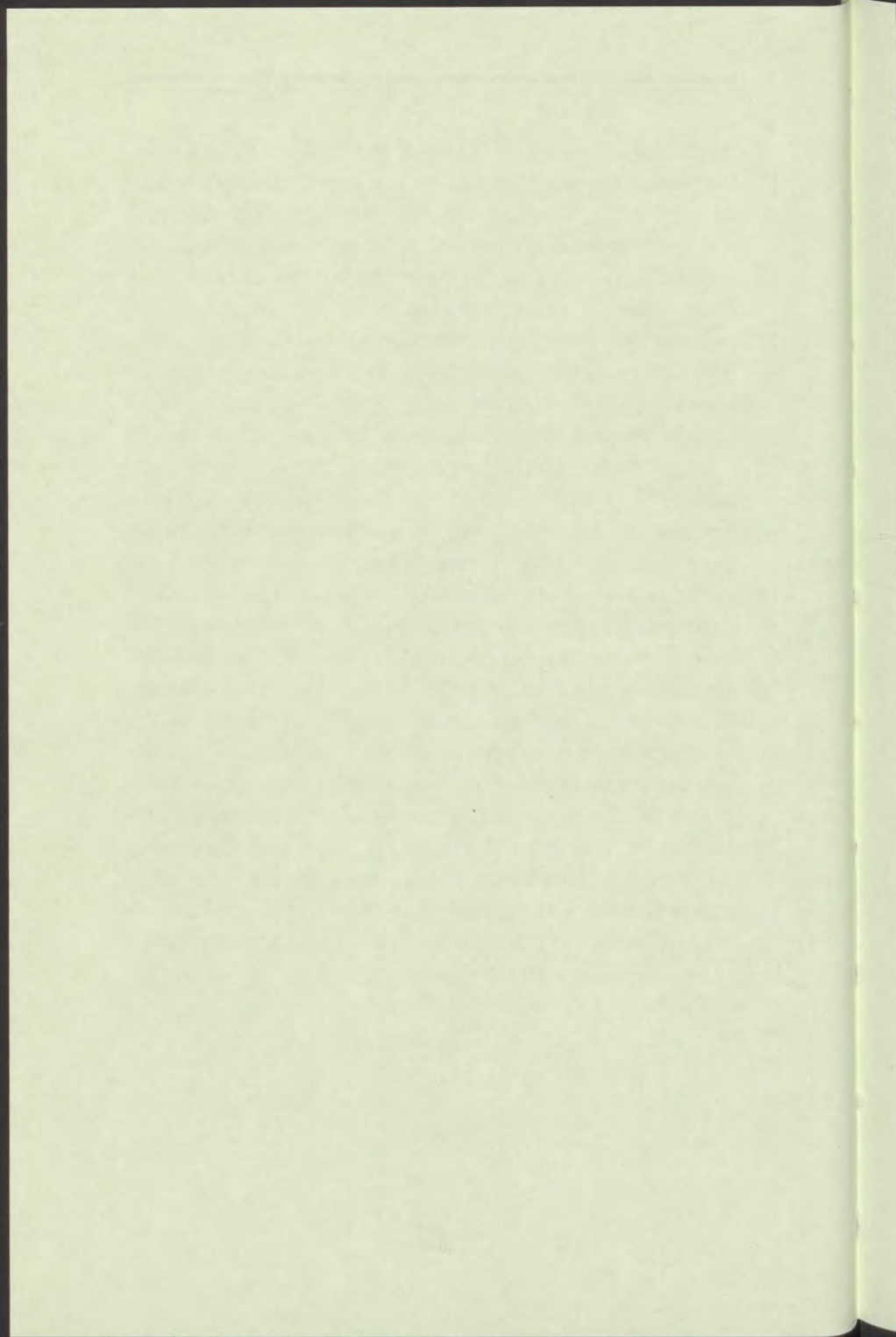

hiperfelvilágosult normák szerint nem fajtaspecifikus, sőt nem is kultúraspecifikus időtöltés, hanem az ember nem-beliségének jellegzetes vonása. A buta, és emiatt semminemű erkölcsi értékkel föl nem ruházható állatok nem képesek bűnözni, nem is szólva a mentálisan visszamaradott, vegetatív növényekről. Akár úgy is fogalmazhatnánk: az embert a bűn tette emberré. A bűnügyi tudósítokat persze mindez nem igazán vigasztalja: a soros borzalom árnyalt körülírásához nem mindig áll rendelkezésükre a szükséges lapfelület. Ha például azzal állít a szerkesztő elé, hogy „a hazánkban csoportosan, zárt közösségekben élő, kultúrájukat a buddhizmusra és egyéb keleti vallásokra alapozó, szintén ázsiai eredetű magyarok belső igazságszolgáltatási folklórjának megfelelő, a Hegylakó sorozat harcművészeti technikáját idéző kettős haláleset történt a Mennyei Béke nevezetű, magyaros és nem annyira magyaros étkeket kínáló étteremben” – nos, akkor a rutinos szerkesztő áthúzza az egészet, azt írja a helyébe, hogy „újra lecsapott a kínai maffia”, a tudósítót meg eltanácsolja közéleti beszédírónak, mert a „politikailag korrekt” (pc) stílusnak ott még egyelőre nagy a keletje. (Ez a beszédmód, amely semmit nem nevez a nevén, nehogy a lelkébe gázoljon valamely vélt vagy valóságos kisebbségnek, véleményem szerint a boldogult NDK továbbélő öröksége: a porosz típusú kommunizmus tett olyan erőszakot a német nyelven, mint a nyakló nélküli jogvédők az angolon, s lassacskán a magyaron. Ez Honecker valódi bosszúja, nem a Trabant.) Akik azzal érvelnek, hogy miért beszélnek egyesek „cigánybűnözésről”, holott a „magyarbűnözés” szókapcsolat nem ismert nyelvünkben – azoknak papíron igazuk van; viszont feltehetőleg soha nem jártak még etnikailag kevert környékeken, sőt etnikailag már nem is kevert telepeken. Ho-

---

mokba dugják a fejüket: az élet helyett jobb híján a nyelvet próbálják megtisztítani. Pedig ezzel szennyezik igazán, hiszen egy olyan virtuális valóságot hoznak létre, ahol a nemzetiségi megkülönböztetés nem létezik, sőt semmiféle (negatív vagy pozitív) szerepet sem játszik, s a javított valóság már-már a keletnémet tévésorozatok idióta kispolgári filingjét sugározza. Egy ombudsman persze mindezt másképp gondolhatja, ám a megannyi kisebbségből összeálló többség mégiscsak idegenkedik attól a szép új világtól, ahol semmiről nem tudni meg, hogy kicsoda; illetve senkiről, hogy kicsoda. Pár éve még elképzelhetetlennek tűnt volna, hogy óriáscégeknek magyarázkodniuk kelljen amiatt, mert életkori megkötéseket tartalmazó álláshirdetéseket tesznek közzé – a józan ész határait nem ismerő abszurd jogvédelem azonban elhozhatja a negyvenöt éves centercsatárok és a hetvenéves tinimanökenek arany napjait is. Mint ahogy formailag diszkriminációnak számíthat az is, ha egy házassági hirdetésben kikötik a preferált nemet, vagy ha betiltják az IQ-teszteket, mint a szerény elmebéli kisebbséget (?) hátrányosan megkülönböztető intézményes rítust. Ehhez képest már bagatell bűnüldözési nehézség, hogy egy szökésben lévő rablógyilkost igencsak bajos lesz elfogni, ha a körözésben sem a bőrszínére, sem a nemére, sem a korára nem lehet kitérni, nem is szólva a különös ismertetőjegyeiről. Nem volna okosabb, ha a pc-t meghagynánk a számítógépek szerelmeseinek?

Szolidaritás a Heti Hetessel

2001. szeptember 8.

Az Antall József elleni merénylet – ki gondolná, hogy ez egy regénycím? Pedig ez áll a könyvborítón, háttérben a Szent István-i sziluettel. Rendes író ilyen – arcátlan reklámnak minősíthető – fogással nem él fikciós alkotása érdekében; de ki is állíthatná, hogy a tengerentúli illetőségű Bárány János rendes író? Korábbi művei (Hat év Las Vegasban; Hogyan lehetsz profi játékos?) inkább szerencsejáték-szakértőnek mutatják – valódi talány viszont, hogy ezzel az előélettel vajon miként lehetett Kónya Imre akkori belügyminiszter médiatanácsadója. Az ihletdús szerencselovag ezt úgy hálálta meg, hogy kenyéradó gazdáját Kánya Imreként szerepelteti a kitalált sztoriban. Mivel a könyv pusztá híre a nyári melegben a politikai tévéműsorokba is beférkőzött, Kovács László pedig körmönfont módon még egy Vancsik-merénylet lehetőségét is fölvetette, feltételezett haszonélvezőként tüntetve fel az MSZP-vel szembenálló pártokat, nem leghinhetünk egyszerűen e valószínű blöffre. Meglovgolva a trendet, Az Orbán Viktor elleni merénylet című könyvet szorgos szöveggyárosok talán már írják is, amelyben nyilván Pandúr Sándor lenne a fiktív belügyminiszter, s epizódszereplőként feltűnne benne bizonyos Bleifrei Tamás is. Megjegyzem: ha annak idején a saját szekértáborá által kicsinált, ráadásul Orbán-bérencnek bélyegzett száguldó riporter is azzal védekezik, hogy az ő műsorai egyszerű tévéjátékok, még talán ma is ő folya minden csapból...

Csintalan Sándor, a hajdani választási bukfencező (Hősök tere, MSZP-földindulás, 1994) most ismét bukfencezni látszik: pártja a jelek szerint ejteni kívánja, s bár a jólelkű Herényi Károlynak az üldözöttek iránti keresztény együttérzése rá is kiterjed (máskülönben nem telefonált volna be kifejezetten emiatt, rokonszenvét nyilvánítani a Napkeltébe), a volt Horn-titkár azért mégsem kap befutó helyet a polgári pártok országos listáján. Csintalan szavaiból azt hámoztam ki, hogy ő „a fejben zajló” szocialista összeesküvések ártatlan áldozata, aki persze akkor ezeket „fejen kívülieknek” érezte, de ezen az éleslátáson nincs mit csodálkozni, hiszen ő „annyi mindenhez nem ért, hogy az már sokoldalúság”. E multilaterális antipolihisztornak, akit minden alap nélkül összeolajoztak, a minap volt egy meredek kijelentése: egyenlőségjelet rakott aközé, hogy futball Európa-bajnokságot rendezzünk, vagy magunkévá tegyük a kívánatos Kim Basingert. (Merthogy mindkettő megvalósíthatatlan álom.) Ami lehet ugyan, hogy korszakos hasonlat, de legfeljebb a vérmes politikus élénk és nagyratörő szexuális fantáziájáról tanúskodik: nehéz ugyanis elképzelni, hogy az UEFA pályázatot írna ki és bírálna el a közkedvelt filmdíva érzéki kegyeinek lízingelésére. Azt kell tehát mondani: a magyar rendezésű kontinensviadalnak még a grúziai hadiúton elszenvedett fiasco után is sokkal nagyobb a realitása, mint Csintalan internacionális randevújának. (Akkor legalább rendezőként egyszer túljutnánk a selejtezőkön.) Az Európa-bajnoksággal egyébként a hamvaiból megéledt Heti Hetesnek az a legnagyobb baja, hogy a Népstadion mellett kötelezően előírt másik ötvenezres stadiont a Felcsút közeli Székesfehérváron építenék meg, ahol – mint a tréfás kedvű értelmi-

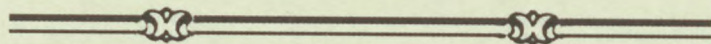
---

ség rámutatott – a Videoton–Vasas meccsen is mindössze kétezren jelentek meg. Attól eltekintve is, hogy azon a másik bajnokságon feltehetőleg azért mások lesznek az összeállítások, a példázat az átlagosnál is ízetlenebb. Vancsik Zoltán köztudomásúlag erről a meccsről jövet hajtott a halálba: nyitva hagyott kocsiajtájáról hosszan cikkeztek a lapok. Ő is benne van tehát a kifigurázott kétezer nézőben – a szocialista szavazótábor meg nyilván a hasát fogta a röhögéstől. Ha már egyszer humoros műsor, hát nem jobb ennél egy kis hipotetikus csintalankodás?

Ha már a Heti Hetesnél tartunk: a permanens kampányshow kezdetektől tapasztalt politikai alapállása továbbra sem változott meg (kormányellenesség tekintetében amúgy igencsak bajos különbséget tenni a két kereskedelmi tévécsatorna, az MSZP 2 és az SZDSZ Klub között), a nyári szünetről visszatérve azonban a „hetek” nem mindennapi civil kurázsiról tettek tanúbizonytságot: meglepetésre szuverén véleményt fejtettek ki a mindinkább elmérgesülő FTC–MTK ügyben. Sőt Verebes István odáig ment, hogy kijelentette: az ő szemében a Fradinak Várszegi Gábor általi felvásárlása bizony provokáció. Ebben lehet is némi igazság – noha jómagam nem ismerem Várszegit, így szándékai sem ismeretesek előttem. Verebes viszont így gondolja, s e kiforrott véleményét a nyilvánossággal is keresetlenül megosztotta. Havas Henrik hasonlata (lehet-e nyakban lógó kereszttel kóser éttermet vásárolni) ehhez képest éretlen és értelmetlen – de álláspontja akkor is tisztelendő. Mint ahogy Farkasházy Tivadaré is, aki ezért az álláspontért Havas mentális állapotára tett nem kifejezetten hízeltgő észrevételeket. Nem így gondolta viszont Eörsi Mátyás a Magyar Hírlapban, aki történel-

mi mederbe ágyazott vádiratában Verebest azon az alapon ítélte el, hogy ezúttal – mint a körítésből kiderül – a saját (etnikai? vallási?) identitásával nem összhangban nyilatkozott meg. A szabad demokrata honatya tehát az üldöztetési fóbiától függetlenül faji-vallási alapon írná elő egy másik, autonóm értelmiségi számára a követendő véleményt, amely rasszista megnyilvánulás nem csupán a hatályos alkotmányba ütközik, hanem – egy mentelmi joga mögül írogató országgyűlési képviselőtől különösen szégyenletes módon – a szólásszabadságot más szempontoknak alárendelve igyekszik korlátozni. A cenzor akkor is cenzor, ha éppen nincs hatalma – ha ráadásul moralizál is, különösen veszélyes. Voltaire módjára azt kell hát üzennem Verebes úrnak (bár soha nem gondoltam volna, hogy egyszer még szolidáris leszek a Heti Hetessel): uram, a legtrikább esetben érték egyet a véleményével, de mindent elkövettek azért, hogy elmondhassa...

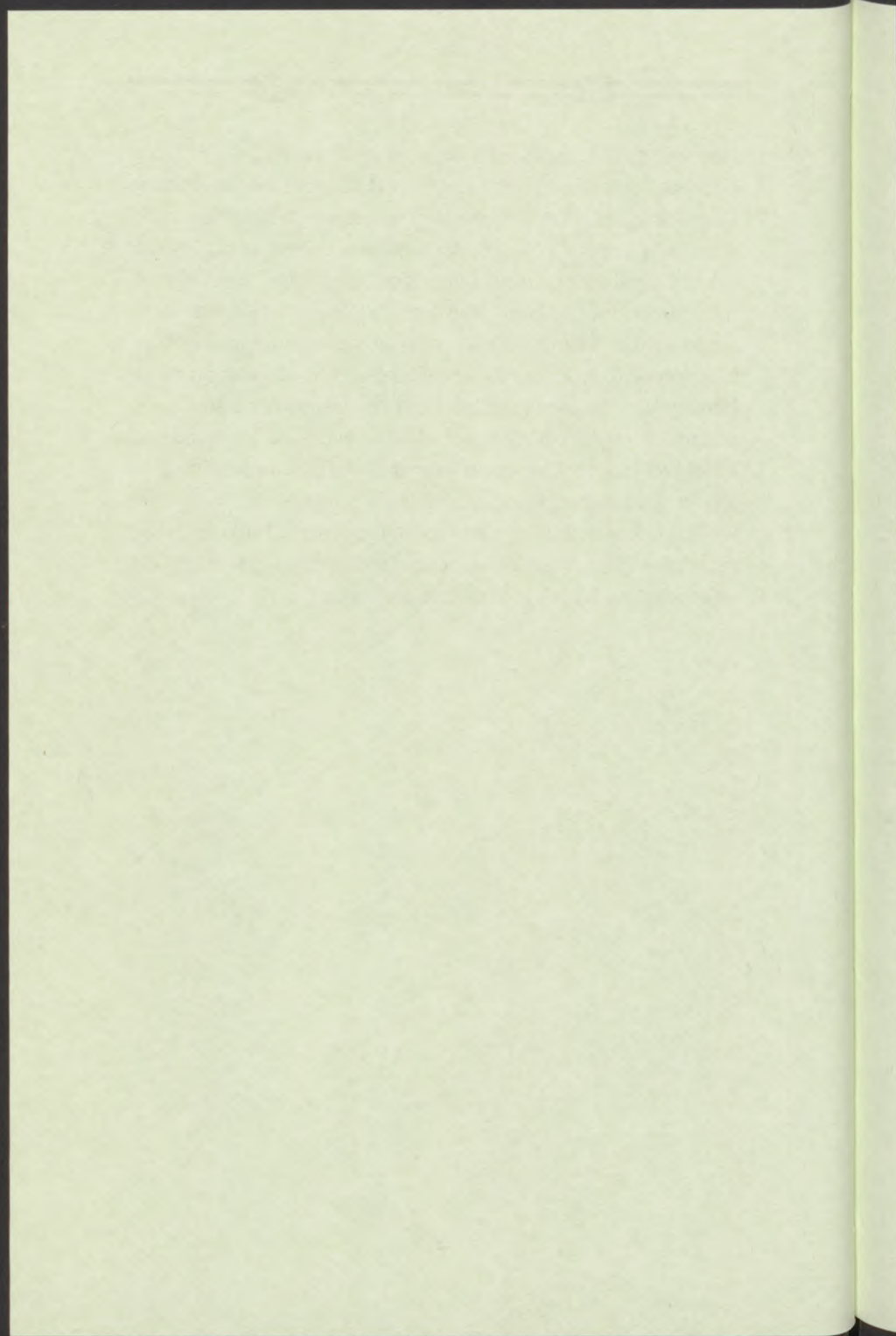

Demszky Gábor azért lovagol, vízisízik, sél és motorozik, mert annak idején elvették az útlevelét. (Ezt ő maga mondta az ellenzéki képernyőn.) Túl kicsi, túl szűk volt neki az ország – így tágitotta ki leleményesen. A sebesség szerelmese később az útlevelét visszakapta, állása is lett (nem egy vándormadár, lassan törzsgárdatag lesz a Városházán), a veszélyes sportokkal mégsem hagyott fel. (Hogy mást ne mondjunk: együtt „kormányoz” az MSZP-vel.) A nagy lovast (akinek sajnálatos módon elmaradt „másfél millió lólépés Magyarországon” mottójú happeningje, amely a „bűnös város” teóriáját tervezte „bűnös országgá” kitágítani) legutóbb mégsem szokás szerint a háta dobta le, hanem motorbaleset érte. Azt most hagyjuk, van-e joga egy drágán biztosított főpolgármesternek –

---

akitől majd' kétmillió fővárosi joggal várhatná el, hogy energiáit minél nagyobb részben Budapest felvirágoztatásába fektesse, s ezért egészségesen és mértékletesen éljen – meglelt korára kétszázal száguldozni egy Kawasakival. (Ő ebben éppúgy nem lát „városbiztonsági” kockázatot, mint sűrűn váltott élettársaiban: a Szigetre csakazértis motorral vitette ki magát.) Az viszont már nem csupán morális kérdés, de a vezetői alkalmasságát is alapjaiban megkérdőjelezi, ha begipszelt lábbal felelőtlenül volánhoz ül, s amikor egy koccanásos baleset révén ez kiderülne, a kötelező bejelentést elmulasztva távozik a helyszínről. A történelem ezt a bizzarr lehetőséget szerencsére zárójelbe tette, de képzeljük el Demszkyt hasonló ütközéses helyzetben – nem szlovák – miniszterelnökként, mondjuk a Szabadka és Újvidék közötti autópályán...

Fekete szeptember

2001. szeptember 15.

Manhattan után nincs belpolitika. Legalábbis nem úgy, mint eddig. (Auschwitz után is lett azért költészet, csak másmilyen.) Az egyenesben közvetített New York-i katasztrófafilmben épp az egyidejűség volt a legnyomasztóbb. A leomló ikertorony tárgyiasította bennünk a globalizáció el-
lentmondásait, kiemelve az absztrakciók pihe-puha ködé-
ből. A romhalmazzá lett Világkereskedelmi Központ né-
hány perc alatt kézzelfoghatóan közelebb került hozzánk,
mint akár a megbombázott Szabadka. Világossá tette, hogy
nem létezik többé hátország: ha a főhadiszálláson is ki-be
jár az ellen, akkor minden és mindenki a frontvonalban
van; még ha a politikusok – szerepüknek megfelelően –
nyugtogatnak is bennünket. A magyar államfő egyébként
épp úgy helytállt a rendkívüli helyzetben, mint a kormány-
zat vagy az ellenzék. Azt tették, amit kell; azt nyilatkozták,
ami elvárható egy európai ország felelős politikusaitól. A
válsághelyzetben kitetszett: a hazai politikai áramlatok kép-
viselői a lényeges dolgokban hasonlóképpen gondolkod-
nak; a különben ádáz vetélytársakban több a hasonlóság,
mint a különбözés. Ez a kegyelmi pillanat gyorsan el fog
enyészni a kampány hevében. Ne feledjünk hát el emlé-
kezni e nemzetegyesítő tényre, amikor a felek kígyót-békát
kiabálnak majd egymásra, s heves szócsatájukban esetleg
Manhattan is választási érvként jelenik meg...

A honi média a romániai fordulat óta – eltekintve a Fe-
nyő-gyilkosságtól – nem került ilyen éles helyzetbe.

Ilyenkor tűnik ki: a slágerlisták és a szappanoperák mögött vannak-e valódi tévések és rádiósok. A második napon már rendszerint mindenütt minden olajozottan megy: az első zaklatott órák mutatják meg, milyen is az elektronikus sajtó valóságos állapota. Az internetes újságok szinte a tengerentúli eseménnyel szinkronban reagáltak a történelem legnagyobb merényletére – csak aztán gyorsan össze is omlottak. A közszolgálati rádióban meglepő módon nem a Kossuth, hanem a Petőfi adó alkalmazkodott gyorsabban; az Info Rádió pedig a nagy hibaszázalék ellenére is tanúsította, mi az értelme egy hírrádiónak. A tévécsatornák rendkívüli kiadásai picit mintha megkéstek volna: a kereskedelmiek közül ezúttal a Tv 2 látszott frissebbnek. A közszolgálati tévék felismerték, hogy e fekete kedden zárójelbe kell tenni a műsorújságot: borult a program, a híradósok villámgyorsan produkáltak szakértő kommentátorokat. A Duna Televízió vendégeként Simicskó István államtitkár – egészen Orbán Viktor és Martonyi János berlini nyilatkozatáig – a kormányzati hivatalosságot reprezentálta, az MTV-ben talán túlonként rábízták magukat a CNN-re. (A tolmácsot alakító Betlen háttározottan élvezte az élő szituációt, ám az indiszponált Baló kétszer is hatszögűnek vélelmezte a Pentagont.) Ám összességében jól vizsgázott a szakma e szomorú alkalmából, beleértve a magyar vonatkozások feltárását is. Ez utóbbi missziót a telefonos kapcsolatteremtések is segítették: az MTV adásában Radics Péter, a Duna Televízióében (megrendítő zaklatottsággal) Purger Tibor jelentkezett be, míg a Tv 2 stábjából a véletlenül épp New Yorkban lévő Bombera Krisztina, az RTL Klubtól meg Balázsy Panna papája. (De még az ATV is megtalálta a Manhattan környékén üdülő Kozsót, aki így Zámbó Jimmy temetését követően idén immár másodszor került be a híradókba.)

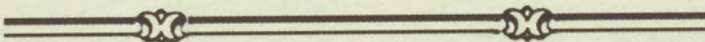

E bravúrokat persze szívesen elengedte volna az ember – de ha már így esett, legalább legyen jogunk minél kimerítőbben megtudni, minek is vagyunk a részesei.

Avar János – aki a katasztrófa estéjén örökös Amerikaszakértőként pendlizett rádió- és tévéstudiók között – azon melegében Szarajevóhoz (az elsőhöz) hasonlította az öngyilkos akciósorozatot. Ezek szerint Gavriló Princip ezúttal eltérített repülőgépek fedélzetén, óriás kerozinbombákkal formálta a baljós világtörténelmet. Nem kizárt, hogy többek között e nem is burkolt világháborús jóslat miatt fagyott le percekre a budapesti mobilhálózat: mindenki elkezdett ész nélkül a szeretteinek telefonálni a csúcsgalamból. Avar poentírozása mindazonáltal tűnődésre késztet: valóban véget ért-e 1989-ben az 1914-ben elkezdődött „rövid XX. század”? A Corvin-láncos Lukács János történész tetszetős elméletéből kiindulva a második Szarajevó, Eszék és Koszovó már a XXI. század szerves része volna – de talán csak a makacs és elvetemült XX. század kísért még mindig. A lesajnált Samuel Huntington kultúrháború-elmélete is új tápot kaphat: a vallási alapozású civilizációk radikalizálódó küzdelme komolyan veszélyezteti az egyetemes civilizációt. A moszlim világ nem feltétlenül ért egyet azzal, hogy véget ért a történelem, ahogy Fukuyama vizionálta. Az ő históriájuk más, miként az időszámításuk is: nem ismerik el csapatkapitánynak a nyugati világ bajnokát. (Nem értjük az arabokat, de Kínát és Fekete-Afrikát sem, sőt az Oszama bin Ladent rejtegető, több ezer éves Buddha-szobrokat likvidáló tálibokat sem. Ők azonban már kapiskálják: nem ússzák meg, mint Kádárék Carlos balatoni üdültetését – könnyen atomjaira hull az igazhitű Afganisztán.) A közel-keleti szent háború

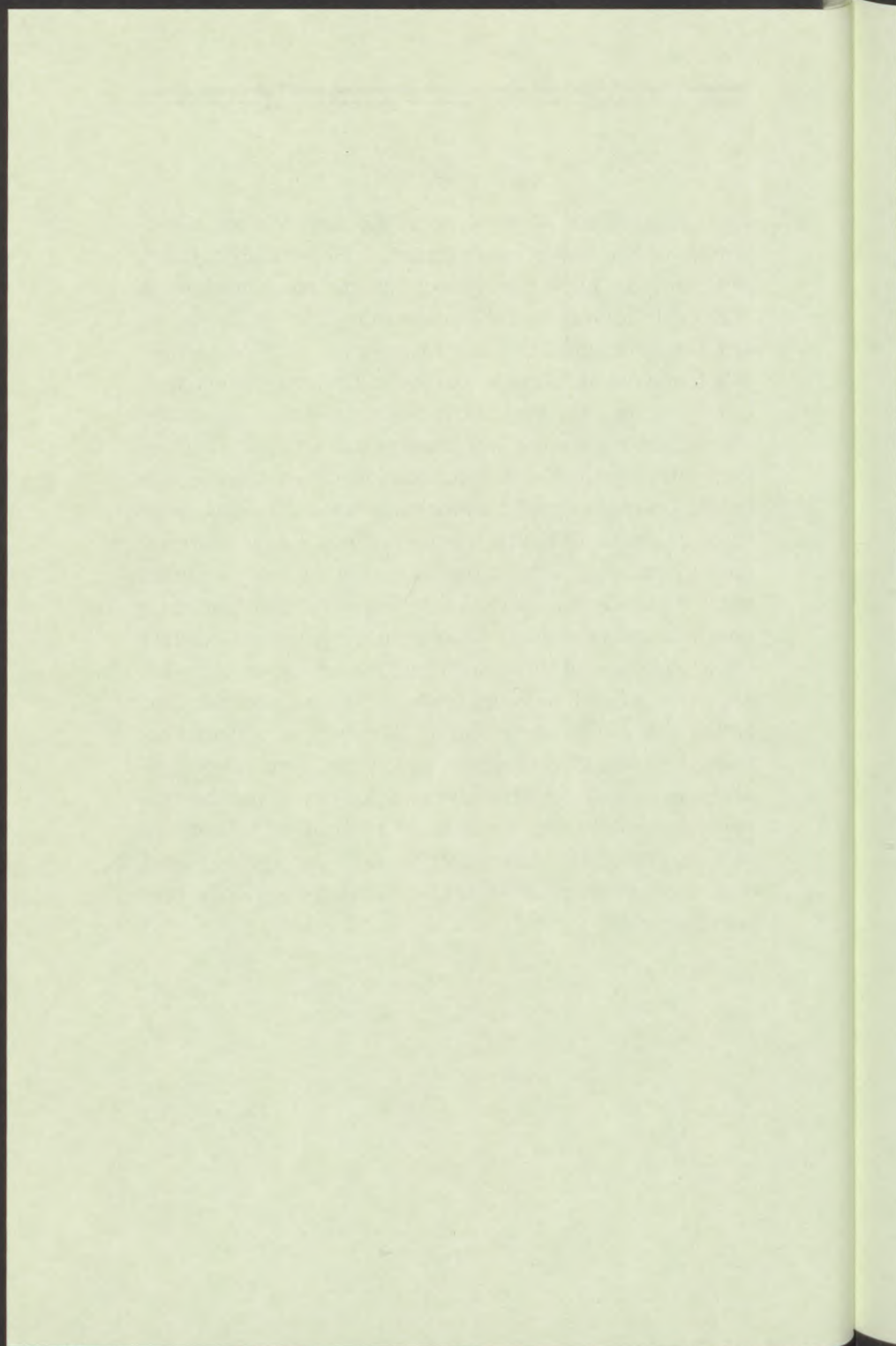

csak méreteiben tér el a globális szent háborútól, a durbani konferencia pedig csupán előjátéka volt a manhattani erőfitogtatásnak. Izrael, amely kutyaszorítóban volt a palesztinok ellen viselt reguláris polgárháborúja miatt, most átmenetileg fellelégezhet: a világ ellenszenve a kamikaze arabokat sújtja, míg ők automatikusan a „jó” oldalra kerültek. E kommunikációs hozadékot Popper Péter késedelem nélkül be is takarította a Népszava hasábjain: „Évek óta diplomáciai majomtánc folyik a nyugati és az arab világ között. A hasonlóság kísérteties, ahogy annak idején Hitler vezette az orruknál fogva a nyugati demokráciákat. A szerződésekben hívó demokratikus országok politikusai akkor se, most se vették észre, hogy a tárgyalás nem egyenlő felek között zajlik: az egyik fél banditák gyülekezete.” Izrael most a nyugati demokráciák oldalán áll, s ha korábban állami terrorizmussal válaszolt is a palesztin terrorizmusra, most a kíméletlen amerikai el-elencsapások a zsidó állam módszereit is legitimálják majd. Szokásom ellenére – s nem holmi egyensúly kedvéért – hadd idézzek most egy olyan külpolitikai elemzőtől, akit jobbra publicisztikai páriának tartanak, de éles szemű megfigyelései még akkor is figyelemre méltók, ha következtetései amúgy rendszerint tévesek. Csurka István (akinek értelmiségi intellektusát nemrégiben még a csurkiz-mussal nem igazán rokonszenvező Tamás Gáspár Miklós is elismerte) borzongató jóslatot tett közzé a szeptember 6-i Magyar Fórumban: „Az, ami most történik Dél-Afrikában, Durbanben, csak a kezdet. Ebből elsőprő mozgalom lesz, népvándorlás és néma világháború. Vége lehet a globális üzletnek. Mindamellet egy nagy háború kitörése sem lehetetlen.” Megjelent öt nappal a keleti parti „fekete szeptember” előtt. S ezzel be is zárult a kör: visszaérkeztünk Avar János Szarajevójához.

Egy ilyen gyászos hét végén nem illik humorizálni, de valahogy oldani kell a borzalmakat. A Népszabadságban a terrortámadás napján megjelent egy szellemes humoreszk – az egyik főszerkesztő-helyettes írta. „Karcagi Lacika” iskolai dolgozataira egy korábbi érából is emlékezhetünk: üde hangvétellük kiemelte őket a „vörösfarkas” kontextusból. Ez a mostani írásmű azt ecsetelte, hogy egy Árpád híd közelében történt koccanásos baleset 2005-ben miként lehetetleníti el a főváros közlekedését, hogyan lesz belőle országos, majd kontinentális forgalmi dugó, hogy aztán az egész földgolyó megbénuljon, s a nagy autógyárak együttesen jelentsék be: megszűnt az autóipar, mert megtelt járművel a világ. Eredetileg azért akartam ezt a sztorit idecitolni, mert szerepel benne egy poén: összehívják az éppen nem ülésező Országgyűlést, de nem jön össze. Azon tűnődtem volna: vajon a Népszabadság vezető embere úgy gondolja-e, hogy 2005-ben is polgári kormány lesz Magyarországon; vagy esetleg úgy, hogy győzelme esetén az MSZP is átveszi a jól bevált háromhetes parlamenti ülésezést. Ám közben kiderült: ez a kroki inkább a globalizmus iskolapéldázata. S ha egy egyszerű dugó nem ismer határokat, mit várhatunk egy fegyveres konfliktustól?

Bokros áll a Hargitán

2001. szeptember 22.

Ifjú barátom, a gimnazista Kristóf nem hitt a szemének: miközben a New York-i ikertorony összecsuklását figyelte a képernyőn, az az érzése támadt, hogy ezt a jelenetet már látta valahol. Gyorsan le is emelte a polcra a PC Guru című szórakoztató informatikai magazin egyik 1997-es számát, amelynek címlapján a World Trade Center látható, amelyből lángfelhő tör elő, s repülőgépek közelednek baljósan feléje – igaz, a farkukon nem félhold, hanem sarlókalapács látható. (Ebből is látszik, hogy a korszerű ellenségkép kidolgozása mindezidáig váratott magára: az átmeneti érában „hozott anyagból” dolgoztak.) Kristóftól tudom, hogy a beszédes grafika számítógépes játékot hirdet, amely a következő fikcióra épül. Egy professzor feltalálja az időgépet, visszamegy az időben, s még a bebörtönzése előtt megöli Hitlert. Ettől megváltozik a történelem: nem születik meg a Mein Kampf, s nem lesz Harmadik Birodalom sem. Második világháború viszont igen: Amerika és a Szovjetunió között. Az oroszok épp a játék kezdetekor semmisítik meg a szövetségesek atomrakéta-bázisát. Itt lehet beszállni a virtuális háborúba – mindkét oldalon. A küldetések között szerepel például a Pentagon lerombolása ejtőernyősökkel, a Világkereskedelmi Központ elfoglalása tankokkal, az Eiffel-torony átalakítása halálos fegyverré, a bujkáló amerikai elnök foglyul ejtése, a Pearl Harbor-i hajóhad elsüllyesztése tengeralattjárókkal. (Igaz, a végén a Kremlre is atombombát kell dobni.) A program „hibája”, hogy a Szabadságszobor lerombolásában nem lehet aktívan részt venni, csak demóként gyönyörködni benne.

Négy éve gyakorolhatta ezeket a vakmerő hadműveleteket a számítógépén a világ bármely tanulékony terroristája. Csoda-e, ha ráuntak, s kicsit továbbfejlesztették a szoftvert?

„A boszik veszélyesek: meg kell támadnunk őket, nehogy ők üssenek rajtunk” – mondják a mókás szellemek a Casper és Wendy című animációs filmben. A sztori szerint a szellemek és a boszorkányok ősi ellenségek, szembenállásuk az időtlenség kódéba vész. A gyerekek bizonyára könnyedén átsiklanak a „megelőző csapás” e játékos formában adagolt elméletén; legfeljebb a tudatalattijukban ülededik meg ez a lehetséges túlélési stratégia. Gerő András azonban zseni gyermekkorában aligha láthatta Casper kalandjait (ez csupán az ezredvég járulékos szellemi terméke), mégis így ír a manhattani gyilkos rombolás kapcsán a Népszabadságban: „De van, lehet egy másik logika is, ami hagyományos normáinktól eltér, s az önvédelem fogalmát nem köti össze azzal, hogy a bűnt előbb el kell követni, és csak utána lehet védekezni. Ez a másik logika prevencióban, megelőzésben gondolkodik. Azt mondja: tudom, hogy azok ott mifélék; tudom, hogy a vesztetre törnek; tudom, hogy a népemet akarják gyilkosságokkal megfélemlíteni, államomat lerombolni. Ha lehet, akkor nem várom ki, amíg cselekednek, hanem én lépek előbb. Ezt a logikát – nem mindig következetesen – eddig mindössze egy kis állam, Izrael alkalmazta.” S mivel ezt nem a privát naplójába írta egy polgár, hanem közérdekűen az újságba, nem tudunk átsiklani fölötte, hogy ezek szerint Izrael ugyanazt vallja, mint a hóbortos szellemek a kedves boszokról: „A terroristák veszélyesek: meg kell támadnunk őket, nehogy ők üssenek rajtunk.” S ez már korántsem mese, kedves gyerekek. A kommentátorok

---

a fekete kedd nyomán „a világ izraelizálásáról” beszélnek, míg Amerika egyelőre még a klasszikus „fogat fogért” elv alapján kívánja foganatosítani a minden korábbinál szörnyűbb bosszúállást. Ám ha az izraeli „megelőző” logika kerekedik felül, Washington a korlátlan katonai felhatalmazás birtokában bárkit likvidálhat a sártekén anélkül, hogy annak bűnösségét az ítélet-végrehajtást megelőzően bizonyítania kellene. Az ártatlanság védelmének római elvét ekkor észrevétlenül felváltja a bűnösség véelme, a jogállamot a legerősebb állam joga. Liberális gondolkodóink, akik egyrészt épp úgy bosszút lihegnek a „szabad világ” megtámadása miatt, mint a nem liberálisok; másrészt viszont – némi okkal – afölött búsonganak, hogy a háborús pszichózis megerősíti a rendpártiság iránti vágyat az emberekben (azaz a szabad világ nem automatikusan szabad demokrata), erre az apróságra nemigen figyelnek. Szellemi kivégzőosztagot állítanak fel Csurka István szerencsétlen időzítésű nyilatkozata miatt, miközben (a higgadt hangvételű politológusi kommentároktól a mosolygónak a Heti Hetesig) voltaképpen ugyanazt ragozzák, amit Csurka: bár az Egyesült Államok ártatlan áldozata a kamikaze-merényletnek, s ezért a jog- és humánumentiszező kultúrák részvéte és rokonszenve egyértelműen az övé; az általa vezérelt globalizáció negatív hozadékait mindedig a szőnyeg alá söpörte az új évezred világrendje. A globalizáció egyelőre nem mindent elsöprő világvallás, hogy máglyára való eretnecség lenne megkérdőjelezni egyes hittételeit. A „boszik” rajtunk ütöttek – de ők is a globalizáció termékei. Hol az a forgatókönyvíró, aki ebben az esetben (megóvando és átmentendő a zsidó–keresztény morált, a mégiscsak humanizmusra épülő atlanti civilizációt) szállítani képes az igazán szellemes megoldást?

Bokros Lajos közgazdasági előadókörúton volt keleti
országszomszédunk magyarok lakta városaiban. Ady
Endrének a halálos ágyán elrebegett sóhaja aktuálisabb,
mint valaha: „Erdély, mi lesz veled?”

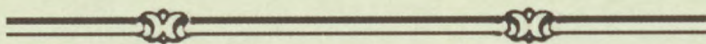

Egy kiállítás rémei

2001. szeptember 29.

Gondolkodom, tehát vagyok – valljuk Descartes óta, ám a felvilágosodás betetőzéseként legfeljebb a Bastille-t rombolták le, nem pedig a World Trade Centert. Bő két-száz év után, az elhomályosodás korában a bölcselem úgy módosul: Amerikával vagyok, tehát nem gondolko-dom. Az ifjabb Bush (akinek egy esztendeje ilyenkor, a történelem talán legpitiánerebb választási kampányában a Gore-párti baloldali magyar sajtó a harvardi diploma elle-nére még nyolcvan IQ-pontot sem szavazott meg) most a hazai elit értelmiség túlnyomó részének ájult tetszésétől kísérve kijelentheti: aki nincs Amerikával, az a terroristák-kal van. Pedig ezen a rákosista frázison már a lovasszo-bor-várományos Kádár is túljutott – „aki nincs ellenünk, az velünk van”. Jó szövetségesként persze értjük: itt nincs harmadikutasság, de még társutasság sem. A gondolko-dás nem is a térfélválasztás miatt volna fontos, hanem azért, hogy a világterrorizmus elleni keresztesháború ürü-gyén ne fosszanak meg bennünket egy füst alatt olyan alapvető szabadságjogoktól, amelyekért eleink voltak bát-rak a Bastille-t a föld színével egyenlővé tenni. Jómagam például kifejezetten aggályosnak tartom, hogy a korábban letagadott, majd pusztán létezésében mégiscsak elismert nemzetközi kémrendszer, az Echelon ezután lényegében legálisan hallgathatja le akár azt a bensőséges mobilcse-vegést is, amelyet a kedvesemmel folytatok, s a szabad vi-lág haragja haladéktalanul elér, ha óvatlanul kimondom Oszama bin Laden vagy Szaddám Huszein nevét. Tasnádi Péter védőügyvédje, a szabadidejében alkotmányjogász-

kodó Szikinger István is szenvtelenül sorolja a rádióban, hol és mikor hallgathatnak le törvényesen bennünket – de hiába várom a kurta megjegyzést, hogy ez azért mégsincs rendjén. Úgy tűnik, az uniformizált, egy táborba terelt emberiség megadóan vonul be önként a Nagy Testvér komfortos orwelli celláiba, ahol az egyik falat teljes egészében betölti a kétfunkciós (szórakoztató és ellenőrző) plazmatévé. A descartes-i vívmányhoz ösztönösen ragaszkodó európai entellektüel persze nehezen alkalmazkodik ahhoz a képtelen helyzethez, hogy e globális Hollywoodban olyanokkal kell „a jó oldalon” népfrontot alkotnia, akikkel jószerivel még a köszönésben sem ért egyet. Előadódhat például, hogy a Népszabadság ugyanazon lapján az egyik oldalon Tamás Gáspár Miklós a márkás Amerika-bírálatot megfogalmazó Susan Sontag „szép írásáról” beszél, míg a túloldalon Kasza László a megszokott belpolitikai sematizmus kánonja szerint kitagadja a baloldali guruasszonyt: „Szaddám és Csurka társra talált. Susan Sontagnak hívják. Mindhárman azt mondják: Amerika magára vessen! Nekem, aki ismerem az amerikai írónő munkásságát, szinte fizikai fájdalom őt a másik kettő mellé sorolni.” Egy kis mazochizmust persze mindig mégér a skatulyázás fennkölt szellemi gyönyöre – könnyen belátható azonban: e triász tagjaiban semmi más közös vonás nincsen, mint hogy nem úsznak az árral. Sontag belpolitikai kifogásokat emel (amerikaiként nyilatkozik Amerikáról), Csurka Manhattan előtt is ugyanezeket mondta (most csupán nem hazudtolta meg magát képmutató módon), Szaddámban meg az amerikai kreatúra bosszúja munkál, mert az iráni háború után támogatói elengedték a kezét (ebben hasonló a pszichéje a szovjetek elleni afganisztáni gerillaharcra kiképzett Bin Ladennel). A maguk módján – eltérő nívón és eredményességgel –

---

gondolkodnak is, ami a globalista imamalom véleménygyurmázóiról nem minden esetben mondható el. Nyilván rájuk is állt sürgősen az Echelon. De mi lesz, ha a lehallgatottak átveszik a destruktív kereskedelmi rádiós módszert, amely úgy akarta ellehetetleníteni a népszámlálást, hogy felszólította a csatorna hallgatóit: vallják magukat hindunak? Mi lesz, ha holnaptól a mobilján mindenki Szaddám nevével köszönti a kedvesét?

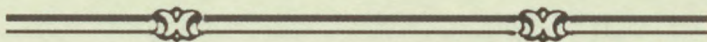

Kuncze Gábor tagadja, hogy az SZDSZ kampánycélból sütötte volna ki a maga Kossuth-ellenévé. (Talán úgy vélték: Széchenyi már úgyis a Fideszé...) A születési bicentenárium csak a választások után lesz – érvel a szabad demokrata vezér, de arra nem tér ki, hogy akkor miért kellett előre hozni az egészet egy esztendővel. (Bár Kossuth apánknak még a 199. születésnapja is fontos.) Tudat alatt talán az munkált bennük: jövő ősszel már amúgy is ráérnek, s nem terhelik őket holmi parlamenti kötelmek...

Néhány éve még külhoni fővárosokban is képesek voltunk hosszasan metrózni és buszozni, ha arra járt a Benetton-óriásplakátok vándorkiállítása. Csak idő kérdése volt, mikor honosítják meg nálunk is ezt a hálás fesztiválműfajt. Az idén már másodszor vonultatták fel a hazai plakáttervezők pályamunkáit a Felvonulási téren, ami eleve üdítőbb, mintha szenilitásba hajló veteránok és pragmatista ifjú törtetőik integetnének ugyanott az ácsolt mellvéd mögül. (Utódaik most huszárjelmezt öltöttek, mert az etimológiai szótárban véletlenül rábukkantak, hogy a „huszár” szó mégsem a „hús”-ból származik, hanem a latin „kurzor”-ból. S mivel a kurzor olyan számító-

gépes izé, a huszár meg népnemzeti ikon, a kettő együtt – megbolondítva a futballmítosszal – maga a virtuális rögvalóság.) Ez a mostani mustra is szolgált szivárványos ötletekkel csakúgy, mint ósdi szóviccek kínos felmelegítésével. Megszokhattuk, hogy ez a szakma csak a jobboldalban lel témára – Muszorgszkij után szabadon: ők e kiállítás rémei. Torgyánnak elfogyott a csapata, Orbán rászteres képére talányos módon a „sértett” jelzőt kasírozták, míg a Comintern Supergroup a hajdani Fidesz-szlogent igazította át „Hallgass, szavazz, fizess!”-re, ami a hamisítatlan Köztársaság téri ízlés ellenére mégiscsak némi gondolkodásra utal – igaz, ez még szeptember 11. előtt volt. Ám az meglepő, hogy a katolikusellenesség ilyen átütő erővel van jelen a macskakövön. Az még akár ökumenikusnak is mondható, ha a fényreklámos HOLSTEN felirattól ügyesen kifényképezik az ISTEN-t. („És lőn világos.”) Ám másutt a kereszt hol a jin-janggal és egy sportszergyár nyakba akasztható fityegőjével egy sorban jelenik meg, hol meg ágyhoz kikötözött szexuális játék, illetve szergyúrún előadott keresztfüggéses tornagyakorlat formájában. A bulvársajtó jóvoltából megtudhattuk: a főszervező Geszti Péter nem vallásos; még lakodalmán is a szerelemre esküdött. (Talán nem vette elég komolyan a világirodalom klasszikusainak intését a földi rajongások korlátozott szavatosságáról.) Ám a pályaművek elbírálásakor egy halovány pillanatra sem ötlött fel benne: a mások vallásos érzéseit megtapodó kirakati antiklerikalizmus nem feltétlenül dicséretes virtuális huszárcsíny?

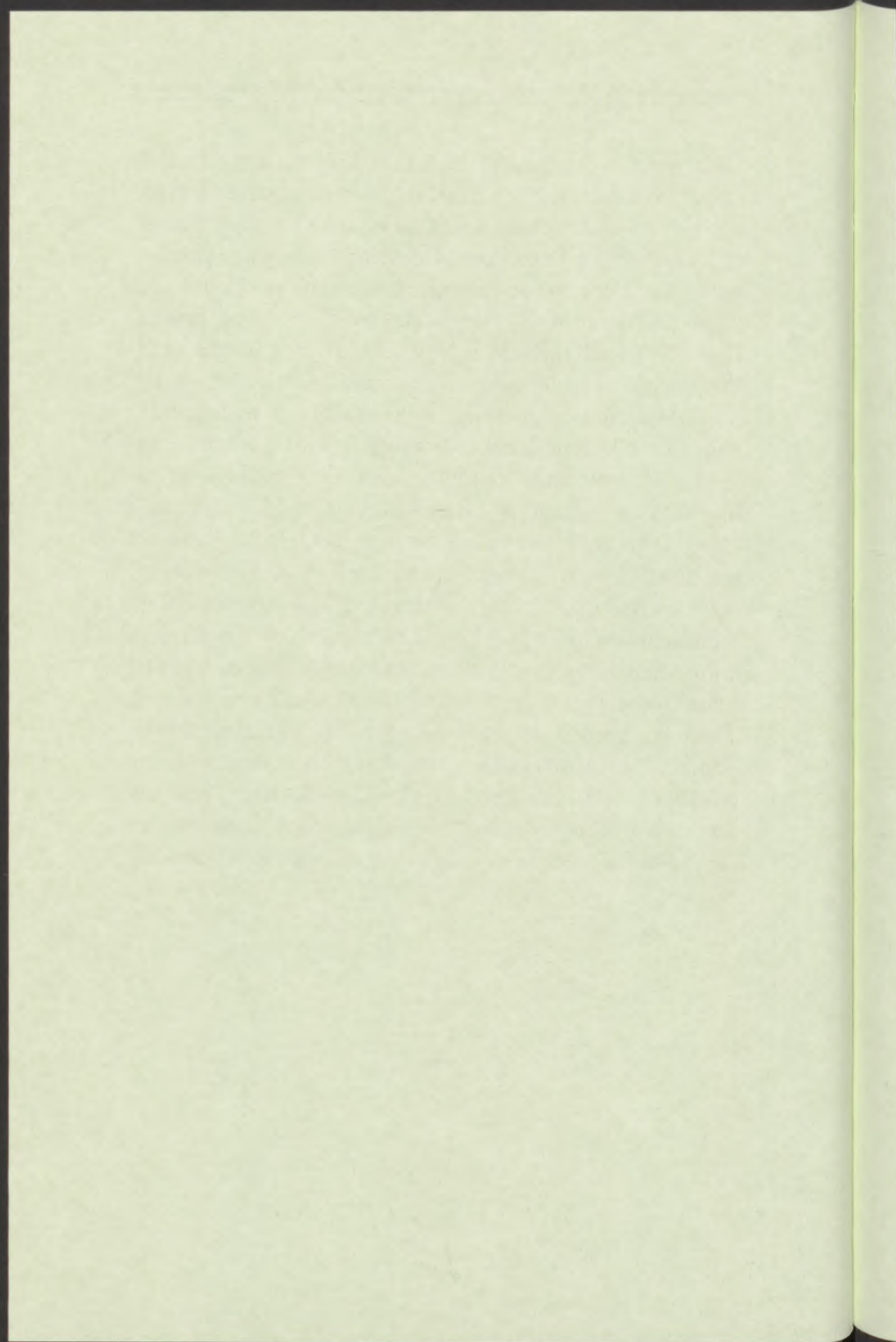

Máté Krisztinát elemezzük a végzős hallgatókkal az esztergomi főiskolán. A kommunikáció szakos lányok leleményesen asszociálnak, vág az eszük – igaz, ők választot-

---

ták a témát is: megmozgatta fantáziájukat a kegyetlenkedő tévévetélkedő. A feketébe öltöztetett moderátor viselkedésében diktatórikus stílust fedeznek fel, s képzettársításukat magától értetődően Mussolini feketeingeseire futtatják ki. Ha már itt tartunk, rutinszerűen rákérdezek: ugye tudják, honnét való a vetélkedő címe? A fasiszta vesszőnyalábot ismerik, a leggyengébb láncszemet nem. Tizennyolc iskolaév után semmit nem tudnak Marx és Lenin polémiájáról, miszerint a kapitalizmus legfejlettebb vagy épp a legfejletlenebb országában fordul-e át forradalomba az osztályharc. Hirtelen még az is mellékessé válik, hogy ez az amerikai franchise vetélkedő – amelynek címét a magyar csatornánál szolgai módon, kritikátlanul lefordították – a boldogult Szovjetunióról van elnevezve. Sokkal érdekesebb, hogy ezeknek a leendő értelmiségieknek, akik jövőre szavazni is mennek, már nincs tele a fejük azzal a tudományos-fantasztikus fűrészporral, amit a tőlük idősebbek foxi-maxinak becéztek. Nem mérgezi gondolkodásukat a forradalmi hazugság – igaz, nem is ismerik fel, ha találkoznak vele, így felvértéztelenek ellene. Miközben tehát melegen ajánlom nekik, hogy pótolják történelmi hiányosságaikat, a másik szemem mégiscsak nevet: hátha lassacskán mégis véget ér az agitprop XX. század...

Lobogónk, Kossuth Lajos

2001. október 6.

Egy a jelszónk: Tartós Szabadság. (Igazán kár, hogy nem rímel rá, hogy „állj közénk és harcolj érte”...) Azáltal, hogy a Végtelen Igazság szlogenje – állítólag egyes világ-vallások híveinek jogos érzékenységre való tekintettel – a kommunikációs süllyesztőbe került, az öngyilkos terrorizmusra reagáló amerikai vezérletű válaszcsoport egyúttal a maradék szakralitását is elvesztette: a már-már mennyei küldetésű cowboyt felváltotta az összevont szemöldökű seriff képze. Az ember azért eltűnődik: miért van az, hogy a világ vezető hatalma immár kísérletet sem tesz a Tartós Igazság paradicsomi állapotának elérésére – hogy a Végtelen Szabadság utópiájáról már ne is álmodozunk...

Egy hete ilyenkor már érintettem: aggályosnak, kicsinyesnek és méltatlannak ítélem, hogy az ötletelen balellenzék a semmiről sem tehető Kossuth Lajosra kívánja a választási kampányát építeni. Bár ebben az országban Kossuth mindenkié, mégsem valamely pártoké. Az SZDSZ-es megemlékezési gépezet (Kovács Lászlóstul, Göncz Árpádos-tul) azt követően indult be, hogy a hivatalos Kossuth-emlékév szervezőbizottságának megalakulását már bejelentették. Ennek társelnökei Mádl Ferenc, a köztársaság első embere, illetve Orbán Viktor miniszterelnök. (Ha netán nem ő nyerne áprilisban, e tisztét is értelemszerűen átengedi utódjának.) Ezzel a tiszteletadással szembemenni

nem lehet, de a kampánylólábat takargatni is reménytelen. A magam részéről jelzésértékűnek, de nem perdöntőnek tartom a Kossuth-leszármazottak ingerült tiltakozását a pártpolitikai kisajátítás ellen – elvégre „a másik legnagyobb magyar” történelmi renoméja nem egyszerűen családi, hanem nemzeti ügy. Azonkívül roppant ízléstelen, hogy a „Lobogónk, Kossuth” mottóval illelhető rákossista propagandaakcióhoz – talán mert az SZDSZ-nek tényleg elfogyott a regimentje – nemcsak a leköszönt államfő asszisztál (akinek haláláig méltónak illene lennie a tíz éven át viselt magas méltósághoz), hanem az a pártelnök is, akinek előző pártja, az MSZMP egy emberöltővel ezelőtt még feketével nyomattatta a naptárban március tizenötödikét. Ennek megfelelően beparancsolt bennünket az iskolába, ahol nem tanulnunk, de nem is ünnepelnünk kellett, hanem tréfás akadályversenyt teljesíteni: például kikenni egymást lekvárral. S hogy egy évfordulós emléket is citáljak az 1848/49-es körből: Kovácsék voltak akkor is uralmon, amikor október hatodikán az Aradra igyekvő, egyetemistákkal zsúfolt buszban el akarták kobozni tőlünk a nemzetiszín szalagos koszorút. (Nem a román, hanem a magyar oldalon.) A joviális határőr kacsintva oda-súgta: mondjuk azt, hogy Nagyszalontára tartunk – az Arany János-kultusz most nincs tiltva. E kegyes (kádári mintájú) hazugság árán akkor mégis a helyszínen tiszteleggettünk az aradi tábornokok emléke előtt – s Kovács László talán még bizalmas jelentést is kapott e külügyi kihágásunkról. Ők, akik életük diktatúracsináló szakaszában a forradalom és szabadságharc dicső elejét és gyászos végét is letagadták a történelemből, most felfedezték, zászlajukra tűzték Kossuthot, csupán azért, mert már nem tud tiltakozni az általa vallott liberalizmus kései – SZDSZ-es és MSZP-s – megcsúfolása ellen. (Medgyessy

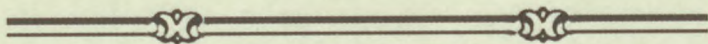

Péter Tízek Társaságának nevezte el piárgárdáját, pedig ezen a tituluson Petőfi Sándorék óta copyright van. Révaiék annak idején csuklás nélkül lobogójukra tűzték Petőfit, de nem merészték volna így elkeresztelni a központi pártvezetőséget, a politikai bizottságot. Ellenben a sztálinistáknak már akkor is nagy rutinjuk volt a csoportképek retusálásában. Ebben az MSZP hűséges hagyományápolónak bizonyult. Arra a bizonyos nyári képre, ahol a kompánia kilenc tagja a Parlamenttel a háttérben pózol a fotósnak, a Köztársaság téri számítógép-virtuózok utólag varázsolták oda az exponáláskor épp betegágyban fekvő Szili Katalint, s a művet a párt honlapján bocsátották közszemlére.) Most, hogy Juhász Ferenc szocialista alelnök hivatalosan is elismerte, hogy a jobbközép pártszövetséggel csak akkor tudják felvenni a versenyt, ha a balliberális koalícióba a nyíltan EU- és NATO-ellenes, milosevicsista–janájevista–kádárista Munkáspártot, meg esetleg az út szélén szétszóródott kiszagdákat is beveszik; formálódik a Medgyessy–Kuncze–Thürmer–(Torgyán) összefogás. Ennek a kompániának kell védjegyként a turini remete, aki ilyen sötét Kasszandra-jóslatot azért még legpesszimistább hangulatában sem tudott volna kiötleni. Ha ők nyernek, jövő ilyenkor az aradi gyásznapon, ha kádárosan ránk kacsint a határőr, még mindig elfordulhatunk a nemzetiszín koszorúnkkal Nagyszalontának. De mi lesz, ha felfedezik a pártélet számára Arany Jánost is? Mi történik, ha szorgos kutatómunkával kiderül: Toldi Miklós voltaképpen a balliberalizmus meg a szociális gondolat korai előfutára?

Csak úgy ömlik a panasz Tamás Gáspár Miklósból. Szinte egyidőben tette közzé a Népszabadságban meg az Élet

és Irodalomban, hogy mindenki őt bántja, és fogalma sincs, hogy miért. Régi elvbarátai elfordulnak tőle, kieb-rudalják a szerkesztő-bizottságokból, akik pedig valaha dorombolva törleszkedtek hozzá, most belétörlik a cipő-jüket. Mivel jómagam soha nem tartoztam ama konjunk-túra-érzékeny törleszkedők közé (én már akkor is úgy vé-lekedtem, amikor magasan járt a csillaga, hogy ez a sziporkázó intellektus elképesztő felületességgel jár együtt, amely gondolkodásbeli renyheség ráadásul nemigen tiszteli mások szellemi tulajdonát; világnézeti állhatatlansága és végletes szóhasználatja pedig felmérhetetlenül kárté-kony a hazai szellemi közállapotokra nézve), őszintén mondhatom: sajnálom a termékeny bravúrpublicistát. Saj-nálom, de érthetetlennek tartom, hogy okos ember léte-re csodálkozik rajongó közege hálátlanságán. Ez a közeg ugyanis korántsem elit hallgatóság; a bulvárfilozófia pe-dig porlékonyabb, mint az újságpapír hamuja. Rutinri-posztozással nem lehet elintézni, amikor a Magyar Tudo-mányos Akadémia kínosnak érzi, ha valamely embere meredek nézeteket fejt ki a sajtóban, thürmerista gyűlése-ken szónokol, szociálforradalmárként pózolja havi több százezres ösztöndíjakkal. Nincs mit csodálkozni azon, ha megkérlik: ne biggyessze oda cikkei alá, hogy az MTA Fi-lozófiai Intézetétől kapja a fizetését – ez azért más ügy, mint hogy amerikai óraadóként miféle egyetemi tollakkal kérkedett. Akár Glatz Ferencet, akár mondjuk Vizi E. Szil-vesztert vesszük példaként, azt látjuk, hogy az intézmé-nyes tudományosság mindinkább a politikai közép felé húz: miközben a direkt pártpolitikai szerepvállalást jósze-rivel elhárítja, csakis a jobbközép vagy a balközép nézet-világot tartja szalonképesnek. Némi reménysugár ez arra nézve: a mértékadó értelmiség hátha lassan a szélsőbalos kilengéseket is éppúgy bünteti majd, mint a szélsőjobbos

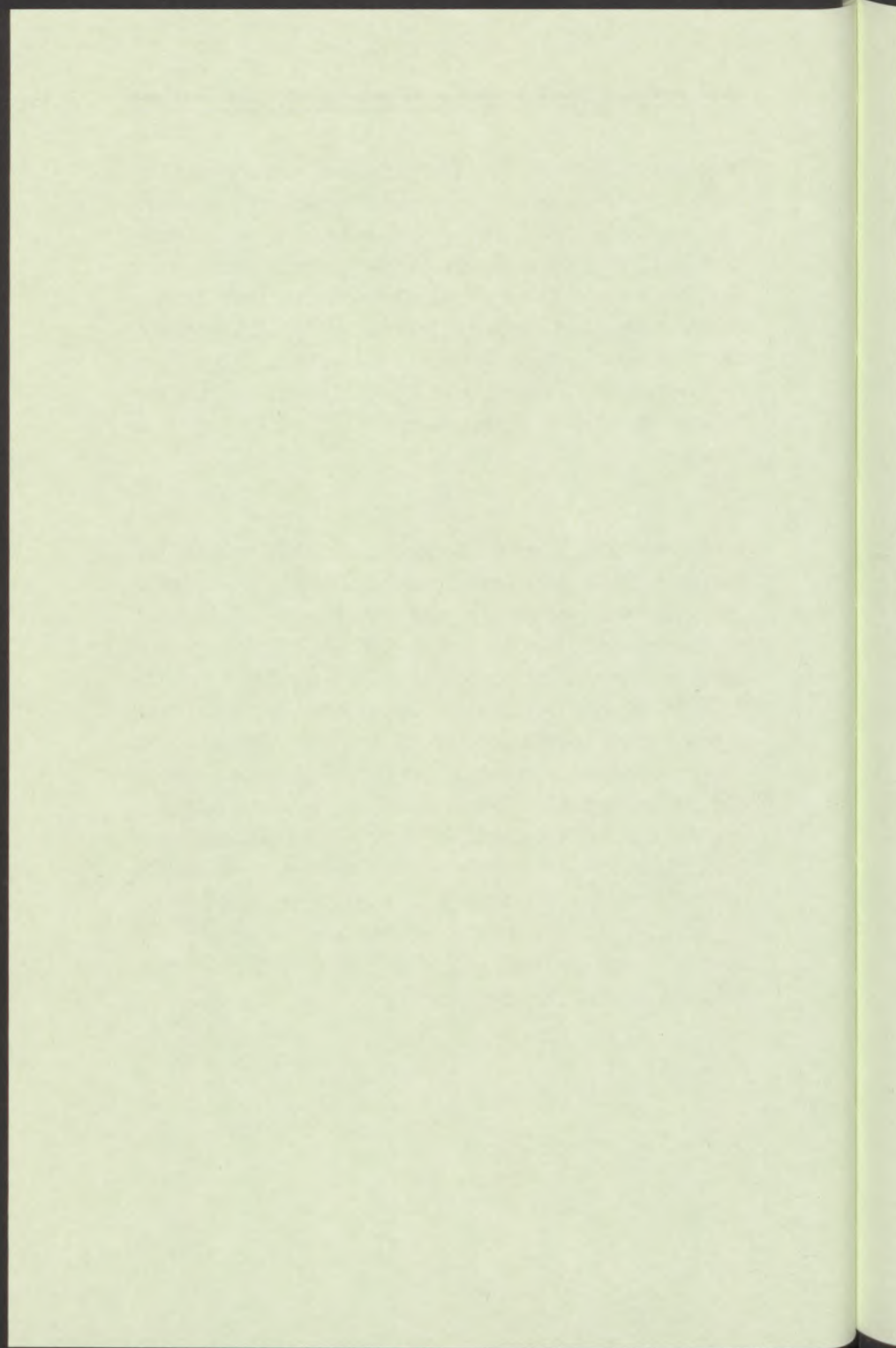
---

megnyilvánulásokat. (A permanensen csurkázó véleményformálók a szavazat-maximalizálás szent nevében sem minősíthetnek át bocsánatos bűnné egy thürmerista kézfogót.) Filozófusunk persze nincs azért elnyomva: az üldöztetés igen kifinomult formája volna ugyanis, hogy a Népszabadságban egy teljes kolumnán fejtheti ki terrorizmuselméletét. Nem kell tehát attól tartania, hogy öreg napjaira egyszerű újságárusként végzi. Ez amúgy igen veszélyes munkakör: még jön valaki, és felborogatja a bódét...

Pistikééket, akik a Nemzetbiztonsági Hivatal honlapját feltörték, aligha a MIÉP-ben kell keresni (még ha a kereszt-név gyanúsan egyezik is), mint ahogy egyes orgánumok sejteni engedték. Hackereink nem akarják „Erdélyt felszabadítani” vagy „transzparenszekkel rohangálni a szlovákoknál” (?). Kissé sematikusan annyi ment át a nyilvánosság szűrőjén, hogy a virtuális akcióhősök Amerikát és a magyar kormányt szapulják – pedig a belpolitikai demagógián túl mindenekelőtt az üzenet globalizációellenessége volt a szembetűnő. Ez a vonás pedig, úgy tesszik, a baloldalon épp annyira jelen van, mint a jobboldalon; a korona „rán cigálásáról” és a tűzijátékról szóló megjegyzéseket pedig akár egy kerületi MSZP-s lapból is ki lehetett volna ollózni. Mi jöhet még Pistikéék után? Lacikáék, Gabikáék, Mórlickáék?

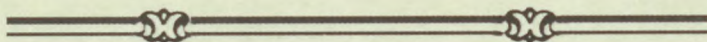

Egy szamizdat lap nyomában

2001. október 13.

Amikor egy médiaelemző azt adja írása címének, hogy „Médiatájkép csata előtt”, akkor egyvalamire mérget vehetünk: a honi nyilvánosságban minden látszat ellenére pillanatnyilag nincsen az a fajta lövészárkokba húzódó, harcias szembenállás, amelyet tíz esztendeje az Antall-éra reguláris fellazítói még a beszédes „médiaháború” műszóval illettek. (Akkor nem ékelődhetne be a száguldó „média” meg a mozgalmas „csata” közé a statikus „tájkép”) S noha a Horn-uralom elején Mester Ákos némiképp elhamarkodottan e „végső harc” abszolút győztesének nyilvánította a balliberális alakulatokat, s a túlsúlyuk a konzervatív sajtóhoz viszonyítva a mai napig is csak ahhoz mérhető, hogy az afgán léghábrításnak mekkora esélyei vannak az amerikai-brit csúcstechnika ellen – jól érzékelhető: a tájképfestő Vásárhelyi Mária nem boldog. És ez nagy baj. Megérdemelné a boldogságot, hogy annyi elfogulatlan médiatanulmány után elégedetten dőljön hátra a rökamién: a mű forog, az alkotó pihen. Igaz, az picit kínos volt, amikor egyházkritikai hevületében egy kulturális hetilapban sikerült összetévesztenie Pasolinit Scorsesével, ám az sem mindennapi bravúr, amit a legutóbb a Magyar Hírlapban adott tudunkra a Napi Magyarországáról: szerinte „2001 tavaszán megszüntették a lapot”. Notórius napilapolvasóként szívesen venném, ha alkalomadtán betekinthetnék a hiányzó évfolyamba, ami nekem kimaradt, de a kutató asszonynak – mint kiemelten fontos embernek – szamizdatként is rendületlenül postázták. Ha viszont nem tudja e példányokat felmutat-

ni, akkor – fájdalom – az olvasószámokat és véleménybefolyásoló képességet érintő kinyilatkoztatásait is ajánlatos kritikával kezelni; főleg, ha a Magyar Nemzetet elegáns módon egy olyan orgánumban ócsárolja, amely az ócsároltnak amúgy versenytársa a napilappiacon. (A tájképfestés bizonyára merő figyelmetlenségből nem terjedt ki sem a Magyar Hírlap statisztikailag nagy bravúrok árán kimutatható példányszámára, sem arra, hogy az új tulajdonos vélhetőleg csupán árukapcsolással vette át a régitől, cserébe azért, hogy a Blikk és a Mai Nap gyors fúziójával egyeduralkodó lehessen a bulvárnapi lapok piacán. Vásárhelyi Máriánál az is teljesen rendjén való, hogy a Magyar Hírlap újságíróinak hónapokig nem kötötték az orrára azt sem, kinek is dolgoznak voltaképpen.) Ilyen tárgyi és alanyi tévedések után csoda-e, ha „egy 2001 tavaszán végzett vizsgálat tapasztalatai arra mutatnak, hogy tíz évvel a rendszerváltozás elindulása után a közönség meglehetősen kritikusan ítéli meg a nyilvánosság állapotát”? Még azon sem lehetne meglepődni, ha a gyanakvó közönségben felmerülne: hátha 2002 tavaszán volt az a fránya vizsgálat?

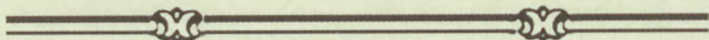

Az ember haladni akar a korral, képezné magát, csiszolgatná az elméjét – ám nem mindig jól választja meg az erre szolgáló médiumot: elköveti olykor azt a botorságot, hogy mondjuk az örökifjú Tolsztoj helyett az öreg Haraszti Miklóst olvassa az Élet és Irodalomban. Igaz, ekkor is egy vadonatúj, komplex világ tárul fel előtte – szakaszott úgy, mint a Háború és békében. Haraszti a posztmaoista dialektika jegyében nem átallja például azt állítani, hogy „Oszama bin Laden magyar áldozata: a Fideszkorszak”. Ilyet olvasva melegség tölti el az ember szívét –

---

elvégre azt is írhatta volna: „A Fidesz-korszak igazhitű áldozata: Oszama bin Laden”. Valami lazaság lehet a liberális sáncok mögött, hogy még annyit sem feltételeznek a diabolikusnak láttatott Orbán Viktorról (aki a Guinness-rekordok könyvében minden bizonnyal kategóriagyőztes lehetne abban, kit hasonlítottak a legtöbb diktátorhoz), hogy ő képezte ki Alcsút és Felcsút között a tálib kamikazékat. Ehelyett azt fejtegeti: juj, de jó, a manhattani ikertorony maga alá temette a jobbközép 2002-es kormányalakítási reményeit. Az kevésbé zavarja Harasztit, hogy szeptember 11. óta a kormánypártok határozott népszerűség-növekedése mutatható ki (amit a baloldali közmagyarázók a rendpártiság iránti lappangó vágnak tulajdonítottak, s eszükbe sem jutott, hogy esetleg látják az emberek a saját szemükkel: a kormány a helyén van; s krízishelyzetben a miniszterelnök sem utazik a Vatikánba, bármennyire szeretne is). A szabad demokrata politikus, a minden tekintetben kiválóan sikerült médiatörvény egyik atyja a kedvenc gumicsontot rágicsálja: a MIÉP nélkül nem lehet kormányt alakítani. S bár ez olyan hipotézis, amelyet soha senki nem bizonyított, eléggé haideres jövőképet sugall ahhoz, hogy ne figyeljünk arra: ez ugyanaz a széngázas kályha, ahonnét három éve minden balellenzéki politikus és publicista elindul. Sőt ha túl messze menne tőle, s már kiderülne a vészes ötlethiány, visszasasszézik, törleszkedik egy kicsit hozzá, a vakmerőbbek pedig még fel is ülnek a tüzes platnira, és mazochista módon fintorognak a sült hús szaga miatt. A demokráciában az a szép, hogy semmi nem előre lefutott. A lehetőségek számbavétele mégsem a politikai rendszerről szolgáltat elsősorban adalékokat, hanem arról, aki számbaveszi őket. Haraszi agyában úgy rendeződik el a világ, hogy ha a MIÉP a rosszul időzített Csurka-nyilatkozat mi-

att kiesik, akkor a Fidesz úgymond egyedül marad, aztán uccu neki, jöhet a nagykoalíció. Vagy a felmelegített bal-liberális kormányzás – de az MSZP mindenképp lógázhatja a lábát. A Haraszti-féle történelmi igazságosság így fest: ha valaki bölcsen kormányoz (önkéntes külső támogatóját is megint, ha rosszat szól), azt megbüntetik. Ennek a népnek a szocialisták kellene, akiket az SZDSZ legitimált – sugallja. Ők viszont hálátlanok, mert épp úgy kokettálnak (Haraszti fejében) a Fidesszel, mint a Kuncze vezette SZDSZ-szel. Lám, ezért volt hiba frontálisan nekirontani a középutas Demszkynek – sajnálkozik a demszkysta közíró. Lenne persze még további két lehetőség: ha patthelyzet esetén újabb választásokat írnának ki (ez bizonyára veszettül felgyorsítaná uniós csatlakozásunk ütemét), vagy ha a Fidesz vezette választási szövetség abszolút többséget szerezne. Ettől viszont az Isten óvja Magyarországot: még folytatódna a sötét Orbán-korszak, és Haraszti is fölöslegesen rótt volna össze egy egész kolumnát. Igaz, egy haszna mindenképp van terjedelmes írásának. Világos üzenet ez az ingadozó jobboldali szavazókhoz: nézzétek, ez a jövőkép vár rátok, ha még soká ingadoztok, vagy ha voksolás helyett inkább a tavaszi metszést részesítitek előnyben...

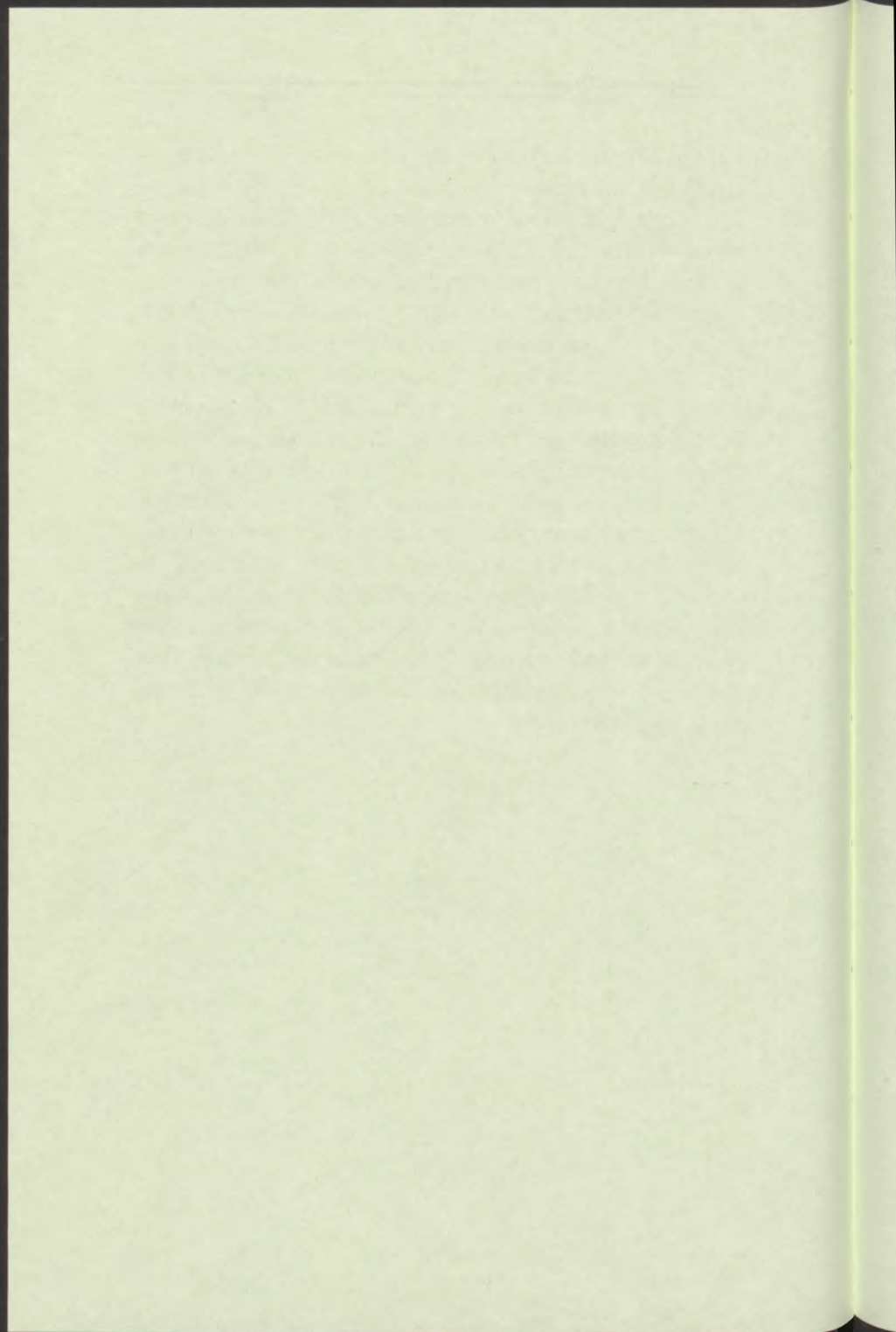

Azt mondják a bölcs elemzők: a megváltó ideológiák trónfosztása utáni korban a választási kampány a szociális ígéretések szabadversenyévé egyszerűsödött. Nem tudom, így van-e ez, de a versengő pártoknak hadd meséljem el okulásul ózdi filmezési tapasztalataimat. Az értékmentő dokumentumfilm a gyárváros „boldog békeidejéről” szól (megtekintető a Duna Televízió műsorán), amikor – még a vas és acél országának meghirdetése előtt –

---

szimbiózisban élt Ózd és a Rima művek: nemcsak európai színvonalú kolóniákat épített a gyár a dolgozóinak, de nívós szórakozásukról, testedzésükről is gondoskodott. A városszerkezetben ma is tetten érhetők a kasztrendszer nyomai, ám ez – a tardi helyzetet kicsit jobban átlátó szociográfus Szabó Zoltánon kívül – nemigen zavart senkit: az ózdi emberek értéknek tartották a rendet és a világos hierarchiát. Az elit lényegében ugyanazzal múlatta idejét a tiszti kaszinóban, mint a munkásnép az olvasóegyletben. A kötelességek életfogytiglani jogokkal, megnyugtató karrierképpel jártak, a „gondoskodó város” pedig a tehetségeknek megadta az átjárhatóságot a gyári kasztok között. Ezzel szemben a forgatócsoport ma lépten-nyomon olyan lumpen elemekkel találkozik, akik már „rászoktak” a kereskedelmi tévék stábjaira, s a segílyt, a szociális ellentételezést emberi jogként értelmezve eszükbe sem jut holmi kötelességoldal. Urak: nem lehetne kampánytémává tenni a Rima-Murány Rt. régi, jól bevált „valamit valamiért” elvét?

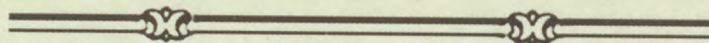

Költőfejedelem a matracon

2001. október 20.

Valóság és fikció viszonyát boncolgatta a minap a Petőfi Rádió délelőtti szórakoztató magazinja. Az apropót az szolgáltatta, hogy Amerikában forgatókönyv-írókat alkalmazzanak a nyomozó hatóságok arra: próbáljanak meg a terroristák fejével gondolkodni. A hazai megszólaltatottak közül Tímár Péter elutasító volt a bizarr ötlettel szemben, Grunwalsky Ferenc már megengedőbb. Az érvek és ellenérvek sorában egyaránt akadt megfontolásra érdemes: vajon mennyire esnek egybe vagy különböznek egy kitárlt akciófilm és egy háromdimenziós terrorcselekmény mozzanatai; az álmgyárosok szipolyozzák-e ki a rendőrségi jegyzőkönyveket, vagy inkább a bűnözők táplálkoznak a látványos moziélményekből. A polémiát a drámaíró Pozsgai Zsolt sem tudta eldönteni. Elmesélte, hogy egy krimisorozat kiötlőjeként kapcsolatba került a szeszkommandóval. A sztori az alföldi tanyavilágban játszódott, és a szakértő nyomozók képtelenségnek találták az írói fantázia ama termékét, miszerint az illegálisan főzött pálinkát egy tehénistálló alá ássák el, hogy aztán tejesautókkal szállítsák tovább. A találékony szerző pusztá logikával jutott e megoldásra: hogyan lehet sík terepen, feltűnés nélkül nagymennyiségű alkoholt mozgatni. S bár a profik megmosolyogták, a tévéfilm adásba ment ezzel a meredek verzióval. Pár hónap múlva aztán jött egy bocsánatkérő telefon a kishitű szervtől: tényleg elkaptak néhány tejesautót, amelyek csak úgy bűzlöttek a pálinkától. Hogy aztán Pozsgai másolta-e az életet, vagy az ő filmjéből me-

rítettek a csempészek, az nyitott kérdés marad. Tény viszont, hogy a terrorista észjárás spekulatív kiismerésénél hasznosabbak az olyan megfigyelések, mint azé a tenge-rentúli professzoré, aki abból következtetett Oszama bin Laden afganisztáni tartózkodási helyére, hogy miféle kőzetek láthatók a háttérben azon a felvételen, amelyet konspiratív módon készített vele egy arab tévétársaság. E hitünk is meginoghat azonban, ha belegondolunk: a mai digitális technikával bármilyen háttér odavarázsolható a tömeggyilkos milliárdos mögé: álldogálhat az Azúrpart pálmái alatt, de a magyar tanyavilág illegális pálinkafőzéinek egyike előtt is...

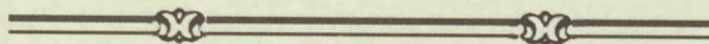

„Orbán Viktor nem szenvedhet engem” – olvashattuk a Népszava kolumnás interjúja fölött, amit a lap Faludy György költővel készített. Magánügy – legyintheznénk; de nem tehetjük. Faludy emblematisz figura: amikor a nyolcvanas évek végén hazalátogatott torontói száműzetéséből (érdekes módon nem az őt később agyonűnnepelő Budapestre, hanem a debreceni diákok közé), már kiemelte a villoni legendák ködéből egy remek portréfilm, amely a dokumentarista stílus ellenére is mozisiker lett: nyilván nem kis részben azért, mert hőse leplezetlenül beszélt Recsk gyalázatáról. Az évek múltával aztán Faludy akaratan kívül nemcsak a szabad demokrata elit lobogójává vált (úgy tűnt, mintha ebben az országban az összes költő közül csakis neki volna születésnapja), de maga is elvetette a sulykot: aktuálpolitikai verset írt „Vezérek és költők” címmel. E sekélyes gondolatiságot görgető rög-tönzésnek a berekesztése a szóban forgó bon mot: „Ezért aligha bánom, / hogy Orbán Viktor nem szenvedhet engem.” (A Népszava leplezetlen kéjjel teljes terjedelmében

---

ismerteti a halhatatlan költeményt – én ettől megkímél-
ném a Magyar Nemzet olvasóit.) Nem kétséges, a szem-
beállításban ki a „vezér” (amúgy többek között Kossuth
és Deák társaságában); talányos viszont, hogy költőként
miként állíthatja Faludy magát Kazinczy, Vörösmarty, Pe-
tőfi, Arany János, Ady és József Attila mellé. Orbán Vik-
tor munkásságát majd megítélik a választók meg a törté-
nészek – ám az irodalom szentebb dolog a politikánál,
semhogy elnézhetők volna efféle csúsztatások. Szögez-
zük le: a felsoroltak klasszikus mesterek – míg Faludy
csupán kismester a költészetben. Ez utóbbi egyébiránt
nagy tisztesség; tucatnyi versíró a fél karját odaadná, ha
erre a rangra vergődhetne. (Kismester volt például a szin-
tén Kanadában alkotó papköltő, Tűz Tamás is – ám ő
nem járt tévéshow-kba, interjút is keveset adott, így halá-
la után jószerivel elfelejtettük.) Faludy is hatásosan into-
nál egyfajta vagabundos, enciklopédikusan áradó él-
ményköltészetet, s nem idegen tőle a frappírozó szatiri-
kus hangvétel sem, aminek ugyancsak tekintélyes hagyó-
mánya van a magyar poézisben – de valódi nagyjainkkal
ellentétben versvilága sekélyesebb, költészete kevesebb
húron játszó. Ez persze nem zavarhat bennünket abban,
hogy élvezzük opusait és ünnepeljük a szerzőt: a tisztes
kor mellett erre a tisztes életút is okot ad. Ő a mi világ-
polgár Kakuk Marcink, a vándorló hős, aki minden re-
ménytelen helyzetből győztesen jön ki. Memoáíróként a
legjobbakk közt a helye: emlékirataiból unokáink is tudni
fogják, milyen ócska kalandregény volt a diktatúrákkal
terhelt XX. század. Ám ezekkel úgy elkényeztetett minket,
hogy gyöngé másolatnak tetszik az interjúszöveg. Azt
érezzük például, hogy Babits elefántcsonttornyáról nyilat-
kozni nem ő a legilletékesebb. Nem győz meg arról, hogy
az a tisztességesebb értelmiségi magatartás, ha a világ hív-

ságaitól való elvonulás helyett aktuálideológiai csasztszkat írunk. De ha már végképp nem kerülhetjük meg e műfajt (elvégre Zelk Zoltán a 6:3-at már a londoni diadal másnapján megénekelte; és igaza volt), akkor lehetőleg vigyázzunk a történelmi arányokra. A Sztálin–Ribbentrop- (helyesen: Molotov–Ribbentrop-) paktum kritikája vagy Kádár János kigúnyolása kuruckodásban sem vethető össze azzal: szenvedheti-e Faludy György Orbán Viktort vagy sem, csupán azért, mert beszédeiben „egyetlen megjegyzendő mondatot nem mondott, semmi igazán okosat”. (Nem tudni, kormányfői okosságban és emlékezetességben ki az etalon; mindenesetre kíváncsian várom az „Engem szenvedhet Horn Gyula” című remeklést.) Az említett okokból ordító aránytévesztésnek ítélem, hogy a Népszava „költőfejedelemnek” nevezi Faludy Györgyöt. (Ezt a szerzőtárs Németh Péter is higgye el nekem, tanult és gyakorló irodalmárnak – cserében elfogadom, ha helyretesz olyan kérdésekben, hogy ki is az igazi sportolófejedelem.) Költőfejedelem volt például Weöres Sándor vagy Nagy László; de ha már a maiak között keresgélünk, akkor is inkább egy másik Orbán jöhet szóba: az Ottó. (Igaz, ő is írt Orbán Viktor-ellenes verset; és ő is rosszat.) „Képzeljük el, hogy a magyar költőket Orbán fizeti” – veti fel Faludy a sanyarú kanadai irodalmi állapotok érzékeltesére. A grafomán ember eljátszik a bizsergető gondolattal, s valahogy az éhező poéta nimbuszával az agyában és a szívében sem tudja rühellni az ötletet. Elképzeli, hogy kismester is lehet nagy fantaszta?

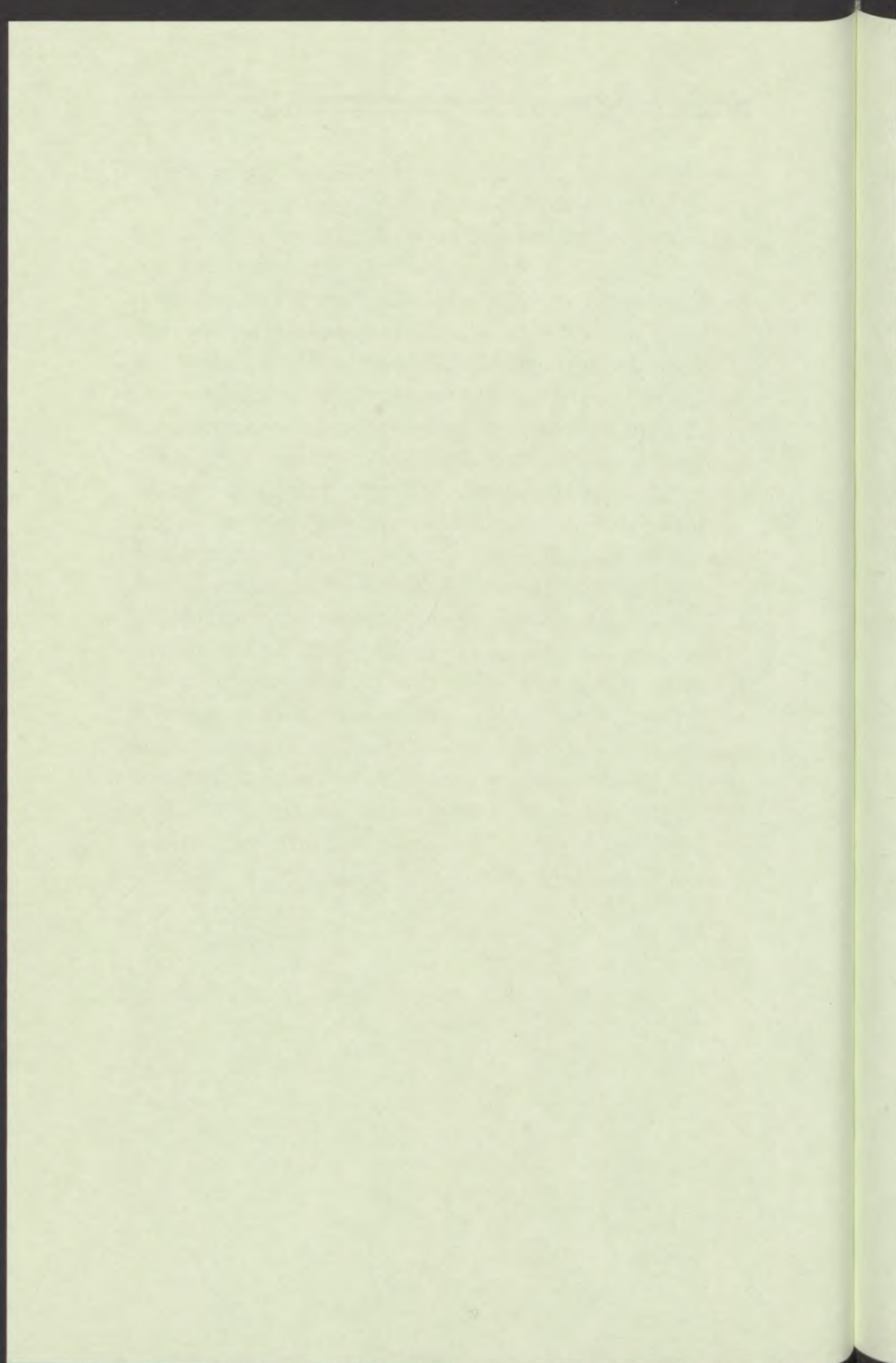

„Matracravalónak teremtette magát az Isten, nem bölcsnek” – kiabálta be egy jobboldali képviselő Vesna Pusicsnak, a Horvát Néppárt elnökének a horvát parla-

---

mentben. A polgári liberális pártelnök asszony a szélső-jobboldali támadások folyamatos célpontja, mivel kiáll a Hágával való együttműködés mellett, és mert határozott (nem feltétlenül hízelgő) véleménye van a horvátok háborúban elkövetett bűneiről. Ezt a sérelmet a hírt közreadó Index internetes újság szexista támadásnak minősítette. Nem szívesen gabalyodnék bele a horvát belpolitika szövevényébe (bár érdekes volna nálunk is hallani, mit kiáltanának be a magyar parlamentben, ha valakinek határozott és nem feltétlenül hízelgő véleménye volna arról, hogy 1956 magyar háborús bűnöseit Hágába kell küldeni); arra azonban felhívnám a figyelmet, hogy délnyugati szomszédainknál a matracravalóság a jelek szerint a bölcsesség ellentéte. Nálunk effajta bárdolatlanságoktól nem kell tartani. Ha például – mint a csütörtöki országgyűlési viatanapon – Gál Zoltán szocialista exházelnök előbb kellemes jelenségnek minősíti Dávid Ibolya pártelnök asszonyt, hogy aztán arról beszéljen, milyen forróság önti el valamely szavak hallatán – az nem szexizmus, hanem életrevaló Köztársaság téri gavalléria. Tegyük a szívünkre a kezünket (függetlenül attól, hogy Isten teremtett-e bennünket vagy a törzsfejlődés zsákutcája vagyunk): lehet ekkora bölcsességet pirulás nélkül hallgatni?

Kalocsai hímzés

2001. október 27.

Egy nemzeti ünnep akkor az igazi, ha a családnak is az. Október huszonharmadika még elég fiatal ünnep ahhoz, hogy szertartásai kialakulhattak volna – de már dolgozunk rajta. A lányokkal a Madáchban voltunk: igaz, a Nyomorultak másféle forradalmat idéz, s a trikolor színösszeállítása is eltér némileg, de a barikád és a szabadságeszmény ugyanaz. A családi temetőjárás meg szinte természetesen egészült ki a 301-es parcellához való zárándoklattal. A gyerekek is átérezték a hely szakralitását, a furcsa menhirrel meg az 56 méter átmérőjű betonkörrel, s némi segítséggel még a másfél éves pici is meggyújtott egy gyertyát. Tizenheten voltunk, mint a hattyúk – de még nálunk is többen annak a különbusznak az utasai, akik Eörsi István idegenvezetésével („Budapest börtönváros”) érkeztek a helyszínre. Eörsi jó kalauznak bizonyult – látszott, hogy ebben az ügyben kompetens ember. Ha Medgyessy Péter tanúja e délutánnak, másnap talán nem kezd szerencsétlen, provokáló beszédébe, s nem teszi ki magát spontánul méltatlankodó fütytynek és bekiabálásnak. Nem hiszi azt, hogy a nemzeti közép és a béketeremtés lózungjai idézőjelbe tehetnek egy forradalmat. Mert bár Horn Gyula együtt koszorúzott Nagy Imre lányával – de egyszer volt Budán kutyavásár. Bocsánatkérés nélkül nincs megbékélés; s ezzel mindmáig adós az MSZMP utódpártja. S a párton kívüli szocialista vezér azon is eltűnődhetne egy üres órájában: ha 1956 a nemzet egységének szimbóluma, ahol mindenki egyformán vette a levegőt – az oroszok második bejövetele előtt mégis, ki ellen harcoltak a pesti srácok?

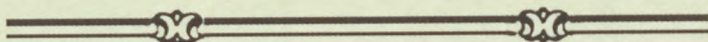

Kalocsát az átlagember a legutóbbi időkig a szín pompás hímzéséről azonosította, ám szeptember tizenegyedike ebben is változást hozott: immár egy olyan kisváros áll előttünk, ahol nem hímeznek-hámoznak, hanem kerek perec kimondják: úgy kellene nekik az afgán menekültek, mint egy púp a hátuk közepére. A jelenség ismerős: nagyjából minden település így reagál, ha menekülttábor vagy hulladéktemetőt akarnak nyitni a területén – függetlenül attól, hogy hány száz éve nyírnak már arrafelé a gyepek. A demokratikus berendezkedés másik nagy, megoldhatatlan kérdése (az újraelosztási dilemmák mellett) éppen az, hogy miként egyeztesse össze a kormányzati, önkormányzati és egyéni érdekeket. E szintek ugyanis gyakrabban vannak egymással harcban, mint harmóniában. Formállogikai úton is belátható, hogy ha egy országba menekültek érkeznek, akkor elhelyezésüket valamiféle tábori körülmények között meg kell oldani, a migrációs hullámra fel kell készülni. E kényszert a megannyi magyar Kalocsa be is látja – de szeretné e missziótól a maga Kalocsáját megóvni, s a nemszeretem házigazda-szerepet más Kalocsákra áthárítani. Némiképp sarkítva: a menekültek kérdésében a magyarok többsége polgár, de ha túl közel érzi magához a „veszélyt”, menthetetlenül kispolgárrá válik. A kalocsai menekültellenes tüntetők xenofóbiája tehát voltaképpen „normális” – legalábbis nem haladja meg a nyugat-európai idegenellenesség sokévi átlagát. Vannak persze politikusok és pártok, akik nem alkusznak: azt mondják, semmilyen mértékű idegenellenességre nincs magyarázat, hiszen már az is a kollektív gyűlölet egy formája, ha nem ölelik keblükre a meszsziről jött vándort, holott „az idegen: szép”. Ilyen pártnak

---

hirdeti magát például az SZDSZ. Ám ahogy a puding próbája az, hogy megeszik – a xenofília mértékét is az határozza meg, mennyire valósul meg az a bizonyos kebelre ölelés, amikor a három dimenziójában itt van az idegen: csapzott és kiéhezett afgán háborús menekült alakjában. Kalocsa SZDSZ-es polgármesterét, aki szembeszállt a kormánydöntéssel, miszerint az érkezőket az ottani laktanyába helyezték el, jó eséllyel újra fogják választani jövőre, hiszen kifejezte a város választóinak közakarátát – viszont ő is olyan papja a liberalizmusnak, aki vizet prédikál és bort iszik. A hírek alapján nem túlzás: a kalocsai SZDSZ a MIÉP-től kicsit jobbra áll. Nincs azonban hír, hogy a Gizella utcában a polgármester kizárását fontolgatnák, mint aki méltatlanná vált a párt magasztos elveihez – ehelyett a régi rutinnal a kormányt ostromozzák: miért nem Kövér László választókerületébe, Pápara küldi a szerencsétlen afgánokat – ott is van laktanya, ráadásul még közelebb is kerülnének a menekültek az áhított nyugati mennyországhoz. (A világot fekete-fehér pártküzdelmekre egyszerűsítő szemlélet alapján ez az érvelés méltó párja „az ellenzéki bűnös városokat büntető” víziónak.) A menthetetlent menteni próbáló pártideológusok között mégis alighanem Gyekiczki András, az SZDSZ NetPárt ügyvivője rukkolt elő a legelvarázsoltabb kijelentésekkel. (A titulus kissé talányos: ha ez a párt virtuális, akkor nem értem, miért kellett az ügyvivői szózatot kinyomtatni a Magyar Hírlapban. Ha viszont a NetPárt azt jelenti, hogy a Szabad Kezdeményezések Hálózatának jogutódja hamarosan teljes egészében virtuális lesz, gratulálok a találó névválasztáshoz.) Gyekiczki szerint a kormány „nem mérlegelte, hogy egy 18 ezer lakosú városnak – a háborús helyzetet kivéve – lehetetlen jelentős konfliktusok nélkül befogadnia kétezer menekültet”. Itt csak két dolog hibádzik: egy-

részt ugyanez a város jelentős konfliktusok árán évtizedeken keresztül kénytelen volt befogadni kétezer katonát (noha a kalocsai eladó lányok száma nyilván behatárolt volt); másrészt most bizony háborús helyzet van: szövetségeseink harcban állnak. Az ügyvivő azt is fölemlegeti, hogy a kalocsai előfelvételis fideszesek tapasztalatból tudhatnák, hogy „az egykori forradalmi ezred épületegyüttese csak a menekültek börtönszerű bezárására alkalmas” – azaz fölfedezi a spanyolviaszt, hogy a „forradalmi” lakatnyákban az őrtornyokból legalább olyan nyomatékkel pásztázták a benti renitenseket, mint a potenciális külső behatolókat. Az viszont merő rosszindulat, hogy a hajdani „táposok” az akkori megaláztatásaikért most a szerencsétlen afgánokon akarnak „különös borzongással” bosszút állni. Innen már csak egy aprócska ugrás az okfejtésben a „laktanya = koncentrációs tábor” nagyvonalú képlete, s a virtuális ügyvivő az orvossággal is előrukkol: „Miért nem lehet szétszórtabban, kisebb csoportokban, esetleges befogadókat felkutatva, őket érdekeltté téve hajlékot nyújtani?” Nem világos ugyan, hogy kétezer menekült emberséges elhelyezése miért volna „a kormány tábori csendőrséget mímelő rendpártiságának” bizonyítéka; illetve ha kétezer menekültet elutasít a lakosság, miért fogadna be mondjuk kétszázszor tízet (hacsak érdekeltté nem teszik a szorzásban) – de tegyük egy próbát. Nem tudom, a virtuális ügyvivőnek van-e valóságos hajléka – de ha igen, akkor rajta, mentesítse szerény mértékben a kalocsaiakat! Legyen esetleges felkutatott befogadó; idegenbarát elveivel tegye érdekeltté magát! Sőt, szórjon szét néhány száz afgánt kisebb csoportokban az egész párt. Ha csak minden ügyvivő hazavisz egy családot, már mennyivel könnyebb lesz az élete a kalocsai párttársnak... (Persze ha megint csak a kormánynak adnak tippeket, nehéz

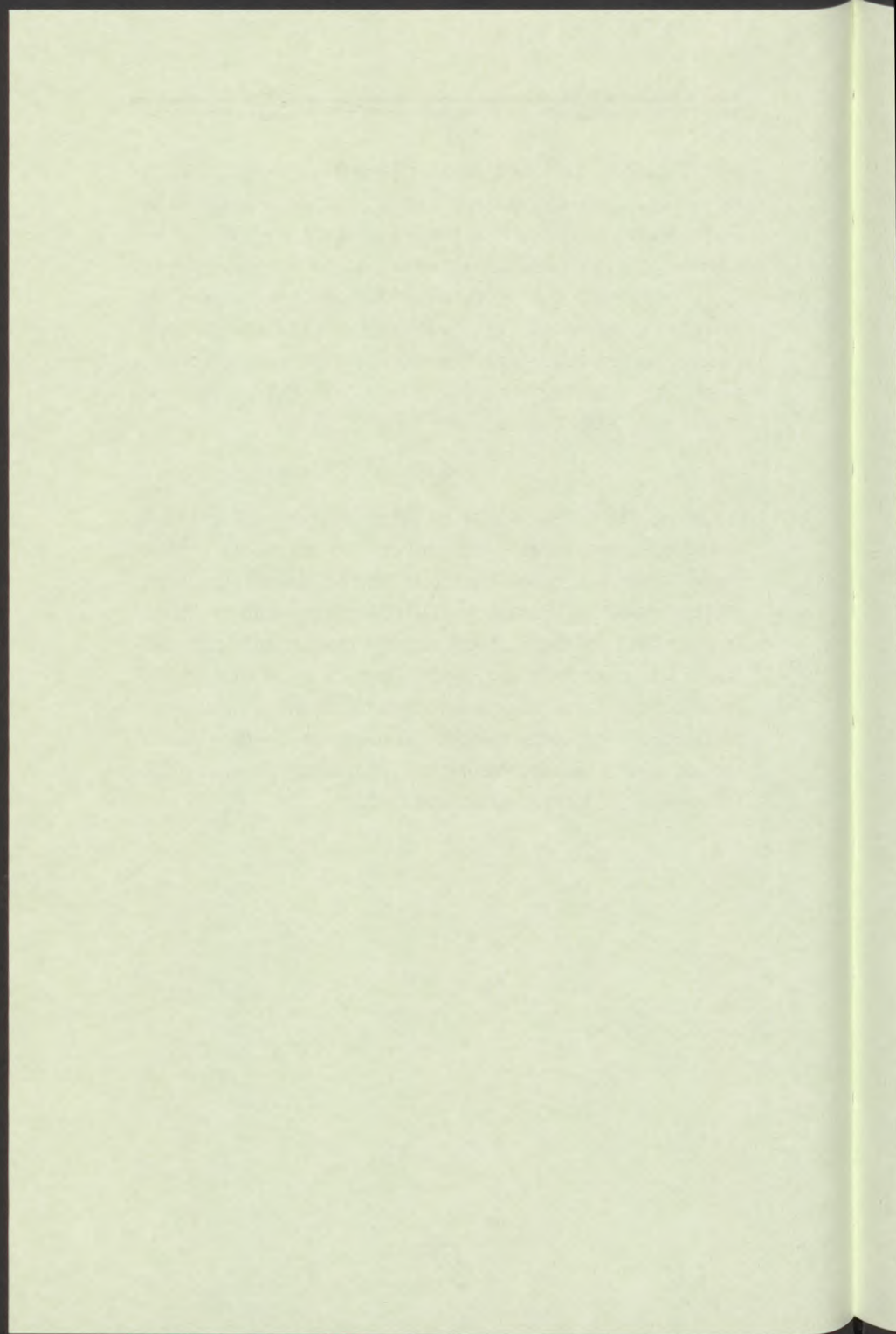
---

lesz rácsafolni az imént már említett Kövér Lászlóra, aki egy ízben „a Gellérthegyről leruccant jogvédőkről” beszélt. Mint ahogy hitelt kell adni ama történetnek is, miszerint az egyik SZDSZ-ügyvivő kikérte magának, hogy gyermekét egy cigánygyerekkel ültessék egy padba az iskolában.) Amennyiben Gyekiczki jó példával jár elől, négyzetméter-arányosan magam is annyi szétszórt afgánt fogadok be az otthonomba, mint ő. Az élet pedig vidámabb lesz, mint egy kalocsai hímzett terítő...

Az újságokban rasszista, uszító címek szerepelnek; kiírják a kiskorú megerőszakoltak nevét; hírt adnak az eleven-szülő tyúkról. Ágoston Hugó, az erdélyi Krónika című napilap jó tollú publicistája e korántsem egy szinten álló jelenségekkel jellemzi az aggasztó romániai sajtóállapokat. S vajon az anyaországi sajtóban mi állna meg ebből? A kiskorúak jogai már tiszteletben tartatnak, a rasszizmus áldozataié még nem mindig. Ami pedig az eleven-szülő tyúkot illeti – bulvárlapjainkban garantáltan az első oldalra kerülne, öklömnyi szalagcímmel...

Felfújható feng shui

2001. november 3.

Párduc vagy leopárd? Gyakorlatilag mindegy – attól függ, melyik gyarmatosító nyelvből honosítjuk a szót a ragadozó nagyvadra. Van úgy, hogy az importáló buzgalom túlbuzog – ilyenkor duplán is megvan a magyarban ugyanaz az állatnév. A csemetéim mindenesetre „párducosat” játszanak: ez abból áll, hogy a két nagylány négykézláb vonul egymás mellett a lakásban, a kisfiú meg közöttük állva, sápadtarcú Maugliként vezeti őket a képzeletbeli pórázon. A Magyar Hírlap ellenben „gumileopárdról” ír, s mindjárt illusztrálja is: „A Greenpeace aktivistái, sajátos demonstrációként, hatalmas felfújható állatokat helyeztek el egy Spanyolországnál horgonyzó panamai hajón, a Wourin. Amiatt tiltakoznak, hogy szerintük a hajó farakománya, amelyre (hibásan) az illegális szót festették, törvénytelen kitermelésből, az Amazonas őserdejéből származik.” A szerkesztői éberség rögvest kiszúrta a helyesírási hibát – ez azonban nem akadályozta meg a lapot abban, hogy közreadja a fotót. Ettől lesz igazán érdekes az ügy. A hajó barna oldalára fehér olajfestékkel felkent ILEGAL szó ugyanis óhatatlanul megmozdítja a fantáziát. Talán valami rontott újlatin nyelven (il egal) az esőerdei farakományok egyenlőségére akartak utalni az aktivisták? Aligha. Osztanunk kell tehát a Magyar Hírlap megfejtését: itt bizony illegalitásba vonult farakományról – s azzal együtt ordító nyelvi hibáról – van szó. Napirendre térhetünk-e az „elmázolt” jelenség fölött azzal, hogy tévedni emberi dolog? Úgy hiszem, nem: a Greenpeace nem engedhet meg magának ilyen kínos kommunikációs bakit.

A Greenpeace környezetvédő multi, aminek adnia kell a jó hírére. S bár nem igazán tudni, ki és mi fedezi valójában bődületes költségvetését (a rossz nyelvek szerint a mindenkori piaci versenytársak állják – időlegesen zöld gúnyát öltve magukra – a látványos, olykor pedig kifejezetten erőszakos akciók számláját), nem alkalmazhat funkcionális analfabétákat. Az már csak hab a répatortán, hogy miért épp a benzinkutak tetején terpeszkedő, felfújható óriás cicákat használják szimbólumként – hacsak az illető olajcég is nincs a szponzorok között. (Ez még logikus is volna, hiszen a fatüzelésű sparhelt nyilvánvaló konkurense az olajkályhának.) További talány, hogy a nyelvtannal hadilábon álló, a tengervíz olajfestékkel szennyező „zöldbékések” vajon miként tudták észrevétel nélkül fölcsempészni a fedélzetre a felfújt gumipárducot? Netán eleve ott fújták fel? Ha én volnék a Wouri kapitánya, vagyonbiztonsági okokból bizony régesrég készenlétbe helyeztem volna a sópuskákat. Lehet persze, hogy a kapitány korrupt, hajlamos a panamázásra, s néhány száz rongyos internacionális dollárért készséggel megengedte, hogy a fehér egyenruhás urak festegessenek és pumpáljanak kedvükre; sőt még a sajtófotósokat is megkínálta némi kincstári rummal. Ám mit ér a legpiárosabb zöld civil kurázi, ha a partizánakciózás fizetett, és legkevésbé sem illegális? *(A könyvváltozat szerkesztése során önkritikát kell gyakorolnom: egyik kiváló írónőnk hívta fel a figyelmemet arra, hogy az „illegális” jelzőt a spanyolok – elentétben a franciákkal – bizony, egy „l”-el írják...)*

Én még Sánta Ferencből érettségiztem. A „Sokan voltunk” című novelláját kellett elemezni az írásbelin – azaz nem kellett, de ezt is lehetett választani. Ha jól emlék-

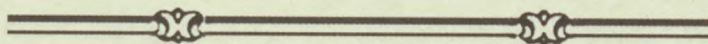
---

szem, az osztályban egyedül én döntöttem e téma mellett – nem azért, mintha a klasszikusok nem izgattak volna, hanem mert eszembe jutott egy távol-keleti párhuzam. Sánta elbeszélésében a magyar paraszti világ küldi a már hasznavehetetlennek számító, csakis kenyérpusztítónak tartott öregeket a bűdösbarlangok minden egzisztenciális problémát megoldó, gyilkos gőzébe – Kínában meg a fagyos hegyre küldték fel a túl sok esztendőt megélt falubelieket. Nagyjából nekem ma is annyit jelent a nyugdíjbiztosítási rendszer: elkerülni ezt a kifordított társadalmi eutanáziát. S bár lehet, hogy szemenszedett kampányfogyás, nekem módfelett tetszik az ötlet, hogy a személyi jövedelemadójaiból a szülei nyugdíjához is közvetlenül hozzájárulhasson az ember. Ha rajtam múltna, még kivételt sem adnék eme főszabály alól, jóllehet igazságtalan a korán árvaságra jutottakkal vagy az önhibájukon kívül gyermektelenekkel egyaránt. Legyen ez nyilvánvaló hálapénz a mindenkori anyák és apák nemzedékének! Az egyikük szüleinek egyszeres, a sokgyermekeseknek sokszoros. Kicsinyke kompenzáció ez mindazon hátrányokért cserébe, melyekben a dajkáló évtizedekben részük volt. Hadd mondják életük alkonyán: bár sokan voltunk, legalább a barlang nem bűdös.

Mióta Kiss Péter exminiszter, szocialista országgyűlési képviselő egy választási kampányszövegében lényegében a saját érdemének tulajdonította a Pólus Center létrejöttét, különös figyelemmel kísérem lakóhelyem, a XV. kerület beruházási híreit. A Városházi Napló most épp az Újpalota határában épülő Ázsia Centerről cikkezik, a választások is vészesen közelednek – nem kizárt tehát, hogy szegről-végről ezt is az MSZP intézte el. A két center egymás tő-

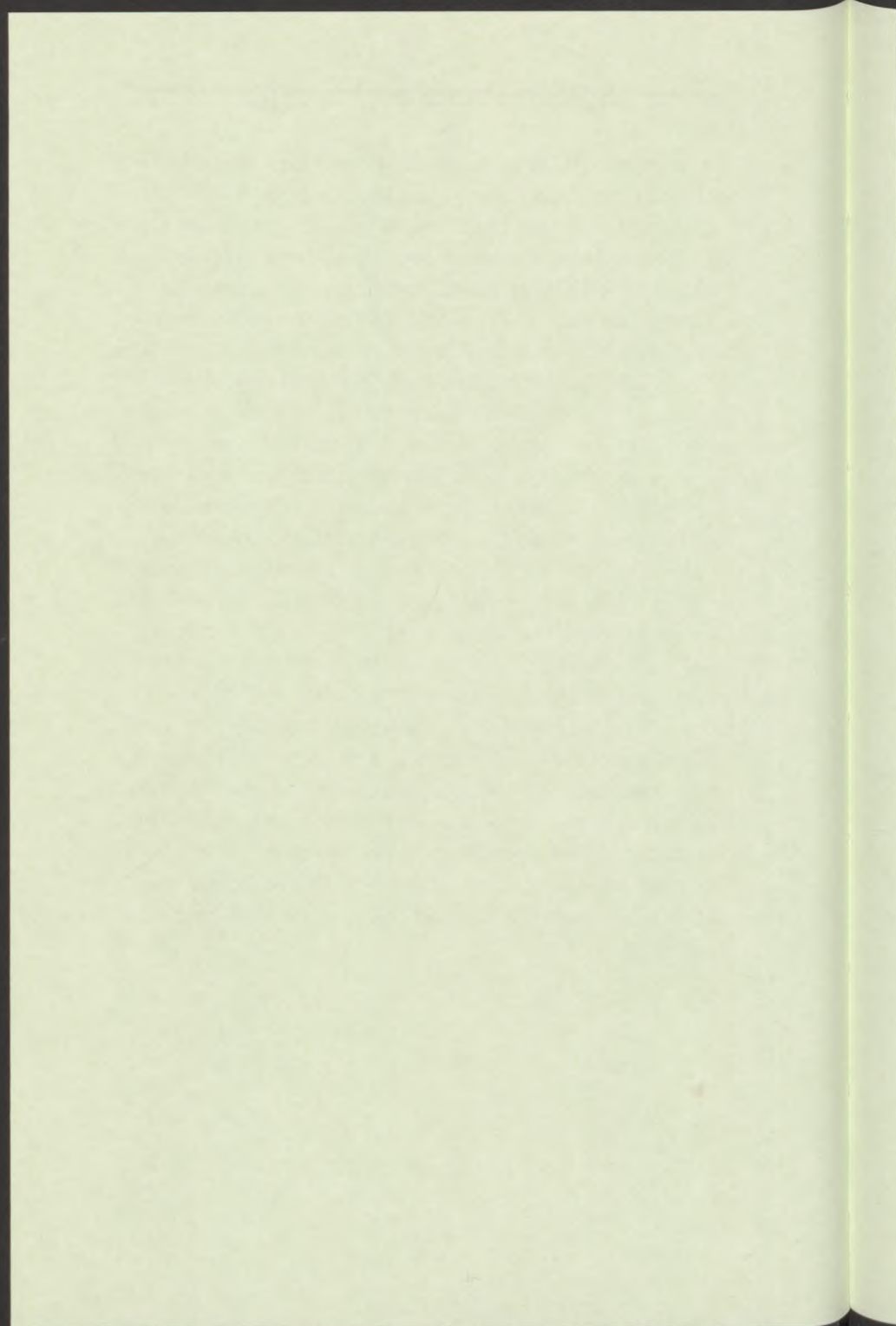

szomszédságában van, ami vagy azt mutatja, hogy a dúsgazdag újjalotaiak egy bevásárlóközpontban már el sem tudják költeni a pénzüket, vagy azt, hogy a nagyberuházásoknak zöld utat adó illetékesek Magyarországon a legkevésbé sem foglalkoznak azzal: hány ilyen kereskedelmi monstrumot bír el a nyugati viszonyokhoz képest mégiscsak nagyságrenddel szerényebb vásárlóerejű hazai piac. Az Ázsia Center (amely már elnevezésében is bizsergő nosztalgiát ébreszthet bennünk a hűtlenül elhagyott őshaza iránt) csupán jövő őszre készül el, akkor is csak felében-harmadában, így legfeljebb a helyhatósági kampányban lehet belőle választási szlogent formálni; akkor viszont vastagon. Bevásárlóközpontból lassan annyi lesz Budapesten, hogy három napig sem tart a csoda, ha megnyitnak egyet – ez is csak két dolog miatt érdemel külön figyelmet: egyrészt állítólag „a kontinens legnagyobb kereskedelmi, kiállítási és szórakoztató központja” lesz (ami nem nagy kunszt, mert hússzezer négyzetméteres létesítményt manapság már a civilizált világ egyetlen országában sem igen engedélyeznek); másrészt úgy hirdeti magát, hogy a komplexumot az elhíresült kínai kultúrhatyomány, a feng shui elvei szerint építik. Az európai ember a távol-keleti civilizációban híresen műveletlen, ezért tudatlanságát hajlamos ájult csodálattal leplezni – az ősi kínai módszerből is legfeljebb annyit fog fel, hogy itt valahogy legömbölyített harmóniába lesznek rendezve a berendezési tárgyak (a világ minden belsőépítésze erre törekszik), meg hogy tartják az észak-déli irányt (ez sem új Stonehenge óta; hogy a mohamedánok keletre mutató „iránytűjéről” már ne is beszéljünk). Az viszont kétségteljesen (sok évezredes) nóvum, hogy az északi szárnyat az Atyáról, a keletit a Fiúról nevezik el – s mielőtt rávág-nánk, hogy a nyugati akkor nyilván a Szentlélek nevet vi-

---

seli, vegyünk vissza a keresztény dölyfből és magabiztosságból: az bizony a Leány nevet kapja a keresztségben. A kínai és európai paternalizmus közös vonásairól árulkodik viszont, hogy természetesen az Apa-szárnyon lesz a főkapu. Az égtájakhoz ráadásul külön energiatípusok tartoznak – bár arról mélyen hallgatnak a tervezők, hogy a déli irányhoz sorolandó-e vajon az atomenergia. A feng shui továbbá „szabad áramlást biztosít a természetes világításnak”, amit ki-ki képzeljen el, ahogy tud – én úgy mondanám: be fog sütni a nap. A harminckét mozgólépcső meg az ötvenkét lift nélkül pedig a régi kínaiak nyilván egy tapodtat sem mentek sehova. A relaxációs parkban feng shui tőrakat szerveznek majd a családoknak – ez egyelőre nem a polgári kormány programjának része, de még lehet. A napi harmincezres látogató-sereget kétezer parkolóhely szolgálja majd ki – szóval a csupafű, szökőkutas, közúzalékos ösvényekkel szabdaltsági miliő maga lesz a megtestesült anyatermészet. (Bár megjegyzendő, hogy a feng shui az Anyát gyanúsan kihagyta a névadási gyakorlatából.) Ha mindehhez hozzávesszük, hogy a mégiscsak parlagias módon pénzcsináló monstrum azért lesz épp nyolcemeletes, mert ez a szám a feng shui szám-misztikája szerint szerencsés jövőt, boldogulást jelent – könnyen belátható az is, miért kér Orbán Viktor még négy év lehetőséget a kormányzásra: mert akkor nekünk nyolc lesz...

Genetikailag kódolva

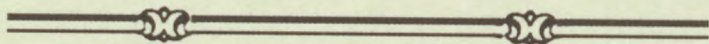
2001. november 10.

A bukaresti Pro Tv elkövette azt a végzetes hibát, hogy kongói származású riportert küldött a Steaua focicsapatának nagyhatalmú tulajdonosát szóra bírni. Ami a várható toleranciaszintet illeti, az illető kereskedelmi társaság vagy a várossal, vagy az interjú célszemélyével nem volt tökéletesen tisztában – a végeredmény mindenesetre az lett, hogy a mikrofont tartó „afrománt”, aki a stadion melletti parkolóban próbálta becserkészni potenciális riportalányát, a csapatvezető harsány rasszista szitkok kíséretében, kegyetlenül elagyabugyálta. A romániai igazságszolgáltatás bizonyára példát statuál majd az önbíráskodó fajgyűlölőn – tekintet nélkül arra, hogy az egykoron BEK-győztes katonacsapat birtokosa a rosszmájúak szerint az érinthetetlenek kasztjába tartozik. A rosszmájúak aggodalmát alátámasztani látszik, hogy a vehemens csapatgazda egy korábbi indulatkitörésében már sortűzzel fenyegette meg alulteljesítő futballistáit, mégsem járt el ellene hivatalból Justitia. Ezek után már csak azon tud elmerengni az ember: ez a tulaj, ha tehetné, az eredményesség bűvöletében sem igazolná le a Steauához korunk Peléit és Eusebióit?

Demján Sándor a saját bőrén is megtapasztalhatta a romániai rasszizmust: Georgehe Funar, Kolozsvár polgármestere nem lelte módját annak, hogy telket adjon a kincses város Pólus Centerének. Kolozsvár sem nélkülözheti a külföldi befektetőket, de úgy tűnik, a lejnek mégiscsak van szaga: ha magyar eredetű a tőke, még a közgazdaságtan törvényei is felfüggeszthetők. Más kérdés, bölcs dolog-e az üzletbe etnikai meggondoláso-

kat keverni: a bevásárlóközpont így a szomszéd falu adóbevételeit gyarapítja, miközben a kolozsváriak járnak oda vásárolni. Demján nem minden alap nélkül gondolhatta hát: ha még Erdélyben is képes boldogulni, a magyar focit fél kézzel is rendbeteszi. Nos, a plázaépítés azért egyszerűbb. A profi liga elnökeként ugyanis egyelőre szerény eredményeket tud felmutatni – hacsak nem tekintjük annak, hogy fiaink nem kapnak egyszerre egy tucat gólt a románoktól. A vállalkozói rutin azért eddig megóvta a keserű megnyilatkozásoktól, mígnem egy szerencsétlen Gyurkovics-interjú olvastán elszakadt nála a cérna. (Aki nem ismerné a sztorit: Gyurkovics Tibort a honi fociról kérdezte a Nemzeti Sport. A drámai elemekkel sosem tarakékoskodó író elkeseredését érzékeltetendő, annak a meggyőződésének adott hangot, hogy ezeket a focistákat főbe kellene lőni. Helytelenül tette; noha az ilyesmit a némi humorérzéssel megáldott olvasó aligha veszi szó szerint. Ám egy írónak az interjúadás nem tartozik írói munkásságához – s ebben az országban, amelyet a terror fehér és vörös mutációja egyaránt feldúlt, a tömeges kivégzések még oly könnyed felemlegetésének is szükségképpen rossz a konnotációja. Íróembernek meggyődésem szerint az aláírogatás sem tartozik a munkásságához, ám egy alkalommal magam is kivételt tettem: szignáltam azt a tiltakozó ívet, miszerint kormányfőket és pártelnököket a sajtóban még évődő felhanggal, hipotetikusan sem illik likvidálni. Ebből egyenesen következik, hogy az a jog, ami a politikust megilleti, a demokrácia szellemében jár a még oly kétballábás egyszerű választópolgárnak is. Ne lőjünk főbe, ne likvidáljunk senkit, még a gondolatkísérlet szintjén sem; a Nemzeti Sportban épp úgy, mint a Magyar Hírlapban.) Demján Sándor joggal ostromozta hát a hirtelen író a bárdolatlan és túlzó kritikáért, s e kiállása is mutatja, hogy a Pro Tv nyugodtan küldhetné hozzá kongói riporterét a parkolóba: semmi bántódása nem esnék. (Már csak azért sem, mert a

---

Steaua „amatőrjei” a magyar profi ligában kifejezetten vérprofil lehetnének.) Jóllehet a sportújság bocsánatot kért a kínos blamázsért, a ligaelnök hosszan bírálta a Nemzeti Sportot, ahol ilyen interjú egyáltalán megjelenhetett (ez nem túl elegáns, tudván, hogy régebben neki is érdekeltsége volt a lapban), majd keresetlenül lefasisztázta az eljárást. Ám egy akármilyen tömeggyilkosság sem feltétlenül fasizmus; Gyurkovicsot pedig méltánytalan összefüggésbe hozni a gyalázatosan auschwitzozó álszurkolókkal vagy a Várszegi-féle kultúrbotránnal (amihez a profi ligának amúgy nem volt szava, pedig hallhatunk már azelőtt is monopolelles gazdasági törvényekről, s maguk is azt vallják: a foci kőkemény üzlet), hiszen az író nem faji alapon „ítélkezett”, hanem általában, minden magyar labdakergető álprofiról. (S ha az fasizálódás, hogy a szurkolók verbálisan kényszermunkára küldenék az aranylábú fiúkat; talány, hogy miért nem tiltakozott senki az ezt megfilmesítő sörreklám ellen: az edzés a kőbányában folyik, ahol kisebb sziklával dekázgatnak a kontraszelektált bálványok. Igaz, a konkurens sörgyár meg a bajnokság nevét bitorolja – ez sem kisebb skandallum.) Azt már csak mellékesen jegyzem meg, hogy a fasizmus gumifogalma (amely Mussolini rendszerét általános mumussá teszi, hogy a nemzetiszocializmus kínos megnevezését kikerülje) itt nem alkalmazható, mert Auschwitzot a német nácizmus produkálta. Ez mindaddig mérő szórszálhasogatásnak tűnhet, míg Demján ki nem jelenti a Nap-keltében: az, hogy az újságíró egyáltalán ilyesmit kérdezhetett az írótól, „genetikailag kódolva” van. Az ilyesmire az ember felkapja a fejét, hiszen ez a posztmodern szóhasználat mégiscsak a hitleri fajbiológiára megy vissza: aki „genetikailag kódolva” van, az ne is védekezzen, mert már a fogantatása pillanatában kész az ítélet. Ez esetben a Nemzeti Sport interjúvóló munkatársát Csurka Gergelynek hívják, és őt Csurka István „kódolta” genetikusan. Demján előítéletessége pedig saját fa-

---

sisztázása nyomán esik szigorúbb megítélés alá: lehet, hogy a szándék nemes, az indulat jogos, a nyelv pedig kódolt – de a bagoly és a veréb egyaránt nagyfejú...

„Úgy látszik, egy szakma kezd két lábra állni” – találta mondani Mészáros Tamás a Juszt-féle Sajtóklubban. Arról folyt a purparlé, hogy az orvosok „felláadtak” az egészségügy alulfinanszírozottsága ellen, ami ugyan (a tanult társalgók szerint is) még a Kádár-rendszer folyománya, az előző kormányok pedig – így a Horn-féle hagymázás ágyszámleépítés is – egyre mélyítették a válságot; de külön haszon, hogy ez az egész krízis most az Orbán-kormány nyakába szakad. Miközben az orvoslázadás spontaneitásához a választások előtt fél évvel azért fér némi kétség (engem valahogy a spontán gödöllői kultúrház-demonstrációra emlékeztet, amelynek előkészítésén sokat izzadhatott a Gizella úti-Köztársaság téri vegyespáros), szakadjunk el ettől az akut problémától, s figyeljünk inkább Mészáros mondatára. Tekintsünk el most attól, hogy az orvosi hivatást könnyedén „leszakmázza” (ez nyilván csak amolyan polgári finnyáskodás volna), és koncentráljunk a végtagokra. Ha igaz, hogy ez a hippokratészi foglalkozás mostanság lehetetlenül el végképp, logikátlan azt állítani, hogy épp most állt lábra. Ráadásul rögtön kettőre! Ez vagy azt jelenti, hogy doktoraink eddig fél lábon ugráltak (ez tendenciózusan nem stimel, ráadásul az amputáció visszafordíthatatlan folyamat); vagy azt, hogy négy lábon jártak. Ez a mészárosi világkép pedig egyszerűen megdöbbenítő: eszerint az orvosok eddig a törzsfejlődés egy korábbi stádiumát képviselték, de most, hogy az ellenzék malmára hajtják a vizet, rögvest lejöhettek a fáról. Már csak azon kell tűnődniük: nem kellene az evolúcióból mindjárt revolúcióba átcsapni?

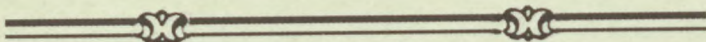

Tizenhét éves ártatlanság

2001. november 17.

Akinek bérlete van a Kossuth térre, joggal gondolhatja úgy: őt már nem érhetik különösebb meglepetések a hazai közéletben. Nem a neogót csodapalotára gondolok, hanem magára a térre: az aszfaltra, a flasztterra. Azok, akik rendelkeznek e láthatatlan demonstrációs béreltszelvény-nyel, nagy időknél lehetnek tanúi: váltottak itt rendszert; hallhatták beszélni és láthatták sillabuszt tépkedni idősebb Busht; felnézhetek az erkélyre, ahol egy népi (tucatnyi évvel később MSZP-s képviselőként az Orbán-kormány zárszámadását lelkiismereti alapon megszavazó) reformkommunista sebtében kikiáltja a harmadik magyar köztársaságot; sőt még a kackiás bajszú Bokros pénzügyér is felderenghet koponyájuk hátsó udvarából. Ez azonban, hogy hivatásos tűzoltók munkaidőben, egyenruhában díszőrséget álljanak egy Kossuth téri koporsónál, amiben valamiféle elhunyt segélyezésfajta alussza örök (?) álmát – minden tapasztalatot és képzeletet felülmúl. Ez a névtelen koporsó a Nagy Imre-újrateremtésről ismerős – csak nincs egy Orbán Viktoruk hatásos szónokként. (Amúgy a felvonulás is „vonulás”? A díszőrségért is jár veszélyességi pótlék?) Nem érzem magam illetékesnek, hogy döntőbíróként lépjek fel a Belügyminisztérium és az ellenzéki tűzoltó-szakszervezet vitájában (bár furcsának találom, hogy olyasmi ellen ágálnak a lánglelkű lánglovagok, amibe korábban beleegyeztek), de nem tudok rokonszenvezni ezzel a fajta érdekvédelemmel. Az a benyomásom, hogy jóllehet a tűzoltók tartják a fecskendőt, va-

laki más kezeli a csapat. Az a lakkozott fekete koporsó nem két forint. Valaki megrendelte, valaki kifizette. A Félelem bére-mintájú transzparenszek házilag is előállíthatók ugyan a dekorációs részlegben, de a fogalmazásba mint-ha a szocialista választási kampánystáb is besegített volna. Amely csapat az utóbbi hetekben fölöttébb aktivizálódott. Előbb Mikola minisztert szemelték ki gyenge pontnak, megnyerve maguknak a traumatológiát, heteken át pörgetve fel a témát, égett gyerekek tragédiájával megbolondítva – hogy aztán a Magyar Hírlap meglepve állapíthassa meg: kampánytémává vált az egészségügy. (S hogy a két „téma” összehangolása felől semmi kétség ne legyen, idézzük az alcímet is: „A kormány hosszú távú programokat, az MSZP azonnali tűzoltást javasol”. S a 150 milliárdos kampányígérethez a Nagy Sándor–Medgyessy Péter–Kovács László szentháromság felhőtlen örömet sugárzó fotóját is mellékelik.) A tűzoltóság és a mentők mellől már csak a szintén kéklámpás rendőrség hiányzik – de az nem venné ki jól magát a képernyőn: még rendpártiságot sugallna. Különben is, nem passzol össze a tervezett Békés megyei útelzárásokkal. Karsai gazdát ez nem akadályozta meg abban, hogy kukoricáját a Kossuth térre fuvarozza. Hogy nem zúdíttotta le mindjárt a kövezetre, mint ahogy nagy eszmetársai agyában az megfogamzott, annak egyszerű koordinálási oka lehetett: nehogy betemesse a tűzoltók koporsóját – mert akkor az egyik akció kioltja a másikat, s nem lehet olyan szépen, külön-külön fényképezni. A kíváncsú menetrendet amúgy alighanem már a battonyai kézfogón megbeszélte Karsai és Medgyessy. Miután tisztázták a polgári engedetlenségi hajcihők ellenértékét (legyen Karsai az MSZP Zsikla Győzője; ijesztgessék előbb a közvéleményt azzal, hogy földművelésügyi miniszter lesz, akkor a jónép simán elfogad-

---

ja, hogy hál'istennek csak képviselő), indult a projekt. Fogunk mi még itt médiaérzékeny akciókat látni! Kérdés persze, hogy a naiv választópolgár nem fog-e gyanút, ha a Kossuth téri tengeritűzben harmadfokú égési sérüléseket szenvedett tűzoltókat nem fogadja be egyetlen traumatológia sem?

A rendszerváltozás visszavonhatatlansága annak idején sokunk szemében abban nyilvánult meg, hogy a pártszervezeteket kitiltották a munkahelyekről. Sokáig – egészen Medgyessy közelmúltbeli kórházi „fórumáig” – ezt a tabut tiszteletben is tartották a pártok. A debreceni politológushallgatók felháborodása tehát – hogy Medgyessyt és Kunczét nem hagyták „szakmailag” kampányolgatni az egyetem falai között – arról tanúskodik, hogy a politológusképzés volt egyetememen kívánnivalót hagy maga után: az új nemzedék nem ismeri elég alaposan az előzményeket. Ha akkoriban lett volna ilyen szak a Kossuthon, talán magam is politológushallgató lettem volna. Mi bölcsészként legfeljebb folyóirat indítására tehattünk kísérletet a nyolcvanas évek derekán. Ekkor még Medgyessy az MSZMP-vezérkarban tevékenykedett, pártja pedig cenzori hivatalként működött az egyetem falai között. A Határ engedélyeztetéséhez egy éven át 150 (!) tárgyalást kellett folytatnunk. Üzenem tehát egykori iskolamba: lányok és fiúk, ha tájékozódni akartok az „álláspontokról”, járjatok nagygyűlésekre, olvassátok többet a sajtót, de ne édesgessétek magatokhoz a pártpolitikuskat. Se fideszeseket, se szocialistákat, se szélsőliberális agrárszakértőket. Ha már nagyon muszáj, találkozzatok velük a kocsmban, mint ahogy végül is tettétek. (Bár gondoljatok azért arra is: az is munkahelye valakinek.) És

örüljete, hogy olyan rektorotok van, amilyen: aki – legalább a kampánystartpisztoly eldördülése után – ellene-tekben is komolyan veszi az egyetemi autonómiát. Most talán dühöseket vagytok (bár így nemcsak szőrmentén, hanem főanyagként kerültetek bele a médiába); de ha egyszer tényleg politológusok lesztek, igazat adtok majd nekem...

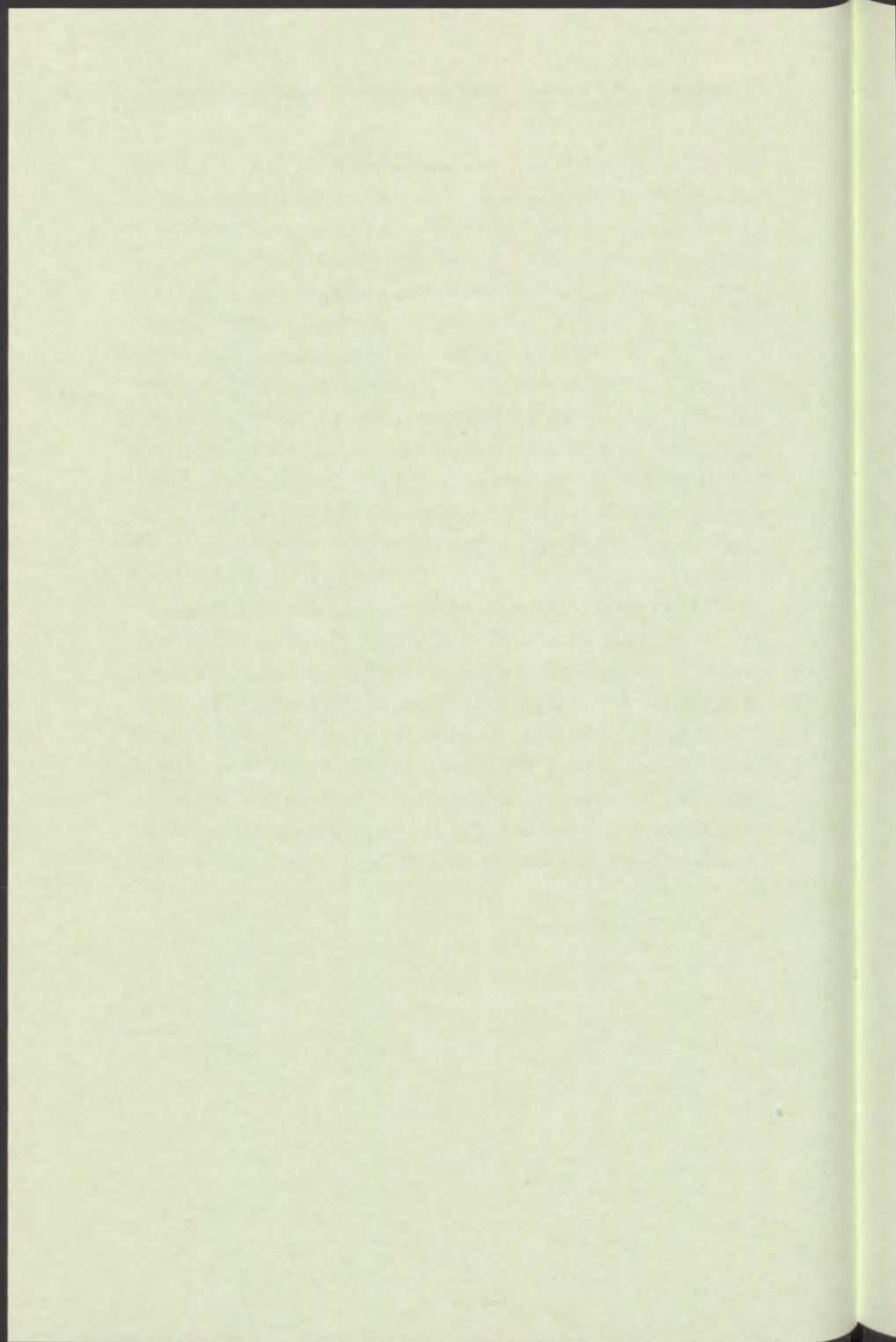

Most, hogy a sértődékeny baloldal egy publicistát kiáltott ki első számú közellenségnek, itt az ideje annak, hogy néhány evidenciát újfent leszögezzünk. Lehet, hogy Bayer Zsolt 1956 kapcsán nem volt „politikailag korrekt”, de történelmileg igen: a forradalom vérbefojtását leve-zénylő, pályafutását tömeggyilkossággal indító MSZMP jogutód pártja, az MSZP soha nem kért bocsánatot a magyar néptől azért, amit a baloldal külső megszállók kész-séges cinkosaként elkövetett ellene. (Bár azt nyilatkozták, hogy valamikor 1994-ben igen, de én – noha végtére is ez a szakmám – nem értesültem róla. Valahogy úgy bonyolódhatott a dolog a zártkörű sejtgyűlésen: „Már meg-bocsássatok, elvtársaim, de ezt az ötvenhatot kommuni-kációs szempontból kicsit elszúrtuk...” Aki hiteles doku-mentumot, MTI-közleményt, tévétudósítást tud e tárgyban beszolgáltatni, annak ezúton felajánlok egy-egy dedikált Bayer-kötetet. Amúgy mindmáig ő tette le a legmegindí-tóbb könyvet e témakörben az asztalra, s nem stílusérzékeny kritikuskai.) A stílus kérdése lényeges, de a tartalom sem lényegtelen – s erről a feljelentők nem be-szélnek. A történelmi bocsánatkérés ugyanis nem pusztá verbális bűvészmutatvány: a becsületkódex szerint azzal járna, hogy a bűnös párttól örökölt minden anyagi előny-ről is mondjon le az MSZP – hadd lássuk, hogy komolyan

---

gondolja 1956 felmagasztalását. Mivel a spontán privatizáció immár nem csinálható vissza, a szocialista összeköttetések pedig értelemszerűen kapitalista összeköttetésekké alakultak, értékelhető gesztus volna, ha például minden pártingatlanukat felajánlanák az Országgyűlésnek újraosztás céljára, önként megszüntetve az örökölt aránytalanságot. Egy ilyen tett után akár már koszorúzni is kimehethének a 301-es parcellába, s legfeljebb csak arról kellene állásfoglalást kérni az ombudsmanoktól, hogy a kifütyülés elítélése nem sérti-e a kifütyülőknek a szólásszabadsághoz fűződő alkotmányos alapjogát – s hogyha nem, akkor a jövőben minden vastapsot is be kell-e tiltani, beleértve a szabadtéri színházakat is. A bocsánatkérés nem úszható meg azzal, mint amit Kovács László pártelnök izzadt ki magából: „Kérem, én még csak ártatlan, hátulgom-bolás tizenhét éves voltam akkor...” Mansfeld Péter meg tizenöt. Ha a Horn Gyulát is tömörítő pufajkás hatalom nem gyilkolja le alávaló módon, kívárva nagykorúságát, most indítani lehetne Kováccsal egy választóközvetben: hadd lássuk, ki a jobb. Ennek azonban fizikai akadályai vannak. A szavakban olyannyira áhított társadalmi megbékélésnek pedig a legfőbb akadálya három szóban összefoglalható: Magyar Szocialista Párt.

Kis politikai gasztronómia

2001. november 24.

Kelet találkozik Nyugattal. Kit ne csigázna fel egy ilyen ígéret? A Japán Alapítvány – no meg a járatlan művészeti utaktól sem idegenkedő menedzser, Pesti Attila – jóvoltából olyan koncertnek lehattünk tanúi az Akadémia budavári kongresszusi termében, amelyet ritkán hallhat a magyar polgár. East Meets West – hirdeti az internacionális cím, amivel a felkelő nap országából érkező művészeknek tényleg végig lehet turnézniuk fél Európát; de az az igazság, hogy a természetet furcsa dogmatizmussal imádó klasszikus japán muzsika épp olyan felfejthetetlen a számunkra, mint a nó színház, a könnyed ecsetvonásokkal operáló nipponi festészet vagy a leheletnyi haikuk világa. Ha mégis „összetalálkozunk”, az a japánoknak köszönhető, akik hajlandók voltak befogadni az európai zene legjobbjait, Beethoventől Bartókig. Tradicionális hangszerek, a sakuhacsi meg a koto leginkább bambuszfuvolaként meg császárnéfaból készült citeraként „fordíthatók” magyarra, a zene azonban mintha a Hold túlfeléről jönne. Ezt ők maguk is tapasztalhatták, mert az est második részében engedményeket tettek az európai publikumnak: a muzsikusok átöltöztek nyugati gúnyába, előkerült egy zongora is, s a házigazda kontinensnek hódolva több operettes motívum is megszólalt az autentikus hangszereken. Amikor pedig felcsendültek a „Csak egy kislány van a világon” taktusai, eltűnődhettünk: erre gondoltunk vajon, amikor az ellentétes égtájak randevújának örvendeztünk?

Így főz a Tisztelt Ház – áll annak a tetszetős albumnak a címlapján, amelyet a rutinos parlamenti tudósító, Őszy-Tóth Gábel álmodott és valósított meg. Irritálhatta, hogy a honatyák és honanyák többnyire csak marakodnak a tekintélyes falak között, s meglelte a konszenzust, ami pártállásra való tekintet nélkül létrejöhet közöttük: jó magyar emberként szeretik a hasukat. A szerkesztői kitartásnak köszönhetően mind a száz szerepeltetett politikus (ennyi képviselő amúgy elég is volna e csonkolt országnak) egy-egy recepttel szolgál. S bár a politikai pozíciók már a könyvzártához képest is romlandónak bizonyultak, e receptek alighanem túl fogják élni a hozzájuk mellékeltréportréfotót. A szerző így nem csupán egy rendhagyó szakácskönyvet, hanem megkerülhetetlen politológiai segédírodalmat is letett az asztalra: melyik közszereplőnek milyen étel áll közelebb a szívéhez (gyomrához). Ez még akkor is árulkodó adalék, ha tudjuk: nyilván kerülni kellett az átfedéseket. Kapitány Ágnes és Gábor három éve, a pártok szubkultúrájában rejtőző szimbolikus elemekről szóló tanulmányában (Magyarország politikai évkönyve, 1998.) még úgy vélte, hogy a magyaros ételek kedvelésében egy platformon áll a Fidesz, az SZDSZ és az MDF hátországa, bár a Fidesz-tábor rántothús-kultusza ott még multikulturális hatásokkal keveredett, míg az MSZP-szavazók akkori „alsó középosztálybeli ízlését” a parlamenti szakácskönyv is visszaigazolja. Ami a személyes választásokat illeti, Áder János házelnök – aki szerencsés egybeesés folytán nemcsak rangban, de alfabetikusan is az Országgyűlés élén áll – baconszalonnába göngyölt süllővel indít, míg Wekler Ferenc alelnök dióval töltött tepsis csukával zár: ebből csak annyi derül ki, hogy a

---

horgászat nem kormányzásfüggő szenvedély. Vannak azonban meglepő választások is. Boros Imre Phare-miniszter például esküszik a dödöllére. Bauer Tamás bécsi szelete még megfelel a kozmopolita papírformának, ám Balsai István mexikói pizzája, Óry Csaba vietnami levese vagy Selmeczi Gabriella tenger gyümölcseivel megbolondított spagettije nem feltétlenül illik a sugalmazott népmemzeti sablonokba. Izgalmas feszültséget teremt Deutsch Tamás indiai csirkelevese és Vastagh Pál kínai csípős raguja. A lokálpatrióta meggondolásokra ékes példa a nyíregyházi polgármester asszony, Csabai Lászlóné nyírségi gombóclevese és Torgyán József szatmári tótikéje. A pártszimbolika szemszögéből maradéktalanul Fidesz-konformnak tűnik Halász János narancsos kacsája; egyaránt vörös árnyalatú Horn Gyula lecsója, Lendvai Ildikó csípős pástortarhonyája és Gál Zoltán céklalevese, s kis megszorítással Kovács László pekingi kacsája is. Kiss Péter rizlinges csirkéje viszont fehérborral készül. (Nem lesz ebből neki baja? Jóllehet Szűrös Mátyáson már a vörösboros marhapörkölt sem igen segít, mióta szembeszavazásait megelégtelve Jánosi György a figyelmébe ajánlotta: mennyi szép foglalkozás van még a politikusi pályán kívül is.) Eltűnődhetünk: Horváth Béla mákos gubája és Bognár László mákos-szilvás gombóca között van-e bódító összefüggés; s milyen viszonyban állnak Magyar Bálint diós patkójával. Nomen est omen: Kökény Mihály ajánlata az aszalt (vad)szilvával töltött pulykamell; viszont Szakács Imre ISM-államtitkártól a neve alapján többet várunk volna a gesztenyés palacsintánál. Kapitányék szerint a „szegényételeket” a kisgazdák és a MIÉP-esek preferálják – ám ennek ellentmondani látszik Kuncze Gábor káposztás paszulya és Orbán Viktor tanyai levetlenje (amely gasztronómiai költemény lebbencstésztából és avas sza-

---

lonnából készül). Fodor Gábor öntött kiflije és Pokorni Zoltán körözöttje arról tanúskodik: a politikai boszorkánymonyha hivatásosai nem feltétlenül konyhatündérek is egyben. Szívesebben (és pártsemlegesen) megkóstolnánk Dávid Ibolya rácpontyát vagy Kósáné Kovács Magda besameltekercsét. Szimbolikatudomány ide vagy oda, a kötet legfontosabb tanulsága: félre kell tenni a forgalomban lévő előítéleteket. Ki gondolná például, hogy ifj. Hegedűs Lóránt megrögzött kólaímádó?

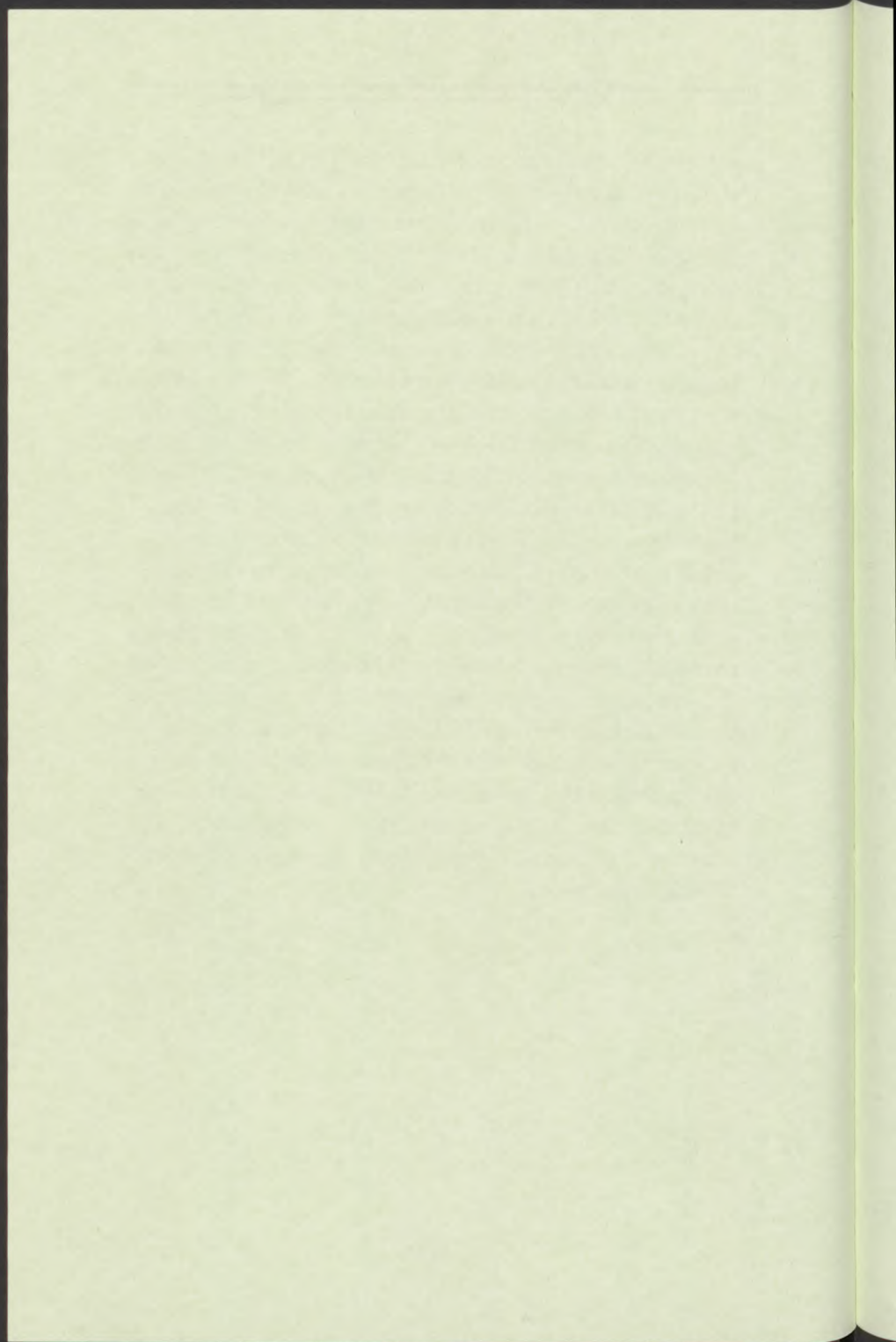

Sir Peter Ustinov teljesen magától, mindennemű befolyásolástól mentesen előítélet-kutató központot alapított Budapesten, s kezdeményezéséhez Udo Jürgens, a németek Korda Györgye is teljes mellszélességgel csatlakozott. Szinte egymásnak adják a kilincset a magyar fővárosban a közkedvelt sztárok, s természetesen szép nagy interjúk készülnek velük mindazokban a sajtóorgánumokban, ahol a szerkesztők úgy vélik: épp ideje volt már előítéleteket kutatni a festői Duna-parti metropoliszban. Igaz, azt nem állítják, hogy másutt a világban ne volnának sokkal virulensebb előítéletek – tény viszont, hogy magyar földön is vannak ilyenek (ezeknek a nagyvilágban való folyamatos menedzseléséről jólfizetett hazai médiacsapat gondoskodik); a szállodák és az éttermek viszont sokkal jobbakként, mint a tömény előítéletesség országaiban. Az isteni Udo pedig (akinek nagyapja bankár volt, apja még Moszkvában született, ma azonban karintiai kastélytulajdonos, de nem tudjuk, Haiderre szavaz-e) lazán összemossa a még oly megalapozott globalizáció-ellenességet a „hagyományos” előítéletekkel, s ezzel ezt a kétségbeesett életmódkritikát akaratlanul is egy szintre helyezi olyan egyértelműen kárhóztatandó előítéletekkel, mint

---

például az antiszemitizmus vagy a szőke nők korlátozott elméleti képességeit feltételező vicccfasizmus. Igaz, Jürgens (kevésbé elegánsan: Bockelmann) első slágere, a „Siebzehn Jahr, blondes Haar” idején még más volt a humordivat. (A „Tizenhét év, szőke haj” magyarul nem rimel, viszont melegen lehetne ajánlani az 1956-ban épp ennyi idős, ezért a véres megtorlás miatt jogutód pártelnökként semmiféle felelősséget nem érző Kovács Lászlónak.) A globalizáció könnyű műfajú önkéntes pápája persze annyiban téved, hogy az előítéletek főcsapása Budapesten nem „korunk rákfenéje”, az idegengyűlölet – sokkal prózaibb annál. Egyszerűen nem hiszük el, hogy a komolytalanság komolyra fordulhat. Én például – nem tehetek róla – Peter Ustinovot már sohasem lovagként, hanem a Fekete szakáll szelleméből megszeretett láthatatlan kalózként fogom tisztelni. S ugyanez az előítéletesség munkál bennem, amikor a kiöregedett szexbomba, Brigitte Bardot állatvédő akcióiról hallok, vagy ha Jimmy Carter Vác határában a Falu végén faragnak az ácsokat füttyöréshi. S bevallom, nem tudnám kellő komolysággal kezelni a Dustin Hoffmann adományaiából létesült békásme gyeri Rain Man Autista Centrumot és a Julia Roberts által alapított józsefvárosi Pretty Woman Feminista Kríziskezező Központot sem...

Eddig és ne tovább...

2001. december 1.

Eddig és ne tovább! – mondta morcosan Al Capone, majd beperelte a chicagói adóhivatalt jó hírnevének csorbításáért. Az elhúzódo személyiségi jogi procedura alatt aztán zavartalanul folytatta áldásos lobbitevékenységét az illegális szeszkereskedelem nemzetgazdasági szempontból is jelentékeny felvirágoztatásáért; a nemzeti megbékélés szellemében meghirdetett általános amnesztia után pedig az adóhivatali okvetetlenkedés is okafogyottá vált. Jelöltette magát szenátornak, majd két ciklussal később a választók akaratából az ovális irodát is elfoglalhatta. Eddig és ne tovább! – ismételte meg beiktatási beszédében, s keresztes háborút hirdetett a feketegazdaság és a munka nélkül szerzett jövedelmek felszámolására. Eddig és ne tovább! – közölte rokonszenves szigorúsággal a kongresszusban akkor is, amikor az előéletét firtató, nyíltan felforgató sajtótermékeket és tévétársaságokat az ország nyugalmanak megőrzéséért rendeletileg betiltotta. Eddig és ne tovább! – hallottam hitvesem ellentmondást nem tűrő hangját, és kikászálódtam az ágyból. Még szerencse, hogy mindez csak valószínűtlen álom volt...

„Azt üzenem Medgyessy Péternek, hogy készüljön fel: ez nem normális élethelyzet” – nyilatkozta Várhegyi Attila (mint egy minapi kulturális meghívón szerepelt: „magyar-tanár”) a Népszavának. Olyan ez, mint a súlyemelő-versenyeken: Várhegyi befejezte gyakorlatát; a hintőporos ládánál felkészül Medgyessy. Persze meghurcoltatások kö-

---

zött is vannak különbségek: a kormányfőaspiráns mind a vitatott pénzek nagyságrendjében, mind a konkrét eset valószínű társadalmi veszélyességében több kört ver rá a volt szolnoki polgármesterre. Leginkább talán mégis az a differencia, hogy az exállamtitkár elismeri a független magyar bíróság illetékességét, s nem hivatkozik önkéntes közszereplőként holmi civil személyiségi jogokra – pedig a szekrényben síró gyerek (mint az interjúból kiderült) nem kifejezetten kellemes apai élmény. Lehet, hogy a szocialista miniszterelnök-jelölt szekrényéből nem is zokogó kiskorúak, hanem régi csontvázak kerülnek elő?

„Egy volt kommunista (karhatalmista) már nem veszélyes a demokráciára, egy jelenlegi antiszemita viszont nagyon is az.” Ezt a mondatot a Népszabadságban találtam; Papp László Tamás követte el. Kiragadtam kontextusából, de önállóan is mérgez, nem csupán szöveg-összefüggésében. Demokrataként határozottan tiltakozom ellene. Ha az „antiszemita” legradikálisabb értelmezését veszem (a náci értelmezést, amely fizikailag akarta kiirtani a zsidóságot), akkor ennek ellentettje a kommunista, aki legradikálisabb megnyilvánulásaiban fizikailag akarta kiirtani a másként gondolkodókat, a „reakciósokat”, a hithű katolikusokat és – igen – a zsidóságot. Nincs tehát lényegi különbség náci és kommunista között; csak az utóbbi megúsza a számonkérést: vagy mert jobban alkalmazkodott, vagy mert „világboldogító” utópiája nem háborúban szenvedett vereséget, s így elmaradt az esedékes nürnbergi per. Egy volt karhatalmista pedig (aki alkalmasint lőtt is honfitársaira) igenis veszélyesebb lehet a demokráciára, mint számos antiszemita, aki a karosszékében fortog. Ha van is „jelenlegi” antiszemita meg „megjavult” antiszemita

---

(amiben nem igazán hiszek); ezzel szemben nincsen „jelenlegi” vagy „megjavult” karhatalmista. Csakis jelző nélküli karhatalmista, jelző nélküli kommunista van. (Esetleg antiszemita kommunista.) Nemcsak a holokausz-relativizálás szalonképtelen, hanem a bolsevizmus-relativizálás is. Ne tessék ezt csinálni, ha lehet.

Nemrég Székesfehérváron vettem részt közönségtalálkózón: szép hely; úgy éreztem, szerettek ott; mindenesetre nem utáltak. A padsorokban nem láttam ügyeletes tűzoltót, viszont kisvártatva érkezett egy kulturált hangú reagálás egy korábbi „kaszinóra” az ottani tűzoltóparancsnoktól. (Stílusos város: a tűzoltóság a Szent Flórián körúton van.) Cikkemben érintettem a tűzoltók Kossuth téri koporsós demonstrációját; ezzel kapcsolatban ismerteti álláspontját Kun István alezredes úr. Leszögezi, hogy a tűzoltóság politikasemleges (bár ennek a tüntetés pusztá ténye is ellentmond), így visszautasítja „baloldaliságot sugalló gyanúsításaimat” (A bevezetőben a parancsnok úr kitér arra, hogy nem olvas Magyar Nemzetet. Ezek szerint vagy baloldali napilapot olvas, vagy semmilyen. Utóbbi módszerrel a baloldali befolyásoltság kétségkívül kiküszöbölhető – viszont behatárolja a parancsnoklás hatékony voltát.) Kun úrnak nem szimpatikus, hogy „a tűzoltóság jogos demonstrációja mögé bújva fejt ki újságíró úr politikai állásfoglalását” Ez szíve joga. Nekem meg a véleménynyilvánítás alkotmányos jogom. Mindenesetre akkor azzal se szimpatizáljon, ha a baloldal is a demonstrációjuk mögé bújik. Azt magamtól is kitaláltam, hogy a koporsót a szakszervezeti tagdíjból fizették. (Szerintem nemcsak morbid ötlet volt, de ablakon kidobott pénz is. Ha én tűzoltó-szakszervezeti tag volnék, haladéktalanul kez-

---

deményezném a tisztújítást alkalmatlanság és vészes ízlés-
hiány miatt.) Nem gondoltam komolyan, hogy a koporsó
melletti díszőrségért veszélyességi pótlék jár. (Ez humor
volt.) A koporsóblamázt nem semlegesíti, hogy a Bel-
ügyminisztérium ellendemonstrációt szervezett. (Közpén-
zen, de nem szakszervezeti büdzséből. Egy minisztérium
nem tud más pénzt költeni, mint közpénzt. Ha meg nem
válaszol a vádakra, akkor azért érheti bírálát. Azt nem ér-
tem, miért van jelentősége a felhasznált szlovák rendszá-
mú gépjárműnek. Érdekes mozzanat, de nem tiltja a tör-
vény. Vagy talán a tűzoltók szlovákellenesek?) Az égett
gyerekek tragédiájával kapcsolatban a bulvársajtót osto-
roztam, nem a tűzoltókat. Mindazonáltal Kun úr jó szán-
dékát elismerem, és kívánok sok sikert érdekharcaikhoz.
(Visszakereshető, hogy magam is írtam valaha rokonszen-
vező tűzoltóriportot.) Más a helyzet alezredes társával,
Gálos Imre elnök-ügyvivővel, aki a demonstrációt szerve-
ző (a tűzoltóknak csupán egy részét tömörítő) testület ne-
vében élt kifogással. Nem kizárt, hogy magam is Pintér
Sándor sorsára jutok, és a szakszervezet nehezen össze-
kuporgatott pénzéből könyörtelenül beperelnek, de mu-
száj leszögezmem: ha az én képzettársításaim „zagyvasá-
gok”, az ő tiltakozó levelük meg butaságoktól hemzseg.
Nem arra gondolok, hogy a Magyar Nemzet újság-e vagy
sem, illetve hogy vizsgálják-e „értelmi képességemet”,
vagy nagyvonalúan eltekintenek tőle; de ha fogalmuk
sincs a hír- és véleményműfaj különbségeiről, inkább
hallgassanak bölcsen. Hogy mást ne mondjak: publicisz-
tikához nem lehet magnetofont használni. Miután eszem-
ben sem volt döntőbírónak lenni a vitában (ezt le is írtam;
s ha érdekes egyáltalán: szerintem a tűzoltók bérét mini-
mum meg kellene duplázni, persze azzal a feltétellel,
hogy nem koporsóra költik), igaztalannak érzem a „ga-

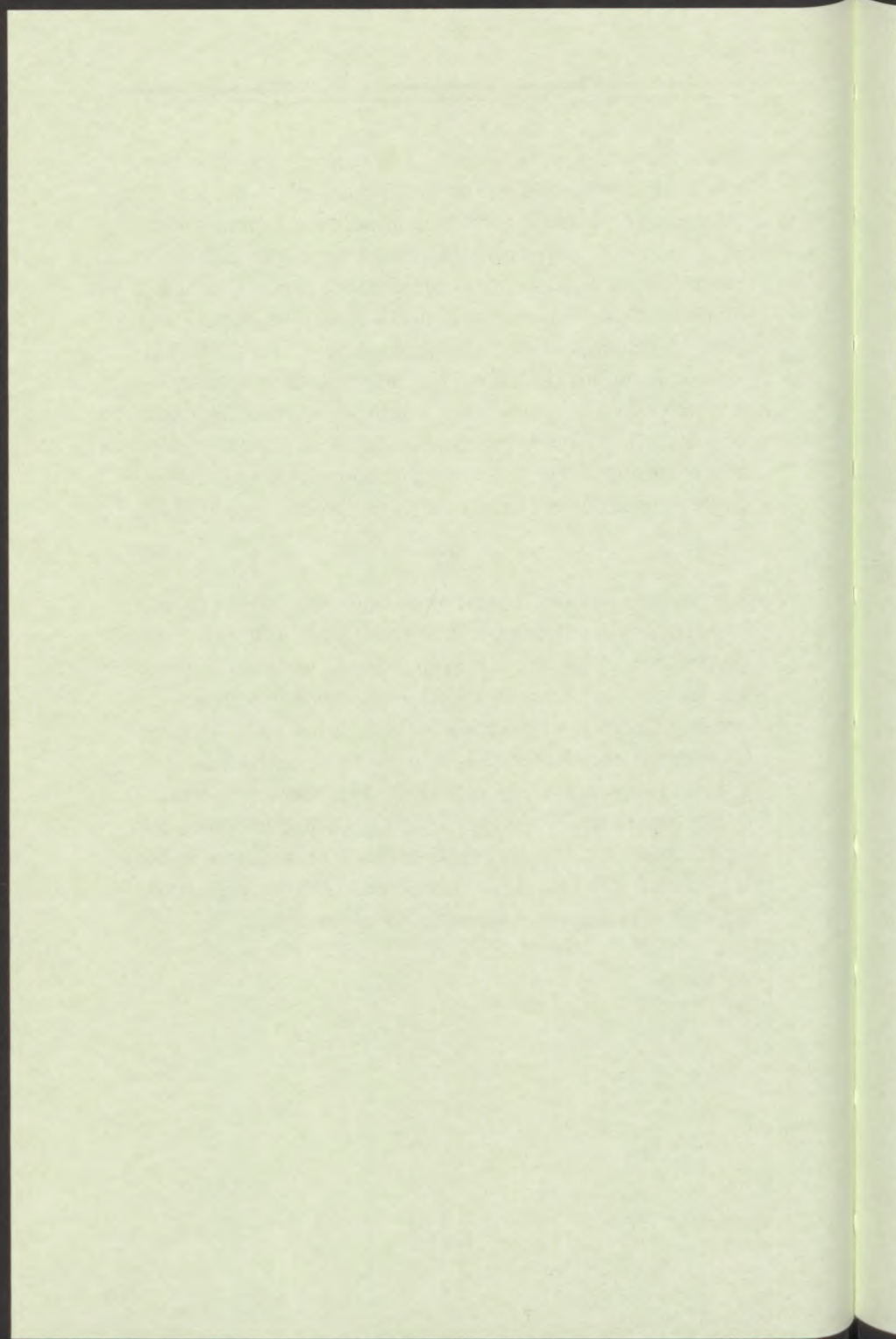
---

lád”, „durva”, „rosszhiszemű”, „otromba” és egyéb választékos minősítő jelzőket. Sajnálom, hogy a koporsóácsolás nem egyszeri kisiklás volt. A „nyílt politikai lejárata” okozója nem én vagyok (jómagam ugyanolyan független közíróként működöm, mint amilyen független tűzoltók a demonstrálók), hanem az a politikai vakság, amely egy júliusi kormányrendelet e látványos kritikájával szépen kívárta a kampányidőszakot. Két dolgot azonban készséggel helyreigazítok: a koporsó nem fekete és lakkozott volt, hanem pácolt és barna (micsoda különbség!); s nem segélyezésfajtát rejtett, hanem kormányrendeletet. Amely egyébként azóta is életben van – de kicsire ne adjunk...

Sok mondanivalóm volna még. Szívesen írnék arról a bicskanyitogató mellékkörülményről, hogy a World Trade Center romjai háromszáz Rodin-művet temettek maguk alá. (A tálibok nemcsak a Buddha-szobrokat nem szívelhették.) Örömet értekeznék arról is, hogy vajon tényleg tiszteletbeli tagjának tekinti-e a volt miniszterelnököt – miként a campusok vidékén vidorul hírelik – a Szocialista Egyetemisták Szervezete (SZESZ). Kifejtettem volna továbbá az emberi létezés végső értelmét is; de sajnos megálljt parancsol a szabott terjedelem. Miként egy nagy klasszikus mondotta volt: eddig és ne tovább.

Szauna és fauna

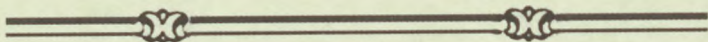
2001. december 8.

Mindig tanul az ember valamit a színes sajtóhírekből: nekem például eddig fogalmam sem volt róla, hogy a skorpiónak kárpáti alfaja is létezik. (De ha tudom, akkor a hazai közélet valamelyik karakteres szereplőjére tippelek.) Komlón bezzeg ilyen mászkált az egyik lakásban, míg nem vakmerő módon befőttesüvegbe zárták. S noha ártatlan jószág, korántsem megnyugtató, hogy a gyümölcs-szállítmánnyal érkezett, megtermékenyített (!) nőtény skorpió utódai szanaszét rajzoltak a környéken. S még mondja valaki, hogy a horrorfilmírók nem a való életből merítenek...

Szaunába járni ezen az égtájon a polgári életmód csalhatatlan jele. Nem az országimázs kitörölhetetlen eleme, mint finn barátainknál, hanem tudatos választás kérdése: seregnyi más útja-módja is volna a fogyókúrázásnak; ám ez az egyetlen, ahol az élvezettel elegy önsanyargatás társasági jelleget is ölthet. A gőzfürdő tehát bizonyos szempontból kommunikációs intézmény, így egy televíziós magazinban Szaunának elnevezni a kényes beszélgetés rovatát akár még jó ötlet lehetne; feltéve, ha a riporter tényleg megizzasztja a riportalanyt, s nyilvánvaló politikai szimpátiából nem alákérdez, vagy ami még rosszabb: a csevegés csendes érdektelenségbe nem fullad. Mégis zavaró, ha a műsorgazda gyávább annál, semhogy következetes legyen: a felek öltöny-nyakkendőben feszítenek ahelyett, hogy lepedőbe csavarva ücsörögnének a gőz-

ben. (Igaz, az nem kamerabarátság közeg.) Mielőtt megvádolnának, hogy a kákán is csomót keresek (pedig tényleg), vegyünk egy konkrét példát. Nem biztos, hogy épp a Szauna rovat vendégeként, de behívják Franka Tibort a Nap-keltébe, s lévén épp csütörtök, Forró Tamással kell beszélgetnie. Forró szemlátomást utálja, sőt megveti Frankát, s ebből nem is csinál titkot – de erősebb benne a profizmus tudata (vagy a napi honorárium áhítása), hogy azt mondaná: ezzel az emberrel én elvből nem állok szóba, és punktum. Lehet, hogy az érzés kölcsönös, de Franka legalább betartja az elemi illemszabályokat. Forró viszont úgy dialogizál, hogy a beszélgetés első fele lényegében arról szól, miként is határolódik el ő az alanyától. A szertartásos magázódás ebben a körben már önmagában is furcsa, amikor azonban Forró kikéri magának Franka „kolléga úr” szavajárását, mondván, hogy ők nem kollégák; az egyszerű tévénezőben határozott kép formálódik Forró Tamás szakmai alkalmatlanságáról. Ha ugyanis ugyanazt művelik ugyanott (az elektronikus médiában kérdezgetnek mindenféléről más embereket), akkor bizony cáfolhatatlanul kollégák. Ha Forró ennyire nincs birtokában a magyar nyelvnek, nem volna szabad ebből élnie. Persze legkevésbé sem erről van szó – inkább valamiféle vélt politikai felsőbbrendűségi tudatról. Franka MIÉP-színeken jelöltette magát a legutóbbi időközi választáson, ezért páriasorba utalják. Forró nem jelöltette magát egyetlen párt színeiben sem, mégis ordít a politikai elfogultsága. Frankának nem voltak forgatmányozási problémái külhoni laptulajdonosokkal, ami miatt aztán a közszolgálati képernyőről is el kellett volna tűnnie; viszont a Pannon Rádió frontembereként naponta kifejti a véleményét kurrens közéleti kérdésekről – talán nem mindig „politikailag korrekten”, de legalább nem is bújva

---

a pártatlanság képmutató álcája mögé. (Nem tudom, miért, de a börtönpárhuzam ötlík fel bennem: a köztörvényesek ott is mindig csicskáztatják a politikai foglyokat.) Sőt, Franka olykor le is írja, amit gondol: javíthatatlan riporterként nem áttal személyesen is ott lábatlankodni Zámolyon, s felháborító módon nem kizárólagosan az elfogulatlan európeér jogvédő jelentésekre támaszkodik a parázs etnikai konfliktus interpretálásakor. A Nap-keltébe is azért hívták meg, mert a könyvében állítólag uszít a cigányok ellen, s ezért hamarosan jól fel fogják jelenteni. Mikor az érintett fölveti, hogy az nem hír, ami a bizonytalan jövőben történik, s akkor mivégre van most ő itt a stúdióban, nem kap érdemi választ. Az urambátyám hálózata (amely oly jól van értesülve beltágjainak jövőbe vezető lépéseiről is, hogy már a pusztas látszatra sem ad, miszerint nem öngerjesztő keresztreklámozást művel, önkényesen tematizál és politikát csinál) ezúttal látványosan elárulja magát: a Nap-kelte szerkesztői folyékonyan olvasnak az ügyeletes feljelentő szerepét alakító Hell István legtitkosabb gondolataiban. Hell be akarja tiltatni Franka könyvét, s ez derék demokrata célkitűzés, a szólásszabadság nagyobb dicsőségére. (Tellér Gyula fölöttébb kínos könyvével, ami a Horn-Kuncze-kormány hatalomgyakorlási stiklijéről szólt, ez olyképpen sikerült, hogy a borítón felhasznált illusztráció szerzői jogát vonták kétségbe. Tesék ellenőrizni: a könyvborítóval együtt a tartalom is nyomtalanul eltűnt a boltokból. Igaz, a diadal átmeneti volt – a tényfeltáró műfaj nem liberális hitbizomány többé: a héten észrevétlenül elindult az első polgári oknyomozó könyvszéria Tribuszerné pilótáival meg a Co-Nexus nexusaival.) Hell, a román önjelölt védangyala még jobban elhatárolódik Frankától, mint Forró: ő már egy levegőt sem hajlandó szívni vele. Csak a fényképét látjuk meg

a telefonhangját halljuk az akkurátus cenzornak – a szembesülést nem vállalja. Miközben Franka Hellt urazza, Hell őt csak Frankázza. Aztán Franka egy érzékeny ponton kiigazítja Hellt: Zámolyon nem haláleset történt, hanem gyilkosság. A gyilkosság is haláleset – oldja fel a dolgot a Franka-ellenes népfront, s valahogy az az embernek az érzése, hogy ebben a szaunában nem Franka, hanem Forró meg Hell izzad. Az üzenet, hogy Franka álnok uszító, akinek ki kell verni a tollat a kezéből, a támadók felkészületlensége miatt sehogy sem akar „átmenni” Franka érzi, hogy nyeregbe került, s elemébe is jönné – ám ekkor egyszerűen lekeverik. A mondat kellős közepén. Elkezdődik egy hosszú reklámblokk, majd a híradó. Ez utóbbi hét óra két perckor – azaz a szűkös műsoridőre való hivatkozás itt megalapozatlan volna: ha már úgyis csúsztak, mindegy, hogy két vagy három perccel-e. Pedig elemi kérdések maradtak a levegőben: például hogy csakis a romák ellen lehetséges pogromot csinálni, vagy fordítva is? Ha a romákat senki nem szervezi, ki fogja ezt elmagyarázni a tudatlan kanadaiaknak, akik a politikai menedékgipar tapasztalatából okulva újfent minden magyar állampolgárt vízumért való ácsingózásra kárhozzatnak? E kérdések nem fértek a Nap-keltébe: a makulátlan Forró, a bátor Hell és a lekeverő rendező jó demokraták módjára együttesen lenyomták az „antidemokratikus” Frankát. Most már csak az a kérdés: ha csupán ennyire vannak ott-hon saját szaunájukban, miért gondolják, hogy eleve náluk van a szalonok kulcsa is?

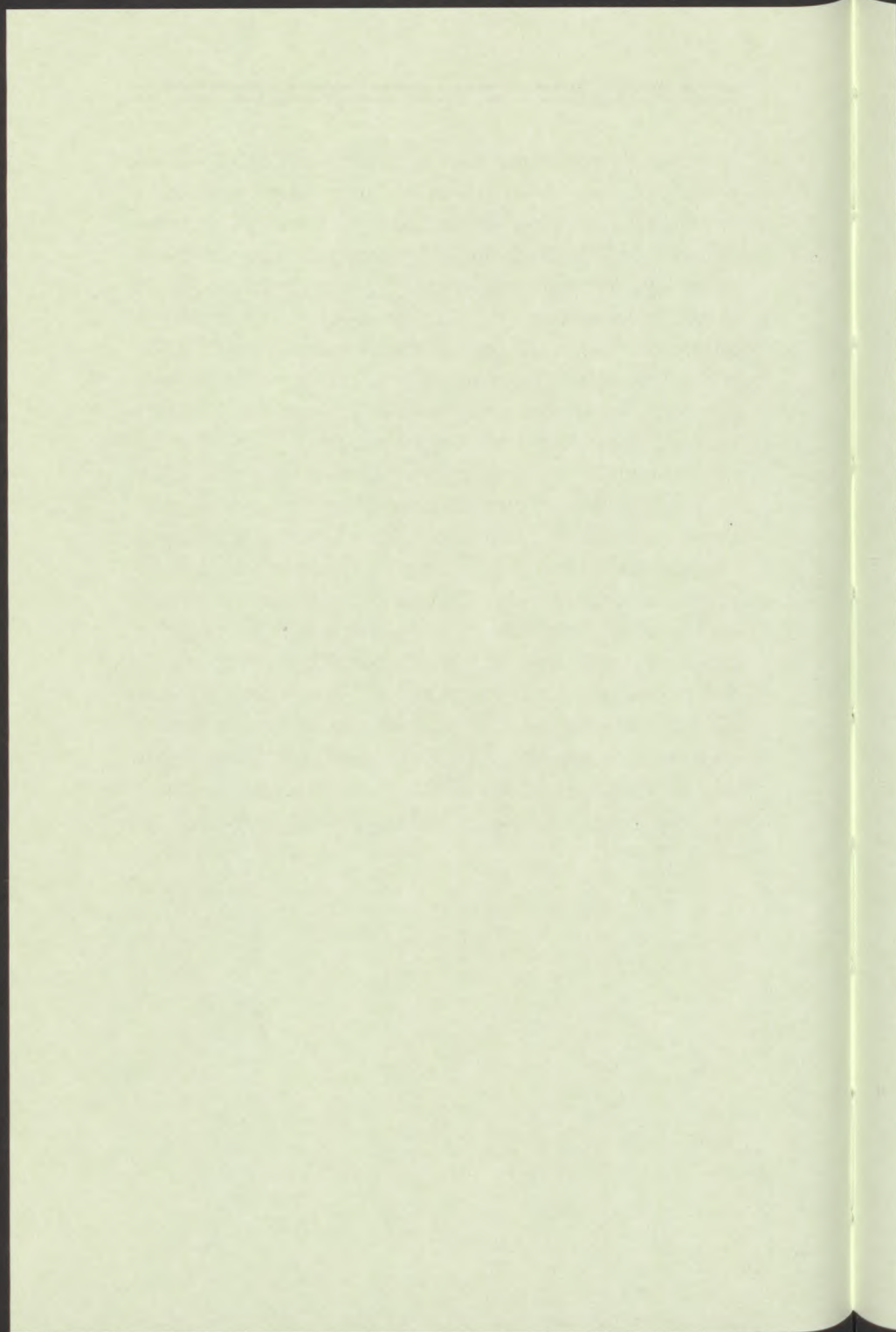

A kutya, akit Bozzi úrnak hívtak, olyan állat, melynek biztos helye van a legendák bestiáriumban. Ha rajtam múlna, Latinovits Zoltán utolsó szerepét nem játszhatná töb-

---

bé senki ebben a hazában – a legzseniálisabb futballisták mezét is vissza szokás vonni: ne futkározzon más azzal a számmal a hátán. Verebes István a jelek szerint nem rendelkezik az önkontroll ama képességével, hogy visszautasítson egy ilyesfajta szentségtörő szerepajánlatot. Már az is fura, hogy az Operett színpadán Bóni helyett Bozzi kellett magát – ám az, hogy a bemutatót a bulvársajtó a Heti Hetes sztárjának haknijaként kezeli, méginkább elriasztja a jobb ízlésűeket a produkciótól. Megtudjuk, hogy a kutyajelmez milliós tétel volt (demagóg módon ki lehetne számolni, hány megfagyásra ítélt hajléktalannak lehetne ebből életmentő bundát finanszírozni), meg hogy a rutinos rendezőnek a bemutató előtt kitétték a szűrét, s az utolsó simításokat háromtagú direktórium végezte. A publikum nyilván tódul: vajon hogyan énekel az, aki tele szokta szuszogni a stúdiót? Értékelnünk kellene, hogy Verebes a premier reggelén még Nap-keltét vezetett (ezért a felelőtlenségért páros lábbal kellene őt egy karakán színi-direktornak kirúgni), viszont a főpróba miatt lemondta a Heti Hetes felvételét. Pedig lényegében ugyanazt csinálja az Operettben és az RTL Klub választási propaganda-műsorában. Nem újdonság neki, hogy lemegy kutyába.

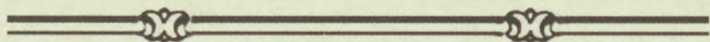

Befolyással tüzerkedők

2001. december 15.

Ilyentájt, advent harmadik vasárnapján, amikor már csak egy gyertya marad érintetlen az adventi koszorún, kezd az ünnep befészkelődni a szívekbe. Megbocsátunk a bűnösöknek meg az ártatlanoknak (az árnyaltság lényeges: a szűkös kategóriák miatt ki ne szoruljon mondjuk Medgyessy Péter a krisztusi bűnbocsánatból); a fontos emberek az év végi fogadásokat járják, a kevésbé fontosak meg csak az üzleteket és alkalmi bodegákat – abban azonban mindnyájan megegyeznek, hogy titkon már mind gyakrabban gondolnak a karácsonyra. Bush elnök is öku-menikusan nyilatkozott meg a hanukai gyertyagyújtás alkalmával, remekül kihasználva, hogy mind a keresztény, mind a zsidó szertartáskörben ilyenkor lobban fel a szent láng. Némileg kár, hogy hozzátette: ilyen bensőséges cselekedetre bezzeg az az álnok Oszama nem volna képes ott a kietlen Tora Bora barlangjaiban – főleg, hogy még javában tartott a ramadán. Mi bezzeg itt mindenben egyetértünk, kivéve talán az országimázst: van, aki országimázsnak, s van, aki egyszerűen országgépnek nevezné. A partalan harmóniában nézetazonosság alakult ki például Megyesi Gusztáv, az Élet és Irodalom vezércikkírója és a jobboldali publicisták falanxa között is azügyben, hogy a 168 Óra címlapján Hegedűs Lóránt püspököt békés áldásosztás ürügyén orális aktus kedvezményezettjeként állította be a sok csatában edződött balliberális képszerkesztői bravúr. Mester Ákos ezt a harmadosztályú civilizációs botrányt lényegében képzelgésnek minősítette, de ha a klerikális métely áldozatainak nem is hisz, írástudó elvbarátjá-

nak talán igen. Megyesi az ügy kapcsán Mestert keresetlenül egy abnormális méretű péniszként aposztrofálta (ennél sokkal vulgárisabban, de Pulitzer-emlékdíj híján nincs bátorságom a pontos citáláshoz), s mivel az irodalmi és politikai hetilapban korábban már a Heti Hetes sztárjait is orbitális fallikus szimbólumként ábrázolták (volt is dülásfúlás az öntudatos modellek részéről), a kritikus kolléga kompetenciája alighanem kétségbevonhatatlan. (Bár némiképp zavaró, hogy a vétkes fotóapparát képzeletdús kezelője, Nehéz-Posony Kata finom úrhölgy, akit nyilván alapvető női érzékenységében sért egy ilyesfajta férfiasan rusztikus hasonlat. Egy ilyen régi polgári dinasztia leszármazottjaként, amely patinával az SZDSZ holdudvarában legfeljebb a Vásárhelyi família rendelkezik, különösképpen dehonesztáló az efféle kültelki megnyilvánulás.) Megyesi szakértelme altesti kérdésekben amúgy szembezőkö: neki köszönhetjük például a megvilágosító felismerést, hogy a jobboldali sajtóklubosok folyamatos narkotizálását anális úton sikerült megoldani. (Ugyanakkor sajnálatos, hogy a kanulók világában is oly otthonosan mozgó tényfeltáró sztárújságíró félmunkát végzett, s a baloldali sajtóklubosok doppingtechnikájára nem tért ki – pedig ilyen huzamosan magas színvonalú teljesítmény veleszületett alapon aligha lehetséges. Így aztán a szóba jöhető testnyílásokat illetően találgatásokra vagyunk utalva.) Az Élet és Irodalom a saját hasábjain mindenestre már megvalósította a genitális sajtókiegyensúlyozást, bár a Megyesi által forrásként megjelölt oktatási segédanyagról (Bajorok hétvégi kalandjai a szexparadicsomban) még hírből sem hallottak a kedvenc rákospalotai videokölcsönzőmben. Így aztán nem tudhatom, milyen is lehet valójában az a női fanszörzet, ami úgy néz ki, mint „a leszüretelt ribiszkebokor” (talán forgatás előtt megszabadították a hívatlan

---

élősdiektől), s miként lehet erre asszociálni az áldásban részesülő lelkésznot látván. Pedig fontos volna, hogy minden logikai lépést követni tudjak, mert akkor azt is érteném, miért tartja Megyesi valószínűtlennek, hogy a református és katolikus püspökök azért vannak szisztematikusan kiszerkesztve a liberális világlap címodalára, „mert azok a belső elkötelezettségük révén a nemzeti és konzervatív értékeket képviselik”. Szerintem ez a legkevésbé sincs így: egy hitvalló ateistának minden vallás a nép opi-uma, nem tesz különbséget mákony és mákony között – főleg nem olyan alapon, hogy az mennyire nemzeti vagy konzervatív. Az egyenlő elbírálás elve alapján talán már készül is a címlapfotó Németh Sándorról (a levegőben orbitális pályát leíró szent köpettel), sőt talán néhány kifejező rabbiábrázolás is van a talonban. Igaz, a zsidó hitköz-ségre hatványozottan illik, hogy nemzeti, a konzervativiz-musa meg jó néhány évezredre megy vissza – valahogy mégsem örülnék, ha a 168 Óra fedelén folyamatban lévő véres circumcisiót kínálnának, a szellemes „Körül és belül” felirattal. A hetilaptárs publicistája szerint egyébként Mes-ter nem (csak) azért megy nemiszervszámba, mert ízlésste-len agent provocateur, hanem azért is, mert most majd jól összemossák az egész „liberálbolsevik” sajtót, és akkor a mulandó gyönyör cseppjei nemcsak a konkrét blamázs-ban hunyó Bölcs Istvánékra, hanem az egész „független” sajtóra hullanak – Megyesit is beleértve. Bizony, csúnya dolog ez az egybemosás – főként, ha nem a polgári oldal a szenvedő fél. A kettős mérce elvi kárhoztatójának ugyanis nem okoz problémát „az olcsó és gagyi odaát írt vezércikkekről” értekezni, mindennemű árnyalás nélkül. Nem vagyok meggyőződve arról, hogy a duruzsoló honi kandallók körül kisebb a huzat, mint a Tora Bora nyirkos alagútrendszereiben.

Az ember csak kapkodja a fejét. Azt megszokta már, hogy Medgyessy kormányfőaspiráns meggondolatlanul beszél mindenfélét; sértett, hogy nem tolják alá a széket, mint eddigi pályáján; csodálkozik, hogy az éles politika közelebb áll a való élethez, mint légkondicionált luxusirodából hermetikusan átszállni a légkondicionált luxusautóba. Azt viszont nem tudja megszokni a polgár, hogy tényekre nem tényekkel válaszolnak a szocialisták. Kivajúdtak egy outsider miniszterelnök-jelöltet (az legyen az ő problémájuk, hogy miért egy félamatőr kommunikátort küldenek sorompóba egy profivá érett államférfival szemben), nyilván megnézték, voltak-e nőügyei, tiport-e liliomot, s miután megnyugtató eredményre jutottak, elkezdték felépíteni a nyilvánosság számára. Azt elfelejtették megvizsgálni, hogy gazdaságilag tiszta-e; s most kollektíven megvannak sértődve. Pedig egy politikai váltógazdaságban a pénzügyek sokkal lényegesebbek, mint a nőügyek. (A kisemberek szemében az is érthetetlen: miként lehetséges, hogy egy ilyen tapasztalt pénzember írásba foglal egy efféle tranzakciót.) Hiába próbálta a kínos lobbügyet elhallgatni a baloldali média (tényismertetés helyett alapos fáziskésés után cáfolattal indítottak), a képlet az átlagember számára is befogadható: ha Medgyessy nem dolgozott meg a harmincmillióért, akkor csalt; ha megdolgozott, akkor befolyással üzérkedett. S a baloldal – ahelyett, hogy mentené a menthetőt, s még időben kivonná könnyűnek találtatott jelöltjét a forgalomból – méltatlankodik, hogy „a miniszterelnök emberei” bántják szegény ártatlan Medgyessyt. Némiképp megfeledkezni látszanak a törvény előtti egyenlőségről: nincsenek érinthetetlen állampolgárok; s ez esetben még a mentelmi jogra sem le-

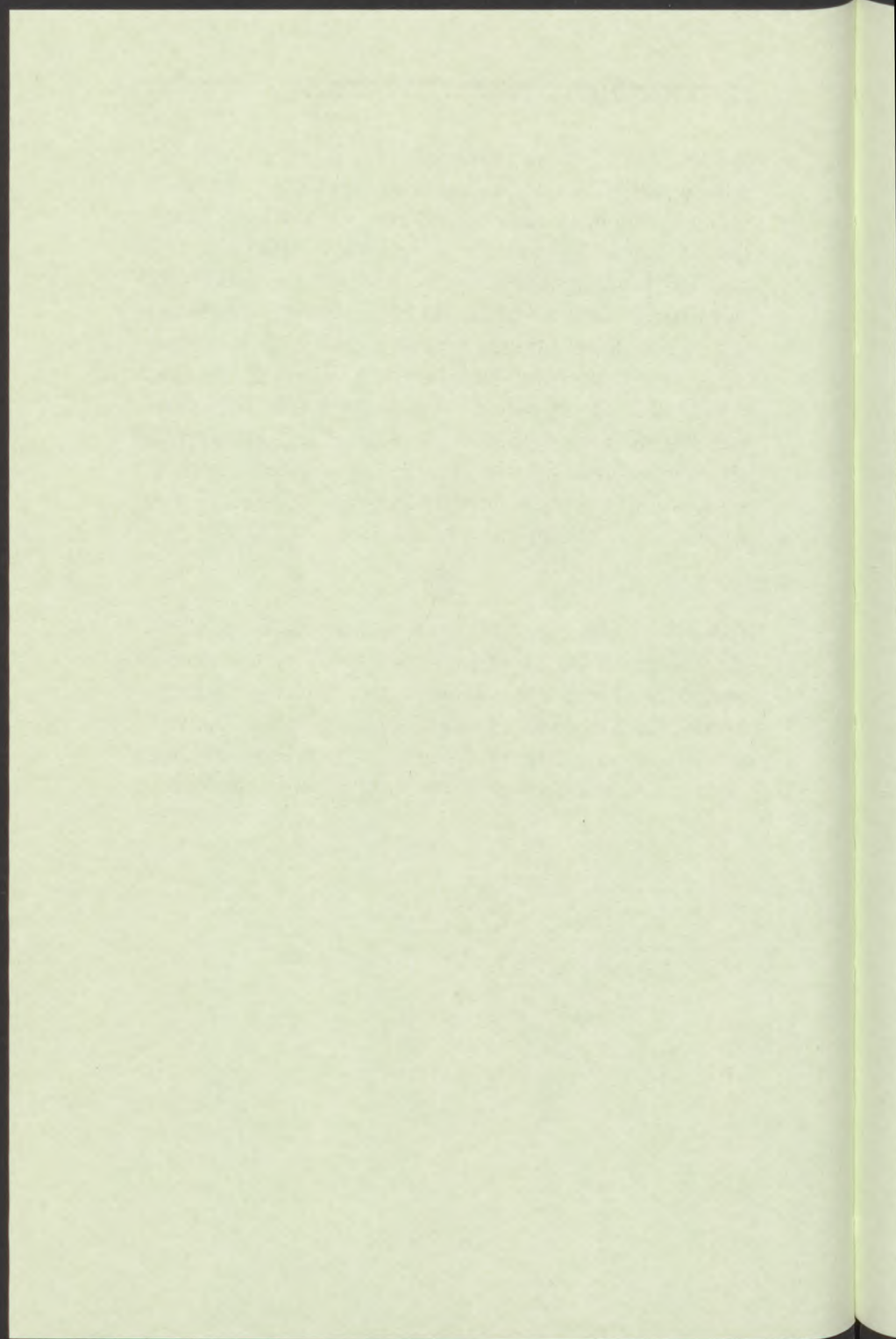
---

het hivatkozni. (S ha „a miniszterelnök emberének” számít mindenki, aki a jogállam nevében lép fel, nem lesz ebből problémája Keller Lászlónak vagy Bauer Tamásnak?) Öngyilkos gesztus az „egyenként vadászunk le beneteket” formula emlegetése is, hiszen a jog eszközeivel „levadászni” csak azt lehet, aki hálás célpontként viselkedik. A szavak helyett érdekesebb a gesztusnyelvre figyelni. Kovács László pártelnök helyett a választók felé Horn Gyula áll ki Medgyessy mellett. S bár a volt miniszterelnök immár „nem tárgyal” a jelenlegivel, a tipp mixen talán nem is olyan túl sokat lehetne nyerni azzal, hogy jövő tavasszal a „köztörvényes” Medgyessy kiesésével megismétlődik az Orbán–Horn tévévita...

A balul sikerült megfogalmazások nem ritkák az élő rádióadásokban. Az azonban, amit a kedélyes riporternek a minap produkált egy vitaműsorban, valóságos gyöngyszem: „Baloldalamon a baloldal képviselőjében Szanyi Tibor, aki nem mellékesen balkezes.” Ez olyan kerek, hogy nem is folytatom; a konklúziót ki-ki vonja le magának.

Sárga sapka, sál

2001. december 22.

Soha nem szívelhettem a személyi kultuszt – de van abban valami megejtő, hogy a Magyar Írók Egyesülete éppen az egyik alapító atyja, Gyurkovics Tibor hetvenedik születésnapján tartotta idei közgyűlését. Személyi kultuszról már csak azért sem beszélhetünk, mert egyik is intézmény meg a másik is. Ha más nem, ő biztosan felszólal ellene, mit keres egy kampányoló pártelnök – nevezetesen Kovács László – egy írószövetségi közgyűlésen. (Semmit.) Az ünnepezt irodalomtörténeti jelentőségét méltatni a kritikusok dolga – én hagynám is a költőt, drámaíró, szerkesztőt. Engem a publicista Gyurkovics izgat. Nem állítom, hogy e nagyra nőtt egónak mindig igaza lenne; de muszáj rá odafigyelni. Olyan határátlépő, akinek még a modorosságai is eredetiként hatnak. Nem tudok szabadulni a gondolattól: Jezovics talán nem más, mint a koro-sodó Emberfi, aki lekéste saját megváltási jelenését. A fiatalsága ugyanakkor megszégyenítő, s ez saját élemedettségemre figyelmeztet. Éltesse az Isten a hetvenkedő vén kujont!

Karácsonyi könyvküldeményt hozott a posta Kolozsvárról. A nyáron többek között ferenceseket is tanítottam újságcsinálásra (nem mindennapi élmény, ha a nebulók barna csuhában, saruban ülnek a padban) – tőlük érkezett az az antológia, amelyet Szent Ferenc halhatatlan Naphimnuszának szenteltek. A vállalkozás motorja Reiner Margit Klára, aki nemcsak a nevezetes vers magyar fordí-

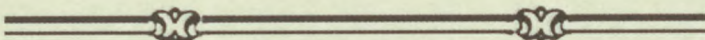
tásait gyűjtötte csokorba, de rendtársainak egész seregét is rávette a nemes tárgy kapcsán való elmélkedésre. Hadd osszam meg itt önökkel a kötet talán legeredetibb ötletét, ami P. Soós Ányos atyától való. Írása szerint szeptembertől már látogatható is volt a Naphimnusz Park a mátraházi erdőben, a kanyargó ösvény mentén tíz művészi „stációval”, amely „ajándék” annyi lakó- és bevásárlópark után talán képes visszaadni valamit a bibliai idők szent ligeteinek elrabolt szakralitásából. Aki ilyen meghatóan szép kertművészeti ötletekre képes, az nem hasztalan prédikál a madaraknak sem.

Ízlések és jelképek különbözők – hát még ha más-más civilizációs háttér is feszül mögöttük! A húsvét-szigeti nagy kőfejek felállításának értelmét például mi, európaiak nemigen sejtjük – azt meg ők aligha értenék, vajon mit is akartak kifejezni kampánynyitó rendezvényük szimbolikájával az egzotikus magyar szocialisták. Tonga szigetén a női szépségideál manapság is másfél mázsa körül kezdődik: a kövér asszony a jó mód jele, ami felkorbácsolja a tongai férfi vágyát. Ha viszont nem kifejezetten filigrán MSZP-aktivista hölgyek tüntetnek a magyar kormány ellen és a nélkülözők mellett, még akkor is a remélttel ellenkező hatást érik el, ha figyelemelterelésül rikító kanárisárga sálat tekernek a nyakukba. (A „Nők a változásért” elnevezés meg óhatatlanul a változás korát idézi.) Mint arra az ezredforduló talán legsasszeműbb médiakronikása, Székely Kecskés János rámutatott: a sárga kendő a közép-kori Budán a könnyűvérű lányok céhének megkülönböztető jele volt – így azt vélhette a polgár: ezt a balul sikerült divathúzást a Köztársaság téren mihamarabb próbálják majd kitörölni a kollektív választói emlékezetből. Nem

így történt. A Vasúttörténeti Parkban celebrált hivatalos kampányindítóra már a teljes MSZP-vezérkar sárga sálással vonult be – ami vagy azt jelenti, hogy nem olvassák Székely Kecskést (sem), vagy azt, hogy nem is érdekli őket annak a városnak a kultúrhistóriája, ahol egyébként kampányolnak. A csiricsaré ruhadarab a vulgárszimbolikai magyarázat szerint azt lenne hivatva jelképezni, hogy „minket nem lehet megfélemlíteni” – ami heroikus, ám hamis önképre vall. Megkérdezhatték volna például a padosorokban feltűnő Jancsó Miklóst, mit is szimbolizálhat a sárga – ő sokat használta ezt a filmjeiben. (Remélhetőleg politikai főrendezői rutinja ellenére sem tőle való a kampánysárgaság ötlete – az egy figyelemre méltó pálya meredek leszállóágát jelezné.) Hogy mást ne mondjak: uráli nyelvrokainknál a sárga a gyász színe; s ez az ómen egy kampánynyitóra nem tűnik a legszerencsésebb választásnak. Lehet persze, hogy a fideszes narancssárgát akarták ellentételezni a szocialista citromsárgával. Ez esetben meg a szintén MSZP-szimpatizáns Bacsó Péter tanúszakértőt kellett volna meginterjúvolni: elmondta volna, hogy a magyar narancs az ő klasszikus sztorijában közönséges citrom volt – vagyis a citromsárga szín preferálása ilyen szempontból is öngól. (Göncz Árpád nem vette az egyensúlyt a nyakába: vagy mert neki azért van ízlése, vagy mert őt meg lehet félemlíteni.) Marad még a tetthely varázsa, a mozdonyfordító. Van szerencsém ismerni a helyszínt: a leányaimnak még hajtányvezetői emléklapjuk is van innen. Rebesgetik, hogy a közlekedési tárca milliárdos nagyságrendű indokolatlan költségvetési pluszt „talált” a parkfejlesztésben, miközben maga a MÁV napi fizetési gondokkal küzd – talán ezért is adták át a múzeumi helyszínt oly készségesen az ellensapatnak. A kampány pihent agyú ötletembere valószínűleg a „varsói gyors” pub-

licisztikai közhelyére akart rájátszani: ha egyszer már bejött nemzetközi előképként a baloldali lengyel kormányváltás, miért ne lehetne ezt menetrendszerűnek tekinteni? (Lényegbevágó különbség, hogy a lengyel jobbközépnek nincs egy Victor Orbanewicze.) Csakhogy a mozdonyfordító (amely egy óriási korong, amelyre rámegy a vonat, elfordul vele akár száznyolcvan fokban is, s így nem kell „ipszilonban rütkvercelnie”) jelképszinten ugyancsak nem stimmel: alkalomadtán ugyanis visszaküldi a szerelvényt oda, ahonnan jött. Most például az Európai Unióba tart (mint a kormányfő jelezte: a magyarok már a spájzban vannak, lenyomtuk a nappali kilincsét, bár a hálósobához egyelőre még nincs kulcsunk) – ha a szocialisták megfordítják, gyorsvonati sebességgel visszaküldhetik az országot a KGST-be, sőt a Varsói Szerződésbe. (Hiszen a varsói gyors is feltehetőleg vonatpárként közlekedik: nemcsak idefelé jön, hanem vissza is megy...) Tovább kuszálódik a helyzet, amikor a kampányolók kijelentik: ők a hétigenes kormányprogramot vallják (átlátszó utalás a négyigenes népszavazásra), míg a mostani a hét nem kormánya (én ebből kettőt bírtam megszámolni, Terry Blackkel együtt hármat; jóllehet a genetika rohamléptekkel fejlődik). Mindezek tetejébe Medgyessy Péter új népfrentja az akácfát választja jelképül, ami egyrészt fantáziátlannak tetszik az itáliai olajfa után, másrészt óriási mellényülés. Az akácot naiv botanikusaink abban a reményben honosították meg magyar földön, hogy majd megköti az alföldi homokot. Az alföldi homokot nem kötötte meg, viszont kellemetlen tüskés ágaival sok helyütt kiszorította erdeinkből a nemesebb őshonos fajtákat. Lehet persze, hogy a mozgalomalapítók a hazafias akácmézre gondoltak – akkor mindent visszavonok. A kampánynyitó mindenesetre (amellyel kapcsolatban első oldalas hír

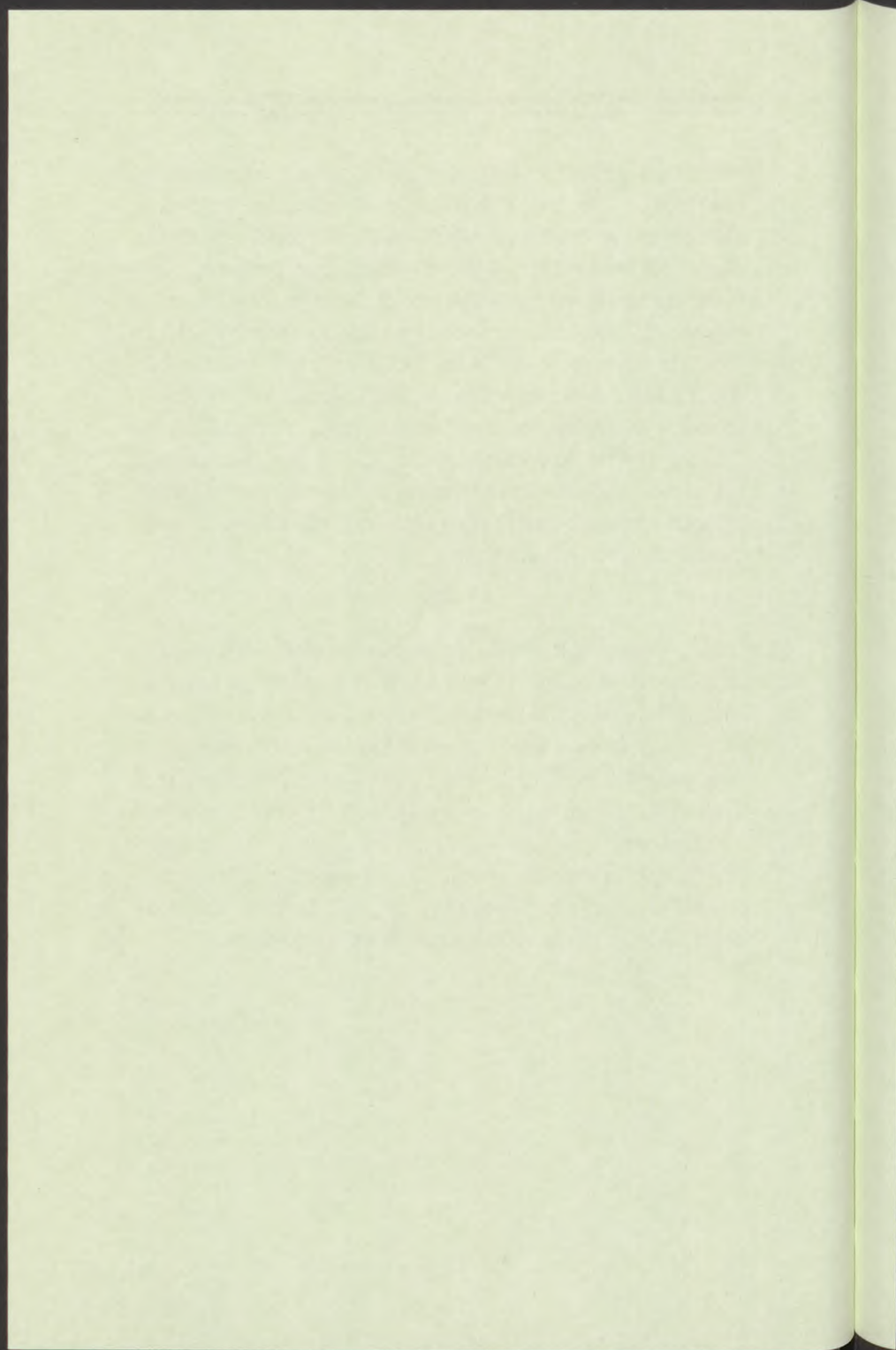
---

volt, hogy megjelent rajta Kosáry Domokos, az Akadémia exelnöke – de ott volt-e vajon a jelenlegi koronaőr, Medgyessy kollégája az MSZMP-kormányból?) jól illusztrálja azt a kuszaságot, zavart és ötlettelenséget, ami a baloldali kampánykibakokban honol. Nem tudom, miért, az alapvicc jut eszembe az egyszeri család egyszerű agyú fiáról, aki karácsony előtt elmenni készül otthonról, s kérdik a szülei, hová igyekszik. „Hát cseresznyét szedni” – mondja. „Nem felejtettél el valamit, fiam?” – próbálják rávezetni az évszaktévesztő hibára. Mire a legény: „Tudom: sál, sapka...” S ha ez ráadásul még sárga is, nincs az a természeti törvény, amely meg tudná őt félemlíteni a karácsonyi cseresznyeszüretben.

Czakó Gábor sok egyéb minősége mellett jeles ünnepszakértő is. Rendszerváltó esszéit tartalmazó új könyvében, a Pannon krétakörben így ír e jelenségről: „Mert az az igazság, hogy a karácsony kaland. A születő Istengyermek számára is, hisz bármennyire élte ő harminchárom földi évét tökéletes felelősséggel és abszolút nekünk adottságban, hiába támadott fel az értünk elszenvedett halálból, a történet másik oldalán mi állunk a szabad akaratunkkal és nyegleségünkkel: na és?” Létezik az, hogy Horn Gyula elalvás előtt Czakó-esszéket olvasgat?

Himnusz a bírónak!

2001. december 29.

Bóklászik az ember az év végi emberforgatagban, s mindenféle meglepő feliratokba botlik. „Hajdúsítás” – olvassa például a metró aluljáróban. Már megindul az agya, mit is jelenthet ez a szokatlan fogalom (talán olyasmi lehet, mint hajdan a magyarosítás vagy mostanában a románosítás), mikor rádöbben: itt kérem, alighanem a hajkornak sűrűségének üzleti alapon való elősegítését ajánlják a hirdető. Másutt meg, zsúfolt plazák passzázsain azt olvassa a járókelő: „Orr-ékszer érkezett”. Óra-ékszer – javítja ki önkéntelenül, aztán rájön: végtelenen elavultak a nyelvi beidegződései. Azon már meg sem lepődik, hogy a sokadvirágzását élő énekesnő, aki nem annyira hangjával, mint dekadensen ledér fotóival tartja izgalomban vele öregedő rajongóit, azt adta új lemeze címének: „Visszajöttem”. Észrevette valaki, hogy elment?

Szemüveget a bírónak! – hangzott a legérdekesebb bírálat a futballpályák játékvezetői felé egy nyelvileg összehasonlíthatatlanul fantáziátlanabb korban. Így, szilveszter táján, amikor a himnuszéneklés össznemzeti tevékenységgé válik (kivéve az Európai Unióhoz állítólag csatlakozni akaró Romániát, ahol ez büntetendő cselekménynek számít, s a bukaresti kormány komoly költségvetési bevételt remél az erdélyi magyarság ilyen leleményes megsarcolásából), volna egy ide illő alternatív ajánlatom: himnusz a bírónak! Aki azt hinné, hogy bepezsgőztem holmi előszilveszteren, az erősen téved. A Borsod-Abaúj-Zemplén me-

gyei játékvezetők havilapja, a Kezdőkör ugyanis már közre is adta a hézagpótló művet, melynek szövegírója Pecze István. Az alkotás szélesebb közérdeklődésre tarthat számot, ezért e helyütt is népszerűsítem, hátha a politikusok is megszívlelik üzenetét. „Isten segítsd meg őt, a játékvezetőt. / Ki játéktérre bátran kiáll, / De észrevétlen s nem hátrál. / Dönt, ha kell, és óvva vigyáz. / Fő ereje szerénysége. / Elismert és tekintélyes. / Bármit tesz vagy ítél, / Hatalmával vissza nem él. / Befolyásolni nem lehet, / Egy útja van: a becsület. / Küzdelmekben edződve, / Tisztességét megőrizve. / Kardél helyett sípja zeng, / Fegyelemre az serkent. / S csak egy lehet a jelszava: / Légy mindig a helyzet ura!” Tekintsünk el most a suta megfogalmazásoktól, s attól, hogy vajon miként tud zengeni egy kardél; s figyeljünk arra, hogy itt klasszikus polgári erények sorjáznak: bátorság, szolgálat, döntésképeség, tárgyilagosság, szigor és talpraesettség. Ha valóban ilyen egy bíró (vagy másféle játékok vezetője), csak egyetérteni lehet azzal, hogy óvja Isten. S most, hogy a borsodi bírácoknak már himnuszuk is van, bizonyára sokat nőtt az önbecsülésük. Csupán arra kellene jobban figyelniük, hogy a renitens játékos, akit a mérkőzés hevében kiállítanak, „civilben” még véletlenül se rendőr legyen. Ez esetben ugyanis – mint az egy ózdi sípmesterrel nem is oly rég előfordult – hazafelé menet soron kívüli közúti ellenőrzésnek vetheti alá a zuhanyozni küldött focista; s aki szabálytalanságot keres, az feltétlenül talál is. Nem kellene a rendőrhimnuszba is belevenni: „hatalmával vissza nem él”?

„A megrontott szavak ideje lejárt.” Ez a szentencia Szalay Károly kötetéből, a Fancsaliságokból való, ami újabb bizonyosság arra: jó írónak a publicisztika is a kezére áll. A

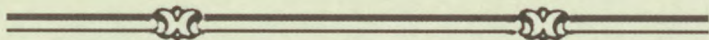
---

szerzőt Sándor György „alvó ügynöknek” nevezte – ám akkor igencsak éberen alszik. Regénytrilógiáját, amelyben kellemesen keveredett a szexuális és politikai pikantéria, ronggyá olvastuk; tőle tudunk továbbá néhány alapvető igazságot Karinthyról és Máraíró. Tény, hogy nem a liberális lapok kedvence, pedig lehet tőle egyet-mást tanulni a szabadságról. Néha elragadja a prédikátori hév – ilyenkor igazságtalan, mint egy író. Máskor meg fancsali képet vág a bölcsességeihez. Mindazonáltal optimizmusában a megrontott szavak lejárt szavatosságát illetően jó volna osztozni.

Megfagyott egy árvízkárosult Jándon – kürtölte világgá láthatóan nagy kedvvel a média. A dolog úgy történt, hogy az idősebb férfi – akinek nem készült el a háza a fagyok beálltáig – nem volt hajlandó beköltözni gyermekeinek fűtött lakásába, hanem ragaszkodott saját istállójához. Évezredek során át az ilyesmi nem feltétlenül vezetett fagyhalálhoz (hogy mást ne mondjak: egy ismert válásalapító is az istállóban látta meg a napvilágot): ahhoz még az is szükségeltetett, hogy az illető a mínusz tizenöt fokban nyitva hagyja az istálló ajtaját. Vagyis halmozott felelőtlenségről van szó, aminek normális esetben korlátozott hírértéke volna, ha az elhalálozott előtte nem lett volna árvízkárosult. Így viszont jó alkalom nyílt a haláleset kapcsán egy kis kormányzidalmazásra. A kormány ugyan egész falvakat épített újjá, de ellendrukkerei szerint nem eléggé varázsütésre – lám, ez a szegény szerencsétlen is az istállóban végezte. Az ellenzéki sajtó, amely (miután nyilvánosan kiutálkozta magát a Makovecz-féle ámbitusokon) vészes munícióhiányból fakadóan már-már visszavonulót fűjt újjáépítés-ügyben, most új erőre kapott:

érzékelteni lehetett, hogy a konok jándi atyafi végeredményben a polgári kormány áldozata. Újfent nyilatkozhatott a Fideszből kizárt szabolcsi politikus, finnyás riporterek tehettek fel övön aluli kérdéseket (olyanok, akik jobára csak filmen vagy térképen látták a Tiszát), minden addigi vízállást megdöntött a demagógia. Ha Orbán Viktor a következő ciklusban mégiscsak bevezeti Kompországot az EU kikötőjébe, bizonyára a fejére olvasák majd, hogy navigálás közben élesen vette az utolsó kanyart, s néhány lerészegedett hajósinas belepottyant a vízbe...

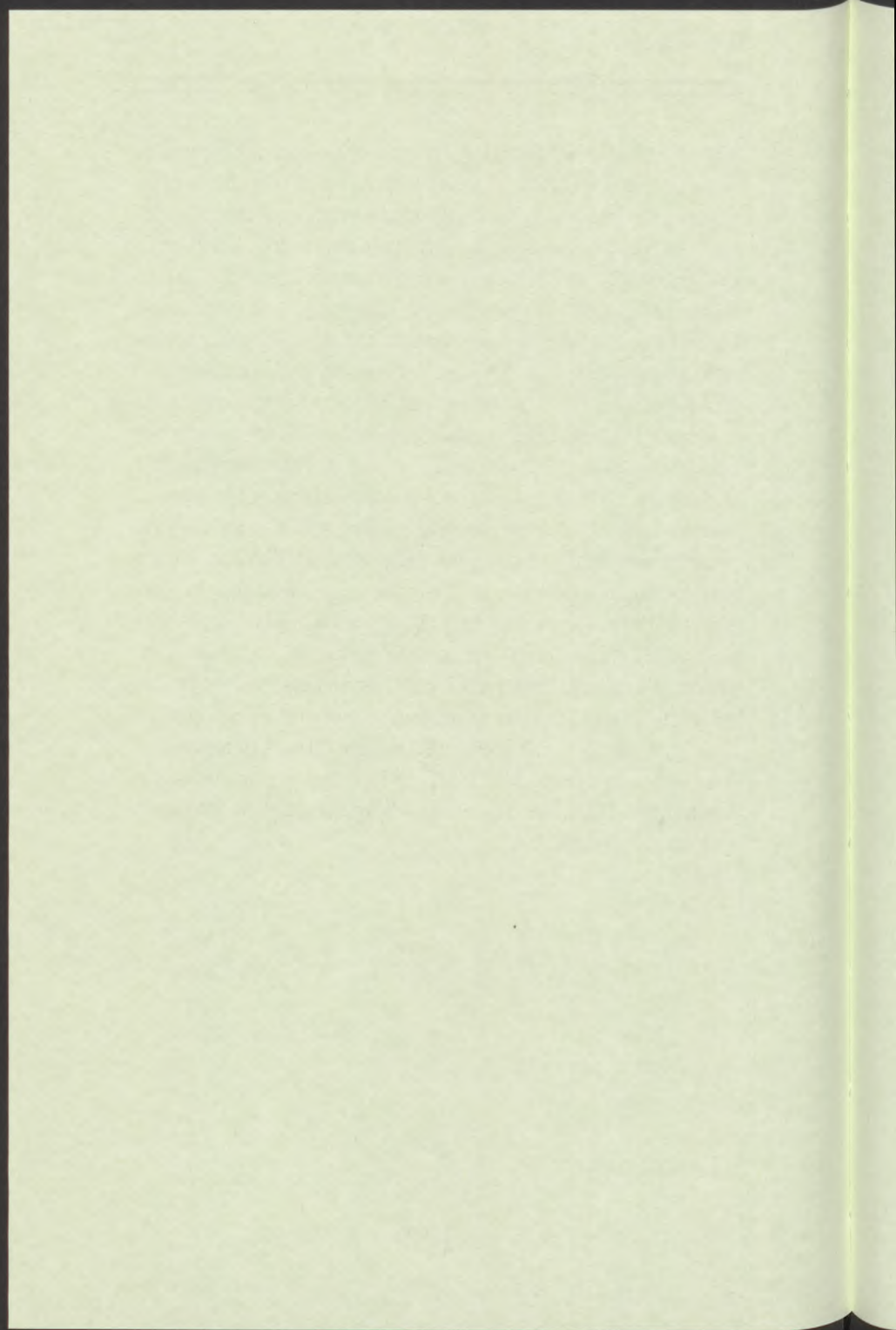

Amikor ez a jegyzet napvilágot lát, e sorok írója már az Örök Város macskaköveit tapodja. Azét a helyét, ahová (mint tudjuk) minden út vezet; ahol összetalálkozott a szabad görög szellem a júdeai próféta szeretettanával, szóval ahol minden kezdődött: ahol kereszténység lett és reneszánsz, ahonnan minden (jó és rossz) származik, amit manapság felületesen Európának nevezünk. A polgárnak is van olykor lelki igénye egy kis zarándoklatra, és bár a szökökútba most nehéz fémlírásokat dobálni (egyrészt valószínűleg befagyott, másrészt nyakunkon az euró), azért időről időre a magyar vándor is örömet visszátérne Rómába. Most épp azért, hogy „urbi et orbi” kinyilvánítsa: jövőre is szívesen folytatná e hasábokon szigorúan civil (bár korántsem apolitikus) tűnődéseit. Igaz, kapott mostanában barátságtalan telefonkritikát is (talán az Adófizetők Baráti Társaságától), amelyben kertelés nélkül közölték vele: „Nehogy azt hidd, hogy jövő ilyenkor lesz mit enni adnod a kölykeidnek! Majd a Péter rendet csinál! Nehogy azt gondold, hogy még sokáig kaszinózol!” Szívesen tettem volna néhány szerény észrevételt a megfogalmazottakkal

---

kapcsolatban, ha a vehemens kritikus haladéktalanul le nem csapja a kagylót. Megemlítettem volna: érdekes, hogy a férfias névtelenségbe burkolózás valahogy mindig előhívja a csendőrpertut. Megnyugtattam volna továbbá a családom egzisztenciájáért a fönti formában aggódó aktivistát: amíg van két erős karom, ami fel bírja emelni a tolat és leütni a klaviatúra billentyűit, talán a gyermekeimnek is meglesz a mindennapi betevőjük. A rendteremtő Péter konkrét (a választási programban ki nem fejtett) tervei amúgy kifejezetten érdekelték volna. Nemrégiben egy recski riporton – biztos, ami biztos – szemrevételeztem a nevezetes kőbányát: vajon adott esetben miként boldogulnék ott kettesben a csákánnyal. (Főleg, miután Vastagh Pál szociáldemokrata igazságügy-miniszter felvillantotta a társadalmilag üdvös internálótáborok újrainításának lehetőségét.) Bár a termelési folyamatot időközben arrafelé is automatizálták, azért – ha egy mód van rá – a magam részéről mégiscsak kihagynám ezt a sorsfordító élményt röpké életemből. Ha már választani lehet, inkább foglalkozom egy másik – az előbbinél klasszisokkal tehetségesebb – rendteremtő Péterrel. Talán nem szentségtörés, hogy a Vatikánból üzenem: ha nincs ellenükre, akkor jövőre is Önökkel, ugyanitt.

Pojácák és kortesek

2002. január 5.

Szimmetrikus évbe léptünk. Ez ritkább kegy, mint hinnénk: 2002 előtt legutóbb 1991 volt ilyen, legközelebb meg 2112 lesz. A számok – ha másra nem – arra mindenképpen jók, hogy diszkréten emlékeztessenek bennünket korlátozott szavatosságunkra. Márpedig minél éltesebb az ember, papírforma szerint annál bölcsebbnek kellene lennie. Ám a papírforma gyakran felborul: engem például mind sűrűbben figyelmeztetnek jóakarató barátaim, hogy indulatosságom ősz hajszálaim számával egyenes arányban növekszik. Legyinthetnék, hogy a korszellem indulatos, nem én – de az önmérséklet nélküli embernek ritkán van igaza. A higgadtság vonzó polgári erény, ám a politika (amely egy közíró számára megkerülhetetlen huncutság) jelen állapotában kitüremkedik a polgári kereteken. Megfontolt elemzők jósolják például, hogy minden eddiginél piszkosabb választási kampányhajrának nézünk elébe – a versenyzők pedig nyilván igyekeznek megfelelni a felajzott publikum várakozásainak. A bűvár élhet lélegzetvételtől lélegzetvételeg – a polgár életét azonban nem választási ciklusok tagolják. Talán valóban jól tesszük, ha az igazán fontos kérdéseket nem rendeljük alá a kevésbé fontosaknak: egy demokráciát az különböztet meg egy diktatúrától, hogy a politika az életünk szolgálóleánya, és nem fordítva. Ám a szolgálóleány az élet szerves része – nincs hát ok kiretusálni a képről. Jobb, ha tudatában vagyunk: az évszám lehet szimmetrikus – a körülöttünk lüktető valóság soha.

Azért jó Rómába menni, mert onnét Budapestet is tisztában látni. Csatangol az ember a tavaszi télben a pálmák alatt; ristorantek teraszain üldögél (Bajorországban eközben mínusz 45 fok van); legszívesebben megdézsmálná a citrom- és narancsfák hivalkodó gyümölcsét; a dombtetőn emelkedő garibaldista emlékparkból, Türr István mellszobrának tövéből szemléli a kopottságában patinás panorámát; silabizálja a mi Szent Istvánunkra utaló templomi feliratokat – s kicsit mintha otthon lenne. A Szent Péter-bazilika előtt monumentális betlehem, az erdélyi karácsonyfa mellett román trikolór, ám odabenn a Vatikánban a magyar kereszténység ezer évéről regél egy reprezentatív kiállítás. Spirituális és nagyon is materiális kincsek olyan tárházát kínálja a látogatónak, amelyet egy helyen és egy időben idehaza sem látni. Mégiscsak jó magyarnak lenni – uralja el az érzés az embert, s egyúttal rádöbben: a sokat vitatott országimázs emberöltők sokasága óta létezik, legfeljebb kishitűségünkben nem vettünk tudomást róla. Megannyi sikeres nemzet e kincsek töredékéből épített legendát, történelmet, önképet magának. Lehetséges, hogy ne volnánk tudatában kivételes kultúrhistóriai „pírelőnyeinknek”? Csak arra tudok gondolni: akik az „ezerévet” becsmérő kontextusban említik, vagy nem tudják, miről beszélnek; vagy nagyon is tudják. Szeretném hinni, hogy az előbbiről van szó.

Itáliából hazatérve megdöbbenő hír fogad. Kirabolták a bélapátfalvai apátságot: elvitték a Szent Istvánt, Szent Lászlót és Szűz Máriát ábrázoló sok évszázados falfaragásokat. Annyi szép szobrot látott az ember az örök városban – mégis az a három otthoni fáj. Apátfalva a paradicsomi helyek egyike az országban. Ősszel kell oda men-

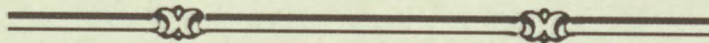
---

ni, a levélkaleideszkóp szezonjában: olyankor a tekintélyparancsoló falak alatt megáll az idő, s jóízűen lehet hemperegni a gyerekekkel az avarban, végig a sétányszerű lankás domboldalon. Ha az ember ifjú és bohó volna, itt vezetné oltárhoz szíve választottját. A szertartás után odakinn, az ezerszínű fák tövében, kecskelábú terített asztalok várnák a násznépet, nyárson forgatnák az ökröt, munkálkodna a dudazenekar... De a faszobrok már mindenképpen hiányoznának az idillből. Mondják, egy istentelen német bérelte fel a két templomrablót. Később megijedtek attól, amit tettek, s elégették a zsákmányt. Az eszmei kár állítólag négymillió forint – ám szerintem sokkal több ment füstbe. A csendes gyászban már csak azért kell szurkolnunk: nehogy az amerikai nagykövet asszony fülébe jusson a szomorú eset. Még azt írná a jelentésébe, hogy a távoli, egzotikus Magyarországon ezer év alatt sem sikerült megszilárdítani a katolicizmust, sőt a keresztényellenesség jelei is felfedezhetők...

Szentül fogadom, nem írok többet Verebes Istvánról. Ez az utolsó. (A személye körüli permanens felhajtás már az én közreműködésem nélkül is túlméretezett.) Verebes azonban az év utolsó napjaiban interjút adott a Magyar Nemzetnek, s ebben – alighanem sajtótörténeti kuriózumként – élesen reagált egy őt érintő publicisztikára; sőt néven is nevezett. Ez akár megtiszteltetés is lehetne, ám amúgy „mellékesen” politikai célzatú lejárató szándékot tulajdonított nekem, sőt alávaló értékek képviselőjeként definiált, amit kénytelen vagyok közönséges becsületsértésként értelmezni. A grespiki utat azonban nem tartom járhatónak: a jogállam helyett (vagy mellett) a józan észben bízom. Veselkedjünk hát neki, hogy (szerintem) ki-

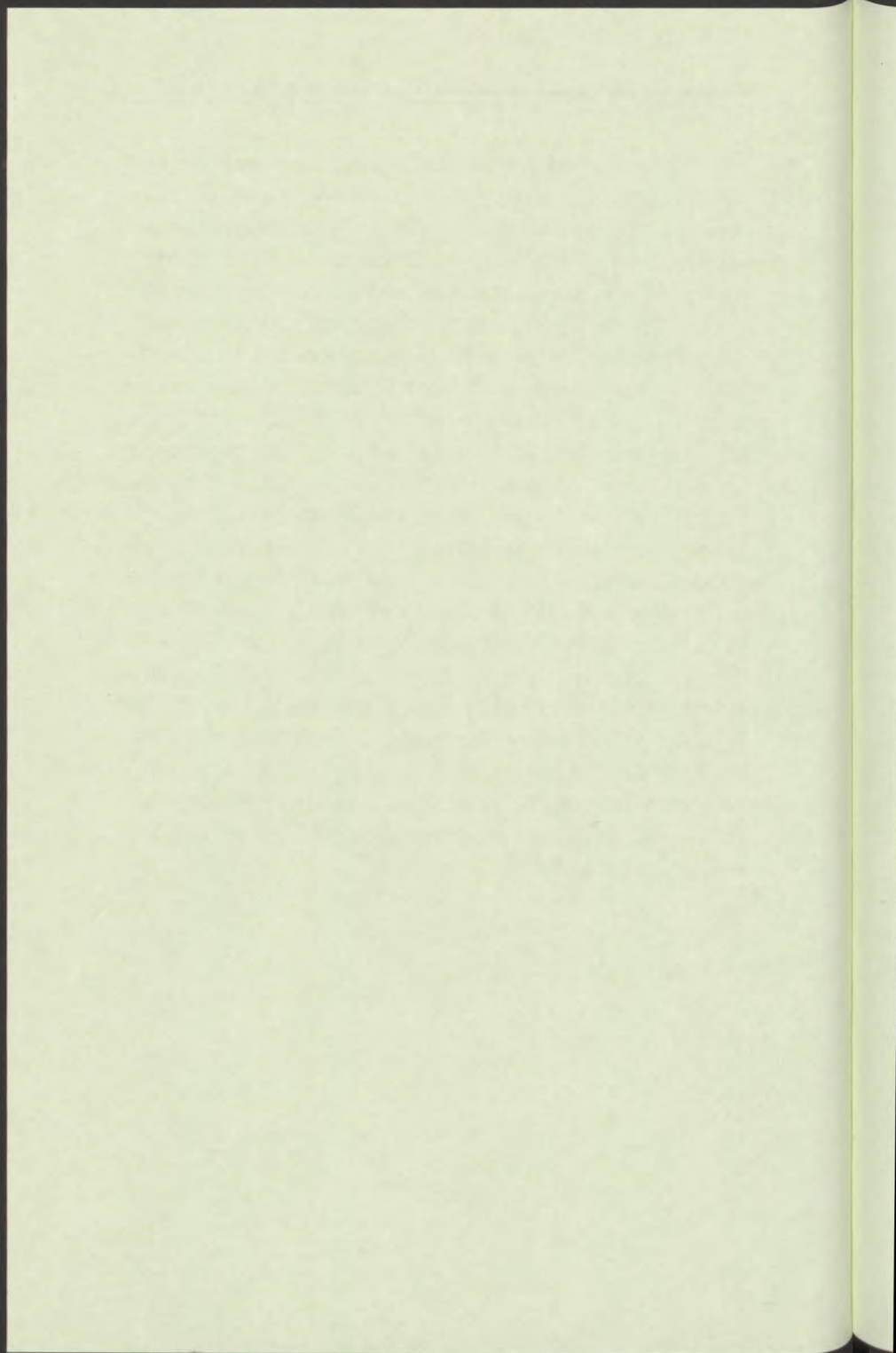

csoda is Verebes. Mindjárt az elején hadd szögezzem le: csupán azért nagy csalódás, mert többet várt tőle az ember. Meggyőző szerepként tudta előadni, hogy ő az őszinte, töprengő, vívódó értelmiségi. Stílusa (mára: modora) is e szerephez idomult. Volt vele egy interjú fiatalemberként (akkor még – férfiúi és művészi slusszpánikja előtt – nem szorult rá, hogy országos témává avassa kebelszörzetét és fergeteges potenciáját): ült az angolparki óriáskerékben, s mire kétszer körbefordult vele a masina, a riporter kérdéseire válaszolgatva a nézőt is meggyőzte arról, hogy ebből a rokonszenves emberből kétségkívül lesz majd valaki; csak kievickéljen valahogy a kádári posványból. Bizakodva figyeltem hát drámaírói zsenéit, képernyős felbukkanásait, rádiós szerepléseit, még a kabaré-konferansziéként tett erőfeszítéseit is. Ha nem tetszett valamiben, azt dúdoltam magam elé: sohase mondd, hogy túl vagy már minden. A posványt aztán lecsapolták, s emberem felbukkant egy ordenáré bulvárlap-mellékletben, amelyet Különjárat címen ő maga írt tele, s Antall-gyalázásban olykor vetekedett a megboldogult Gádor Ivánnal. (A Ki kicsodában ezt nem említi – míg azt igen, hogy az Ádám munkatársa volt.) Nem értettem, mi történhetett. Ennek folytán már a Komédium-kalandját sem tudtam komolyan venni, nem is szólva nyíregyházi direktorkodásáról. De még később is ingadoztam. A Nap-keltében például úriember volt velem: érdekelte, amit kérdezett; s interjúalanyként kétszer is az ajtóig kísért. Négy éve még napilapos gyorsnyilatkozatban üdvözölte Orbán Viktor győzelmét, és csak az RTL-klubos csekkek hatására billent át nála a mérleg Medgyessyhez. (Színházi emberként örömet megtudakolnám tőle: Orbánnal Othellót és Jágót is játszathat – de mit osztana friss kedvencére? A második sírásót?) Aztán a többi már tudjuk: Nap-kelte és Heti He-

---

tes, a gyógyíthatatlan Friderikusz-szindrómával: legyen jól kereső „pojáca”, de legyen neki tartalékba egy „komoly arca” is. Ez vagy műfajkeveredés, vagy tehetséghiány miatt nem megy. Ha manapság Verebesre nézünk, az értelmiségi árulót látjuk, aki szakajtónyi pénzért és olcsó, illékony népszerűségért feladta, amire hivatott. S ebben semmi politika nincs (feledjük el egy pillanatra a Fideszt, az MSZP-t meg a többi mulékony díszletet): ez „az ember tragédiája”. Érti ezt ő is – ezért vagdalkozik. Utálkozva adja az interjút az ájult lapoknak, mindegyiknek azt mondvá, amit hallani szeretne (ebben is profi) – ám most igazi kérdéseket kapott, és ez meglepte. Nem fogta fel, hogy nem a tükröt kell szidnia, ha belenéz: nem az én írásom „árazta le” őt holmi szakmai kérdésben, hanem ő árazta le saját magát. Azzal is, hogy olyat idéz tőlem, amit nem írtam. Megismétlem a kedvéért: nem a színházi szerepvállalása a haki, hanem a tévés. Ezt azonban a sajtóudvartartás fordítva kezeli: azért ír a Bozziról, mert „a Hetti Hetes sztárja” szerepel benne. S ez esetben közömbös, ha a darabra fél évig készül, a „megélhetési bűnözésre” meg csak fél órát. Ez politikától független igazság – annak is, aki röhög egy független pojácakortesén; meg annak is, aki csak dohog.

Kőbányai blues

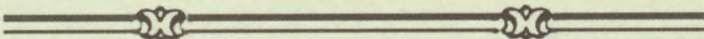
2002. január 12.

Új-zélandi bárány – olvasom egy kerti partikat reklámozó mikrobusz oldalán, a tenger gyümölcseinek és más egzotikus ételeknek a társaságában. Nem is az a megdöbbenő, hogy valakiknek megéri a bárányt a bolygó túlfeléről „élve vagy halva” ideszállítani, hanem az, hogy a (birka)gulyáskommunizmus országában erre még van is kereslet. Ha szegény Kukorica Jancsi valaha tényleg élt volna, s nem vált volna ráadásul Tündérország fejedelmeként még halhatatlanná is, most biztosan forogna a sírjában.

Azért azt a legedzettebb politológus elme sem tudta volna még egy hónappal ezelőtt sem megjósolni, hogy a baloldal végső választási fegyverként az idegenellenességet rántja majd elő a kabátujjból. A „haladó” erők mindig is nagy gondot fordítottak arra, hogy a francia forradalom hármás jelszavából (ha már a szabadság sehogyan sem akaródzott összejönni, az egyenlőséget meg eleve megkérdőjelezte a mindent eluraló kiválasztottság- és fennsőbbbségtudat) legalább a legkevésbé megfogható testvériséget sztárolják. Ez aztán a némiképp részrehajló „internacionalizmusban” öltött testet (voltak baráti népek meg ellenségek), de legalább szembe lehetett állítani a mucsai nacionalizmussal, amit fizikailag lényegében likvidáltak ugyan, viszont mumusnak tökéletesen megfelelt. Az ember ebben a képmutató világrendben szocializálódott. Ha valaki azt mondta: fogyassz magyar terméket – az maga

volt a maradiság netovábbja; ha hozzátette: a hazai érdekeket valamelyest mégiscsak védeni kellene az erőszakos globális nyomulással szemben – ő lett az ismeretlen retrógrád szobra. A világtrendek ismeretének honi letéteményesei mindig tudták, mi a dörgés – ha épp szélcsend volt és napsütés, maguk mennydörögtek a miheztartás végett. Most meg mintha saját villámaik terítették volna le őket. Az az érv, hogy az erdélyi magyarok csak ne veszélyeztessék az anyaországi munkahelyeket, valószínűleg úgyszintén jócskán hozott volna szavazatokat a hazai populáció önzőbb, sötétebb, rövidlátóbb rétegeiből – viszont legalább annyit el is vitt volna azon jóérzésűek köréből, akik alapjában véve szocialista és liberális érzelműek ugyan, ám valami irracionális csököttségből a magyarságukat sem tartják mellékesnek. Ez a fejlemény azonban, hogy (amint a szocialisták sajtótájékoztatóján szépen körülríták) „a román anyanyelvű érdeklődők” veszélyeztetik a mostohább sorsú keleti országrész idénymunkásainak kenyerét, alkalmat adott arra, hogy egyszerű románfóbiává konvertálják elhatalmasodó kormánygyűlöletüket. (Akárhogy nézem is: nem a Lengyelországban gyártott győri pilótakeksz modelljéről van szó.) Ez a választás elmúlik, ám soha nem szabad elfeledkeznünk arról: a szocialisták az utolsó baloldali értéket is feladták rövid távú vélt érdekeik kedvéért. Immár nem maradt semmijük. Ha feltételezzük is, hogy tiszta lappal indultak 1989-ben (nem indultak azzal: átmentették „spontán” tőkéjüket, sajtóbefolyásukat, ingatlanaikat), lassan minden vonzó portékájuktól megszabadultak. A Bokros-csomaggal odalett a szociális érzékenység mítosza, a villaépítésekkel és az üdülő-privatizációkkal a kádári puritanizmus ámítása, az európai integráció szimbolikus megtorpedózásával a szociáldemokratává való átvedlés illúziója. Még ott van mel-

---

lettük Sancho Panzaként a szebb napokat látott SZDSZ mint hajdani legitimizáló tényező (mára inkább a tőfenékre visszahúzó ballaszt) – de körmönfont luciferkedéseiket a csekély értelmű szavazóbázis gyakorlatilag képtelen követni; legfeljebb hangulatkeltésre használhatók. Őket is viszi a lendület: az egyéni helyett most hirtelen a kollektív szabadságjogok mellett törnek lándzsát – s közben aggodva tekintenek körül, nehogy valaki észrevegye e pragmatikus „árulást”. Még mindig boldog gyermekként, rácsodálkozva ismételve: a Fidesz (szerintük is következetesen) anektálta, egységesítette, antallosította a szétforgácsolt jobbközép erőcsoportokat – miközben nem lát szának észlelni: ha így folytatódik a mélyrepülés, lassan a vákuumba szédült baloldaliakkal is ezt lesz kénytelen tenni. Pedig ez már sok lenne a jóból: még az észak-atlanti típusú kétpártrendszerhez is szükségeltetik legalább két markáns pólus...

Akik amiatt aggódtak, hogy a magyar parlamentarizmus elveszíti régi nimbuszát, talán el sem tudták képzelni, hogy a háromhetes ülészezénél még nagyobb csapás is létezik: például hogy Cicciolina jelölteti magát Kőbányán képviselőnek. Pedig nincs ebben semmi rendkívüli: Kőbánya egyik hírneves szülöttéről, Staller Ilonáról van szó (a másik a sör), aki a római törvényhozásban már szerzett némi gyakorlatot, amelyet nyilván a Duna partján is képes lenne kamatoztatni. Igazán kár viszont, hogy a világsztárok hozzánk mindig csak leszállóágban jutnak el, amikor másutt már sehová nem hívják őket, mi viszont végre meg tudjuk őket fizetni. Olaszországban jó néhány éve még címlapsztori lehetett, hogy képviselőként hiányos öltözetben jelent meg a munkahelyén – nálunk

ugyanezért az idő múlásával már környezetvédelmi bírság járna. Szerintem egyébként a Torgyán-elvonásban szenvedő bulvársajtónak létszükséglet lenne egy ilyen honya – ez már azon is látszik, milyen kedvtelve kezelték a jelölés „szenzációját”. Tényfeltáró vizslaként loholtak utána, hogy a művésznő kereste meg az Új Baloldalt vagy fordítva: miként formálódott a Schiller–Staller-koalíció. (Valószínűleg Schmuck tartotta a gyertyát.) A baloldali romák örömrivalgásban törtek ki a hír hallatán, Lamperth Mónika meg inkább féltékenynek látszott (szigorúan ideológiai alapon: a vetélytársnő például programjába illeszti az egészségügy orvoslását, mert úgy hallotta, a magyar kórházakban nincsenek műszerek). Az eset mindenestre elgondolkodtató: miközben manapság lassacskán minden középvezetői álláshoz mindenféle rostán, IQ-teszten, átvilágításon kell átesni, képviselő gyakorlatilag bárkiből lehet. Pedig alkalmassági szempont lehetne például, hogy kifog-e a jelölt a hazugságvizsgáló gépen. (A kőbányai üdvöske egy ízben egy lapinterjúban váltig állította, hogy ő aztán kigyóval soha. Talán érezte, hogy ha Ádámot funkcionálisan felcseréli e sátáni állattal, az nem feltétlenül tesz jót jövőendő politikai karrierjének. Akit a kandi kamera rögzített, az meg nyilván a dublőze volt.) A hazugság persze akár alkalmassági feltétel is lehetne (de nem az). Orbán Viktor a daliás időkben még csak annyit vélelmezett egy konkrét ügyben, hogy a kormány hazudik – az MSZP választási stábja viszont már egész brosúrát állított össze Tények és hazugságok címmel. Ilyen alapon ugyan a világ minden könyve is viselhetné ezt a címet – de a copyright akkor is politikai ellenlábasként van. Mielőtt bárki is azzal jönne, hogy a választási kampány műfajában nincs copyright, annak a figyelmét szeretném felhívni egy friss németországi fejleményre. Ott

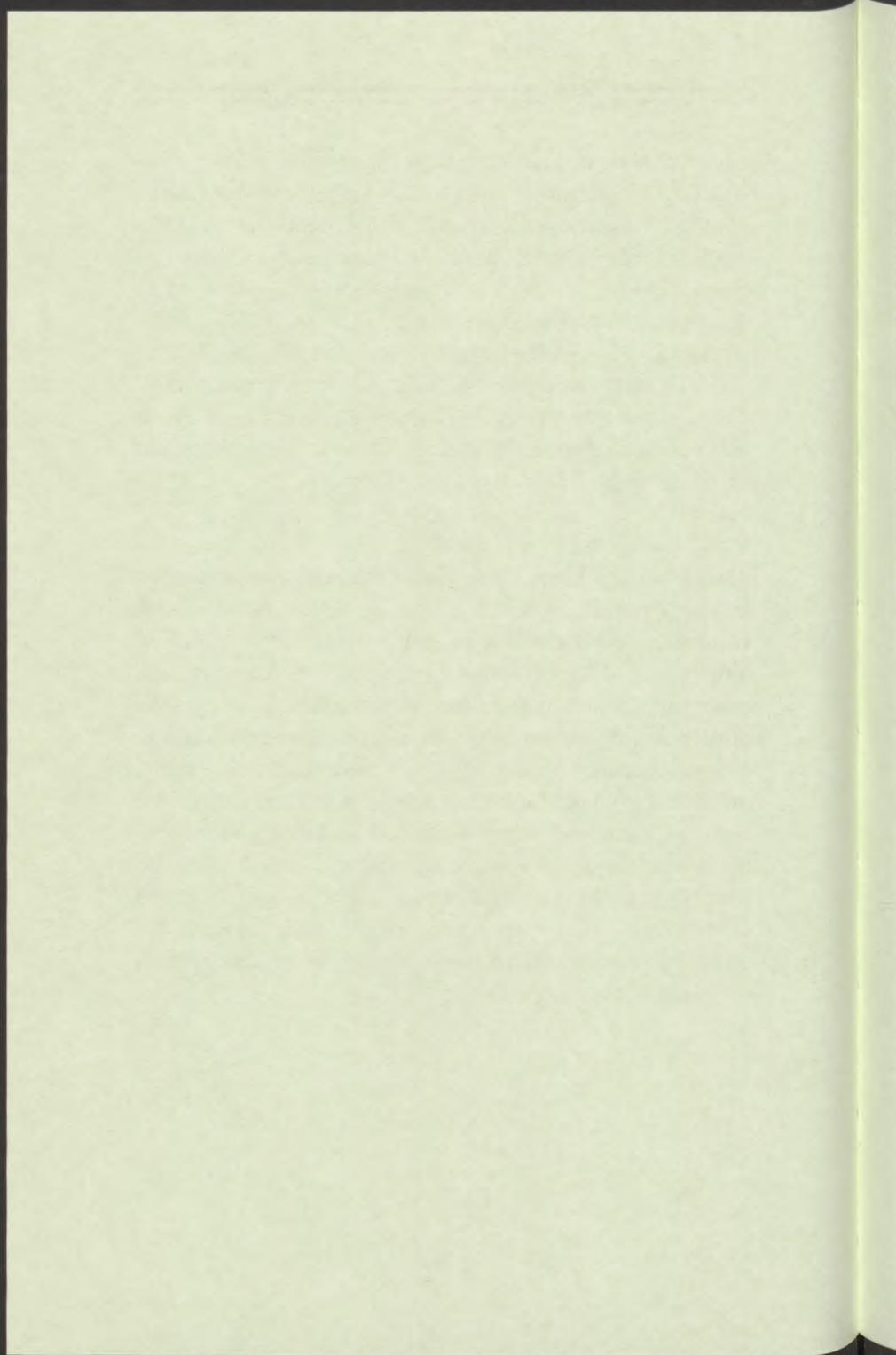
---

egy (szociáldemokratákhoz közel álló) grafikus perli a kereszténydemokratákat, mert a CDU székházát olyan óriásplakáttal dekorálták ki, amely az ő korábbi tervét „kop-pintja”. Igaz, akkor Kohltól kérdezték meg, mennyi is a munkanélküli az ígérekhez képest – most meg Schrödert. Schröder akkor nyert, a munkanélküliség szintje maradt, most pedig (nyilván nem fantáziahiányból fakadóan) saját szlogenjét fordítják ellene. A grafikus meg perel, holott ilyen megközelítésben a politika nem egyéb plágiumok halmazánál. Annyit viszont elmondhatunk: Cicciolina legalább saját magát plagizálja...

A tengerentúli légimazsola, aki Oszama-kommandósnak képzelve magát, elkötött Cessnájával belevágódott a Bank of America felhőkarcolójába, inkább szálnalmat, mint rettenetet vált ki az emberből. A tizenöt éves kapitány, aki bizonyára számítógép-animációs akciófilmekben nőtt fel (amelyek forgatókönyvileg jól kimért pátosszal kínáltak életpótlékot egy agyonvirtualizált nemzedéknek), szinte mindent elrontott, amit csak lehet: szombaton, néptelen épületbe csapódva, abszolút csacsán áldozta életét egy nemlétező ügyért. A kis gép úgy állt ki a falból, mint egy feltűnni vágyó reklámszobor: egy torontói áruház falába ékeltek így be egy sportautót. Arról nem érkezett hír, hogy a hirdetési szakma vajon a saját halottjának tekinti-e a kreatív pilótanövendéket...

Teréz anya kampányolni megy

2002. január 19.

Nem tudok szabadulni a sejtelemtől: a liberálszocialista blokk déj-vu-ipara legkevésbé sem spontán felbuzdulás eredménye. Arra gondolok, hogy mindannak, ami 1994-ben elsőprő választási sikert hozott számukra, legalább a külső körülményeit igyekeznek újratehermenteni – hátha a hasonló díszlet miatt a színdarab végkifejlete is hasonlóképpen alakul. Akkor volt ugye esernyős charta Vitányi Ivánnal – most van „Otthont Magyarországból! Összefogás” mozgalom ugyancsak Vitányi Ivánnal, aki nyilván nem kizárólag az idősek otthonára célzott. (Ez a név akár a Lakáskultúra állandó rovatát is jelölhetné, tudat alatt mégis inkább arra kívánná rávenni a szavazópolgárt: a voksoláskor maradjon otthon. Ez esetben majd az otthonteremtők lesznek többségben az urnánál.) Akkor, nyolc éve volt „129 elbocsátott rádiós” – most van Farkasházy meg Bolgár. (Az egyik önként lemondott posztjáról, de továbbra is marad; a másik önként távozik a Klub nevezetű balliberális kampányrádióhoz. Ám ez nem akadályozza meg az értük jajveszékelő sajtót abban, hogy elbocsátásukat sugalmazza a tájékozatlanoknak. A Heti Hetest meg betiltotta az RTL Klub...) Akkor volt kék szalag – most van sárga sál. (A harmadik alapszín a vörös.) Ha a polgárnak nem a bőrére menne, kíváncsian dőlné hátra: mi lesz ebből a tudatosan megkomponált, veszedelmes játékból. Így csak abban bízhat: a demokrácia nagykorúsodásával talán a tömeges színtévesztést is ki lehet nőni...

„A zsűri tagjai, Angyalosi Gergely, Bojtár Endre, Ilia Mihály, Kántor Lajos, Poszler György és Réz Pál mindeddig fizikailag nem bántalmazták egymást, dacára annak, hogy idén nem tudtak konszenzusos döntést hozni” – írja a Magyar Hírlap (abban a számban, ahol a tyúkpiszoküzemű autók forradalmát is világgá kürtöli). Arról van szó, hogy a – szerényen – Magyar Irodalmi Díjnak nevezett kitüntetést (amely a megtévesztő név ellenére nem állami babér, hanem tíz tehetős magáncég dobta össze a rávalót, s nem utolsósorban Göncz Árpád nimbuszát hivatott fenntartani) nem sikerült odaítélni: a bírálóbizottság voksai egyenlő arányban oszlottak meg Szilágyi István és Bodor Ádám között. (Ez úgy lehetséges, hogy a felsoroltakon túl Pomogáts Béla is kuratóriumi tag.) Az első alkalommal egyöntetű volt a döntés – Esterházy Péter Harmónia Caelestisét azonban idén nem követte mennyei harmónia. Szilágyi regényklasszikusa, a Kő hull apadó kútba valószínűleg saját maga számára is meghaladhatatlan, a Hollóidő viszont mégiscsak hamisítatlan regény – míg a véle viaskodó Bodor Ádám-könyv, A börtön szaga egy interjú utóterméke, s igencsak elmarad a Sinistra körzet remeklésétől. Mindez akár erdélyi belviszály is lehetne (noha Bodor évtizedekkel előbb kiváltotta a „magyarigazolványt”), de nem az – csupán a méltánytalan „igazságosztás” teszi azzá, hogy a pályabér felét tíz fiatal erdélyi író anyaországi alkotótáboroztatására költik. Szilágyi sérelmezte a némiképp méltatlan osztozkodást, hiszen az összeg így alig haladja meg a Kossuth-díj mértékét (amiben igaza is lehet: az ötmillióس pályadíjról a rádióriporter kérdésére Esterházy úgy nyilatkozott, hogy ő ugyan ebből nem jótékonykodik, van

---

egy szakajtónyi gyereke; kenyérre kell), mire megszűle-
tett a „tíz fiatal erdélyi író egyenlő egy öreggel” elké-
pesztő képlete. Lehet, hogy Szilágyi sértődékeny ember,
de hogy gerinces is, az vitathatatlan: romániai léptékben
ugyanis harmadfél millió forint valóságos vagyonnak
számít. Lehet, hogy a díjmegosztásban nem volt igaza
(bár a zsűri impotenciájáért mégsem élő klasszikusain-
kat kellene büntetni), ám ezzel a segéllyel nyilvánítással
sikerült egy nagy magyar írónkat immár porig alázni. S
vele együtt a magyar regényolvasókat is, különös tekin-
tettel az erdélyiekre. Ezek után nem vigasztaló, hogy a
külön-külön érdemdús kritikusaink nem esnek ökölrel
egymásnak, mint a politikusok, vagy mint a Goncourt-
díj odaítélő bizottságának finom francia urai. Talán job-
ban tennék, ha ezt a műveletet fakultatívan végeznék el,
otthon, a tükör előtt.

„Az Élet egyetlen esély – vedd komolyan! Az Élet szépség
– csodáld meg! Az Élet boldogság – ízleld! Az Élet álom –
tedd valósággá! Az Élet kihívás – fogadd el! Az Élet köte-
lesség – teljesítsd!” Igazán magvas, felemelő gondolatok;
különösen így, amikor a választási versenyfutásban be-
csengették az utolsó kört. Itt-ott ugyan némiképp
calderonos, másutt meg kifejezetten yuppie-s, de akkor is
felül van a szerény kampányátlagon. A lóbetűkkel írt szó-
róláp bolhabetűkkel közli a szerzőt is: az életigenlő idé-
zetek Teréz anyától valók. Az apropót azonban mamutbe-
tűkkel szedték: „Az Új Baloldal újévi gondolatai”. Új év,
új bal – de mit keres itt a boldogult Teréz anya? Netán ő
is baloldali volna? S miként fér össze az ő személye a
Cicciolinával folytatott tapogatózásokkal? Az új (és a régi)
baloldalnak semmi sem szent?

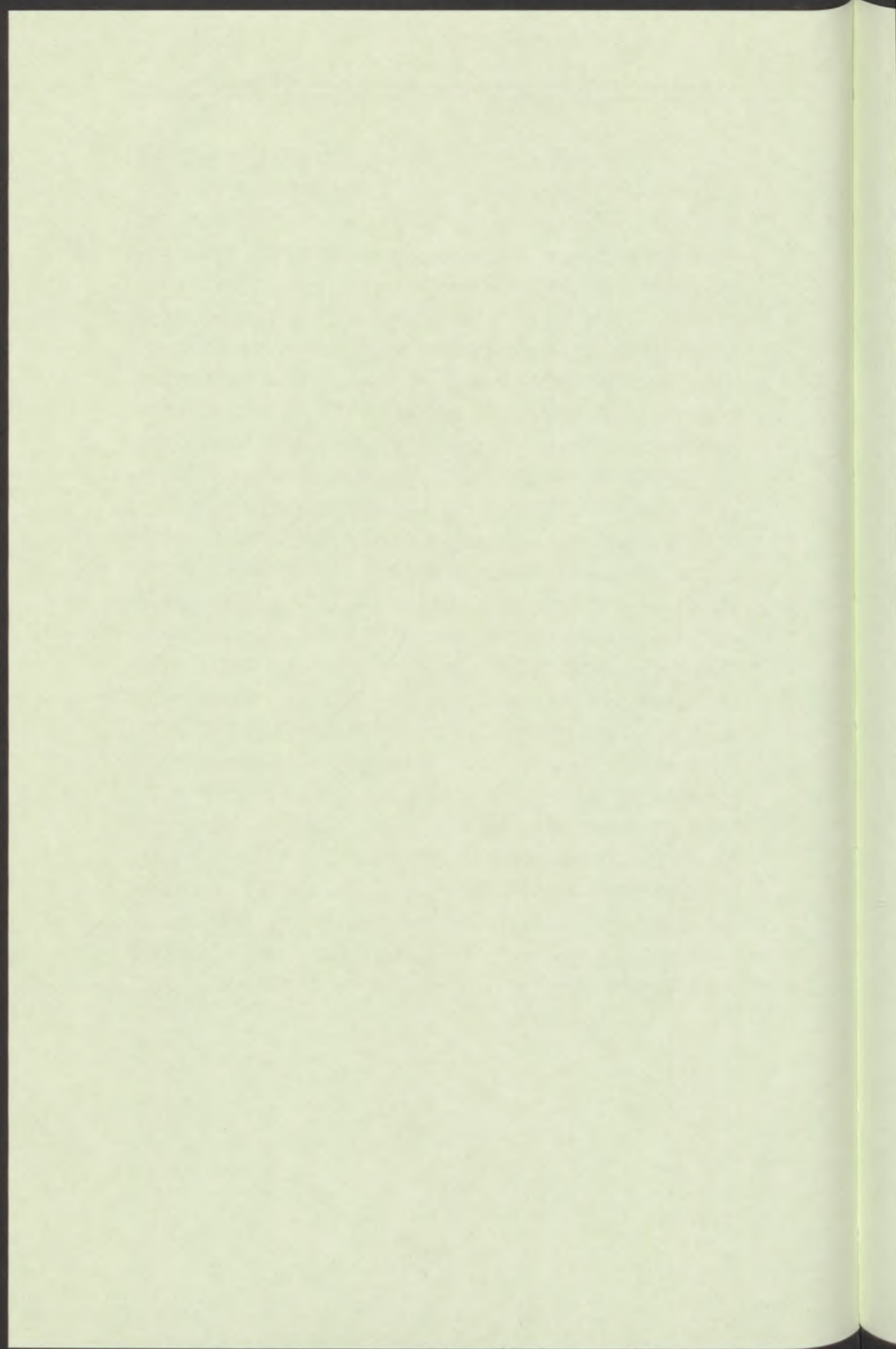

Az Élet és Irodalom olvasása mindig igen tanulságos: ezáltal legalább olyan izgalmas alternatív valóságot ismer meg az ember, mintha a moziban megtekintené A gyűrűk urát. Legutóbb például megjelent itt egy szolidaritási nyilatkozat Izraellel, aminek az egyik mondata megragadta a figyelmemet: „A zsidó állam létét, biztonságát fenyegető szervezett erőszak, a civil lakosok tucatjainak halálát eredményező hidegvérű terror azoknak a szélsőséges palesztin erőknak az érdeke, amelyek meg akarják torpedózni a békefolyamatot, és saját, fundamentalista államukat nem Izrael mellett, hanem helyett kívánják megteremteni.” Mivel az aláírók magyarországi zsidó értelmiségieként nevezték meg magukat (bár azt nem állították, hogy minden magyarországi zsidó értelmiségit és nem értelmiségit képviselnének), bizonyára kompetensek e kérdés megítélésében – ámbár a paritás kedvéért nem ártana a véleményüket a magyarországi palesztin értelmiségiek kommunikációjával összevetni. Eddig úgy tudtam, hogy az előző évszázad derekán egyszerre kívánták a vezető hatalmak létrehozni a zsidó és a palesztin államot, csak az utóbbi valami szervezési hibánál fogva azóta sem sikerült. Ettől függetlenül tudni lehet, hogy a palesztin állam fundamentalista lenne, ellentétben a zsidó állammal. A szervezett palesztin erőszak békés civil zsidó polgárok tucatjainak életét követeli, míg a szervezetlen izraeli erőszak nem követeli békétlen palesztin polgárok tucatjainak életét. Csúf dolog, ami a Szentföldön történik, de terrrorszakértő legyen a talpán, aki igazságot tud tenni abban, ki a terrorista, ki az áldozat vagy mindkettő. Arafatot nem engedték a betlehem-i éjféli misére (már az is provokáció, hogy keresztény felesége van?), viszont lekapcsolták a

---

fegyvercsempész hajóját. Mindezek ismeretében némileg naivitásnak tetszik a hazai petíciózók jóindulata, akik „támogatják zsidók és arabok békés egymás mellett élését” – jöllehet arra nem térnek ki, hogy a palesztin áldozatok családjának gyászában is osztoznak-e. (Miért neveltek terroristákat?) Az Élet és Irodalomból azt is megtudni, hogy Kertész Imre nem tudja otthon érezni magát Magyarországon a tomboló antiszemitizmus miatt – pedig palesztinok és „nem zsidó magyarok” között azért a jelek szerint van néhány árnyalatnyi differencia. (Kertész közérzetét nagyban javíthatná, ha kilátogatna a Millenáris Parkba az Álmodók álmodói kiállításra. Ez a csakis szuperlatívuszokkal illelhető, lélekemelő és magyarságerősítő tárlat a legkifinomultabb ízlés próbáját is kiállja, ám a baloldali sajtó valahogy nem eléggé méltányolja. Pedig – igen megérdemelten – kiemelt helyet szán a zseniális magyar zsidóknak, zsidó magyaroknak. Repes a szív, hogy itt már nincs akadálya a békés egymás mellett – vagy egymással? – élésnek.) A nyilatkozat alatt amúgy van egy igen talányos zárójeles megjegyzés: „Az aláírásgyűjtés kezdeményezői három hete az összes vezető napilapnak elküldték ezt a nyilatkozatot, egyik sem közölte – a Szombat szerkesztősége.” Ez azt jelentené, hogy az összes vezető napilap (beleértve a Népszabadságot, a Népszavát, sőt az oktalanul fasisztázó Magyar Hírlapot is) csontig antiszemita; vagy azt, hogy bennük is megfogalmazódtak ugyanazok a kételyek, amelyeket az iméntiekben vázoltam?

Elég objektív mérce

2002. január 26.

A szimbólumok makacs dolgok. Demszky Gábor például úgy nyilatkozott a Petőfi Csarnokban tervezett „neonáci jellegű koncert” általa való törvénytelen betiltásáról, hogy ott semmi keresnivalója jogállami megfontolásoknak: az pusztán „szimbolikus gesztus” volt. (Másképp fogalmazva: majd én mondom meg, ki a náci ebben az országban.) Ugyanazon a napon a Fidesz olimpia-politikájáról szólva viszont már „kevesebb szimbolikus gesztust” szorgalmazott. A pragmatikus szimbolizmus ezek szerint gusztus (és gesztus) kérdése. Bolgár György meg az ATV újságíró-klubjában vélekedett úgy, hogy az Orbán-kormány akkor járt volna a legjobban, ha a kedvezménytörvény csupa szimbolikus elemből áll – itthon azt támogatták volna a legtöbben. Ehhez Aczél Endre csak annyit tett hozzá, hogy nyugati szemmel nevetséges kedvezményekről van szó, s leendő uniótársaink értetlenkedve figyelik, hogy ott, keleten „két állam még háborúra is menne jelképes nyolcvan dollárért” Miután szimbolikusan sikerült hadat üzennie szomszédainknak, nem igazán értem, miért főbenjáró bűn, hogy a korona-szimbólum került a magyarigazolványra. Nagyobb baj már úgysem lehet, ha a nyolcvandolláros fejpénzek miatt „szimbolikusan” megszállja Demszky Gábor városát a kisantant...

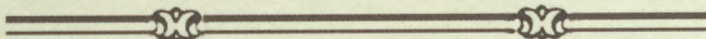

A szocialisták megígérték az új arcokat, s meg is találták Csehák Juditban. (Keserű Jánosnéig is visszamehettek

---

volna.) Csehák rögtön médiasztár lett: még azt is tudjuk, hogy ha az SZDSZ gazdasági programját jegyző férj, Békesi László nem ért vele egyet a vacsoránál, így adja tudtára: „Nincs igazad, angyalom.” MSZP-győzelem esetén tán még musical is készül a kormányüléseken kibimbózó hollywoodi szerelemről, s az lesz a refrén: „Lám, összenőtt, ami összetartozott...” Mindez persze a magánszféra, bár tessék csak elképzelni azt a szapora levegővételt, ami azt a hírt követné, hogy Mikola István valamely családtagja írja a MIÉP gazdasági programját! Itt azonban merő „szakmázásról” van szó – nevezetesen az egészségügyről. A szocialisták egészen addig ezt gondolták választási kampányuk fő csapásának, míg rá nem találtak a kedvezménytörvény kapcsán előcsalogatható, lappangó ideggyűlöletre. Azért a régi csapáson is nyomulnak, s igyekeztek előkészíteni a terepet Csehák belépőjéhez. Kárpáti Zsuzsa, az MSZP képviselő-jelöltje például kedélyes ikeás stílusban fogant faxokat küldött szét a nagy költő nevét megkülönböztető betű nélkül bitorló Juhász Ferenc alelnök hivatali készülékéről a kórházakba, általa ismeretlen „kollégáknak” „A Magyar Szocialista Párt szakdolgozók részére a közeljövőben ankétot szervez. Miniszterelnök-jelöltünk naprakész szeretne lenni az ágazat aktuális problémáiból. Kérlek, faxfordulattal szíveskedjél részünkre megküldeni az egyesületbe tömörült szakdolgozók legfontosabb problémáit, amennyiben úgy érzed, hogy a gondok orvoslásában a Magyar Szocialista Párt segíteni tud. A Magyar Szocialista Párt tisztába (sic!) van a szakdolgozók nehéz élet- és munkakörülményeivel. A Szocialista Párt tenni akar a szociális és egészségügyi szférában dolgozók foglalkoztatási, bérhelyzetének javításáért és erkölcsi elismertetésükért.” Nevezett párt e tenniakarást már a közgazdasá-

gilag azóta is zseniálisnak tartott Bokros-csomaggal is bizonyította: ezt aligha felejtik el neki a letegezett szakdolgozók. Csehák persze még korábban volt szakember. Azóta már személyesen ő informálja Medgyessyt, úgy-hogy az egészségügy garantáltan meg lesz mentve. De ha mégsem, legfeljebb annyit mond a férj a vacsoránál: „Nem volt igazad, angyalom...”

Nem szívesen lennék most Budapestre akkreditált külföldi tudósító. Ilyen minőségemben ugyanis eddig a lapomnak vagy rádiómnak küldött tudósításaimban nemcsak a Magyarország-képet formálhattam szabadon, hanem a saját magamról sugallt képet is. Munkaadóim irányából teljes volt a bizalom, nem kételkedtek szavahihetőségemben, pártatlan ítéletalkotásomban. S bár természetesen villanysürgönyben biztosítottak afelől, hogy e bizalom töretlen, az a bizonyos bolha immár ott lapul a fülben. Úgy kellett nekem a Kontroll Csoport, mint (politikailag korrekt szófűzéssel élve) szlovák nemzetiségű üvegező kisiparosnak az egyensúlyvesztésből származó munkaköri baleset. De hát nem vagyok Budapestre akkreditált tudósító, így magyar állampolgárként fogalmazhatom meg aggályaimat. Mindjárt elsőként a tudósítói kar humorérzékét illetően. Lehetséges, hogy akik oly mélyen beleágyazódtak a magyar kultúrába (másként nem tudnának hitelesen tudósítani az itt történekekről), ne tudnák, hogy a Kontroll Csoport egyike volt a Kádár-éra ellenzéki protesztzenekarainak, valahol félúton a Trabant meg az Európa Kiadó között? Vagy ez utóbbiakat is az autókereskedésekben meg a könyvescéhben keresnék? Márpedig csak arra tudok gondolni, hogy nincs humoruk – különben nem vizionáltak volna egy civil tanulmány mögé sá-

---

táni kormányzati özszeesküvést. Árulkodó egyébként, hogy az elemzőket támadják, nem az elemzést. Utóbbiba nehéz belekötni: a statisztika azt mutatja, hogy némely tudósító mintha nem is azon a Magyarországon állomásozna, ami itt terül el a Kárpát-medencében. A budapesti értesüléseket a német rádió Bécsből ellenőrzi, a bécsi-eket meg nyilván Budapestről. A kielemezett tudósítók elrohannak nagyköveteikhez, ők nyomást gyakorolnak a magyar külügyre: a sajtószabadság sérelméről panaszkodnak, mert a szabad magyar sajtó őket sem tekinti tabunak, érinthetetlennek. Ezzel mintha azt sugallnák: ők is diplomáciai védettséget élveznek – viszont egy hársány kisebbségük korántsem visszafogott diplomataként viselkedik. A budapesti tudósítók szervezete – ami szerény feltételezéseim szerint kizárólag érdekvédelmi, s nem politikai képződmény lehet – nem tud olyan esetről, hogy Magyarországon a tudósítói munkát akadályozták volna. (Az egyik ellenzéki lapban megrovólag írták: Kövér Lászlónak nem tetszett, hogy az egyik vezető tudósítónak a „Beszéljük meg!” volt a kedvenc rádióműsora. Amellett, hogy furcsa, sőt képmutató lett volna, ha ezért Kövér megveregeti tudósítónk vállát, öreg sajtómunkásként annyit tennék hozzá: csak remélni tudom, nem Bolgár György Hyde Parkja volt az első számú tudósítói kútfő.) A méltatlankodó tudósítók „függetlennek” tekintik magukat (nyilván csak a honi belpolitikától), de vitatható ellencsapásaikkal néhányuknak sikerült a Medgyessy-kampány akaratlan szekértolóivá válniuk. Mindezt egy csúf csúsztatás folytán (copyright a Köztársaság téren): mintha mindenki „a miniszterelnök embere” volna, aki nem ellenzéki aktivista, vagy bármilyen módon kritikát fogalmaz meg a nyilvánosság „tekintélyes” tudatalakító szereplőiről. Ez olyan, mintha én azt ál-

---

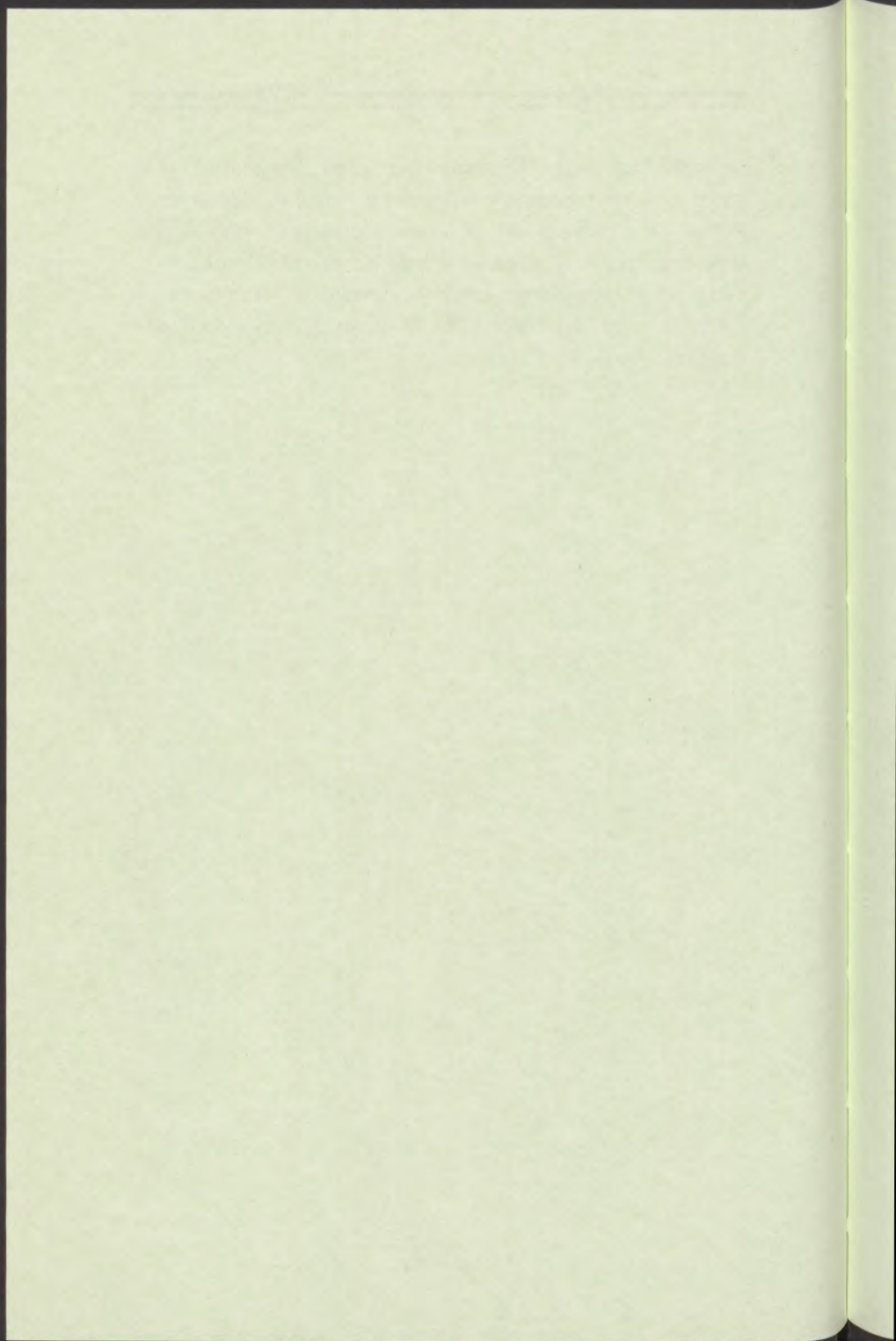

---

litanám: nincs egyetlen baloldali (vagy „független”) magyar vagy nem magyar értelmiségi sem, aki Medgyessy Pétert ne az évszázad politikai zsenijének, makulátlan üzletembernek, szociálisan a legérzékenyebb bankárnak, vitán felüli messiásnak tartaná, aki ráadásul képes azt is megítélni, mi a nemzetközi sajtóban az „elég objektív mérce”...

Legfőbb érték a barlang

2002. február 2.

Ahogy növekszik odakünn a kampányzaj, úgy terebélyesedik az emberben odabenn a kampánycsend. Nem valamiféle önkéntes szájzár ez – inkább a dolgok letisztulása, midőn elválik búza az ocsútól, lényeges a lényegtelenről. A rusztikus választási kánkán, a farsangi jelmezes hajnali petíciózók a Magyar Rádió előtt (Orbán kezét csókol Orbánnak – íme a liberális mélypont ünnepe), a díszletként szolgáló Kádár-óriásposzter, a „pozitív” rágalomsampon, a Paradicsom meghódításának és az Ave Mariának himnuszpótlékként való használata vagy a nagycirkuszi cirkuszosok (védőháló nélkül) semmi érdemlegeset nem nyújtanak annak, aki a politika dárídósításán túl másra, többre is áhítozik. Itt most mindenki erőszakosan tematizálni akar, amiből óhatatlanul pokoli hangzavar lesz. Ha a polgárt túllontúl taszítja e világi kocsma (ahol a kiscelli altemplomból szó szerint kocsmát akar csinálni a Nitsch-rajongó főpolgármester), hajlamos visszahúzódni – pedig a régi jó recept szerint inkább túllépni kell rajta. Nem bedőlni tehetséges és tehetséghiányos látványtervezőknek – ehelyett mindent annak kezelni, ami valójában. És kényes ízlésre hivatkozva nem hűvösen és távolságtartóan otthon maradni, ha „mindnyájunknak el kell menni”.

Ebben a percben nem tudni, hogy hány marha van az országban – röpítette világgá a hírt a Tv 2 Tények magazinja, így az exkluzív értesülés ezek után ténynek tekinthető. Horn Gyula pedig akként nyilvánult meg sokasodó sza-

---

lonképtelen kirohanásait kommentálandó, hogy mindenki tudja, kicsoda ő: helyette a tettei beszélnek. Véleményével a Deport '56 szervezet csupán részben ért egyet. Szerintük nem mindenki tudhatja, kicsoda Horn, mert miniszterelnökösködése idején orbitális véletlenek összjátékaként épp annak a dokumentumnak kelt lába, amely azt bizonyította volna: az exkormányfő még azelőtt belépett fegyveres szolgálatra a kádári karhatalmistákhoz, mielőtt az a bizonyos sortűz a Nyugati pályaudvarnál eldőrdült volna. Pártja úgy kezeli a kiöregedett harcost, mint a kenyértörésig eljutó Szűrös Mátyást: nem mond róla se á-t, se b-t. Az egyiket nem inti meg, a másikat nem zárja ki – folytatódik a lagymatag semmitmondás szép, puhadiktatúrás hagyománya. Horn azonban nem tekinthető egyszerű gerontológiai esetnek. Az ő „szabad elvonulása” üzenet azoknak, akik finoman szólva nem a demokrácia emlőin nevelkedve jutottak hatalomközelbe: nyugi, elvtársak, tabula rasa van, nyugodtan fasisztázhattok, amennyi belefér, senki nem fog többé a körmötökre nézni. Az ember persze nem szomjazza a vért – ha szépen visszavonulnának a közéletből, netán bocsánatot is kérnének a magyar néptől, élhetnénk békében. Nem kéne Kovács László pártelnöknek száználmas magyarázkodásba fognia, hogy egy ateista olykor bizony összekeverheti a szószerket a gyóntatószékkal – bár elővigyázatosságból azért elrakják a keze ügyéből a pártemblémás levélpapírt. Így viszont egy közérdekű alapítvány talán finanszírozhatná azt a missziót, hogy minden amnéziára hajló pufajkás obsitoshoz, apácarend-oszlató kemény legényhez eljusson Kovács Lajos Péter felkavaró filmjének kazettája, amely egy papgyilkosság anatómiáját nyújtja Pogányok idején címmel. Brenner Jánost huszonhat évesen, 1957 adventjén ölték meg az új hatalom túl erős emberei a nyugati határszélen, miután csalárd módon

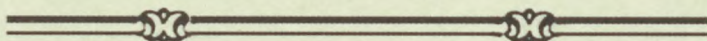
---

egy állítólagos haldokló hívőhöz hívták: adja fel neki az utolsó kenetet. Az elintézési mód, a harminckét késszúrás nem hagy kétséget afelől: ez a „forradalmár” hevület nem racionális alapokon állt: a végsőkig fokozott gyűlölet szorongatta a markolatot. A mártír pap emlékkápolnája már áll, a pogányok ideje tehát alighanem lejárt; a pogányok azonban köztünk vannak. A Tv 2 mégsem rohan hírt adni arról: tudjuk-e, ebben a percben hány gyilkos járkal szabadon az országban?

Soha többé gettót! – nyilvánították ki a Kossuth téri holokauszt-megemlékezés résztvevői, s nincs tisztességes ember e hazában, aki egyet ne értene ezzel az evidenciával. Számomra például a politikai enyhülés, a nagyobb szabadságfok beszédes jele, hogy a menórák után maga a budapesti zsidóság is megjelenik köztereinken, kijöve a zsinagóga falai közül: mindenki érezze magát otthon a hazájában. A leplezetlen politikai kampánybeszédekkel fölösleges foglalkozni: aki kollektív történelmi traumákat aktuálpolitikai célzattal használ fel, az egyrészt kicsinyes alak, másrészt nem érdemes a figyelemre. Martonyi János kifütyülését is betudtam annak: mindenütt vannak kultúrátlan elemek; igazán méltatlan lenne emiatt minden hullámhosszon csöcselékezni. A Magyar Hírlapban azonban Kartal Zsuzsa író nő figyelemreméltó szempontot vett fel: szerinte nem szerencsés, hogy a magyar kormányt a külügyminiszter képviselte a megemlékezésen, mert ezzel azt sugallja, hogy ez külügy, és nem belügy. Igaz, időközben Martonyi elrepült Izraelbe is, kondoleált a legutóbbi terrorista robbantás színhelyén, amit a vendéglátók úgy nyugtáztak: köztudomású, hogy Magyarország ellenez minden erőszakot (s udvariasan nem tettek jelzőt

eléje). Ez már a második eset rövid időn belül, hogy az Orbán-kormány minisztereit barátként fogadják a zsidó államban: legutóbb Fónagy János a zsidó származású politikusok világtalálkozóján összehasonlíthatatlanul gazdagabb programot bonyolított le, mint a kettős állampolgár Eörsi Mátyás. Így némiképp nehéz lesz antiszemita hírért kelteni a magyar kormányzatnak, ami rossz hír az etnobizniszre szakosodott törpe kisebbség számára. A felfokozott érzékenységre mindazonáltal nem árt megkülönböztetett figyelemmel lenni. Ügyeljünk az író nő intésére, s rójuk fel a naptárba: jövőre Pintér Sándor menjen a kormány nevében a Kossuth téri gettóemlékezésre.

Az a bódvarákói vizesbarlang néhány napra leparancsolta a híradások éléről a pártkampányolást: a művi világot zárójelbe tette a valódi élet. Lehet, hogy Jókai végérvényesen beszorult a kötelező olvasmányok kalodájába, hősei azonban itt élnek közöttünk. Az ember nem látta üregben rekedt kutatóbúvár, aki szorult helyzetében kollegái kitartásán kívül csakis saját makacs életkedvében bízhatott, jelképesebb történet hőse, mint az a kútba esett kislány, akinek az életéért fél Amerika hasztalan fohászkodott. Mégsem reménytelen hely ez az ország – vélhető az ember: nemcsak a nagyközönség, de még a média is tudja a különbséget mesterséges és természetes szenzáció között. Az a környezetvédő azonban, aki amiatt aggódott, hogy talán haszontalan annyi barlangrobbangatást foganatosítani egyetlen árva emberi életért, önkéntelenül is a globalizmus uszályába került – az emberiség üdvét előbbre valónak tartva az embernél. Úgy látszik, legfőbb ideje átírni az álhumanista lózungokat. Magasabb szempontból immár kétségtelen: legfőbb érték a barlang.

Kende kamera

2002. február 9.

Belső hangokat emlegetett a bajai szurkáló, amikor gyilkos tettének indítékát firtatták. Miután a zavart illető ledöfte áldozatát, a gyilkos ikertestvére a kést egy járókelő asszony kezébe nyomta, hogy dobja azt az első szembe jövő kukába. Shakespeare tollára méltó história, ha nem volna olyan pitiáner. Van benne erőszakos halál, ikertestvér, halálos bűn és – feltehetően nem halálos – bűnhődés. A bajai főtér ráadásul bennem nyílt, tágas térségként él: naivabb pillanataimban azt gondolom, ilyen békebeli lehetne a megszelídült Balkán, ha népei már minden elintéznivalót elintéztek volna egymással. Így viszont csak a politikát idézi a véres eset, ahol összenőtt, ami összetartozik, a gyanútlan járókelő képtelen megkülönböztetni ikertestvért az ikertestvértől, s jól teszi, ha óvatosságból glasszékesztyűben jár-kel: ne hagyjon árulkodó ujjlenyomatot, amikor a véres kést rajtaütésszerűen a kezébe nyomják. Ám belső hangoknak ne higgyen – s ha mégis, akkor ne a másokénak, hanem a sajátjainak.

Boszorkányok márpedig nincsenek – nyilvánította ki a felvilágosult Könyves Kálmán királyunk; ám ettől függetlenül jó néhány férfit és nőt megégettek még e jogcímen. Szále László a nyár utóján a hazaárulókról vélekedett hasonlóképpen a Magyar Hírlapban: „A hazaárulás manapság nem is lehet olyan könnyű mesterség. A hidegháború után, az egységesülő Európában hol van az a titok, hol az alkalom és főleg hol az ellenség? Attól tartok, ez a fo-

---

galom a maga klasszikus értelmében elavult. Nem használható. Mondhatnám, hogy hazaárulók nincsenek, róluk többé szó ne essék...” Hiába szerepel tehát a büntető törvénykönyvben feketén-fehéren a jogi minősítés (144. szakasz); mivel a neves publicista szerint nem alkalmazható, nem is kell vele foglalkozni. A hidegháború után, az egységesülő Európában ezért magam is valószínűtlennek tartottam, amikor híre kelt, hogy az Orbán–Nastase-egyezmény a magyar és a román baloldal közös csapdája volna a naiv budapesti kormánynak. Duray Miklós viszont komolyabb ember annál, hogy ne lehetne hinni neki: a magyarellenesszlovák ellenzék az MSZP érveit visszhangozza a kedvezménytörvény vitájában. Itt a tárgyalások ténye tagadhatatlan – legfeljebb azt mondhatják derék internacionalistáink: kizárólag fociról meg nőkről esett szó. Ám ha mindez kevés volna Szále kolléga hazaárulás-fogalmának árnyalásához, tekintse át Medgyessy Péter brüsszeli feljelentését, mellyel a magyar kormányt illette a mezőgazdasági támogatásokkal kapcsolatban: vádjait még az ellenérdekelt uniós fél is meghökkenten kommentálta, mondván, hogy a magyar tárgyaló-delegáció taktikája az optimálisnál is eredményesebb. A hazaárulás relativizálása tehát nem üthető el könnyed humorral (hogy például minden privatizátor részletekben árulja a hazát) – konkrétan itt van ugyanis a hiányolt titok és alkalom, amikor ez a főbenjáró bűn parciális kampányérdekekből, előre megfontoltan és sorozatban elkövetetett. Talán mégsem szerencsés, ha a nyilvánvaló tényeket egy hivatalban lévő kormányfő keresetlenül szavakba önti. (Bár a parlamenti jegyzőkönyv szerint a miniszterelnök nem használta a „hazaáruló” szót.) Két álló napon át – egészen az országértékelő beszédig – fennállt a gyanú: a miniszterelnököt sikerült idegileg felőrölni. (Ám a

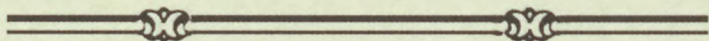

Vigadó-beli jelenés után a tematizálási előny újfent az adogatónál van.) A szocialisták a parlament bojkottálásával immár formálisan is elismerik: az ország (a „haza”) ügyei helyett csakis a maguk dolgai izgatják őket. A Jeszenszky-afférral való párhuzamba állítás sántít (hiszen ott egy pozitív érdemet vitattak, míg itt egy negatív vád elől menekült el az érintett), de a háromhetes ülésezést keveslő érvek is nevetségessé váltak: azzal az alkalommal sem élnek, ami van. Ha a kormányoldalt vehemensen támadni lehetett amiatt, mert – úgymond – „a parlament ellenzék nélkül is működik”; mit szóljunk most, hogy az ellenzék parlament nélkül is működik?

Itt az ideje, hogy Táncsics-díjat irányozzunk elő Kende Péternek. Kétségtől megszolgált: az orvosi műhibákat feltérképező könyve után (melyet a független magyar bíróság valahogy nem eléggé méltányolt, s némiképp megcsapolta a mesés honoráriumot) szerzőnk a politikai műhibák témájában vitán felül maradandót alkotott. Csakis ezzel magyarázható, hogy magukat komolynak mondott orgánumok (a Nap-keltétől Juszt László magánbeszélgetéséig) mind-mind fórumot biztosítottak a rutinos tényfeltárónak, aki megnyerő személyiségevel, rokonszenves, összefüggő mondandójával valósággal lenyűgözte a nyilvánosság professzionista kovácsait. Műve (melynek egyszerű, de nagyszerű címadása – A Viktor – joggal kápráztathatja el a tudós akadémia nyelvhelyességi szekcióját) állítólag lassan túljut a százezres példányszámon, ami meg sem közelíti ugyan a megboldogult Végh Antal nyolcszázezres futballblöffjét, ám mindenképpen kenterbe veri az Orbán-bizniszben ugyancsak érdekelt Kéri Lászlót. Kéri mindazonáltal mégsem javasolnám Táncsics-díjra. Egy-

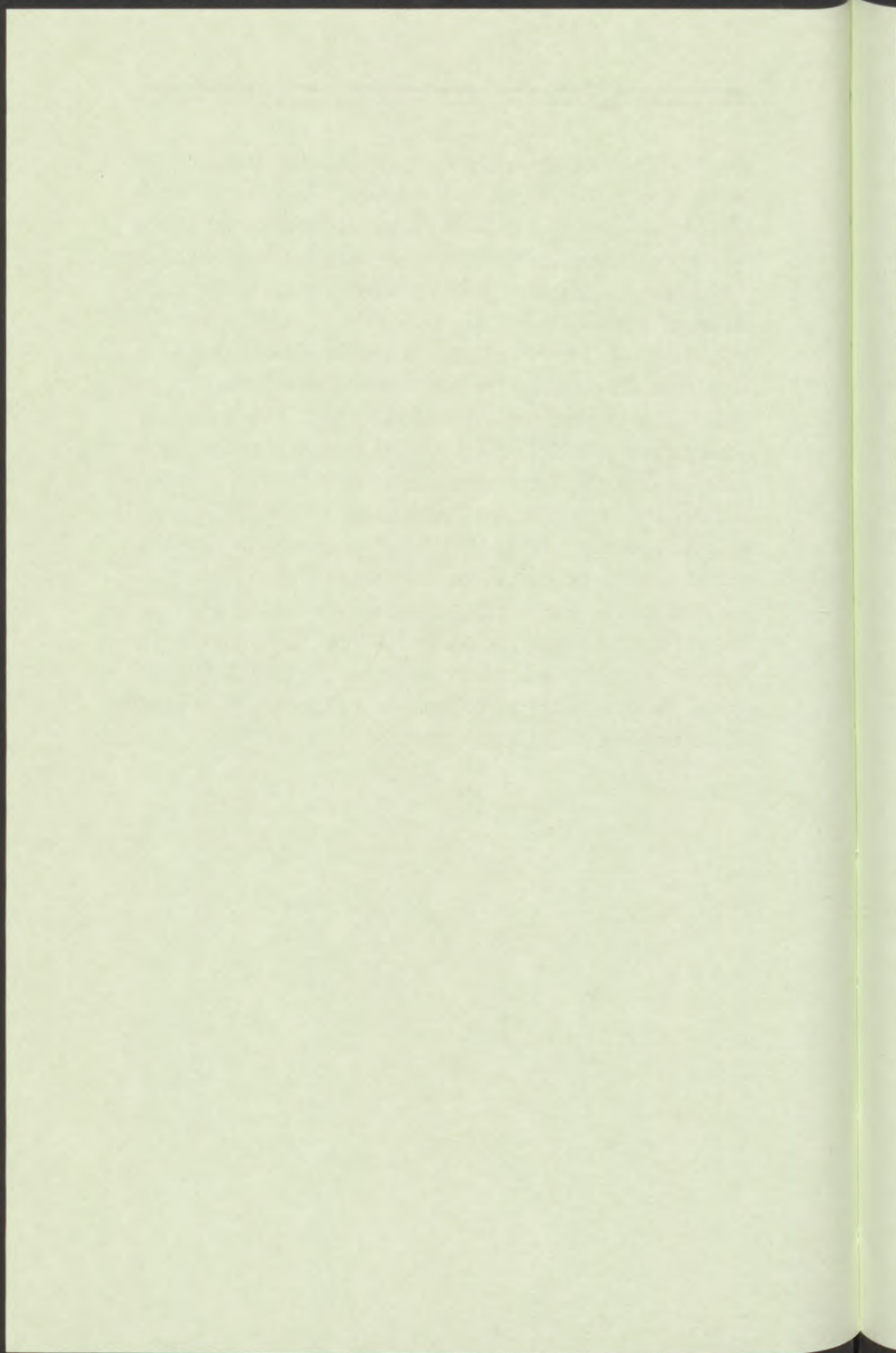

részt, mert nem biztos, hogy elfogadná, ha korábban már Kende is megkapta; másrészt egy álmodozó politológus mégiscsak sültrealista tényirodalmár egy ráolvasó woodoo-sámánhoz képest. Jómagam nem osztozom abban a vulgáris ítélkezési rutinban, miszerint Kende egy olyan amorális bértollnok, aki igazából egy Hitler vagy egy Sztálin országglása idején tudná csak kibontakoztatni sajátos tehetségét – Hitler és Sztálin ugyanis a maguk módján mégiscsak igényes türannoszok voltak: mindketten istenáldotta kifejezőkészségű írókkal, filmrendezőkkel, zeneszerzőkkel hadakoztak (és szórakoztak). Szerintem az írástudói aljasság legkevésbé sem diktatúrafüggő – elmondható, hogy a „fesz” olyan, mint az állami panoptikum örökkévalóságára kárhoztatott Lenin: volt, van, lesz. Ezért aztán valamelyest igazságtalan a tudományos liberálisizmus hazai pápájának, György Péternek a sommás kategorizálása, miszerint vannak Magyarországon a rendes emberek, vannak a neonácik, meg van Kende Péter – ezek a határok ugyanis óhatatlanul összemosódnak. (Hogy mást ne mondjak: ha Kende elhatárolódik saját magától, s bizonyítékkal szolgál afelől, hogy nem neonáci, akkor automatikusan a rendes emberek halmazába kerül, ami ugyebár abszurdabb eredménnyel jár, mint a Zenon-paradoxon.) Mindez persze – eltekintve néhány százaléknyi egyszerű szavazópolgár alantas manipulálásától – elhúzódó szakmai válságként, értelmiségi identitás-zavarként is felfogható volna; de ne fogjuk fel így. Fogjuk fel annak, ami valójában: erkölcsi és politikai mélyrepülésnek. Botorság volna azt várni, hogy a politikai ellenlábások, akik a saját sereg arcátlan vallásgyalázóitól sem határolják el magukat, egy nékik parírozó outsider, hajdani kiskzábé-káder láttán most felfedezik magukban a morális lényt – csak reménykednünk lehet abban, hogy nem

---

ők maguk a felbujtók, a megrendelők. (Bár a goebbelsi tanok iránt a hazai baloldal mindig is fokozottan fogékonynak bizonyult.) A jelenség azonban túlmutat holmi múltékony kampányhevéleten. A rágalomária ugyanis hosszan visszhangzik a közéleti termekben: elegendő állítólagos mértékadó lapoknak bevetni az exkluzív értesülést, hogy a Kende-opuszt titokzatos Fidesz-aktivisták százzszám vásárolják fel a bevásárlóközpontokban (bizonyíték: csak a Fideszben van pártfegyelem, csakis az „bolsevik típusú párt”; eközben a suttogó propagandát bevalottan választási fegyverként használó MSZP, a virtuális SZDSZ meg a „heterogén”. Munkáspárt szégyenlősen pirul), hogy aztán a renegát Bolgár Györgynek kelljen kétségbe vonni a betelefonálói vélekedést a Klub Rádióban: talán mégsem vehető készpénznek, hogy a kormány titkos könyvzúzdákat működtet. Eddig úgy tudtuk: az ingyenreklám ütközik a kereskedelmi médiumok filozófiájával. Nem kellene a szóban forgó szupermarketekben felszerelni itt-ott egy Kende kamerát?

A terror esztétikuma

2002. február 16.

Vizsolyba egy verőfényes nyári délután vetődtünk el templom- és bibliafézőbe. Nem messze onnan, Aranyospusztán, a hajdani iskolaépületben volt a szállásunk: pingpongoztunk, meghódítottuk a zempléni végvárakat; mindent keretbe foglalt a szerelem. Vizsoly az egyszerűségével varázsolt el bennünket: nocsak, gondoltuk, rusztikus miliőben is kicsírázhat versenyképes európai kultúra. Olyan hely ez, ahol sokáig a pótolhatatlan értékeket sem zárták hermetikusan üvegfal mögé, mint a franciák a Mona Lisát. A honi ősnymotatványokat a legutóbbi időig lefegyverző közvetlenséggel a padsorokban forgathatták a református hívők, hogy Károli Gáspár zengzetes nyelvezetét „eredetiben” élvezhessék – ezért aztán az a példány, amit most galádul elloptak, megviselt is volt meg hiányos is. Így is hatmilliót ér, s korántsem aránytalanság, hogy négymilliót kínáltak fel a nyomravezetőnek. Félő, hogy a nemzetközi körözés hatására ez a Vizsolyi Biblia is a tűz martaléka lesz, mint a bélapátfalvai faragott szentek. Így kopnak nemzeti értékeink, így erodálódik a múltunk. De Károli verseit már senki nem veheti el tőlünk – miként az aranyospusztai szép napok emlékét sem. Talán lehetne kezdetleges riasztók felszerelésén túl mást is tenni, hogy Vizsoly – és amit jelképez – mindannyiunké maradjon. Esetleg föl lehetne kérni az ifjúsocialisták antiklerikális kommandóját: ha már úgyis ott lebzselnek a templomokban, hogy jegyzeteljék a szentbeszédeket, a fél szemüket kései ifjúgárdistákként közös kultúrkincseinken tarthatnák...

Némelyik kereskedelmi médium arról adott hírt, hogy egy MIÉP-es képviselőjelölt számára a fia kopogtatócédulákat vásárolt. Fájdalom, a jelöltnek kizárólag lánya van – ebből is látszik: a valóság olykor milyen szélsőséges tud lenni. Az viszont nem volt érdekes minden kereskedelmi csatornának, hogy egy másik MIÉP-es jelöltet elagyabugyáltak. A baseballütő eddig szélsőjobb fegyver volt; nem illik a képbe. Szégyelljék magukat a hírek, hogy nem igazodnak a mértékadó véleményhez!

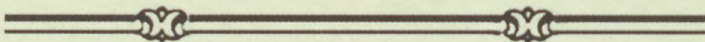

Hagyomány, hagyomány – énekli az anatevkai férfikórus a Hegedűs a háztetőn című félklasszikus zenés népszínműben, amivel aztán a szerzők gyorsan szembe is állítják a (nagy)világi bolsevik ateizmust. Rugalmatlan politikai ortodoxia és vérgőzös világforradalom között persze van azért némi átmenet – kissé pongyolán ezt a széles skálát nevezhetjük jobbközép és balközép demokráciafelfogásnak. Ám hagyományra hivatkozni minden pártárnyalat képes – elég itt a miniszterelnök-jelöltek vitájának időpontja körüli csatározásokra utalnom. A kihívás ténye a szocialisták szerint – egyetlen precedens után – immár hagyomány; míg az időzítése nem. A tradíció minden esetben retrográd (Mészáros Tamás kedvelt szavajárásával: „marhaság”) a szemükben, ha a jobbközép erők hivatkoznak rá; de megfellebbezhetetlen szokásjog, ha az ellenlábasaiknak áll (vélt) érdekében. A kettős mérce virtuózai nem mindig ilyen óvatlanok: néha esztétikai ítéletekbe csomagolják politikai ellenszenvüket. Ilyen sommás ítélet például az, hogy az új Nemzeti Színház épülete ronda. Ezzel vitatkozni bajos – mindenkinek „jogában

---

áll utálkozni”. Már-már tisztelet ébred az emberben Fodor Gábor vagy Koltai Tamás egyenessége iránt – ők minden esztétikai maszatolást mellőzve kinyilvánították: ebben az életben nem lépik át a gyűlölt intézmény küszöbét, és pontum. (Nyilván úgy gondolják: semmi keresnivalója ott egy volt kultuszminiszternek vagy egy gyakorló színikritikusnak.) Az épület iránti fenntartások azonban óhatatlanul keverednek magának a nemzeti intézménynek a megkérdőjelezésével; s a fanyalgók ezáltal sokaknak ez ügyben tett erőfeszítéseit is semmibe veszik, Gobbi Hildától Schwajda Györgyig. Együttal lefitymálják a Blaha Lujza téren kígyózó sort is – bár a meglepő látvánnyal (hogy ennyi ember képes hosszú órákat toporogni egy ekhós szekér előtt, csak hogy az első évad jegyeihez hozzájusson) láthatóan az ellendrukker média sem igen tudott mit kezdeni. Hasonló harcmodor fedezhető fel a Terror Háza ellen folytatott hadviselésben is. A politikai tét (hogy a kommunista és nyilasuralom, amelyeknek kínosan közös szimbóluma az Andrássy út 60., kézzelfoghatóan „cserezsabatos” szélsőséggé válják az össznemzeti emlékezetben) nagy; az ellenzők itt is esztétikai érvekkel takaróznak. Pedig a terror szörnyetege előjeltől függetlenül ronda; nem lehet hát a háza sem szép és szemet gyönyörködtető. A Lukács cukrászda vendégei nem egy másik Magyarország polgárai, a struccpolitikuskoknak meg ott vannak a kiskunsági homokbuckák. Veszélyeztetett világorökségről szónokolni is álszent dolog egy olyan sugárúttal kapcsolatban, amit korábban Sztálin, Magyar Ifjúság, majd Népköztársaság újaként csúfoltak meg (ahol „annyi fura alakot elrejt a konfekciókabát”), az Oktogont pedig épp egy bolsevik terrorista puccs dátumával ruházták fel – és a mai kényesek közül senki nem tiltakozott. A mi nemzeti örökségünknek – tetszik, nem tetszik – szerves

része a szélsőjobb és szélsőbal terror. Ha nem kellünk ezzel együtt a világörökségbe, akkor az a világ képmutató vagy rosszul tájékozott. Mint ahogy hipokrita az a boldog békeidőkre visszarévedő városszépészet is, amelynek azért beleférnek a világképébe a Sztálin-csizma szobrának „szerzői jogai”. Méltatlan a hivatalos városvédő Ráday Mihálytól is, ha azt számolgatja: hány szoba idézi a Terror Házában a nyilasokat, s mennyi a kommunistákat (bár az áldozatokra való tekintettel nemcsak a szoba-beosztásról, hanem a kétféle terror időarányosságáról is embertelen lenne értekezni) – az esztétika itt nem bírálhatja felül az etikát. Én azt a nyíregyházi idős urat látom magam előtt, aki nemrég megtisztelő módon „öcsém-uramnak” szólított, s fél évszázada kényszerű vendége volt az Andrássy úti palotának. A járda burkolata, a pengefal vagy akár maga az egész puccos világörökség az ő ott elszenvedett kínjaihoz képest messzemenően érdektelen. Semmilyen esztétikai hagyomány nem takargathatja az etikátlan zsarnokságot. Szomorú, ha városvédő Pallasz Athéné kezéből időnként ellopják a lándzsát – de említhető-e egy lapon ez az alamuszi tolvajlás azzal a kuruc-kodással, ha Sztálin lábáról lelopják a csizmát?

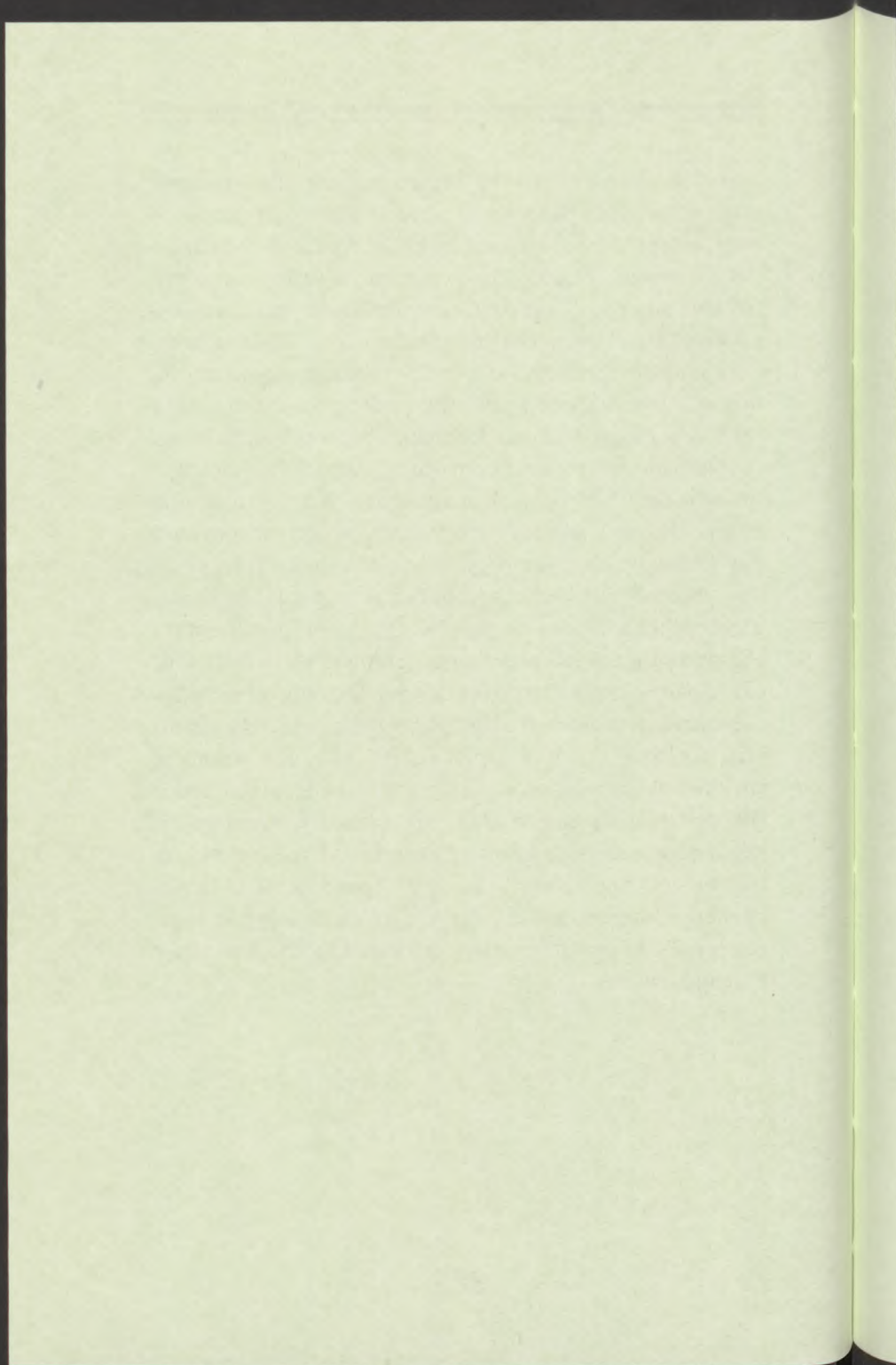

Kínos dolog mostanság szocialista képviselőnek lenni. Igaz, amúgy sem lehet felhőtlen lelkiállapot: ott ülni szociáldemokrata tudattal az elveiben megtagadott, ám a gyakorlatban jogelőd MSZMP pártingatlanaiban... De most még a szokottnál is nagyobb a skizofrénia. A szocialista frakció ugyanis a teátrális parlamenti kivonulásával olyan vermet ásott, amibe nemcsak maga esett bele, de kimászni sem igen tud belőle. A kormányfőnek – tévesen – tulajdonított „hazaáruló” jelző jó ürügynek tűnt, hogy a

---

maradék ülésnapra már ne kelljen bemenniük, s nyugodtan kampányolhassanak; most meg jön ez az álnok Fidesz, s azt tervezi, hogy a jelenlévő képviselők kétharmadával szépen megszavaztatja azokat a sarkalatos törvényeket, amelyeket (köztük az uniós jogharmonizációhoz szükséges médiatörvény-módosítást is) az MSZP a négyéves ciklus során szívósan és következetesen megtorpedózott. Olyan egyszerűnek tűnt pedig a képlet: a szocialisták jól megsértődnek, learatják az „antidemokratikus” országgyűlési szisztéma minden választási hozadékát, a többiek meg fortyogjanak magukban. Nos, ez most nem megy. Ha nem jelennek meg a záróülésen, megnyertek egy csatát, de elvesztették a háborút: bármilyen legyen is a következő parlament összetétele, ezeket a kétharmados törvényeket a Fidesz megkerülésével nem lehet felülmúlni. Ha viszont kellő számban megjelennek a szocialista frakció tagjai az ország házában, hogy jelenlétükkel megakadályozzák e malórt; hazugságban maradnak. Ha ezt teszi, ha azt – mindenképpen ott csücsülnek a verem alján. Bizonyára minden hullámhosszon cinizmusmal vádolják ugyan a kormányoldalt, ám eközben szembesülni kénytelenek saját kampánycinizmusukkal. A polgár eközben elégedetten dőlhet hátra: ez a parlamentáris berendezkedés, amiben élünk, minden tökéletlensége ellenére mégiscsak képes megvédeni a demokráciát a parttalan demagógiától...

Doszpót, a zárügynök

2002. február 23.

Államfőhöz méltó gesztus, hogy mérsékletre inti a vehemensen versengő feleket, ha azt tapasztalja: a kelletténél jobban elragadtatták magukat. (Még akkor is, ha tüzet a vízzel összeházasítani eleve reménytelen vállalkozás.) Mikor azonban csárdai stílusról, rövidre zárt furkósbot-filozófiáról, kampányelemmé avatott idegengyűlöletről értekezünk, óhatatlanul az országos politika hullámverésére gondolunk. Látjuk magunk előtt a szegény szabad demokrata választók szájába gyömöszölt megtermett narancsokat, és komolyan szánakozunk visszamaradt gasztro-nómiai kultúrájukon: nem tanították meg nekik, hogy fogyasztás előtt meg kell hámozni. (Hobo aligha így értette legendás Vadászat című lemezén, midőn kiadták a parancsot: mindenki kapjon egy narancsot...) Sokadszor is elcsodálkozunk azon, hogy egyes politikai pártok változatlanul a kórházakban és az iskolákban szeretnek kampányolgatni – talán nosztalgiából ama idők iránt, amikor az üzemi négyyszög legfontosabb csúcsa a vállalati pártbizottság volt. (A műfaj aligha felülmúlható terméke az a tetszetős díjakkal kecsegtető iskolai pályázat, amelyen szocialista politikusok életútját kell a diákoknak feldolgozni.) Az országos hírveréssel kísért események árnyékában azonban csendesen meghúzódik a vidéki valóság, ahol baloldali vezetésű városok hetilapjaiban még fizetett hirdetések formájában sem mindig sikerül közzétenni a polgári körök rendezvényeit; az iskolai könyvtárakban nem szabad olvasásra kirakni a jobboldali lapokat, csakis az előfizetetteket (vagyis a Népszabadságot); nem számít

különösebb szenzációnak, ha bezúzzák a parókia üvegablakait; de még az amúgy monopolhelyzetben lévő megyei sajtóval is előfordul, hogy – mint a helyi nyilvánosság számára abszolút lényegtelen momentumot – elfelejti megemlíteni, ha egy jelentős új létesítmény alapkövetételénél a hivatalban lévő miniszterelnök is jelen volt. Csupán lokálisan szúr szemet az is, hogy a hajdani tűztáncos költő, Baranyi Ferenc hol Medgyessyvel kampányol, hol meg a Munkáspárttal (az SZDSZ-pártfilmben szereplő Kulka János más eset – nála nehéz eldönteni, hogy a Göncz-portréfilm narrátori felkérése előzmény vagy következmény); miként nem kap széles körben figyelmet némelyik elképesztő kampányígéret sem. Ezek közül alighanem a volt sztárnyomozó viszi el a pálmát (akinek nevéhez leszerelése előtt még közkeletű átok is fűződött: „Rajzoljon téged körül Doszpot Péter!”). A minap azt találta mondani Orosházán a rossz közbiztonságot orvoslandó: ha a szocialisták kerülnek kormányra, minden nyugdíjasnak ingyen biztonsági zárat ajándékoznak. (Közbeszerzéssel?) Más megfogalmazásban: Doszpot bezárná a nyugdíjasokat. Aminek persze lehet, hogy még örülnek is, hiszen biztonságban hiszik magukat – nem árt azonban belegondolniuk: kinél lenne ez esetben a számkombináció...

Sűrű napok járnak a honi sajtóra: leköszönt a MÚOSZ elnöke meg a Népszava főszerkesztője is. Miközben a baloldali média minden korábbinál hevesebb kampányoffenzívába lendült, hajszáltrepedések mutatkoznak a bunker falán. A négyéves kampány könnyen a visszájára fordulhat: annyit gyalázták folyamatosan a kormányt (és mindenkit, akit a kormánnyal kapcsolatba tudtak hozni), hogy ezt las-

---

san már nem lehet tovább fokozni. A távozóknak amúgy ezer okuk lehetett a búcsúra – a MÚOSZ-elnök például elszégyellhette magát, hogy késlekedett elítélni Kende Péter szennyíratát. A szemlélő mégis kénytelen összefüggésbe hozni a MÚOSZ vezetési és szerepválságával a friss újságíró-szervezet megszületését, amelyet a négy közszolgálati médium (a közrádió, a két köztelevízió meg az MTI) kezdeményezett. A közmédia azt is megeléghelhet, hogy boldog-boldogtalan büntetlenül – sőt mindennemű szakmai-etikai következmény nélkül – belétörölheti a cipőjét. Imamalomként ismételtetnek bizonyítatlan állításokat kormánytévéről, kormányrádióról – holott a számok ezt a propagandisztikus vélekedést nem támasztják alá. E tekintetben mostanság két felmérés is nyilvánosságra került: az egyiket az ORTT készítette, a másikat Nyilas György szociológus és csapata a Magyar Televízió kuratóriuma számára. A négy országos tévé főműsoridős híradóinak összehasonlításából nemcsak az derül ki, hogy a Duna Televízió és az MTV 1 messzemenően pozitív szemléletű, s a Duna nyomában a Magyar Televízió még mindig sokszoros időtartamban foglalkozik a határon túli magyarsággal (míg az RTL Klub és a Tv 2 horizontja változatlanul Battonyától Nemesmedvesig terjed; a közszolgálati missziók átvételére nemcsak nem képesek, de láthatólag nincs is ilyesfajta szándékuk); valótlanok a közszolgálati televíziók kormánytúlsúlyáról szóló kampánylőzöngök is. Míg az MTV 1 Híradójában a Horn-kormányzat hasonló időszakában a politikusi híradóinterjúk műfajában 72:28 volt az arány az akkori koalíció javára, most ez 69:31. (Az RTL Klub Híradóban 54:46-ra vezet a koalíció, a Tv 2 Tények műsorában viszont 57:43-ra az ellenzék. Nem is érte kritika őket soha az MSZP vagy az SZDSZ részéről, hogy ne volnának elég elfogulatlanok.) Persze ha Wisinger tévéelnök lenne – elvég-

---

re júniustól ráér –, az MTV 1-en is hipp-hopp el lehetne érni a Tények arányait. De akkor meg már minek?

A hét végén nemcsak Kuncze Gáborék eregetik fel maradék luftballonjaikat, nemcsak a Terror Házát nyitják meg (lehet fogadásokat kötni, vajon sikerül-e a Köztársaság téri MIÉP-es tüntetők közé halált megvető bátorsággal elvegyülő MSZP-s provokátoroknak tömegesíteni az angyalföldi baseballeffektust), hanem szépségkirálynő-választást is tartanak. Ráadásul telefonon is lehetett szavazni, hogy mondjuk Belkired Fatime vagy Schneider A. Jennifer legyen-e a haza szépe. Legalább gyakorolhatjuk kicsit a voksolást április hetedikére, amikor is – ha lehet hinni a Soros Alapítvány óriásplakátjainak – a zenészek, a romák, a mozgássérültek és a leszbikusok mindenképp elmennek szavazni. Soros György e kampánnyal Geszti Péter reklámcégét támogatja, amely viszont az SZDSZ – gesztiméterrel mérve sem pozitív – „narancskampányát”. (Rajtuk már csak Kupa Mihályék tesznek túl, akik szerint a szegfű és a narancs egyaránt zöldség. Biológiából elégtelen.) Ily módon Soros áttételesen az SZDSZ-kampányt finanszírozza, megtalálva a joghézagot a választási törvényen – emiatt pedig könnyen meggyűlhet a bajuk Horváth Bélával. Mindez azonban eltörpül ama üzenet mellett, ami ugyan nincs kiplakátolva, de nemzeti érdek: az urnáknál ott a helye a törpe többségnek is...

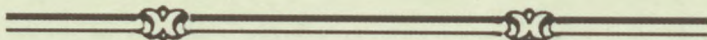

Komcsizás és szorcsizás

2002. március 2.

Terror és megbékélés – első pillantásra összebékíthetetlen fogalmak. Második pillantásra is. A főszocialista Kovács Lászlónak erősen hipotetikus külügyminiszterként az első dolga volna, hogy a számára minden bizonnyal fölöttébb idegesítő nevű Terror Házát átkeresztelje Emlékezés és Megbékélés Házává. (Schmidt Mária duplafenekű reagálása erre az volt: nincs szándékában felkérni őt keresztapának.) Az egyik terrorpárt jogutód szervezetének elnöke nyilván úgy képzei: idővel a puhány népfrontos elnevezéshez lehet majd finomítani magát a roppant kínos tárlatot is. A padlómintaként szolgáló gulágtérképet például be lehetne hinteni vörös szegfűvel, s ez mindjárt megalapozná az illatozó megbékélést. (Nem is szólva az emlékezésről, ami békévé oldja a fokozódó osztályharcot.) Bűnbocsánat ugyan csak bűnvallás után jár – kérdés, ennek tekinthető-e Szili Katalin felemás megnyilvánulása, aminek vörös farokként hozzábiggyesztette: „miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek”. Vajon ki kínoztatta halálra a mai szocialistákat? Ki vezényelt rájuk tüzet; ki tört össze üveget a húgycsövükben? (Szili Katalin helyett már csak ezért is szívesebben láttuk volna vezeklő szituációban – de nem feltétlenül gyóntatószékben – mondjuk Horn Gyulát.) Sajátos módon azonban a legképmutatóbb, legparlagiasabb megnyilvánulást mégsem egy posztkommunista, hanem egy állítólagos liberális politikus neve mellé ikszelhetjük be: Kuncze Gábor – még ki sem jőzánodva a hősi lufieregetés mámorából – azt találta mondani, hogy a Terror Házának megnyitója az első

Fidesz-MIÉP-nagygyűlésre adott alkalmat. Később ezt a hajdan többre hivatott Fodor Gábor megismételte. Ezzel nemcsak engem és családomat sértettek vérig, hanem néhány tízezer más jóérzésű jelenlévőt is. Ezért később, egy nyugodtabb pillanatban a hajdani lengvelpiacok nyelvezetét idéző pártelnöknek meg a bukott kultuszminiszternek töredelmesen meg kell majd követniük bennünket – feltéve, ha képesek lesznek valaha kigyógyulni az akut kampányitiszből. Mindazonáltal az SZDSZ-vezérkar frusztrációja érthető: kampánykamionjukat a kereskedelmi médiás mintára celebrált országjárásukon lelombozó érdektelenség kíséri, s ha leparkolnak egy-egy vidéki kisvárosban, a legérdemibb kérdés, amit a lakosság hozzájuk intéz, az, hogy vajon miért álltak rá a díszburkolatra? Nem is szólva arról, milyen drágák manapság a lufik. Ezen a kilátástalanságon még a Pa-Dö-Dő lufilányai sem segítenek – ráadásul a publikumnak eszébe juthat Friderikusz hamvába holt „békítő show”-ja, amelyben egy alkalommal Mécs Károlyt igyekezett nevelt lányával (a Pa-Dö-Dő egyik felével) kibékíteni. Nos, nem sikerült – még az össznépi médiakatarzis kedvéért sem. A nevelőapa a kommunizmus áldozatainak emléknapiján a múzeumavatás méltóságteljes ceremóniamestere volt, miközben a tékozló lány az Andrássy út túlsó végén a „lufiluzófikus fiúk-búcsúztatáshoz” tercelt.

A Népszabadság azt írta tudósításában, hogy a Köztársaság téri MIÉP-demonstráció csúnya havasesőben kezdődött – az SZDSZ bulijának meteorológiai vonatkozásairól azonban nem értesülhettek a hűsége előfizetők. A Magyar Nemzetet kellett (volna) fellapozniuk ahhoz, hogy megtudják: a Hősök terén eregetett lufikat is havas-eső

---

paskolta. A két rendezvény egyébként – pár kilométerre egymástól – nagyjából egy időben zajlott...

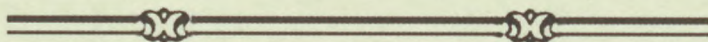

Hegyi Gyula szocialista poéta-publicista a minap megidézte Márai Sándor szellemét, s némiképp nyögvenyelősen megpróbálta bizonyítani, hogy a diktatúrákkal szemben engesztelhetetlen mintapolgár a világ minden bűnét a jobboldalban vélte megtalálni. Az csak az egyik probléma ezzel, hogy Márai forog a sírjában az ilyesféle csúsztatások és baloldali kisajátítási kísérletek miatt – a másik az, hogy ha találmányra felütjük a Naplót, efféléket találunk benne: „Régebben volt a lumpenproletariátus. Most megjelent a népi demokratikus színen, kalappal a kezében a lumpenburzsoázia.” Aligha lehetne pontosabban leírni a „reformkommunisták” színeváltozását, „reformkapitalistákká” való átvedlését. Az idézett naplójegyzet zsenialitása abban is megmutatkozik, hogy a Nagy Metamorfózist évtizedekkel korábban, a csíráállapotból megjósolta. A „baloldali” Márai krétarajza épp olyan sulykolt „igazság”, mint az a tétel, miszerint a jobboldalnak nincs más ötlete, mint „a komcsizás és a zsidózás”. (Szögezzük le újfent, sokadszor: az első demokrata erény; a másik – mert raszszista – demokrata szégyenfolt.) Erről a kiváló nyelvész, Balázs Géza szlenggyűjteménye jut eszembe, amelyben egy helyütt flasztornyelven az szerepel: „Komcsizol vagy szorcsizol?” Ennek a dilemmának a „megfejtése” ugyan nem egyéb, mint hogy „komolyan beszélsz vagy szórakozol” – én mégis azt szegezném a Márai-rajongó Hegyinek: „szorcsizik, hogy komcsizik”?

Az MSZP halálra sértődött a parlamenti jegyzőkönyvben nem szereplő állítólagos kormányfői „hazaárulózáson”,

de sikerült bemanővereznie magát a magyar és német népet kollektíven bűnösnek bélyegző törvény „barátai” közé. Talán nem értik, miről van szó. Talán jobban megértik, ha a holokausztot hozzuk párhuzamként: kitelepítés-sel, vagonokkal, kézipoggyással. A Beneš-dekrétumok a cseh és szlovák államiság máig élő „zsidótörvényei”. Aki mentséget talál számukra – akár azáltal is, hogy „szerencsétlen időzítésről” beszél –, az épp olyan gyalázatos bűnt követ el, mint az előre megfontolt holokauszt-tagadók.

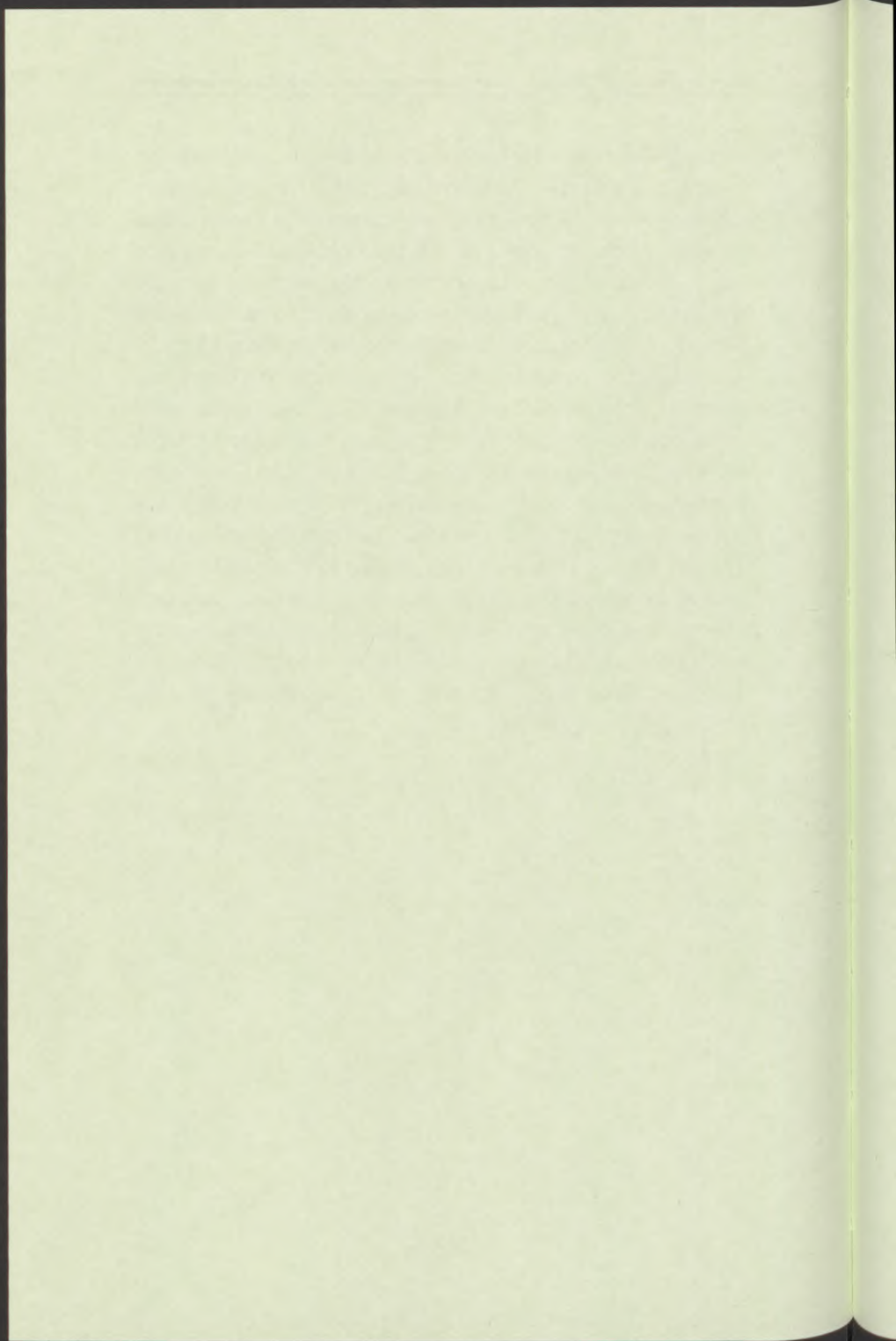

Ábel fiam reggel odabújik hozzám az ágyban, markolja az ujjam, s egyúttal felkínálja selymes talpacskáját némi kéjes simogatásra. A legutóbbi nyiratkozás, a tüsi haj hirtelen kisfiús arcot kölcsönzött neki – egyre kevésbé lehet már bébinek tekinteni. Lassan kétéves lesz, de nem siet a beszéddel. Látszólag artikulálatlan, de nagyon is célirányos hangjelzésekkel érteti meg magát: gyakorlatilag mindent elér, amit akar. Abban a szerencsés helyzetben van, hogy rá egyelőre nem hatnak a szavak: érdekekkel és érzelmekkel metakommunikál. Nem lenne hát jó alanya a kampánystábok ígéret-kommandóinak sem. Nem mérlegeli, hogy milyen jó lesz neki, ha ekkor vagy akkor csokit kaphat – számára a csokifogyasztás csakis jelenidőben értelmezhető. Egyáltalán: az igeidők közül csakis ennek tulajdonít értelmet. A múlt túl csekély neki ahhoz, hogy különösebben érdemes volna számon tartani, a jövő pedig olyan kulturális absztrakció, amelyet vigaszul és serkentésül a megalkuvó felnőttek konstruáltak maguknak. Még nem sejtí a selymes talpú srác, hogy a mai politikusok az ő jövőjére koccintanak. Nagy valószínűséggel az Európai Unió polgáraként élheti le élete túlnyomó részét – de korántsem mindegy, milyen feltételekkel. Még nem

---

tudja, de később fel fogja tenni a kérdést: hogy létezik az, hogy a különféle versenyszámokban ilyen tetemes hátránnyal vagy csupán ilyen árnyalatnyi előnnyel állhat rajthoz? Nem érti majd a 2002-es esztendő csetepatéit sem, de talán meg akarja érteni. Akkor pedig harmatgyengének bizonyulhatnak azok az érvek, amelyek rossz törvényeket, megalázó békeszerződéseket védenek, a tiszavirágnál is rövidebb életű érdekeknek rendelnek alá nemzeti sorskérdéseket. Remélhetőleg ugyanis a kicsi Ábel európai polgárként is magyar lesz majd. Itt kicsit megsajdul az atyai szív, mert ilyesmire soha nincsenek holtbiztos garanciák – a szív útjai épp olyan kifürkészhetetlenek, mint az érvényesülésé. Talán addig azért lehet valamit tenni a megtartó hagyományokért, amíg a mi ujjunkat szorongatja az az ujjacska, amíg a kezünk ügyében van az a selymes talpfelület. Talán a jelen ketrece mégsem olyan jártányi hely, ahol ne volna befolyásunk mindarra, ami elkövetkezik. Mert bár nem beszél még, itt a bizonyosság: a jövő elkezdődött.

Vadamos a világ

2002. március 9.

Bárcsak befolyásolni tudnánk a Washington Post cikkeit – sóhajtott árulkodó módon Eörsi Mátvás, amikor arról folyt a televíziós purparlé: életszerű-e, hogy a jobboldali Bush-kormányzat a magyarországi baloldal választási győzelméért szorít. Ez a képtelenség, amit az említett lap rovatvezető-helyettese röpített világgá, mindenesetre úthengerként gördült végig a hazai médián, ékesen cáfolva a cáfolatot, hogy egy washingtoni kósza publicisztika ne volna szerves része a budapesti kampánynak. Főként azt a párhuzamot domborították ki előszeretettel, hogy a Washington Post buktatta meg Nixon elnököt is – most meg Orbán Viktorral fogja ezt tenni. Eltekintve ama csekélyke különbségtől, hogy hiányzik a konstrukcióból a honi Watergate-ügy, az írás alighanem kellemetlen perceket szerezhetett a szerzőnek is. Úgy képzelem: mikor behívta a rovatvezetője, nemcsak azt kötötte a lelkére, hogy frissítse fel ismereteit a NATO-történet kronológiáját illetően, de arra is felhívta a figyelmét, hogy ideje a kormányzati informátorainak körében is vérfrissítést végrehajtani. Nem tanácsos ugyanis megfélekezni arról, hogy a délszláv NATO-konfliktus idején épp a magyar baloldal igyekezett akadályozni a légicsapásokat, így Washingtonban értük szorítani nemcsak életveszély, de komoly nemzetbiztonsági kockázat is. Nem is szólva arról, hogy az amerikai országimázst némiképp a szenilitás irányába tolná, ha az amerikai elnök olyanokért szorítana, akik a szavazat-újrászámllási céció idején még kizárólag Al Gore-kitűzőkkel mutatkoztak a budapesti nagykövetségi foga-

---

dáson. (Kivéve a kétkulacsos Avar Jánost, de neki ilyen a humora.) Tom Lantos nagy bánatára bajos továbbá mindenféle konkrét bizonyíték nélkül antiszemitizmussal vádolni az Orbán-kormányt, amikor ezzel már póruljárt a nagykövet asszony is (a fáma szerint az ez ügyben alkalmazott tanácsadóitól időközben már meg is vált). Férfiasabb volna, ha a publicisták inkább a Gripen-üzletet emlegetnék – viszont az is tagadhatatlan, hogy NATO ide vagy oda, Magyarország mégiscsak az Európai Unióhoz akar csatlakozni, s nem az Amerikai Egyesült Államokhoz. Ráadásul ott az amerikai kormány szóvivőjének nyilatkozata is, amelyben kifejti: Bush elnök szeretne még idén találkozni Orbán Viktor kormányfővel. Mivel ez a választások előtt már nem megy, csakis utána lehetséges. S csakis akkor, ha Orbán marad a miniszterelnök. Tessék mondani: akkor kinek is szorít az amerikai kormányzat?

Medgyessy Péternek minden vágya, hogy vitázhasson Orbán Viktorral, s férfias küzdelemben legyűrhesse őt. Viszont kihívóként ragaszkodik ahhoz, hogy az összecsapásra hajnal négykor a Vérmezőn kerüljön sor; Farkasházy Tivadar meg Bajor Imre legyenek a párbajsegedek; a választott fegyvernem meg a repokamatok. Körülbelül ilyen komolyságú a szocialista ajánlat. Az MSZP rosszul választott jelöltet (nemcsak a Fehér Ház kandallója előtt nem tudna megfelelően viselkedni, de még Iliescu oldalán sem), s ez az Orbánnal való retusálatlan összevetésben óhatatlanul lejön a képernyőről. Mindenáron el kell tehát kerülni a kudarchelyzetet. Esetleg a hermetikusan elzárt, baráti kereskedelmi tévéstudiók még segíthetnének – s ezt még akkor is meg kell kockáztatni, ha gyakorlatilag leírjuk a közszolgálatot. (Ez nem túl eurokon-

---

form, de hát a kampány egésze sem az.) A tévévitát időnként üzleti alapon megszakítanák („reklám után visszajövünk”), s a szünetben műsorajánlónak álcázva ál-MIÉP-es statiszták védtelen operatőröket verhetnének. A kampánycsend előtti este sem jó, mert akkor minek tartjuk azt a temérdek sajtóaktivistát, aki megmagyarázza: mit is kell érteni azon, amit a néző látott? Példátlan arrogancia, hogy a kihívott akkor is elmegy a vitára, ha én nem leszek ott. Csalárd módon kampánycélokra használná a tévévitát! Mit szólnak ehhez a külföldi választási megfigyelők?

A telefon mindig kínzóeszköz, ha halálhírt közöl – most épp a sokak által szeretett költőét, Hules Béláét. Túl a hetvenötön nem tudott már megküzdeni az infarktussal, s így nem érhetette meg főművének tartott könyve, A katedrális pusztulása megjelenését sem. Ez a katedrális az ő kódolt nyelvén a szovjet világbirodalmat jelentette, amit szívből gyűlölt, s személyes sértésnek vette, hogy ez a faragatlan rendszer elrabolta alkotó életének java részét. (E kötet szerkesztgetése kapcsán legutóbb csúfondáros módon épp egy Moszkva téri sörözőben ücsörögtünk.) Nem vulgárisan adott hangot e sérelemnek – egy latintanárnak a neveltetése is tiltja az ilyesmit. Modernista volt ízig-vérig, a kassáki értelemben – ám az ő képversei, szójátékai és tintapacái távol álltak a számítógépes ámokfutástól vagy (még előbb) a papírboltok lettraszétkészletét kifosztó álpoézistól. Líraeszményünk köszönő viszonyban sem volt, de tiszteletben tartottuk egymás rigolyáit: ő a Szonettregény korszerűtlen klasszicizmusát, én meg az afféle fixa ideáit, hogy például filozófiai alapon az elipszilont számúzta verseiből, pontos jével helyettesítve azt. Hules Béla – egyik könyvcímével élve – „magányos inici-

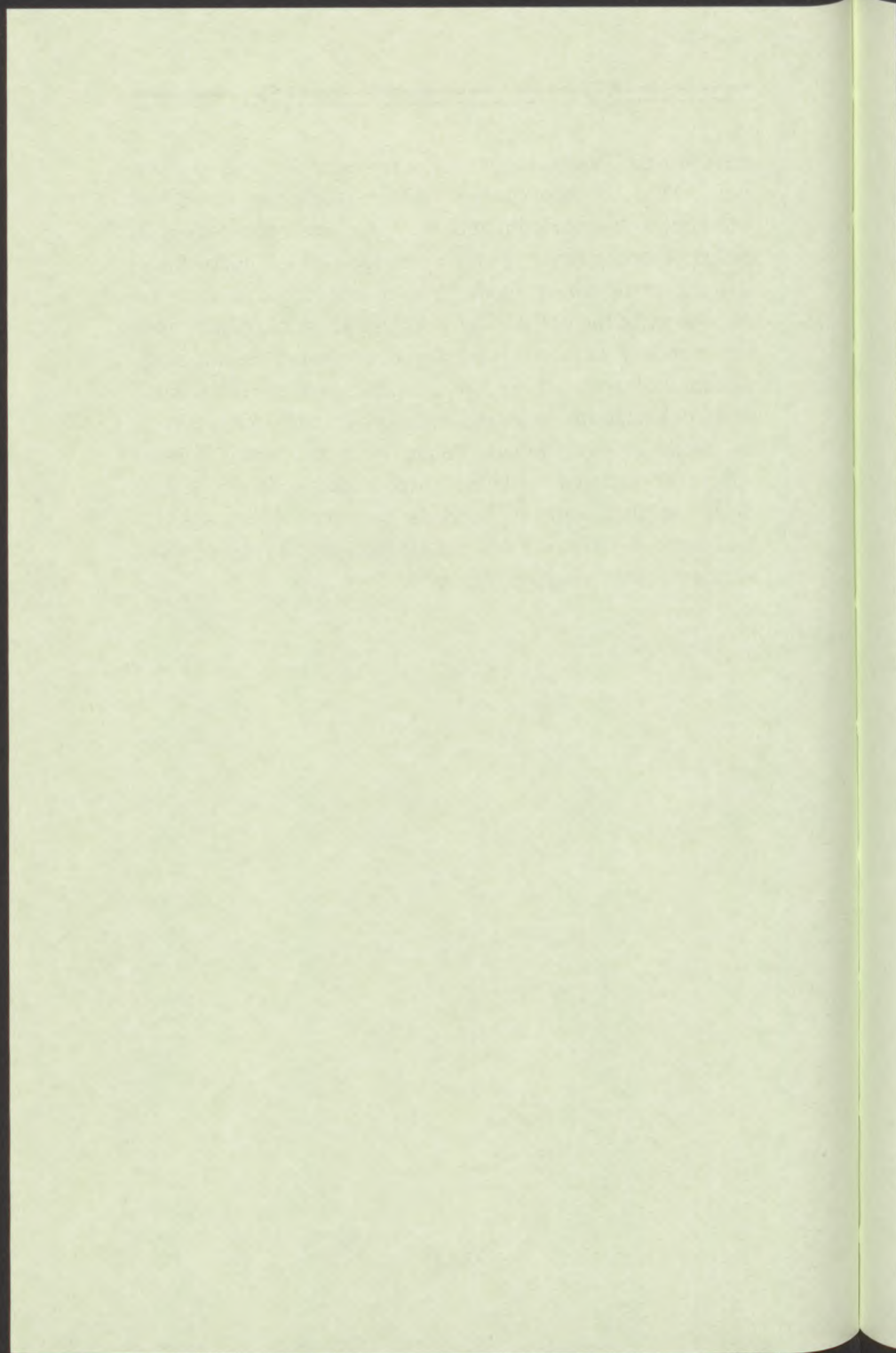

álé” volt: nem tartozott sem az aczéli „fősodorba”, sem a későbbi kanonizálási gengszterizmus kegyeltjei közé. Ám született polgárként szükségét érezte, hogy közösséget szervezzon maga köré. A zalai hepehupák között, a festői Lickóvadamoson, ott, ahol közösen birtokoltak Ács József költőbarátjával együtt egy erdőszei parasztházat, nyaranta valóságos irodalmi fesztiválokat rendezett. Ezeket szerényen „vadamosi vendégségnek” keresztelte – ám a felolvasások, kamarakiállítások és dudakoncertek hamar kinőtték a tágas pajtát: a legfényesebb időszakban átterjedtek a helyi kultúrházra; sőt a szomszédos Gellénházára is, ahol az amerikai olajkutatók akkor építettek mintalakóparkot, mikor ezt a fogalmat még ki sem találták. A vadamosi házban, egy szegényes nyáron, mikor nem futotta költséges üdülésre, a családdal is eltöltöttünk egy hetet: a lányaim itt láttak működő kerekeskutat, amiből vászoningen keresztül szűrtük a vizet; nagyokat túráztunk a közeli bortermő hegyközségekben; bőrig ázva traktort stoppoltunk; esténként meg hallgattuk a szomszéd völgyből jövő kurjongatást, amit az Ausztriából átrándult motoros szkinhedek táborából eregettek az égnek. (Akkoriban még egy Kuncze nevű, a mostani kampanyban kamionsofőrként közreműködő országjáró volt a belügyminiszter.) A vadamosi vendégségnek saját időszaki lapja, sőt füzet sorozata is volt, ami nemcsak a zalai kötődésű szerzőket vette számba, de a „globálprovincializmus” jegyében belefértek finnugor énekek, emigráns román novellák, sőt Szajna-parti szonettek is. Máskor meg (filozófiai vendégség címén) komoly, élemedett korú férfiak estek egymásnak elvont kategóriák miatt, gyermekes daccal, de a politikusi számítások mindennemű jele nélkül. Később a vadamosi azílumot el kellett adni, miként az otthonos józsefvárosi lakást is – Hules Béla utolsó hó-

---

napjait már Tinnyén töltötte, az ő szavával: „száműzetésben”. Még két hete is beszélünk: szótárügyi tévedésre bukkant a Magyar Nemzetben, s az élet leglényegesebb dolgai szerinté épp ezek az apróságok. (Még talán olvashatta a hibaigazítást, úgyhogy mégsem reménytelen a világ.) A gyász hír hallatán az a vitánk jutott eszembe, amit egy verssora kapcsán folytattunk; az utolsó „vendégség” alkalmából született, és így hangzik: „Vadamos a világ.” Megkockáztattam, hogy ezt csak az alliteráció kedvéért írta, pedig tudnom kellett volna, hogy csupán a Tamási Áron-féle mondat variánsa: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” Márpedig ha Vadamos a világ – jobb, ha tudjuk: mindannyian csak vendégségben vagyunk benne...

Választási kavicsok

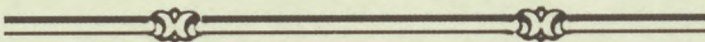
2002. március 16.

Borzalom, hogy a polgári oldal már a kokárdaviselést is ki akarja sajátítani, holott ahhoz még az internacionalista átkosban is ragaszkodtak az emberek – méltatlankodott az Orbán-ellenes újságírók klubjában Bolgár György kereskedelmi rádiós. Érvelése szerint a baloldali érzelmű honfitársaink is magyarok, ezért kirekesztő a Magyar Polgári Együttműködésért Egyesület felhívása, mert ez azt jelentené, hogy mindenki, akin egyébként is kokárda van, a jobboldalt erősíti. Csakhogy a baloldali magyarokat senki nem akarja kizárni a nemzettestből. Ha itt közszolgálati kritériumokat emlegethetnénk, ide lehetne citálni az alapviccet a jeREVáni rádióról, hogy akkor most osztogatnak a Vörös téren vagy fosztogatnak – de hát kereskedelmi médiumok esetében (beleértve a lenini útinform adóját is) nyilván másutt húzódnak a csúsztatás határai. Az egyesület felhívása ugyanis nem a nemzeti ünnepre vonatkozott, hanem úgy szólt, hogy a március 15-i kokárdák maradjanak kinn a hajtókákon egészen a választásokig. Ezért aztán azok, akik az ünnep múltával továbbra is nemzetiszínben járnak, alapvetően két táborra oszthatók: vagy olyan magyarok, akik szánszándékkal „hosszabbítanak”; vagy olyanok, akik feledékenységéből. Volna még egy harmadik csoport is: akik szívesen hordanának kokárdát, de nem telik nekik rá. Bolgár György azonban aligha ebbe a kategóriába tartozik.

Óriás iker-fénycsóvák lövelltek az égnek szeptember tizenegyediké félévfordulóján. Hiába, az amerikaiaknak

vérükben van az ünneplés: még a nemzeti tragédiákból is képesek a maximumot kihozni. Az anyagtalan, de nagyon is szembeszökő virtuális felhőkarcolók, amelyek a Világkereskedelmi Központ hűlt helyét jelezték, eséllyel indulhatnának a látványtervezői Oscarért. Ez az ország mindig a fényekre volt inkább fogékony, mint az árnyakra. Alig hallani valamit arról, hogy a merénylet után a romeltakarítókát védőálarc nélkül dolgoztatták, s a katasztrófa egészségügyi következményei (légzőszervi megbetegedések, rák) akár még több áldozatot is szedhetnek, mint a terroristák. Létezik egy WTC-köhögés nevezetű új betegség is (amelyet persze nem neveztek el a morbus hungaricus mintájára morbis americanusnak). Manhattan levegője időközben visszaállt az eredeti szennyezettségi szintre (az sem volt kismiska), ám a lakásokban nem bír leülepedni a gyilkos por, a szerencsés túlélők között egyre több az asztmás. Az amerikai nemzetipar ugyanakkor kihozta a helyzetből a lehető legtöbbet. A polgárokat összekovácsolta a közös (láthatatlan) ellenségkép. A korábban előszeretettel retardáltnak beállított ifjabb Bush elnök mögött akkora támogatottság van, amitől hasonló esetben a hazai véleményformálók szívszélhűdést kapnának, weimarizálódást emlegetnének, s kórusban siratnák el az atlanti demokráciát. S jóllehet innen is, onnan is hallatszanak már kósza értelmiségi kritikák, hogy talán mégsem az emberi társadalomfejlődés csúcsa, hogy a világot gonoszakra és jószágosokra osszuk fel, hiszen ez a diktatúrák világképe, s ennél még a szélsőliberálisok által bigottnak bélyegzett kereszténység is rugalmasabb (létezik megbocsítás, megtérés, vezeklés, pokol tornáca, urambocsátás: szeretet) – az antiterrorista gőzhenger megállíthatatlanul gördül tovább. Hovatovább a jótékony feledés homálya borul arra, hogy pár tucat szélsőséges öngyilkos gerillá-

---

nak sikerült megszégyenítő csapást mérni a büszke Pentagonra: a nemzetközi népfrontos afganisztáni kaland óta (melynek eleje volt, de vége nem nagyon) már arról folyik a szó, hogy Amerikának joga van elsőként is atommal büntetni a rosszakat. (Ez ügyben az amerikai nagykövet asszony hosszú cikket is írt hazai országos lapokba. Potenciális hadüzenetet – amely automatikusan a Gonosz Birodalmához sorolja „a szürke zónát” is, ezáltal gyakorlatilag szabad kezét adva magának minden jövőendő igazságosztáshoz – a szabadságra oly kényes baloldali sajtó még nem kezelt ilyen megkülönböztetetten.) Oroszország megszokta, hogy atomrakétákat irányítanak rá – Kína valahogy nehezen viseli ezt a tudatot. A Gonosz Tengelye retorikai leleményt, amelyet Bush még Koreára, Irakra és hasonló impozitorokra alkalmazott, immár excsehszlovák politikusok is átvették. Szerintük az is a Gonosz Tengelye, hogy osztrák, bajor és magyar kormánytényezők közösen utalják a fasisztoid Benes-dekrétumokat a történelem lomtárába. Úgy hiszem, miközben el vagyunk foglalva kicsinyes kampánycsetepatéinkkal (közvetítik-e egyenesben az új Nemzetiből a Tragédiát meg a régi Közgázról a kormányfőjelöltek vitáját), kicsit mintha elkerülné a figyelmünket, hogy odakünn a XXI. század immár javában folyik. Európában kontinentális alkotmányozás kezdődött, a világban meg formálódik az új katonai doktrína: ennek a jelképe pedig akár a fényszóróból emelt felhőkarcoló is lehet.

Vigye el őket az ördög – mondta a Magyar Nemzetre Donáth László szocialista honatya a Nap-keltében; ami egy protestáns lelkesztől fölöttébb érdekes kifakadás a nyilvánosság előtt. Donáth sérelmezte az őt ért sajtókriti-

---

kát, Pallagi Ferenc meg helyeselt neki. (Vallásetikai szempontból nyilván a Blikk a sajtóetalon.) Országjárásom során vidéki lelkészekről hallottam: az evangélikusok számára eddig az volt a legnagyobb tehertétel, hogy eredetileg Horn Gyula is e felekezethez tartozik. Most már ketten vannak.

Péterfalvi Attila adatvédelmi biztos megállapította, hogy Medgyessy Péter jogtalanul levelezett az állampolgárok millióival; nem kérhetett volna ehhez utólag hozzájárulást – gyakorlatilag pártállami módszereket alkalmazott egy demokráciában. Ezen igazából nincs ok meglepődni – a francia lovagi cím még nem jelent önmagában veleszületett demokrata erkölcsöt. Én inkább a konklúzió miatt aggodom. Talán túlzás volna azt várni, hogy a törvényszeget és pártját a jogtalan előnyszerzés miatt haladéktalanul zárják ki a választási mezőnyből (bár egy műkorcsolya-világversenyen a zsűri ilyen durva befolyásolása után ez evidencia volna); ám túl a súlytalan ejnye-bejnyén, a háttározatot (hogy az MSZP semmisítse meg a görbe úton birtokába jutott adatbázist) végtelenül naivnak érzem. Ízé-porrá lehet zúzni egy flopit vagy egy CD-t – de soha nem tudhatjuk, hány másolat létezik belőle; esetleg „soha nem lehet tudni” alapon a világháló mely titkos rekeszében tárolják. Ez a társaság utoljára akkor semmisített meg adatbázist, amikor a kompromittáló pártállami iratokat, ügynöklistákat mázsaszámra bezúzatta. Aligha vonja azonban senki komolyan kétségbe, hogy a listák és terhelő dokumentumok hiteles másolata ma is ott lapul mindenféle biztonságos széfekben, örök zsarolási aranytartalékként, várva a konkrét felhasználásra. Ehhez képest bagatell, hogy a demokráciát fennen hangoztató trónköve-

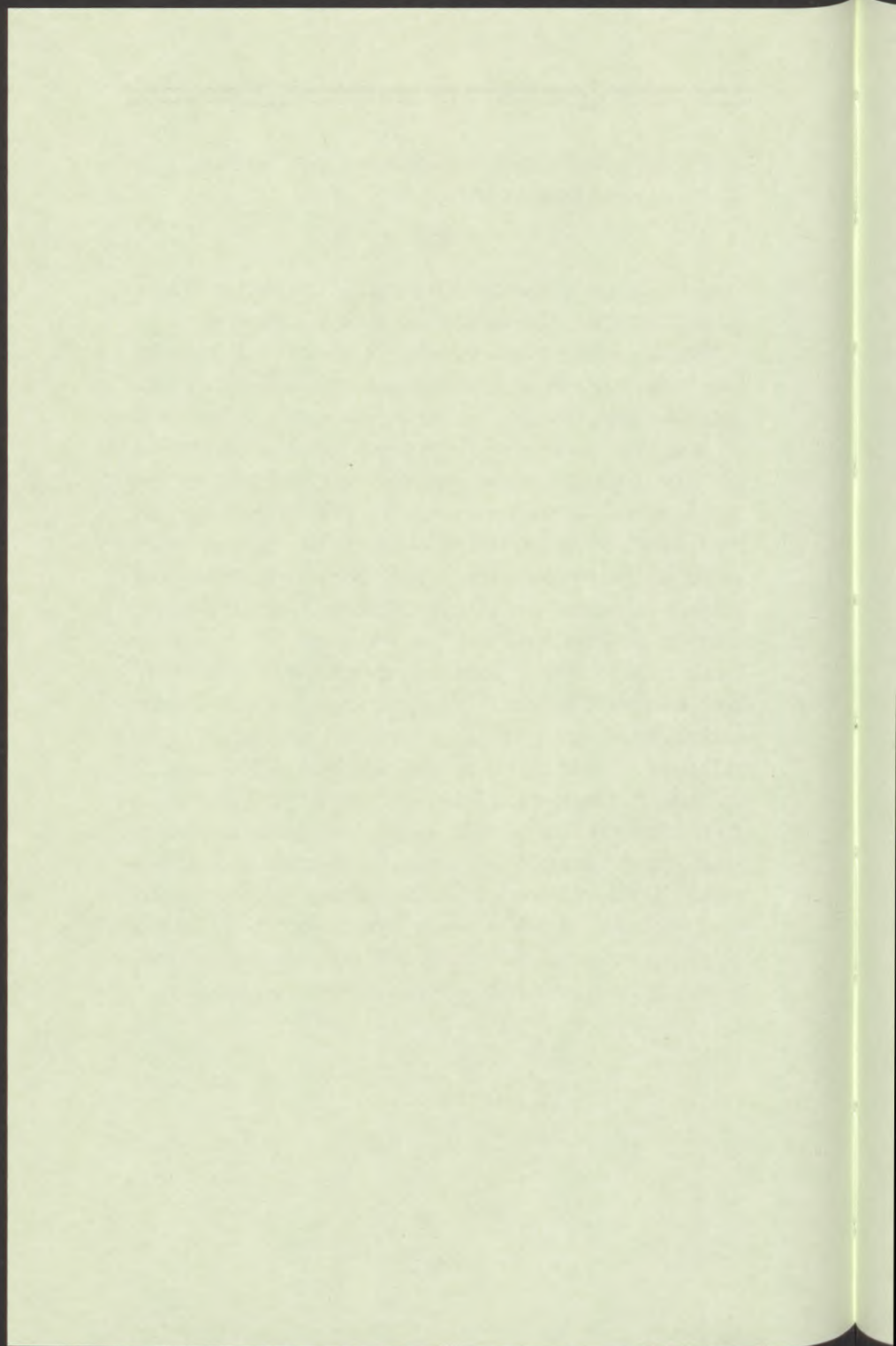
---

telő posztkommunisták bizonyítottan jogosulatlanul a lakáscímeinkkel kereskednek.

Sucha György, a Gambiai Köztársaság tiszteletbeli főkonzulja (korábban ORFK-szóvivő) meséli a magyar ATV-n Schmuck Andor (!) riporternek, hogy a kis afrikai országban miként igyekeznek biztosítani a választások tisztaságát. Az egyes falvakban leszavaznak ugyan a hagyományos európai módon is, ám emellett minden választópolgár kap egy-egy kavicsot, amelyet bele kell pottyantania egy lemezdobba. Minden pártnak külön lemezdobja van, s a helybéli választási bizottság akusztikus úton, a csörrenésre füelve győződik meg arról, hogy az illető leszavazott-e. Választási csalás gyakorlatilag kizárt (főleg, ha minden urnának ráadásul más a hangja is). A gambiai modell azért érdekes, mert azt tapasztalom: egyelőre (talán okulva a kékcédulás tapasztalatokból) sokan idegenkednek attól, hogy – mint az Európai Unió leendő tagországának polgárai – számítógépes úton adják majd le voksukat. Nem valószínűtlen ugyanis, hogy a jövő kampánystábjaiknak megbecsült tagjai lesznek a lehetetlent nem ismerő hackerek is. Ám ha maradunk a lemezdobos megoldásnál, már csak abszolút hallású választási biztosokat kell alkalmazni – nem is szólva arról, hogy ha már minden autópálya és folyami híd felépült Magyarországon, a kavicsbányáknak sem kell csődöt jelenteniük...

Kéklazmás választások

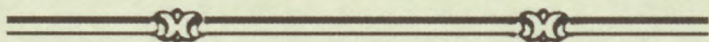
2002. március 23.

Háromezer négyzetkilométeres jégdarab szakadt le az Antarktiszról, s ez nagyobb figyelmet váltott ki a világsajtóból, mint a magyar parlamenti választások minden szivárványos fejleménye együttvéve. Pedig mennyivel versenyképesebbek volnánk mi a médiapiacra a többszörös területvesztésget produkáló Trianonunkkal!

Önkritikát kell gyakorolnom: egy ízben ugyanis nagy nyilvánosság előtt kijelentettem, hogy a kékcédulás választási csalások kora végképp lejárt, az ilyesfajta kommunisztikus mesterkedések esélye elszállt a boldogult XX. századdal együtt. Nos, a XX. század tényleg a múlté, árnyai azonban itt kísértének. Szoros összefüggésben van ez azzal, hogy a kommunisztikus mesterkedéseket a többpártrendszer viszonyai között sem utasította rendre az ország, s jóllehet a választások végső kimenetelére (matektanári minőségben, aki felülbírálná a táblánál az összeadást) szerencsére nincsenek többé valóságformáló befolyással, a voksolás előjátékában a jelek szerint epizód szerepet kaphatnak. Az ország két vezető pártja egyezséget köt egymással, hogy miniszterjelöltjeik a médianyilvánosság előtt vitázzanak szakmapolitikai kérdésekről, megegyeznek a helyszínben, a moderátorokban, a közvetítő tévécsatornában, sőt a színpadi díszletben is – aztán az egyik fél (a kommunisztikus) látványosan felrúgja a szerződést: plazmatévéket épít be a paravánként szolgáló politikai plakátjába, ahol tudj'isten miféle politikai

klipek futnának a vita alatt, pluszinformációkkal bombázva az ingadozó választópolgárt. Amikor a Fidesz nem hajlandó az egyoldalú szabályváltoztatásra, az MSZP fellélegezve összapakol: ha nem vitáznak a miniszterjelöltek, hála az égnek, kapcsos zárójellel nem kell vitáznuk a miniszterelnök-jelölteknek sem. Az egyik oldalon Pokorni Zoltán pártelnök áll ki a nyilvánosság elé, hogy kifejtse a polgári választási szövetség álláspontját; a másikon Gál J. Zoltán helyettes kampányszóvivő – ebből is látszik, melyik oldal mennyire veszi komolyan a vitát. A helyettes szóvivő karcos szereplése azt is előrevetíti, miféle kampányszóvivőket, országimázs-formálókat látna négy éven át az ország, ha Medgyessy kezébe engedné át a kormánykereket. Mindeközben a balliberális média ostobácska mentségeket keres a választási programok összemérése elől mondvacsínált indokkal megfutamodó szocialistáknak: miért nem találta ki a plazmatévét az a híresen innovatív Fidesz – ugyebár most szégyenkeznek, hogy az MSZP kampánystábjánál esett le előbb a tantusz. Úgy képzelem, Werber úr megnézte a Tragédia premierjének tévéközvetítését az új Nemzetiből, amiből egy kukkot nem értett ugyan, de látta, hogy az Úr hangját az Úr sms-eivel pótolta a rendezés – s ekkor az ötletbajnok a homlokára ütött: ez az! Ha a jelöltjük butaságokat beszél, majd rásegítenek némi verbális mankóval a Köztársaság térről! A módszer nyilván nem a Dávid Ibolya–Bárándy Péter-vitát lett volna hivatott befolyásolni (ahol két tehetséges, hozzáértő kommunikátornak vélhetőleg semmilyen vizuális segédcsapatra nem volt szüksége), hanem az Orbán Viktor kontra Medgyessy Péter összecsapás eredményét. (Ez egy olyan sakk-csapatverseny, ahol minden poszton minden játékos partiképes – kivéve az első táblát, ahová a sakkőrült Kádár jogutódjai hirtelen ötlettől vezérelve

---

egy sakkozni nem tudó black jack-fenomént delegáltak.) Még a legelfogultabb szemlélő számára is nyilvánvaló, hogy a professzionális politikussá érett Orbán debatter képességei legalább egy klasszissal jobbak, mint a színtelen Medgyessy ilyesfajta kvalitásai – ha tehát már semmilyen módon nem lehet kitérni a konkrét, kommentár nélküli megmérkőzés elől, legalább a külső beavatkozás lehetőségét biztosítani kell. A plazmatévéken a vitával egyidőben lehetett volna azokat a sommás üzeneteket eljuttatni a választóhoz, amelyet másnap – a kampánycsend miatt – a baráti sajtókommandó már nem tudott volna; sőt e hatást ügyesen megkomponált mozgóképekkel, grafikonokkal is felerősíteni, gazdagítani, tévésíteni lehet. Végül e „necces” verzió helyett mégis a „nulla változat” mellett döntöttek: ha nincsen semmilyen nyilvános vita, akkor marad a párhuzamos kampányolás (s ugyebár a párhuzamosok sohasem találkoznak), illetve – amúgy mellékesen – marad a baloldal négyötödös kommunikációs túlsúlya is, amivel három hét alatt valamicskét talán még faraghatnak az egyre növekvő szocialista hátrányból. Mindez ugyan csak a tisztes vereséghez elegendő – feltéve, ha mesteri csúrcsavarral bele nem lehet sulykolni az emberekbe, hogy Orbán futamodott meg Medgyessy elől, és nem fordítva. Ez esetben korunk kék cédulái a kék plazmák lehetnének – ám a trükk túl átlátszó ahhoz, hogy a sokat tapasztalt választót meg lehetne már ilyesmivel téveszteni. A sokat próbált választó ezenfelül fellelegezhet amiatt is, hogy csupán vaklárma volt a csurkai vízió a Fidesz–MSZP nagykoalíció veszélyéről: Isépy Tamás a vita-előkészítő egyeztetés előtt nem politikai számításból adott virágot és csókkolt kezet a szépasszony Lendvai Ildikónak, hanem azért, mert az udvariasság és a lovagiasság régi polgári erény. A Millenáris Parkban támadt művihar leg-

---

főbb kárvallottja mégiscsak a két jogász volt: Dávid Ibo-
lya és Bárándy Péter. Kicsinyes védő- és vádbeszédekre
kényszerültek a „vitaszerződés” kapcsán – ahelyett, hogy
az igazságszolgáltatás égető gondjairól vitatkoztak volna.
Vajon most nem ég Bárándy arca, hogy egy ilyen jog- és
hitszegő politikai erő színeiben kellett blamálnia magát?

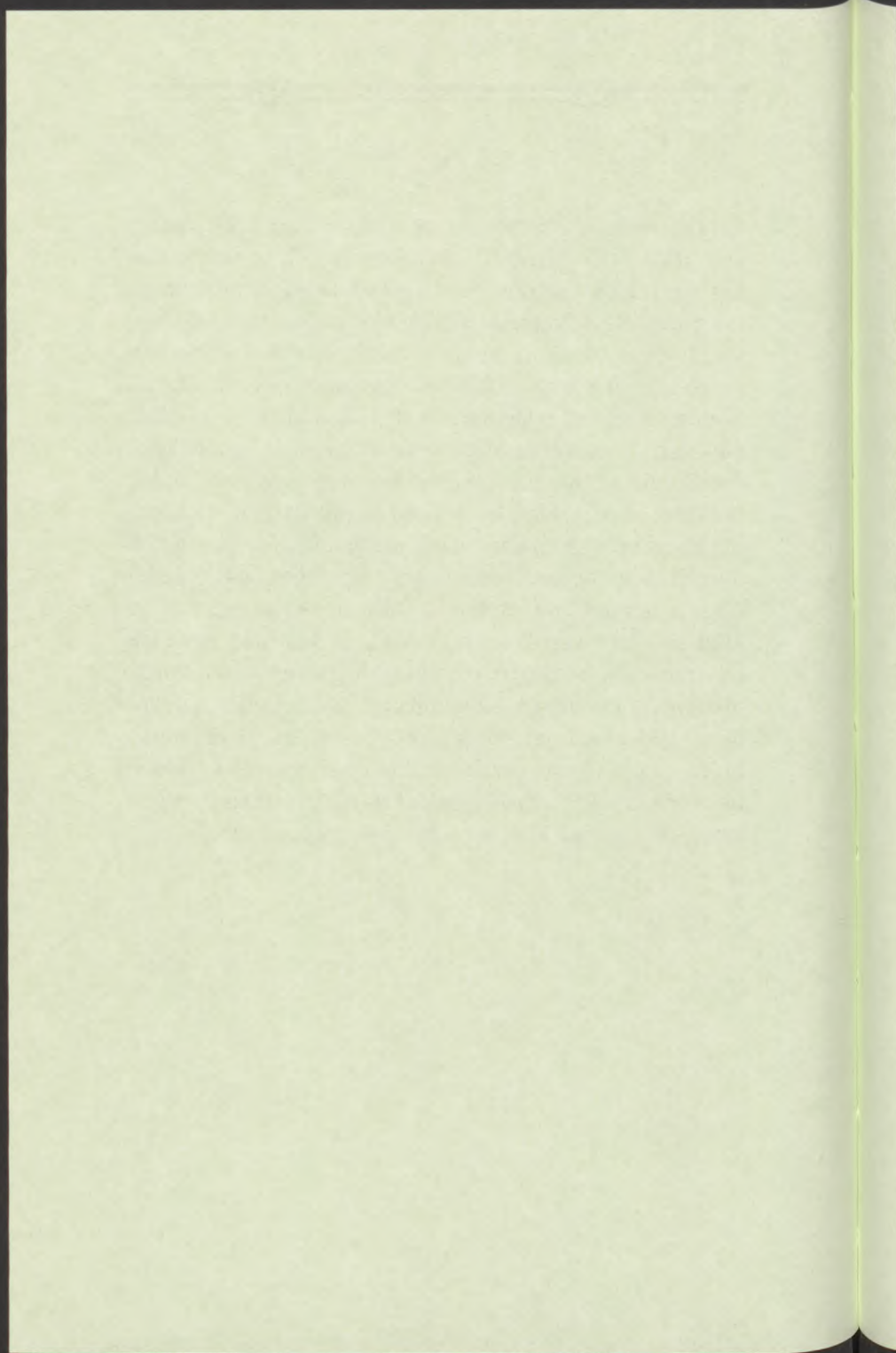

Az oknyomozó ellenzéki sajtó fáradhatatlan munkával ki-
derítette: a Fidesz választási plakátján kiabáló kisfiú nem-
zetisége: francia. (Korábban még spanyol volt.) Ez ugye-
bár skandallum – egyrészt mert olyan jövő kezdődött itt
el, amely hasonlít a francia jövőre (s egyáltalán: az euró-
paira); másrészt mi az, hogy egy nemzetközi fotótőzsdé-
re kijuttatott felvételt politikai célokra használnak fel? Az
nem volt skandallum, amikor Orbán Viktor kézcsókos fo-
tóját végtelenül szellemes SZDSZ-óriásplakátokon láttuk
viszont. Az sem volt skandallum, amikor Batthyány Lajos
arcmásával hirdették Medgyessy Péter és Fodor Gábor
kortesbeszédét a semmiről sem tehető örökmécsesnél. A
Fidesz magyartalanságát levezetni e plakátból már önma-
gában is nagy bravúr; különösképpen, ha visszaemléke-
zünk egy hőskori előzményre. Azon az ábrázolaton
Brezsnyev és Honecker csókolózott, ellenpontozásként
pedig egy különnemű pár ölelése volt látható (Fodor ak-
kor még nem tiltakozott a többségi szexuális terror ellen),
valamint feliratként egy hajdani táncdalfesztivál galádul
elorzott műsorcíme: „Tessék választani!” Lám, a Fidesz
már akkor is magyartalan volt, hisz’ egy oroszot meg egy
németet szerepeltetett (pedig használhatta volna a
Kádár–Medgyessy-kézfogás fotóját is). Nem kellene a
lánglelkű jogvédőknek utólag Leonyid és Erich arcmás-
hoz fűződő személyiségi jogaiért is szót emelni?

Vándorüzenetet kaptam drótpostán, s közérdekű voltára való tekintettel (tartva a szövegben foglalt súlyos következményektől) ezúton is haladéktalanul továbbadom. „Vigyázat! Négyévenként aktiválódik a háttérben folyamatosan jelenlévő vírus, amely a vörös vértetek vészes felszaporodását okozza, előzetes figyelmeztetés nélkül törli a merevlemezed teljes tartalmát, a családtámogatásokat, elidegeníti nemzettársaidat, erőműveidet és határfolyóidat. Rontja a folyó fizetési mérlegedet és országod hitelét. Bebörtönzi papjaidat, lerombolja templomaidat, amit pedig megkímél, azokban máig szorgalmasan jegyzetel. A tünetek közé tartozik a részleges vagy teljes emlékezetkiesés, a nemzet sikerétől való folytonos szorongás és az idült szociális vérzékenység. A vírust hordozó egyedek felismerhetők a nyakukban virító sárga sárlól és a körötük terjengő vodka- és szegfűillatról. A vírus ellen hatékonyan védekezni kizárólag április 7-én és 21-én lehet. Előzd meg a vörös veszélyt: küldd el ezt a levelet minden barátodnak és ismerősödnek! Ha nálad szakad meg a lánc, sújtsdon téged dolgozó népünk megvetése...”

Televíziós norvégminta

2002. március 30.

Norvégia művelt ország, többek között egy Ibsent is adott a világnak; bűnös általánosítás volna tehát azt állítani, hogy minden norvég olyan, mint az a humoriparos, aki tévéinterjúnak álcázva a nemi szervével büszkélkedett a magyar külügyminiszternek. Tudjuk, hogy van franciás humor, van angol humor – ám ez a norvég típusú valószínűleg nehezen honosodna meg a kontinentális éghajlat alatt. (Bár a Heti Hetes nagyágyúi mindent megtesznek ezért. Kuncze Gábor pedig szegény statisztabébi narancssárga pelenkáját cseréli kékre az SZDSZ-reklámban. Háromgyerekes családapaként ezúton is tiltakozom, hogy egy gyermektelen politikus – aki soha nem szagolt még bele a szerves valóságba – ilyen altesti humorral „tegye tisztába a dolgokat”.) Így, húsvét alkalmából eszembe jut egy kölyökkori „tréfás” locsolóeszköz is, ami egy műanyag bábu volt, le kellett húzni a gatyáját, s a kis figura szemérmetlenül – de kizárólag csapvízzel – lespriccelte a hervadozó lánykákat. Idővel az ilyesmit kinövi az ember – de úgy látszik, nem mindenütt. A magyar polgár az oszlói affér miatt nem is dühös, inkább csak szomorú. Létezik az, hogy hárommillió norvég ennyire lenézzen tízmillió magyar? Vagy nem is igazán nekünk szól ez a vaskos tréfa, hanem egy olyan kultúra megnyilvánulása, ami után mi is sóvárogni szoktunk? Lehet, hogy a civilizációs toleranciaküszöb nyugaton (északnyugaton) időközben úgy megugrott, hogy már követni sem bírjuk? Talán ez a kigombolt sliccú riportázs egyenes következménye, továbbfejlesztése a közéleti tortadobálásnak? Nem voltunk

---

eddig is túlságosan tartózkodók a cukrászdai terroristákkal szemben? A médiához mindig hozzátartozott a körmondfont teatralitás; de nem veszélyeztet-e legbensősége-sebb (és legdiplomatusabb) televíziós műfajainkat is az, ha a polgárpukkasztás (Magyar Polgári Párt-pukkasztás?) szélsőliberális akciói eszközeit a pornófilmek világából kölcsönzik? Persze mondhatjuk azt: ezeket a határokat már idehaza is feszegetik. Anettka, a meztelenkedő anti-nő még csupán önmaga paródiája, háttérben saját maga aktposzterével; a macskakörmöket már némiképp tovább élezi a tollal és fegyverrel hadba szólító pártállami politikus hitvesének hervatag bájai – gond akkor lesz, ha a képernyős ledérkedés közszolgálati etalonná válik. A norvég blamázsról mindenesetre fele annyit sem cikkezik a baloldali sajtó, mint Grespik főhivatalnok emlékezetes stúdióbeli kenyérdobálásáról. Igaz, a viking humorzsákkal valószínűleg soha többet nem lesz dolgunk, míg a honi akcióhőssel – a MIÉP-lista huszadik helyezettjével – alighanem bőven. Most éppen a miniszterelnököt leckézteti, s anekdotikusan nyilatkozzat, hogy mennyire megvezette: addig emlegette, hogy őt csak a kormányfő válthatja le, hogy közben észrevétlenül bevezett a képviselő-jelölti mentelmi jog révébe. Ez is egyfajta sliccmutatvány; s Martonyi Jánoshoz hasonlóan Orbán Viktor is kulturált ember. Mindazonáltal nem jósolok nagy közéleti karriert a csalafinta hivatalvezetőnek: aki interjú közben kimegy a toalettire, s akár a legkifogástalanabbul begombolkozva tér is vissza onnan – menthetetlenül nemhivatalos marad.

Van egy irodalmi-kulturális periodika Székesfehérváron, Árgusnak hívják (talán utalással az árkus papírra meg az árgus szemekre), amelyet a hazai folyóiratdömpingben is

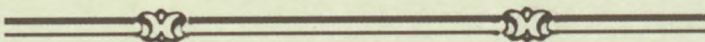
---

mindig érdemes fellapozni: nemcsak a szépirodalmi kínálata miatt, de azért is, mert olyasmikre lehet itt bukkanni, amire másutt nemigen. Legutóbb például ékes példával sikerült megcáfolniuk azt az Aczél Györgynek tulajdonított kijelentést, hogy a kádári szocializmusban minden érték napvilágot láthatott, hiszen a rendszerváltozást követően nem kerültek elő tömegesen remekművek az asztalfiókból. Péntek Imréék találtak ilyet: a tavaly elhunyt Rajnai László irodalomtörténész, „a lakótelepi emigráns” hagyatékából közlik a nagy hírű, ám egyesek által nem-létezőnek vélelmezett Kodolányi János-tanulmány részletét. A szerző életében igenis rettegett, hogy munkája avatatlanságba kerül – s most elégtételt érezhetünk, hogy az idő mégis csak kiforrasztja magát. „Származásod proletár, az életviteled polgári, a karaktered arisztokrata” – szól a folyóirat Rajnai-jellemzése; s ki hallott már ennél befogadhatóbb polgárdefiníciót?

Kupa Mihály alighanem tévedésben van: amikor meginvitálta Orbán Viktort és Medgyessy Pétert egy kis nyilvános borozgatásra, azt gondolhatta, hogy a médiahajón dívó „pénzügyminiszterek reggelije” után a pénzügyminiszterek vacsoráját is megszervezheti. Ügyes reklámfogás ez egy „futottak még” pártocskas első embere részéről, elvégre nem is lehetne annál jobban kiemelni saját maga centrumjellegét, mint hogy beül a választások két vezető politikusa közé. A dologban azonban nemcsak az hibádzik, hogy Orbán Viktor – Kupával és Medgyessyvel ellentétben – soha nem volt pénzügyminiszter, s nagy valószínűséggel soha nem is lesz; hanem az is, hogy már megint mások akarják diktálni a polgári oldal táncrendjét. Lehet ugyan, hogy a hazai „véleményformálók” szemében

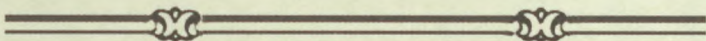

Schüssel kancellár – akivel a miniszterelnöknek Kőszegen van randevúja a borozgatás időpontjában – nem olyan fontos személyiség, mint a kiszolgált fiskálisok; egy koccintásra azonban a Jurisics-várban is lesz mód. S ha a hoppon maradt fővárosi borisszák nagyon búslakodnának kettesben, még mindig meghívhatják az asztaltársaságba harmadiknak Bokros Lajost – feltéve, ha képes lesz időt szakítani a kelet-európai gazdaságok rendbetétele közepette...

Most, hogy nyolcméteres volt a Duna, elbűvölten néztem az elárasztott rakpartokat, a sárgás vízből kikandikáló fákat, a méltóságteljes hömpölygést, és arra gondoltam: mégis csak kiváltság ebben a Budapest nevű városban élni. Jó, időnként úgy érezni már, hogy belefulladunk saját kipufogógőzünkbe, húszcentinként araszolunk a bedugult hidakon, leparkolni sem igen tudunk, de ha mégis, akkor rögvest a szélvédőnkre tűzik a piros Mikulás-csomagot (pedig ugye húsvét van) – de ha az ember egy pillanatra megáll, hogy szétnézzen a saját városában, eltölti a lelkét az ünnep. Vad, pogány ünnep ez, nem illik hozzá a szakralitás. A nyolcméteres Duna csupán kiemeli az ikerváros grandiózus vonalvezetését, a külön-külön is páratlan kincsnek számító folyamparti épületegyüttest – de ez a csoda máskor is itt van: amikor látszik a rakodópart alsó köve, s amikor ügyes-bajos dolgaink után loholva egy szabad pillanatunk sincs, hogy rácsodálkozzunk a világ egyik legszebb városára. Prága Moldvája, Róma Teveréje nem vetekedhet ezekkel az arányokkal és ezekkel a méretekkel, mint amivel Budapest Dunája rendelkezik. A magyar fővárosnak mégsincs olyan marketingje, amivel ki tudná emelni istenadta előnyeit a nemzetközi

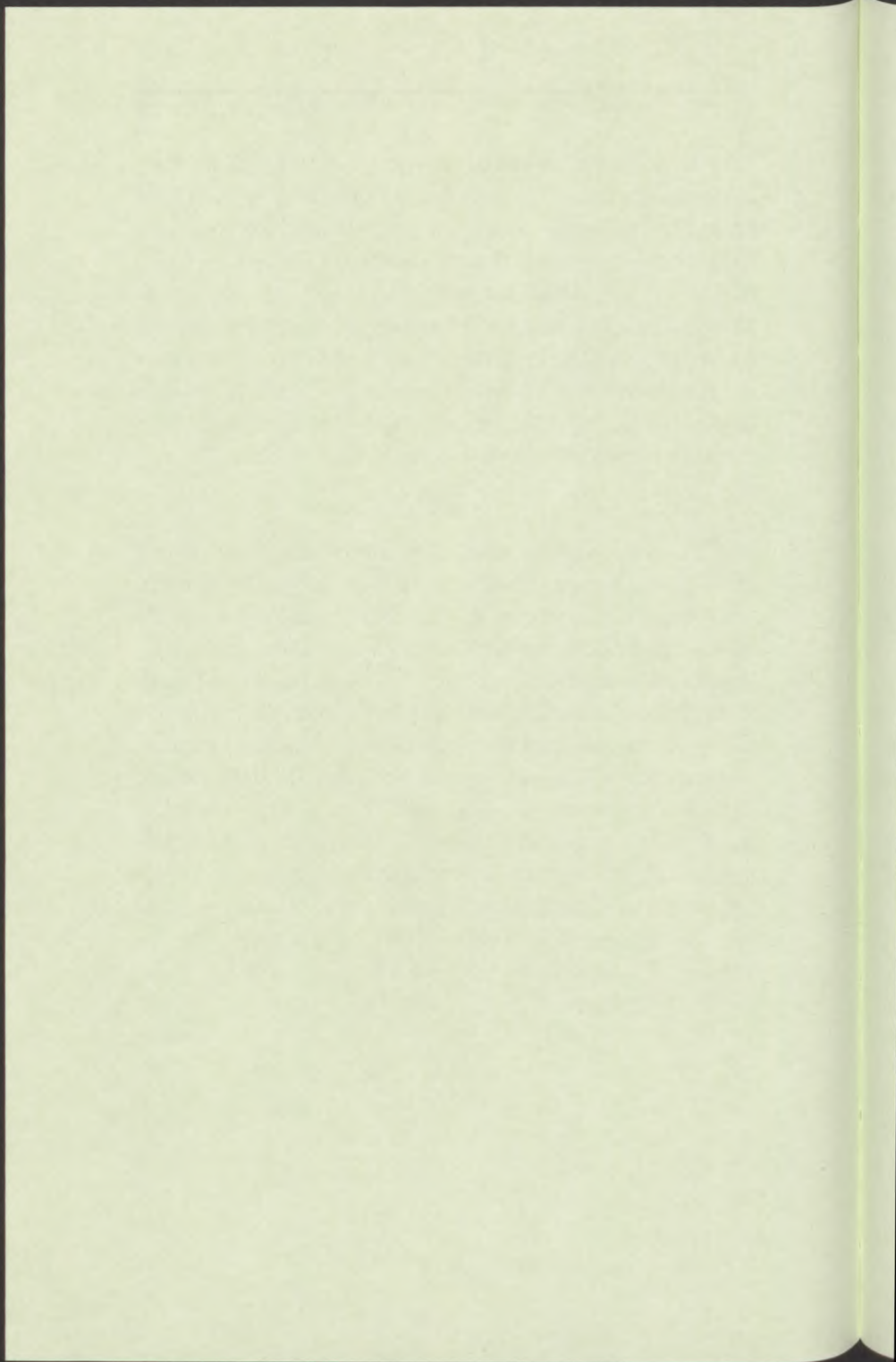

városversenyben. Segíteni kellene neki. Biztatni, mint amikor a maratoni futót kísérik az utolsó kilométereken, hogy eszébe ne jusson feladni a küzdelmet. Néhány nappal előbb – még normálisnak mondható vízállás mellett – oda-vissza megjártuk hosszában a pest-budai Duna-szakaszt. Filmet forgattunk, Ybl Miklós keze nyomát kutatva a városképen. Onnan, középről még nyilvánvalóbb a csoda. Az elemek ereje mérhetetlenül nagy, de ki-ki szálljon hajóra, ha kételkedik benne: Budapest gyermekeiként magunk is elemi erőknél vagyunk a birtokában...

Mintha a választások csakis azon múlnának, hány pontos betűvel szedik az MSZP-t a fizetett Fidesz-hirdetésen, vagy hogy a jobbközép szövetség milyen széles emblémával szerepel a szavazócédulán! Ide jutottunk volna? Ennyire nem számít a valóság, csak a virtualitás? Ki beszél itt programokról? Ki beszél gazdaságserkentő beruházásokról, kulturális létesítményekről, színházakról, családtagmogatásokról? A trónkövetelő baloldalt a finisben elfogta a pánik, kicsusszant kezei közül a realitás, s most belekapaszkodott a papírokba. Régen is bürokrata módjára kezelte a politika- és történelemcsinálást (egy időben kifejezetten a papírzúzdákban sürgött-forgott otthonosan), s most is a tipográfiát tekinti végső mentsvárnak. De mi lesz a sok nyakatekert verbális furfanggal, ha mégis a papírforma érvényesül?

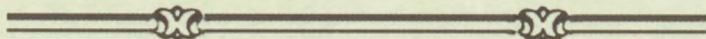

A csend hangjai

2002. április 6.

Szörnyűség, ami a Szentföldön zajlik. Nemcsak a hívő embereknek fáj ez az előrehozott apokalipszis – mindenkinek, akinek még jelent valamit az eurázsiai civilizációs hagyomány. A második világháborút követő (világ)rendteremtő buzgalomban, több mint fél évszázada született nemzetközi döntés – hogy egymás mellett, önálló államként létre kell hozni Izraelt és Palesztinát – távolabb került a megvalósulástól, mint valaha. Két (vagy három) kultúra, két (vagy három) világvallás vív elmérgesedett terrorista háborút az emberi társadalom egyik bölcsőhelyén. Megszokhattuk, hogy a békefolyamat itt megközelítőleg sem békét jelöl, s hogy a permanens csatában álló felek között végképp elmosódtak a máshol még létező határok: nincsenek jók és rosszak, s jószerivel nincsenek katonák és civilek. Engem az északír konfliktusra, annak megoldatlanságára – s talán megoldhatatlanságára – emlékeztet ez az áldatlan szituáció, azzal tetéztve, hogy a közel-keleti népiirtást mégsem lehet egyszerűen a levitézlett gyarmatbirodalmak keserű utójátékaként felfogni. Ez az az állapot, ahol már rég nem tudni, hogy a tyúk vagy a tojás volt-e előbb, ahol a bosszúállók bosszúállóin állnak boszszút emberöltők óta, nemzedékek szocializálódnak a mindent átható gyűlölet légkörében úgy, hogy gyakorlatilag nem ismernek és elképzelni sem igen tudnak reális alternatívát: másképpen is lehetne élni. A palesztin gerillaterorizmusra az izraeli állami terrorizmus válaszol, és viszont. A meg-megújuló véres eseményeket már a szappanoperákon szocializálódott, vietnami háborús híreken

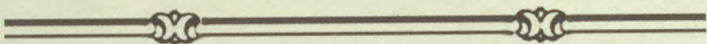

edződött világpublikum sem képes követni. Ezzel a végtelen történettel kapcsolatban nem lehet igazságokról beszélni, legfeljebb részigazságokról (és rész hazugságokról). S hogy még a fekete-fehér történelemmagyarázók dolgát is megnehezítsék a felek, esetenként keresztény papokat lőnek le, s apácákat vesznek őrizetbe. Sharonék – Hitler figyelmes tanítványaiként – gyakorlatilag koncentrációs táborokba szorítják vissza a potenciális mérénylőket (erőteljesen leegyszerűsítve mindenki az a szemükben, aki Allahhoz fohászkodik), s úgy szüntetik meg a bosszantó „Arafat-problémát”, hogy egyoldalúan száműznék a palesztin vezetőt, lehetőleg minél messzebbre. Amerika velük van, de Palesztina többet érdemel...

A zempléni hegyek között még megvan a Paradicsom. Léteznek olyan utak, amelyeken évtizedekkel lehet visszamenni az időben, a templomok néhol még meszelt fehérek, a parasztházak tornácosak. Az istenhátamögötti szegénység hosszú időn át megőrizte romlatlannak a tájat, s ez ma a falusi turizmus legnagyobb vonzerejét kölcsönzi e vidéknek. Miközben a székesfőváros elegáns kávéházaiban és életidegen propagandacentrumaiban a ráncolt homlokok mögött a nemzethalál spekulatív víziója kísért, a végeken – tudomást sem véve az ideológiai csatározásokról – módszeresen építkeznek. Füzéren, a korona hajdani őrhelyén az Árpád-házi várat újítták fel, a festői Kőkapun szálloda épül, a stílusosan rendbe tett kékeddi kastély hosszúkás istállójában tekegolyók görögnek, Telkibányán és Füzérradványban tetszetős panziók nőttek ki a földből, utóbbi helyen az Ybl Miklós tervezte Károlyi-kastély nagyobbik fele is újfent a régi pompájában ra-

gyog. Sárospatakon ugyancsak felállványozták a várat, nem messze a Makovecz Imre által megálmodott pogány katedrálisról, az Árpád Vezér Gimnáziumtól, ahol még a nagyszünet is élményszámba megy. Nehéz errefelé olyasmit állítani, hogy ne bizakodnának, ne tervezgetnének az emberek. Bizonyára így volt ez régebben, a porcelánmanufaktúrák és az ércbányászat korában is – csak épp nem kapták meg az itt élő emberek azt az országos támaszt és figyelmet, amit ők is éppúgy megérdemelnek, mint a panon részek lakói. A vándor már csak ezért sem győzi csodálni a telkibányai múzeumban a nyugalomba vonult bányászok babramunkájával született miniatűr remekműveket, amelyek szimbolikusan zanzásítva szolgálnak ezzel az életörömmel. Errefelé nem hajót építettek a palackba, hanem bányamakettet: tárnákkal, hangyányi gépezetekkel, pöttöm bányászfigurákkal, több szinten láttatva a földalatti varázsvilágot. Ezeket a páratlan műalkotásokat „türelemüvegnek” nevezték, s ha hinni lehet a zempléni muzeológusoknak, a világon itt készültek a legparányibb ilyen konstrukciók. Az íróféle ember a saját pepecselését is óhatatlanul efféle türelemüvegnek látja – példázatunkban azonban fontosabb, hogy a zempléni teremtető kedv a jelek szerint kiszabadult a palackból: azt manapság nem csupán a hollóházi szellem képviseli, de az idegenforgalmi „ébredés” is. Már nem a föld alatt, hanem a föld felett kínálja magát az új aranybánya...

A pécsi jogásznak vendége volt a minap Bajor Imre, a nemzet bohóca – tudósít a Blikk. A nagy példányszámú, igényes orgánium szavahihetőségét nincs ok kétségbe vonni, így alighanem minden szakasztott úgy történt, ahogyan írják: „A show végén Bajornak sikerült olyat produ-

---

kálnia, amelyen a közönség sírva röhögött. Ő ugyanis tíz-tizenöt percben eljátszotta azt a részeg falusi bunkót, aki lenyelve saját hányását, nem volt képes kinyögni, merre is van a kultúrház.” Ne búsulj, jurátus Magyarország! Vége a sírva vigadásnak – felváltja a sírva röhögés. Jó kezekben van a jövő jogásznemzedéke, mert azok szállítják neki a kultúrát, akik valóra váltják leglidérce-sebb lázálmait.

Válts sebességet – de vigyázz: sohasem rükvercbe! Ami a műszaki műveltségét illeti, ezt akár Széchenyi István is tanácsolhatta volna – feltéve, ha az ő korában létezik már a sebességváltó. S jöllehet az igába fogott gőzgép, a korszerű lóversenysport vagy a lánchíd (mint forradalmi építészeti technológia) is olyan gondolkodásbeli újdonság lehetett akkoriban, amihez szükségeltetett valamiféle velesztüetett fogékonyság – a XXI. századi Széchenyit mégis legalább olyan nehezen tudjuk elképzelni a világhálón szörfözgetve, mint mondjuk Petőfit rapszövegíróként. Egyáltalán: Széchenyit nehezen tudjuk elképzelni. Látjuk egyfelől a szobrot, „a legnagyobb magyart”, az építkezőt és a minisztert, aki arisztokrata létére megalkotta hazai földön az eszményi polgár prototípusát, amely ideál mindjárt elérhetetlenné is vált a nyomában sorjázóknak – másfelől látjuk az esendő, szeszélyes embert, az életút végén Döblinggel meg a zavarbaejtő életművel, ami egyszerre foglalja magába a Hitel, Világ, Stádium alapvetését és az aranybetűs történelmi sorsfordulókat olykor észre sem vevő naplójegyzeteket. Csak csodálni lehet tehát Bereményi Géza és Can Togay bátorságát, hogy ők legalább megpróbálták elképzelni Széchenyit. (Mozgófilmen egyébként nem előzmény nélkül: fölsejlik emlékezetünk-

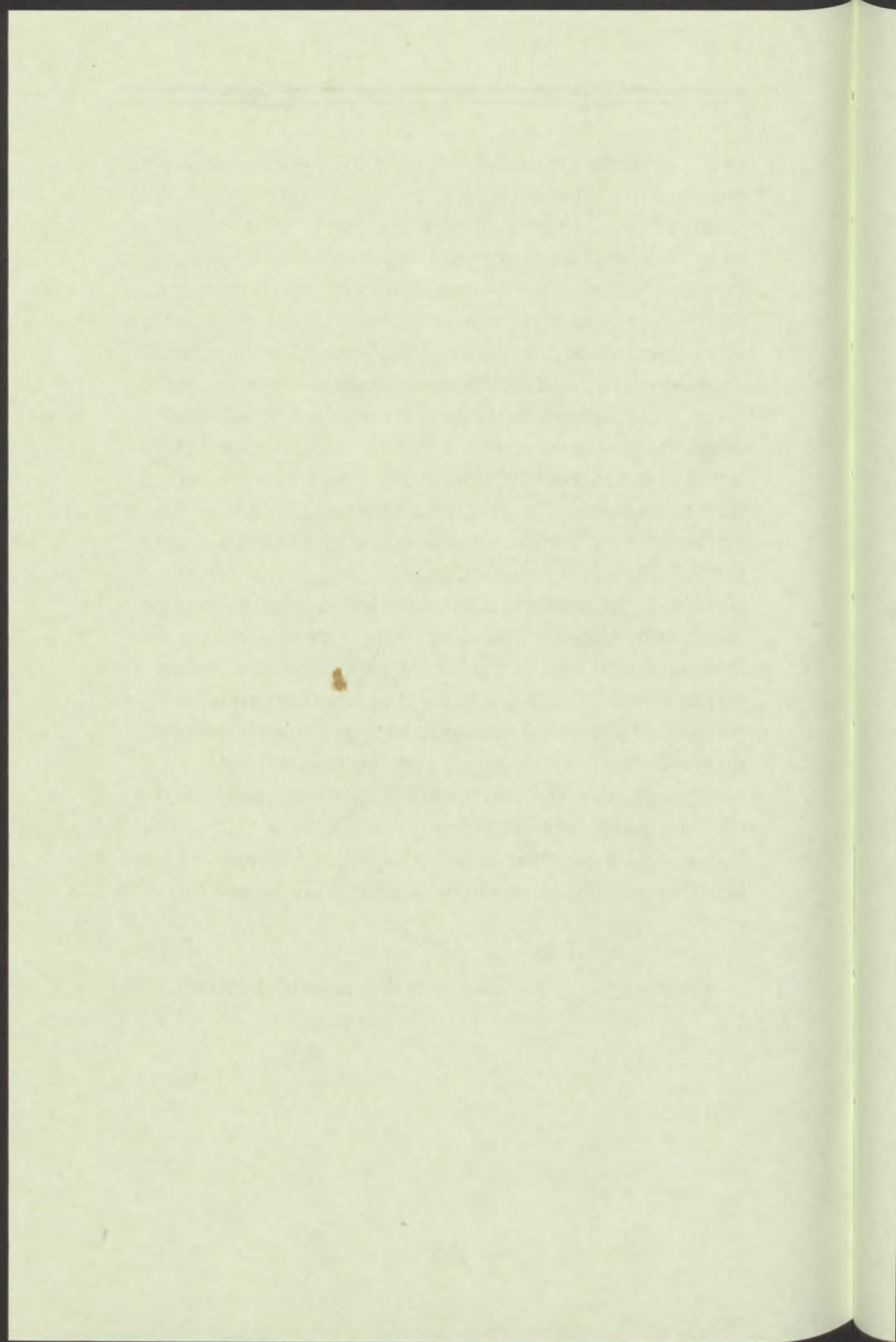
---

ben egy lassúdan mesélő televíziós sorozat, amelyben Huszti Péter alakította Stefi grófot, s Piros Ildikó volt Crescence.) A Hídember filmváltozata a díszbemutatóig még várat magára, a forgatókönyv azonban könyv alakban már kézbe vehető – ez a szöveg pedig azt a sejtelmet erősíti meg: semmi nem olyan egyszerű, mint ahogy a történelemkönyvek állítják. Széchenyi megközelíthetetlen a szokásos életrajzi filmek sematizmusával – nem is csoda, hogy eddig igazán komolyan nem is tettek kísérletet a megközelítésére. Bereményi szerint ez a film nem készülhetett volna el korábbi korokban – most viszont valószínűleg olyan lesz, ami nem adja meg magát a fekete-fehér értelmezésnek, a felületes cédulázásnak. Miként a nemzeti színházbeli Tragédia legkevésbé sem lett kurzusdarab (inkább posztmodern műhelykísérlet); a Bánk bánról pedig (a zsarnokölő tematikával!) még a legmegveszekedetebb kritikusai sem állíthatják, hogy kurzusopera volna; a forgatókönyvből ítélve a Hídember sem kurzusfilm. Vagy ha igen, akkor annyiban, hogy ez a mostani éppen olyan útkereső éra, mint amaz – s éppúgy nem kedveli a tétovaságot, miként Széchenyi kora. S ha azon tűnődünk, hídát teremt-e Széchenyi személye a XIX. és a XXI. század között, arra a megállapításra juthatunk: a hídon mindig át kell menni – ehhez azonban az kell, hogy legyen híd.

Akaszto ember házában nem illik kötélről beszélni.

M. P., az igazi katasztrófafilm

2002. április 13.

Csapataink harcban állnak. Az „ellen”, amely idegen hatalmakkal a hátában feltétel nélküli fegyverletételhez szokott, nem tudja mire vélni, hogy eltökélt ellenállásba ütközik. Proletárdiktatúrán edződött pártvezérek zavarukban a jobbközép vezető politikusát nevezik diktátornak – ez olyan, mintha a kannibál törzsfőnök vegetariánus ideológiával ítélné el az állati húsok fogyasztását. Tamás Gáspár Miklós meg egyenesen ellenforradalmi nagygyűlés résztvevőinek bélyegezte a Testnevelési Egyetemre sereglett százezres nagyságrendű tömeget, s ezzel Berecz János politikai örökösévé vált. (Minden demokratának fájdalmas mozzanat ez, hiszen a néptribun filozófus a spontán képviselői visszahívások hajdani intézményének köszönhetően a kommunista parlament első, valóban szabadon választott, antikommunista képviselője volt. Kijelentése által féltett kincsünk, maga a rendszerváltozás kapott fájdalmas övön aluli ütést.) A lenini forradalomelméleten szocializálódott baloldal szemmel láthatólag nem képes más kategóriákban gondolkodni, mint forradalomban és ellenforradalomban. Ha a tömeg az ellenükben az utcára (vagy a Kossuth térre) megy, az csakis csurkista reflex lehet; míg az ő akasztófás happeningjük a Hősök terén a jó öreg ketős mérce szerint maga a demokrácia non plus ultrája, az utcai agitálás meg ártatlan barátkozás a járókelő választókkal. Most, hogy a MIÉP kimaradt az Országgyűlésből, nem lehet tovább a csurkista mumussal ijesztgetni (a balellen-zéknek valóságos kormánykritika híján egyéb ötlete sem

---

volt a tovatűnt négy esztendőben) – most már állítani kellene valamit. Egy valódi programütköztetéstől óvakodó baloldali kampányban (ahol Medgyessy Péter még a saját, vitára invitáló kihívása elől is megfutamodni látszik) persze mi más is volna fegyverként forgatható, mint az ellenlábasok negatív minősítése, gyalázása. Orbán Viktor világos érveivel nem képesek érdemben vitatkozni, „rettegni” már nem aktuális – így marad a vélt morális fölény. (Az egyik baloldali napilap kolumnás összeállításában „egyöntetű lapvéleményeket” szemlélz külföldről. Még csak nem is leplezik a kádári sajtó iránti nosztalgiájukat!) A polgári jövő híveit lecsurkázzák, Kovács László viszont disztigvál a Munkáspárt és a Munkáspárt szavazói között. (Az előbbitől irtózik, az utóbbiakat imádja.) Az antikommunista polgári jövő százezres tömegének látványa megdöbbenette a választásokat már lefutottnak ítéelő, semmitmondó negédeskedésekkel elintézni gondoló posztkommunista blokkot: szembesülniük kellett azzal, hogy ennek az országnak, ennek a fővárosnak nemcsak lumpenproletárjai, hanem felelős, mindenféle színezetű diktatúrát elutasító polgárai is vannak. Az éteren át agymosott, a tényekre, de még a saját pénztárcára is fittyet hányó honfitársaink mármár kezdték elhinni, hogy megint mindenre rátelepszik majd a bódító rózsaszínű köd, mint 1994 és 1998 között, hiszen itt még a centrum is balra húz (azt remélik: honorálnák őket egy Medgyessy-kupával, bankelnöki székkal, miegymással) – erre itt egy ember, aki a szívünkéből szól, és hosszan sorolja: ezt mondják, de azt teszik. Magyarország nem az öt plusz öt millió honpolgár országa, mint Medgyessy sulykolja: a kommunisták a felénél sokkal kevesebben vannak. S ezt egy pillanatra sem szabad elfeledni – mondjon bármit a „független” politológus vagy az „örök ellenzéki” pesti kabaré...

Jómagam nem hiszem, hogy az urnáknál jelentékeny választási csalás történt volna – a választási csalást, a választók megcsalását a voksolás előtt, folyamatosan végezték romboló médiaapparátusok. A dolog természetéből adódóan a csalatkozás csak később következik majd be, s ismerünk olyan eseteket is, hogy a szerelmes férfi, nem tanulva a korábbi házassági fiaskóból, többször is oltárhoz vezeti a csélcsap asszonyt...

Ha Ady Endre valami csudálatos véletlen folytán kikelne a sírjából és tudomást szerezne a 2002-es választások első fordulójának eredményéről, netán rögtön tollat is kanyarintana a keze ügyébe, aligha kacagnánk az irodalmi végeredményen, mint valamiféle aktualizált Legújabb Zrínyiászon. Ha röviden vázolnák neki a honi baloldal viselt dolgait az utóbbi nyolcvan évből, a nyakas kálvinista géniusz sem igen vizionálna többet égre néző, vörös csilagot vizslató emberről – ehelyett tekintetét a magyar anyaföldre szegezve feltehetőleg súlyos, károlis zengésű ószövetségi átkokat préselne ki magából. De hát az ostromzó Ady Endre nyugszik békében, mi meg itt vagyunk ebben a felemás utókorban, ahol a jövő mindig elkezdődik ugyan, de vele párhuzamosan valahogy a múlt is rendületlenül folytatódik. Görgey Gábor, aki nemes polgári (és családi?) hagyomány gyanánt finom esztétikai érzékkel a pirosdzsekis-gatyaletolós régi-új baloldalt választotta, freudi módon első euforikus választási nyilatkozatában is megpendítette: reméli, a szocialistákat nem a bosszúállás vágya fűti. Ezek szerint földönjáróbb tapasztalatai lehetnek erről a diktatúrán edződött kompániáról, mint az

---

éjjeli eget pásztázó Adynak. Sokkal érdekesebb, hogy azok a politikusok, akik eddig szakmányban „rettegtek”, miként tudtak átfordulni minden átmenet nélkül afféle „kápós” lelkiállapotba. Hiába hajtogatja ugyanis Medgyessy Péter a betanult formulát, hogy itt, kérem szépen, megszűnik majd az árokásás (a kubikusoknak és a sírásóknak ezek szerint meg vannak számlálva a napjaik?), ha az első fordulóban nyertes cseveli MSZP-s képviselő máris, egyenes tévéadásban, kapásból „lekígyóbűvölő” ellenfelét. A (megalapozatlan) fennsőbbiségtudat azonban magában a szocialista miniszterelnök-aspiránsban is megvan: még minden nyitott a második forduló előtt, mikor már elvtelenül kihátrál az általa kezdeményezett Orbán–Medgyessy-vita második menetéből. Ez ugyan még csak közönséges gyávaság és hitszegés (egy valódi, szikrázó összecsapásban nyilvánvalóvá válna a klasszis különbség Orbán javára, mind mentálisan, mind a konfliktuskezelő rátermettség tekintetében), a visszavonulás indoklása viszont vérlázító: ő Orbán Viktort már csak „az ellenzék vezéréként” kívánja a jövőben fogadni. Járuljon elé a vetélytárs, mint egy audiencián... Képzeljük el a kényes hungaroeuropéer sajtó demokráciaféltő dörgedelmeit fordított esetben! Medgyessy „természetesen” nem megfutamodik, csupán pragmatikus. Miként a stábja is az: szakmailag nyilván igencsak kínos számukra, ha a zavartan pislogó, alapvető kommunikációs gátlásokkal küszködő, csekély szókincsű frontember túl sokat mutatkozik a nyilvánosság előtt, ahol netán szabadon is kell beszélnie; hátha még emberére is akad, s nem csupán kedélyes „elnökurazó” helyzetekben kell „helytállnia”! Nem Mr. Bean, hanem ő az igazi katasztrófafilm... Az árok betemetése már csak azért is bajos, mert Medgyessyék csupa demagóg húzással kaparintották meg az ásót. Az még csak

---

hagyján, hogy egyetlen politikailag (ön)akasztott embert sem tudnak felmutatni – de „a 23 millió román munkavállaló” inváziója sem akar sehogyan sem elkezdődni. A szocialisták akkor járnának jobban, ha a második fordulóban – a négy évvel ezelőttihez hasonlóan – megfordulna a széljárás: a hazugságban, bűnben fogant hatalomban ugyanis nincsen valódi öröm...

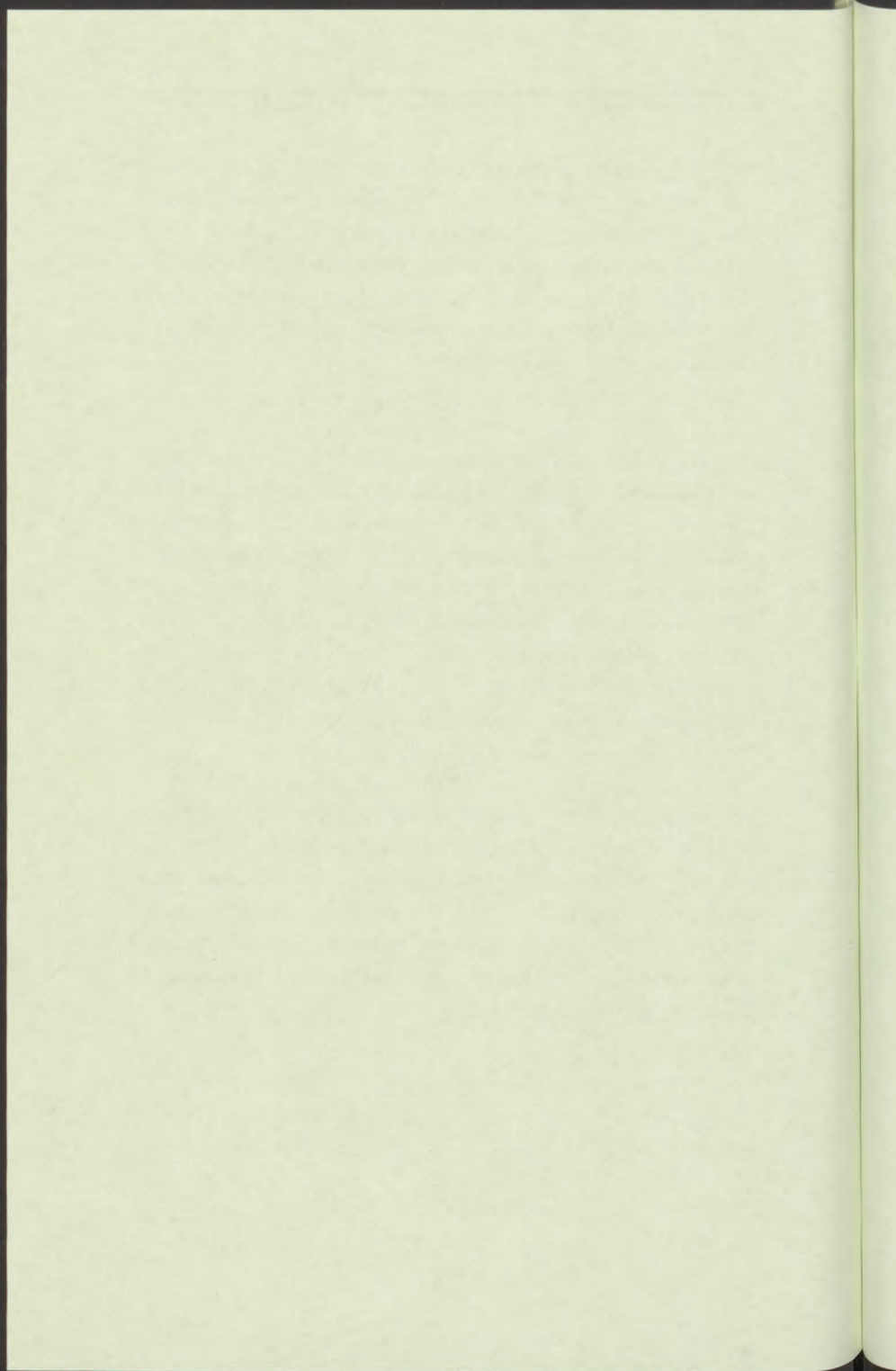

Megannyi bohóccal, vámpírfogakkal (és egységes kommandószabályzat szerint) kidekorált Orbán-óriásplakáttal ellentétben, a Medgyessyvel szembeni utcai ellenszenv inkább verbálisan nyilvánul meg. Az még csak az alapverzió, hogy a „Velünk az ország” kirekesztő szlogenje a „Veled? Soha!” spontán reakcióját váltja ki, de vannak szellemesebb, szofisztikáltabb graffitik is. „Lébiztonság, Trösztbiztonság, Lobbiztonság” – írja például az egyik ismeretlen szerző. Vajon mire gondolhatott?

Ha valaki egyszer megírja a demagógia magyarországi történetét, feltétlenül vegye bele ezt a sztorit. A Felső-Tisza vidékén élő árvízkárosult arra a kérdésre, hogy miért Medgyessyre szavazott, holott Orbán építette fel a házát, azt felelte: azért, mert lilára festették, s nem zöldre, mint a szomszédét. Nem kellene egy újabb színt hozzáírni Az ember tragédiájához?

A csend hangjai II.

2002. április 20.

Most, hogy a Születés Templomát, a kereszténység e szimbolikus origóját marcona izraeli katonák tartják tűz alatt, s az előrehaladott Parkinson-kórban szenvedő római pápának kellene személyesen megjelennie ott, hogy a vallásháborúzó reguláris csapatok megszegyenülten el-sompolyogjanak; talán itt az ideje, hogy újfent eltűnőd-jünk az egyistenhívő kultúrák mindinkább elmérgesedő rivalizálásáról. Segítségül hívhatjuk ehhez például Polgár Ernő nagyszabású összefoglalását (ami illik is a Polgári Kaszinóba). A „Civilizációk nyomában” című, szándékolt egyszerűségében is dúsgazdag kulturális „példatár” szer-zője egy helyütt azt írja: „Jézusnak, Schopenhauernak, Marxnak, József Attilának ha lett is volna végrendelete, akkor is azt láhattuk volna, hogy Jézusét a jezsuiták kín-zókamráiban, Marxét a szibériai haláltáborokban, Scho-penhauerét Mengele jelenlétében, József Attiláét a mun-kásmozgalmi panteonban bontották volna fel.” Nem ke-veesebbet állít ezzel a közérthető szintézisig eljutott, eltö-kélt civilizációtörténész, mint hogy minden reménykeltő, világboldogító idea a visszájára fordítható, kilúgozható, ha „avatott” kezekbe kerül. Szellemileg végrendelkezni tehát kilátástalan és botor vállalkozás – mégis újra meg új-ra meg kell kísérelni, már csak a gyermekeink és unoká-ink sorsa iránti aggodalomtól vezettetve is. El nem blic-celhető kötelességünk például a maga idejében (remélt okulásukra) azokról a vérlázító hazugságokról, sanda csúsztatásokról és körmönfont manipulációkról tájékoz-tatni, felvilágosítani majd őket, amelyeket az utóbbi he-

tekben-hónapokban személyesen és a médián át megélhettünk, és amiket báránybőrbe bújt farkasok, ájtatoskodó dörzsölt pragmatikusuk zúdítottak a nyakunkba nem is titkoltan idegen civilizációs receptek szerint. (A Születés Templomának botrányához képest mindez talán eltörpül, de hát mindannyian ugyanabban a siralomvölgyben élünk.) Ilyen tekintetben persze „végrendelet” maga a Polgári Kaszinó is. Szerény mementő, hogy a magáról oly sokat tartó emberi civilizációba nemcsak a kulturális csúcsteljesítmények tartoznak bele, hanem azok kiforgatása, megcsúfolása, meghazudtolása is...

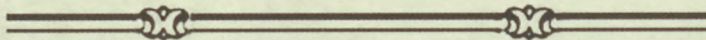

Legutóbb a pártállami parlament végnapjait érintettem egy konkrét politikai megnyilatkozás kapcsán, s ennek során a kampány felfokozott légkörében megtévesztően fogalmaztam. Mivel a tizenhárom évvel ezelőtti tények fölemlgetése sem formálisan, sem tartalmilag nem sérti a kampánycsendet (a szóban forgó urak egyike sem aktív képviselő már), ezúton szeretnék pontosítani: természetesen nem Tamás Gáspár Miklós volt az első „szabadon választott” honatya 1989-ben, hanem Roszik Gábor. Ráadásul abban is megcsalt az emlékezetem, hogy Tamás Gáspár Miklós úgy jutott be az Országgyűlésbe, hogy abban a választóközvetben a pártállami képviselőt visszahívták volna – ugyanis az ő bársonyszékéért elhalálozás miatt írtak ki időközi választásokat. Ha megintcsak nem tévedek, akkor abban a csodás „előrendszerváltó” esztendőben összesen öten jutottak demokratikus úton mandátumhoz, de csak a gödöllői Roszik Gábor lett honatya a képviselői visszahívhatóság alkalmazását követően. Lehet, hogy mindez mára nem sokat számít – viszont történelem.

A XX. századi magyar história igazi arcát megmutató szépprózákat a rendszerváltozást követően éveken át a türelmes asztalfiókoktól reméltük. Főleg a kádárizmus hazugságömlenyét gondoltuk a vízsugár alatt tisztára mosni (mint az eredendő bűnt a Nemzeti Színházban); de a művek csak csordogáltak, senki nem nyitotta meg rendszeren a csapot. Az, hogy nem születtek ilyen művek, egyszerűen nem igaz (ennek fennhangon való hirdetésében az aczéli kultúrszisztéma kegyeltjei is messzemenően érdekeltek) – csak éppen a felbukkanó régi és új alkotások lényegében visszhangtalanul láttak napvilágot, s a műpróza felé forduló, konfliktuskerülő kritika közönyétől kísérve haltak el. Ma már könyvtárnyi anyag állna rendelkezésre, hogy megkíséreljük a szembenézést egy velejéig hazug irodalmi kánonnal – de azok közül, akiknek a társadalmi munkamegosztás jegyében ez volna a dolguk, csak kevesen veszik erre a fáradságot. A publikum oldaláról azt látni, hogy még mindig Jókai Anna, Szalay Károly vagy Karinthy Ferenc regényeiből őrzik elemi élményeiket például 1956 valódi jellegének kimondásáról, megnevezéséről; ezek a cenzúrázott, szerényen adagolt, olykor csalafintán a sorok közé rejtett utalások azonban egy másik kor, egy másik rezsím kódolt termékei. Pedig vannak azóta már esztétikailag sikerült, nem „rejtjelezett” munkák is e témakörben, Bodnár Dánieltől Györffy Lászlóig. Utóbbi például bevallottan „történelmi regényében” (Aki megszökött a halál elől) egyetlen figurába sűrítve igyekszik minden lényegeset elmondani a hányatott magyar XX. század nyolc évtizedéről, illetve legközpontibb problémájáról, a „megmaradásról”. Főhősét a meghagyott országrészbe penderíti a trianoni békediktátum, később

hadnaggyá avatják a Ludovikán, részt vesz a felvidéki és erdélyi hadjáratokban, megtapasztalja az orosz fogságot, 1956-ban a keszthelyi nemzetőrök parancsnoka lesz, a megtorlás elől Ausztriába disszidál, s az emigrációban vil-lanyszerelőként végzi be életét. Egyszerre különleges és tipikus sors ez, a történet pedig filmesekért kiált. Fonto-sabb azonban, hogy az író „a mai huszon- és harmincéve-seknek” ajánlja összegző művét. Talán nem bízik a törté-netírók missziójában?

A pesti gettót idegenforgalmi attrakcióvá kell tenni – nyi-latkozta a Magyar Nemzetnek az erzsébetvárosi polgár-mester. Ez kétségtől így helyes, hiszen a mai, turisztika-ilag ínycenc világban (a civilizációk békés „példatárának” elve szerint) abból kell erényt és hasznót kovácsolnunk, amink van. Csakhogy mindennemű forrásmegjelölés nél-kül e várospolitikai megnyilatkozásból mintha az tűnne ki, hogy a világörökségi terveken belüli (szigorúan pozi-tív értelmű) „gettósítás” spontán polgármesteri lelemény, s mintha az eddigi trendekkel dacolva fogalmazódott vol-na meg. Talán a személyes érintettség miatt vagyok érzé-kenyebb e kérdésben, de már csak a tények tisztelete mi-att is szükségesnek találom idecitálni, amit a Lukovich Ta-mással közösen jegyzett Magyar Nemzet-beli urbanisztikai cikksorozatunkban vetettünk papírra 2000 nyarán: „A hát-rányok előnnnyé formálása nagyobb léptékekben is meg-kísérelhető, a gettósodás okos várospolitikával operálva hallatlan érték is lehet. A városfejlesztésre mindig ösztön-zőleg, megtermékenyítőleg hat az idegen elem – Buda-pest pedig, köztudott, London után a legnagyobb össze-függő zsidó közösséggel rendelkezett. A Kazinczy utca, Síp utca és környéke ma is páratlan kulturális és civilizá-

---

ciós érték, amely gyakorlatilag parlagon hever az idegenforgalom szempontjából. Tudatos alakítással – a maga etnokulturális világával, éttermeivel, vallási kultuszhelyeivel – a budapesti Jewish Town a főváros egyik büszkesége lehetne, s ez a metamorfózis a történelmi sebek begyógyításában is segítene. S mint ahogy mára a China Town attrakciója is úgyszólván kötelező látványossága már egy nagyvárosnak, fontolóra lehetne venni egy kifejezetten pozitív skanzenként funkcionáló Gipsy Town létrehozását is, a világszerte érdeklődést keltő cigány folklórra és muzsikára alapozva.” Lám, mégsem olyan „kettészakított” ez az ország, mint egyes politikai papagájok hajtogatják: olykor a Magyar Nemzetet is érdemes fellelőzni egy koncepciószűkében lévő túloldali városvezetőnek...

Egy olyan országban, ahol pedig vita tárgyát képezheti, hogy egy közkedvelt művésznek vagy olimpiai bajnok sportolónak lehet-e politikai krédója (már miért ne lehetne: ez alapvető alkotmányos joga), szinte senki nem figyel arra, ha a tiszta gazdasági verseny szabályait valóban lépten-nyomon megsértik mindenféle arcátlan árukapcsolásokkal. Tízféle márkájú terméket kell megvenni egy nyereményhez; a mobilcég „Szólásszabadság” akcióját pedig a Népszabadság címbetűinek tipográfiájával hirdetik. Vajon kinek kell pirulnia?

THE JOURNAL OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
LONDON, 1901.
PUBLISHED BY THE INSTITUTE.
THE JOURNAL OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
LONDON, 1901.
PUBLISHED BY THE INSTITUTE.
THE JOURNAL OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
LONDON, 1901.
PUBLISHED BY THE INSTITUTE.

THE JOURNAL OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
LONDON, 1901.
PUBLISHED BY THE INSTITUTE.
THE JOURNAL OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
LONDON, 1901.
PUBLISHED BY THE INSTITUTE.

Ezüstkor

2002. április 27.

Hídember az Eperjes, Orbán szája szederjes – olvasható egy közlekedési tábla fehér mezőjébe firkálva a Lánchíd (!) budai hídfőjénél, nem messze az Alagút tátongó szájától és a nullás kilométerkőtől, ahol rendkívül szellemesen az SZDSZ főemberei tartottak kampányhappeninget. A különösen bunkó graffitiből parttalan győzelmi mámor sugárzik, ami nem feltétlenül jár együtt filmesztétikai jártassággal. Ez a felemás április előbb-utóbb magunk mögött marad, de nem szabad megfeledkeznünk arról: az Alagút-emberek köztünk élnek.

Sokat öregedtünk, sokat komolyodtunk az utóbbi hetekben. Újfent meggyőződhattunk arról: az ország népe egyszerre bölcs és manipulálható. Olykor hisz a szemének, olykor meg nem mer vagy nem akar hinni. Ráébredtünk az erőnkre: a méltóságteljes összetartozás semmi máshoz nem hasonlítható öröme a minden részvételi csúcstól megdöntő, mégis infantilis számháborút gerjesztő Kossuth téri zászlóerdőben – s ráébredtünk a gyengeségeinkre is: nem készültünk fel alaposan a más-különben valószínűsíthető alantas támadásokra. A vereség épp úgy megviselt bennünket, mint a győzelem, s a döntetlennel egyelőre nem tudunk mit kezdeni. A magyar demokrácia a hetven százalékot meghaladó választási részvétellel kinőtte a gyerekcipőt – immár végérvényesen lezajlott a rendszerváltozás. Ami ezután jön, az voltaképpen csupa részletkérdés; noha változatlanul

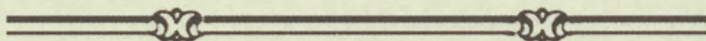
---

vannak, akik másként gondolják, sőt a többpárti demokráciát büntetőjogi kategóriaként értelmezik. Úgy hiszem, meg kell barátkoznunk a gondolattal: hazug messianisztikus lózungokkal ellentétben nem létezik „végső harc” – legfeljebb tűzszünetek léteznek. Így értelemszerűen a „lövészárokkaszt” is csak fel lehet függeszteni – feltéve, ha felöltjük a golyóálló mellényt, mielőtt kibújunk a fedezékből a nyílt terepre. Látni kell: a feltételek a viaskodó felek között számos tudatformáló tényező (a média, a felsőoktatás, a reklámok) terén változatlanul egyenlőtlenek – a jelenlegi viszonyok befagyasztása tehát azoknak áll érdekében, akik hozzászoktak, hogy a százméteres síkfutásban nyolcvan méter előnnyel induljanak. Nemzeti megbékélésre, összetartozás-érzésre és jogállami korrektségre valóban szükség van – ez azonban legkevésbé sem jelent politikai megbékélést, hiszen a politikai küzdelem a demokrácia lényege és éltetője. Minden idők legerősebb ellenzéke áll szemben minden idők legcsekélyebb többségű kormányzatával. Ez felelősséget ró minden polgárra: az árnyalatnyi többség ne konvertálhassa szolgálatát korlátlan hatalommá. Elszámolni kötelesek minden választási ígéretükkel; még a nagyotmondó, nyilvánvalóan teljesíthetetlen handabandázásokkal is – még egyszer nem lehet „rossz állapotban átvett államkincstár”, objektív gazdasági nehézségekre hivatkozni. Az esetleges szociálliberális kabinet nem csorbíthatja továbbá azokat a szociális vívmányokat és adókedvezményeket sem, amelyeket a polgári kormányzás honosított meg. Ez így együtt persze teljesíthetetlen, miként az is valószínűtlen, hogy Medgyessy Péter kormánya kitöltse a négy évét. Ha az ember jobban belegondol, már az is nagy bravúr volna, ha a ciklus közepéig kihúzná...

Amennyiben hamarjában leltárt csinálunk, mit is éltünk át az utóbbi időben, s hogyan kerültünk ki az elszánt küzdelmekből, igencsak vegyes a kép. Gazdagodott a magyar irodalom néhány szellemes versikével; talán új erőre kapott a haldokló népköltészet. Nem tudjuk, mi lett azokkal a kamionokkal, amiket egy hipotetikus állami vállalat rakott volna meg röpcédulákkal a szocialisták állítólagos kampánycsendbéli lejáratására. Nem tudunk megnyugodni a hozzáértő külföldi megfigyelők szavától, hogy a kétnapos kiképzésen átesett szavazatszámológok nem csalták el jelentősen az első fordulót. (Ezt már biztosan soha nem tudjuk meg, de ha hirtelen minden érintett megbetegedne mondjuk tifuszban, nem kizárt, hogy a nemzetközi járványügyi szervezetek Magyarországot halaldéktalanul egyetlen nagy karanténna nyilvánítanák.) Van egy európai kvalitású politikusunk, aki egyaránt képes a szívhez és az észhez szólni, tömegeket mozgósítani és lecsillapítani, s akinek majdnem sikerült a lehetetlen: megfordítani a vörös-kék lavina irányát. Van továbbá egy kommunikációs szempontból abszolút alkalmatlan pártonkívüli kormányfő-jelöltünk, aki a diadal pillanatában sem találja a mikrofont, s aki miatt még saját hívei is aggódhatnak: csetlő-botló nemzetközi szereplései folyamán nehogy jóvátehetetlen kárt okozzon az országnak. (Városligeti beszédét csupa tömondatokban írták meg, ezért nem vette észre, hogy közük keveredett egy összetett mondat. Április hetedike helyett így is sikerült bebakiznia április negyedikét, ami több mint kínos.) A Ligetből a fokozhatatlan szégyen perceiként őrizzük Sas József és Lorán Lenke humorosnak szánt kézcsókos kabaréprodukcióját: ehhez képest az abszolút elfogulatlan

Farkasházy Tivadar poénjai egyenesen makroszkópikusak. Nem tudjuk, jelképesnek tekintsük-e az Illés Zoltán hátán csattant SZTK-botot, amely egy szocialista szimpatizáns bácsika kezében volt. Nem tudjuk, miért nem befolyásolja jelentősen a választások tisztaságát az, ha polgári aktivistákat véresre vernek. Hogy viszonyul ez az árkok betemetéséhez? Kérdéseink ezenkívül is számosan vannak. Milyen pozícióval honorálják Kupa Mihály szíves közreműködését azért, hogy a centrumdemagógiával választók tízezreit tévesztette meg a „kormányváltó erők” szolgálatában? Az eddig „bűnös várost” emlegetők – hogy bizonyítsák korábban gyakorta hangoztatott demokrata erényeiket – valóban pozitívan fogják-e diszkriminálni a „bűnös vidéket”? S ha igen, érdekes módon úgy alakul-e majd, hogy véletlenül több pénzt kapjon Heves, mint Bács-Kiskun? Mi lesz az olimpiával? A Heti Hetesben keresik-e a Nemzeti Színház igazgatóját? A nemzeti közép kormánya a nemzeti közepszeré lesz-e? Viszamegyünk-e Segély-magyarországba? Virtualizálódik-e a kedvezménytörvény? Visszafoghatók-e az MSZP radikálisai és a szabad demokrata héják? Le Pen párizsi sikere és Jospin fiaskója újra napirendre tűzi-e a „szélsőjobbboldali” veszélyt? (Kivel levelezik ezután a negyven magyar csúcsértelmiségi?) Működik-e a kirakat-jogvédelem parlamenti mumus nélkül is? Elszámoltatják-e a szabad demokratákat az óriásplakátkampányuk költségeit illetően? Van-e a színfalak mögött Demszky-paktum?

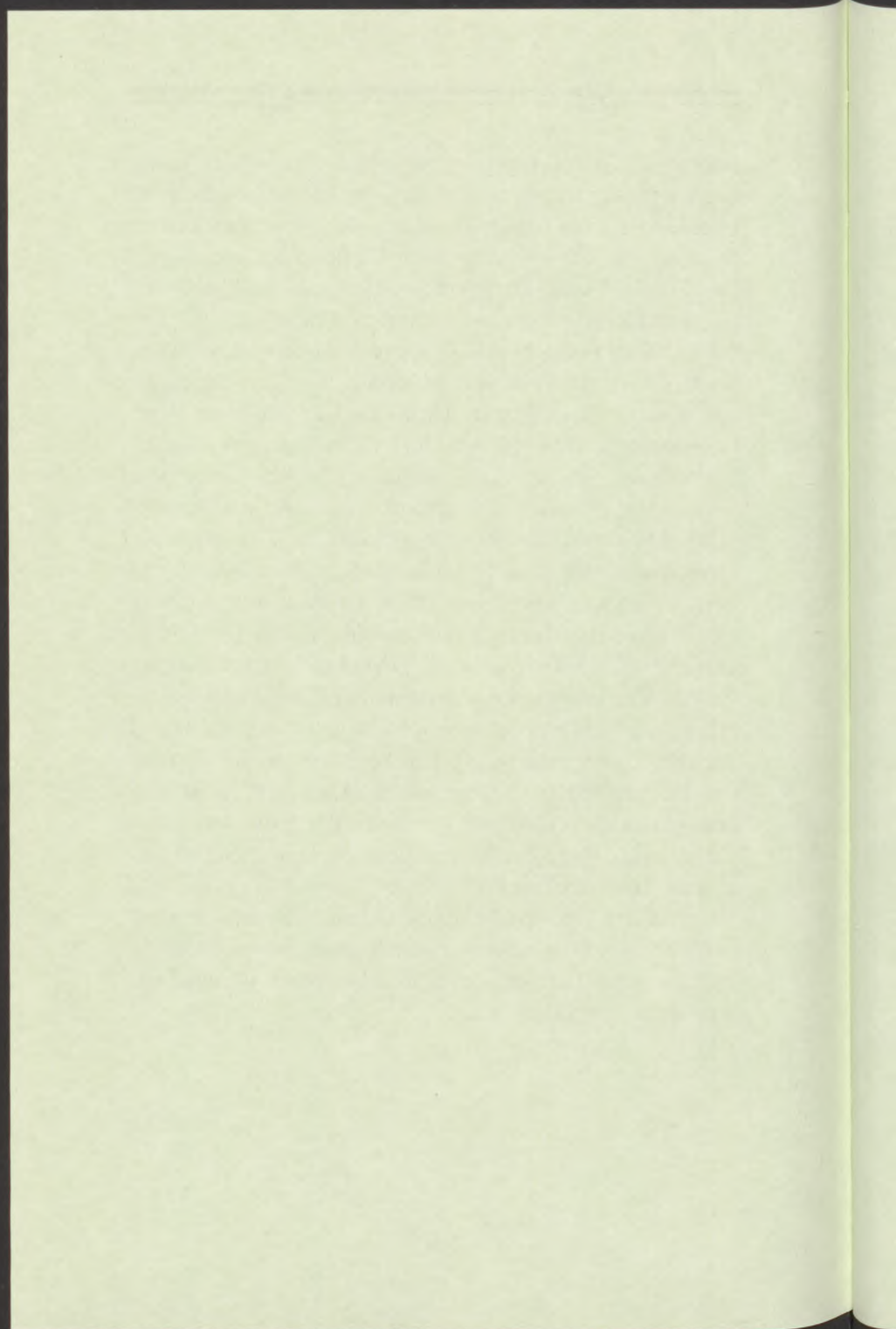

Bár nyitott kérdések még jócskán vannak a kormányalakítás körül, nagy bizonyossággal állítható: nem aranykor, de nem is vaskor köszöntött ránk 2002. április 21-én. Milyen ismervei vannak egy ezüstkornak? A római történe-

---

lem itt aligha mérvadó, így egyelőre csak sejteni lehet. Legfeljebb olyan egyszerű kritériumokat lehet felállítani (a teljesség igénye nélkül), hogy mikor van demokrácia. Demokrácia akkor van, ha Juszt László szóba sem kerülhet tévéelnökként. Demokrácia akkor van, ha Kende Péter semmilyen grémiumtól nem kap újságírói díjat, a sajtómunkások pedig nem vesznek részt olyan szakmai konferenciákon, ahol politikai pártfogói őt is bevennék műsorszámnak. Demokrácia akkor van, ha Medgyessy Péter Corvin-láncot oszt. Demokrácia akkor van, ha Kovács László nem akar a Terror Házának kéretlen keresztapja lenni. (Amúgy sem tudna áttörni az élőláncon.) Demokrácia akkor van, ha nem csőcselékezik le az ország felét. Demokrácia akkor van, ha a kokárdát nem minősítik önkényuralmi jelképnek. Demokrácia akkor van, ha nem zárják le a vizsgálatot rajtaütésszerűen Medgyessy lobbys és az SZDSZ székházügyében. Demokrácia akkor van, ha Pusztá Béla salgótarjáni szocialista képviselő virágcsokorral a kezében töredelmesen bocsánatot kér Egerszegi Krisztinától, mindannyiunk Egérkéjétől. (Elvégre ez nem egy Pusztá Ország...) Demokrácia akkor van, ha az ember nyugodt lélekkel, megtorlástól nem tartva kaszinózhat. A beköszöntő ezüstkorral persze a kedélyes kaszinózásnak is óhatatlanul vége van – micsoda különbség azonban, ha a polgár önként csukhatja be maga után az ajtót! Köszönöm a kellemes asztaltársaságot, s szívből remélem, hogy az új érában új törzshelyeken, új utakon is a társamul szegődnek majd...

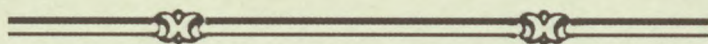

Tartalmojegyzék

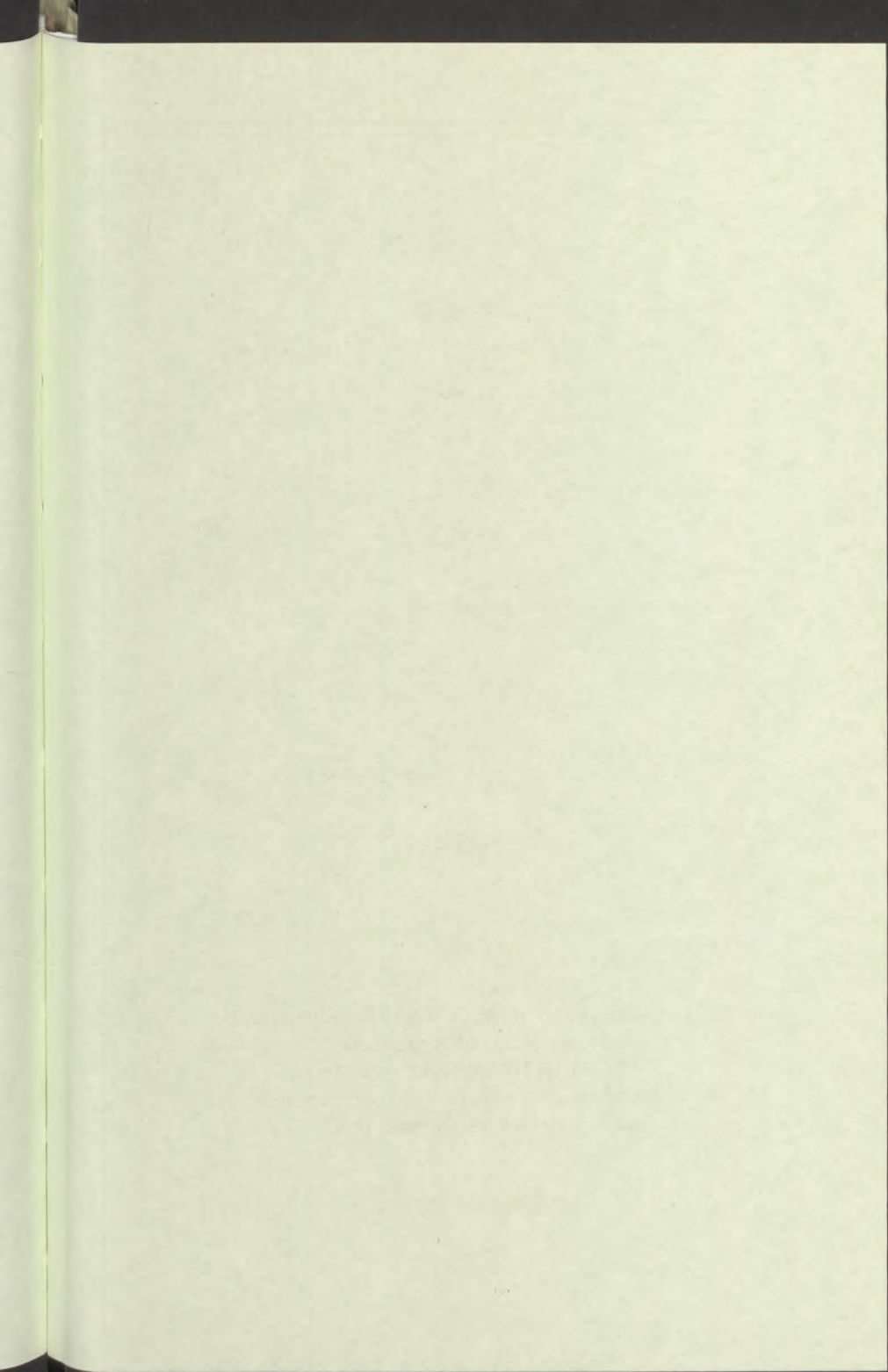
A médiatudós hiányzó lábjegyzete	9
Szocialisták Jurassic parkja?	13
Profécia az Androméda-ködből	17
Pelikán elvtárs újra a gáton	23
A Unicef politikai pedofiliája	29
Világ globalistái, egyesüljetek!	35
Hosszú, meleg nyár jön?	41
Hatvan fillér a tévéalelnököknek	47
Lepsénynél még megvolt	53
Nyáresti magyar klezmer	59
Az utolsó pesti mohikán	65
Mit üzen a rádió?	71
Köszegen elkezdődött a jövő	77
Honecker valódi bosszúja	83
Szolidaritás a Heti Hetessel	89
Fekete szeptember	95
Bokros áll a Hargitán	101
Egy kiállítás rémei	105
Lobogónk, Kossuth Lajos	111
Egy szamizdat lap nyomában	117
Költőfejedelem a matracon	123
Kalocsai hímzés	129
Felfújható feng shui	135
Genetikailag kódolva	141
Tizenhét éves ártatlanság	145

Kis politikai gasztronómia	151
Eddig és ne tovább...	157
Szauna és fauna	163
Befolyással tüzerkedők	169
Sárga sapka, sál	175
Himnusz a bírónak!	181
Pojácák és kortesek	187
Kőbányai blues	193
Teréz anya kampányolni megy	199
Elég objektív mérce	205
Legfőbb érték a barlang	211
Kende kamera	215
A terror esztétikuma	221
Doszpót, a zárügynök	227
Komcsizás és szorcizás	231
Vadamos a világ	237
Választási kavicsok	243
Kéklazmás választások	249
Televíziós norvégminta	255
A csend hangjai	261
M.P., az igazi katasztrófafilm	267
A csend hangjai II.	273
Ezüstkor	279

A nyomtatás és a kötés a debreceni nyomdászat
több mint négy évszázados hagyományait őrző
ALFÖLDI NYOMDA Rt. munkája
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató
A nyomdai megrendelés törzsszáma: 4255.49.01

ISBN 963 86259 5 3

6173/or

Csontos János Polgári

Kaszinója valóságos intézménnyé vált 2001 júniusa és 2002 májusa között a Magyar Nemzet hetedik oldalán. A szerző, aki 2000-ben Osszián néven „kétezer leütéseit” naponta tette közzé, ezúttal arra vállalkozott, hogy szubjektív hangvétellel, de határozott politikai krédóval heti krónikáját adja Magyarország és a nagyvilág történéseinek. Mozaikokból álló jegyzetei olykor karcosak, olykor filozofikusak, máskor meg líraiak – de mindenkor az „itt és most” levegőjét árasztják. Nem ódzkodik a napi politikától, de beszámol a család dolgairól, sőt utazási élményeiről is. Ugyanakkor minden helyzetben a polgár szemével vizsgálja a jelenségeket: bár bevallottan elfogult, igyekszik méltányos lenni. A szellemi szélsőségekkel, a diktatórikus elhajlásokkal szemben viszont kérlelhetetlen – ám ezt a vitriolos kritikát gyakran humorban oldja. Decens stílusú, határozottan jobbközép irányultságú esszéfüzért ír – háttérben a mindinkább elhatalmasodó választási kampánnyal. Ebben a Polgári Kaszinóban kedélyes csevegés zajlik ugyan, de minden szónak súlya van. A könyvbe gyűjtött heti darabok így módon közelmúltunk civil történelmének, egy igen csak zaklatott szűk esztendőnek félig-meddig irodalmi lenyomatát is adják.

ISBN 963 86259 5 3

9 789638 625953

Ára 1950 Ft

Csontos János

POLGÁRI KASZINÓ